

Hacettepe Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Ticaret Hukuku Bilim Dalı

**LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA**

Aybüke ERDEM

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2022

**LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA**

Aybüke ERDEM

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Ticaret Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

KABUL VE ONAY

Aybüke Erdem tarafından hazırlanan “Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma” başlıklı bu çalışma, 22.08.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Rauf KARASU

(Başkan)

Prof. Dr. Rauf KARASU

(Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Semih Sırrı ÖZDEMİR

(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Burçak TATLI

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

22/08/2022

Aybüke ERDEM

“*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

- (1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*
- (2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*
- (3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof. Dr. Rauf KARASU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Aybüke ERDEM

ÖZET

ERDEM Aybüke. *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

Ülkemizde kuruluşunun kolaylığı, diğer bazı şirketlere nazaran kuruluşunun daha masrafsız oluşu, sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince limited şirketin borçlarından ortakların sınırlı olarak sorumlu olması gibi sebeplerden ötürü limited şirketler, diğer şirketlerle kıyaslandığında daha çok tercih edilmektedir. Limited şirketler, her ne kadar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124/2. maddesinde sermaye şirketi olarak sayılsa da tipik bir sermaye şirketi niteliği taşımamaktadır. Limited şirket, bir sermaye şirketi olan anonim şirketlerden farklı olarak, şirket ortaklarının şahsi özelliklerinin öne çıktığı bir sermaye şirkettir. Limited şirkette, şahıs şirketine yaklaşan bir özellik olarak ortaklar arasındaki bağ daha sıkıdır ve güven unsuru önem arz etmektedir. Şirket ilişkisi şirket ve ortaklar arasında bir hukuki bağ teşkil etmekle birlikte şirketin menfaati bakımından önem arz eden durumlarda bazen ortakla şirket arasındaki ilişki sonlandırılabilir. Bu nedenle ortağın şirketten ayrılması ile sorunun çözülebileceği hâllerde ortağın şirketten ayrılmasıyla şirketin iktisadi hayatta devamlılığı ve şirketin ayakta tutulması sağlanır. Şirketler hukukunda “ayrılma”, şirketin feshine veya infisahına neden olmaksızın ortağın şirketle bağının kesildiği ve ortağın ortaklığa ilişkin hak ve yükümlülüklerinin sona erdiği bütün halleri kapsayan bir üst kavram niteliğindedir. Dolayısıyla ayrılma; çıkma ve çıkarılmayı da kapsar. Çalışmamızın konusunu oluşturan çıkma ve çıkarılma halleri ayrılmanın birer türü olarak düşünülebilir. Çalışmamızda Türk Ticaret Kanunu'nda sona erme ve ayrılma bölümü altında düzenlenen ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hakkı, çıkma ve çıkarılma halleri, çıkmaya katılma hakkı ile çıkma ve çıkarılmanın sonuçlarıyla birlikte ayrılma akçesi incelenecektir.

Anahtar Sözcükler Limited Şirketlerde Ortaklık, Ortakların Hakları ve Borçları, Ortaklıktan Çıkma, Çıkmaya Katılma, Ortaklıktan Çıkarılma, Çıkma ve Çıkarılmanın Sonuçları, Ayrılma Akçesi

ABSTRACT

ERDEM Aybüke. Resignation and Exclusion from Partnership in Limited Companies, Master's Thesis, Ankara, 2022

Limited companies are much more preferred as a company type compared to other types of companies, because of the easiness of its establishment in our country, the lower cost of establishment compared to other companies and the limited liability of the partners for the debts of the limited company pursuant to the principle of limited liability. Although these companies are assumed to be equity companies in accordance with Article 124/2 of the Turkish Commercial Code No. 6102, a limited company does not hold the qualification of a typical equity company. As distinct from an incorporated company, which is an equity company, a limited company is an equity company where the personal property of the partners of the company becomes prominent. For limited companies, the bond between the partners is tighter and the element of trust has more importance as an approaching feature to sole proprietorship. Although the company relationship constitutes a legal bond between the company and the partners, sometimes the relationship between the partner and the company can be terminated in cases where the benefit of company becomes important. For this reason, in cases where the problem can be solved by a partner's resignation, the continuance of the company in economic life and sustainability of the company is obtained. In company law "resignation" is a top concept that includes all cases where the partner is cut off from the company and the partner's rights and obligations concerning the partnership are terminated, without causing the rescission or dissolution of the company. Therefore, it also includes separation and exclusion. The subjects of our study, the cases of resignation and exclusion can be considered types of separation. Right to resign and to be excluded from the partnership, the cases of resignation and exclusion, leaving with the right to participate and the results of the exclusion regulated in the section of termination and separation in the Turkish Commercial Code will be examined in the study.

Keywords: Partnership on Limited Companies, Rights and Debts of Partners, Resignation from the Partnership, Participate in Resigning, Exclusion from Partnership, Results of Resignation and Exclusion, Financial Settlement

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR CETVELİ	x
ÖNSÖZ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIK KAVRAMI, ORTAKLIĞIN KAZANILMASI İLE ORTAKLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	5
1.1. ORTAKLIK KAVRAMI	5
1.1.1. Ortaklık Sifatının Kazanılması	10
1.1.1.1. Aslen Kazanma	11
1.1.1.2. Devren Kazanma	13
1.1.1.2.1. Pay Devri	13
1.1.1.2.2. Payın Kanun Gereği Geçişi ya da Gerçek Değerden Satın Alınması.....	21
1.1.1.2.3. Limited Şirketin Kendi Sermaye Paylarını İktisabı	26
1.2. ORTAKLARIN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	30
1.2.1. Ortakların Hakları.....	30
1.2.1.1. Malî Haklar	32
1.2.1.1.1. Kâr Payı Hakkı	32
1.2.1.1.2. Tasfiye Payı Hakkı	34
1.2.1.1.3. Yeni Pay Alma (Rüçhan) Hakkı.....	35
1.2.1.1.4. Hazırlık Dönemi Faizi	35
1.2.1.2. Ortaksal Haklar	36
1.2.1.2.1. Katılma Hakları	36
1.2.1.2.1.1. Genel Kurula Katılma ve Oy Hakkı....	36
1.2.1.2.2. Koruyucu Haklar	38
1.2.1.2.2.1. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	38
1.2.1.2.2.2. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğünü İsteme ve İptal Davasısı Açma Hakkı	40
1.2.1.2.2.3. Veto Hakkı ve Üstün Oy Hakkı	40
1.2.1.2.2.4. Sorumluluk Davası Açma Hakkı	41
1.2.1.2.2.5. Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı	42
1.2.1.2.2.6. Haklı Sebeplerle Şirketin Feshini İsteme Hakkı	45
1.2.1.2.2.7. Azınlık Hakkı	46
1.2.2. Ortakların Yükümlülükleri	47
1.2.2.1. Esas Sermaye Borcunu Ödeme Yükümlülüğü	49

1.2.2.2. Haksız Ödenen Kâr Payı ve Faizi İade Yükümlülüğü	51
1.2.2.3. Sır Saklama Yükümlülüğü	52
1.2.2.4. Rekabet Yasağı.....	53
1.2.2.5. Şirkete Karşı Borçlanma Yasağı	55
1.2.2.6. Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğü.....	56
2. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKMAYA KATILMA	62
2.1. ÇIKMA KAVRAMI.....	62
2.2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİ	67
2.2.1. Şirket Sözleşmesiyle Ortağa Tanınan Çıkma Hakkı	67
2.2.1.1. Çıkma Hakkının Sözleşmede Düzenlenme Şekli.....	68
2.2.1.2. Şirket Sözleşmesiyle Ortağa Tanınan Çıkma Hakkının Kullanılması	71
2.2.2. Yeniden Yapılandırma Sözleşmeleriyle Ortağa Tanınan Ortaklıktan Çıkma Hakkı.....	74
2.2.2.1. Birleşme Halinde Ortaklıktan Çıkma	74
2.2.2.2. Bölünme Halinde Ortaklıktan Çıkma.....	76
2.2.2.3. Tür Değiştirme Halinde Ortaklıktan Çıkma.....	78
2.2.3. Hâkim Şirketin Hâkimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Durumunda Ortaklıktan Çıkma Hakkı	79
2.2.3.1. TTK m. 202/1. Fıkrası Kapsamında Ortaklıktan Çıkma.....	80
2.2.3.2. TTK m. 202/2. Fıkrası Kapsamında Ortaklıktan Çıkma.....	85
2.2.4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkma Hakkı.....	89
2.2.4.1. Haklı Sebep Kavramı	92
2.2.4.2. Haklı Sebep Oluşturan Hallere ilişkin Örnekler ve Yargı Kararları	95
2.2.4.3. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Çıkma Hakkının Kullanılması	105
2.2.4.4. Haklı Sebep Çıkma Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme, Davacı ve Davalı Sıfatı	109
2.2.4.5. İhtiyati Tedbir Talep Hakkı.....	113
2.2.5. Çıkmaya Katılma Hakkı	115
2.2.5.1. Çıkmaya Katılma Kavramı ve Düzenleme Amacı.....	115
2.2.5.2. Çıkmaya Katılma Hakkının Kullanılması.....	117
2.2.5.2.1. Ortağın Çıkma İsteğinin Müdürler Tarafından Diğer Ortaklara Bildirilmesi.....	118
2.2.5.2.2. Şirket Sözleşmesindeki Hükme Dayanarak Çıkma Talebinin veya Haklı Sebeplerden Dolayı Açılan Çıkma Davasının Bildirimini Alan Diğer Ortakların Hakları.....	121
2.2.5.3. Tüm Şirket Ortaklarının Çıkması veya Çıkmaya Katılması ...	127
3. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA.....	128
3.1. ÇIKARILMA KAVRAMI	128
3.2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA HALLERİ.....	130
3.2.1. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Sebeplerle Genel Kurul Kararıyla Ortaklıktan Çıkarılma	130

3.2.1.1.	Çıkarılma Nedenlerinin Sözleşmede Düzenlenme Şekli	131
3.2.1.2.	Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Çıkarma Hakkının Niteliği ve Kullanılması	131
3.2.1.3.	Şirketten Çıkarılması İstenen Ortağın Genel Kurulda Oy Kullanıp Kullanamayacağını Değerlendirmesi	134
3.2.1.4.	Çıkarılan Ortağın Genel Kurulda Alınan Çıkarma Kararına Karşı İptal Davası Açma Hakkı	136
3.2.1.4.1.	Davanın Açılması	136
3.2.1.4.2.	Mahkeme Kararı	138
3.2.2.	Şirket Birleşmelerinde Ortaklıktan Çıkarılma	139
3.2.3.	Hâkim Şirketin Hâkimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Durumunda Ortaklıktan Çıkarılma	141
3.2.4.	Hâkim Şirketin Azınlık Paylarını Satın Alma Hakkı Kapsamında Ortaklıktan Çıkarılma (Squeeze-out).....	143
3.2.5.	Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılma	146
3.2.5.1.	Haklı Sebep Kavramı	146
3.2.5.1.1.	Ortağın İflası ya da Payının Haczettilmesinin Haklı Sebep Olarak Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği Hususu	148
3.2.5.1.2.	Ortağın Sermaye Borcunu Ödemede Temerrüde Düşmesinin Haklı Sebep Olarak Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği Hususu	149
3.2.5.1.3.	Yargıtay Kararları Doğrultusunda Haklı Sebep Oluşturan Haller.....	150
3.2.5.2.	Genel Kurul Kararı.....	153
3.2.5.3.	Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarma Davası	154
3.2.5.3.1.	Davada Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Davanın Tarafları.....	154
3.2.5.3.2.	Haklı Sebep ile Çıkarma Hakkının Kullanılabileceği Süre	155
3.2.5.3.3.	Mahkemenin Vereceği Karar	156
3.2.5.4.	İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma.....	157
3.2.6.	Haklı Sebep ile Fesih Davası Sonucu Mahkeme Kararıyla Ortaklıktan Çıkarılma	159
3.2.6.1.	Haklı Sebep ile Fesih Davası.....	159
3.2.6.2.	... Alternatif Çözüm Olarak Davacının Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilmesi	161
3.2.6.3.	Alternatif Çözüm Olarak Diğer Ortaklarının Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilip Verilemeyeceği Hususu.....	163
3.2.7.	Ortaklıktan Çıkarılma Halinde Mahkemece Alınabilecek Tedbirler ...	164
4.	BÖLÜM: ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	166
4.1.	ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN İÇ VE DIŞ İLİŞKİDE ETKİSİNİ DOĞURACAĞI AN.....	166
4.1.1.	Ortaklıktan Çıkmanın İç ve Dış İlişkide Etkisini Doğuracağı An.....	166
4.1.2.	Ortaklıktan Çıkarılmanın İç ve Dış İlişkide Etkisini Doğuracağı An ..	167
4.2.	AYRILMA AKÇESİ	170
4.2.1.	Ayrılma Akçesini Talep Hakkı ve Hesaplanması	170

4.2.2. Ayrılma Akçesinin Muaccel Hale Gelmesi ve Ödenmesi	181
4.2.3. Ayrılma Akçesinin Diğer Alacaklar Arasındaki Sırası	188
4.2.4. Ayrılma Akçesinin Zamanaşımı	189
4.3. ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN DİĞER	
SONUÇLARI	189
SONUÇ	192
KAYNAKÇA	208
EKLER.....	217
EK-1: ORJİNALLİK RAPORU	217
EK-2: ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU	219
EK-3: TURNİTİN RAPORU	221

KISALTMALAR CETVELİ

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b	: bent
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
eTTK	: 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu
E	: Esas
E. T.	: Erişim Tarihi
HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HİD	: Hukuk ve İçtihatlar Dergisi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi Dergisi
K	: Karar
m.	: madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSY	: 5995 Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay
YD	: Yargıtay Dergisi
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

ÖNSÖZ

Tez çalışmasının konusunu teşkil eden “Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma” çalışması, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu nazara alınarak hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında limited şirketlerde ortaklık kavramı ile ortakların haklarına ve yükümlülüklerine değinmenin faydalı olacağı kanaatine varılarak anılan hususta açıklamalar yapıldıktan sonra limited şirketlerde çıkma ve çıkarılmaya ilişkin düzenlemeler hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Ayrıca bu hususta doktrinde yer alan çeşitli görüşler ile Yargıtay kararlarına da yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalarda, 6102 sayılı Kanun’un öğretiyi işaret ettiği noktalara ve ilerleyen süreçte tartışmalara neden olabilecek muhtemel sorunlara değinmeye çalışılmıştır.

Bu vesile ile başta çalışma konusunun belirlenmesi ve çalışmanın hazırlanması sürecinde desteklerini ve önerilerini esirgemeyen, değerli katkılar sunan, her daim ulaşılabilir olan tez danışmanım Prof. Dr. Rauf KARASU olmak üzere, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Kürsüsü’nün değerli mensuplarına şükranlarımı sunarım.

Eğitim ve meslek hayatım süresince her daim desteklerini hissettirerek bana güç veren babama, anneme ve kardeşlerime bana duydukları sonsuz güven için teşekkür ederim.

Araştırmamızın, konu hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere faydalı olmasını dilerim.

Aybüke ERDEM

Ankara, 2022

GİRİŞ

Limited şirketler, 6102 sayılı TTK'nın altıncı kısmında, "573 ile 644. maddeleri" arasında düzenlenmiştir. TTK 573/1'de "Limited şirket, bir ya da daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olan ve bu sermayesi ortakların esas sermaye paylarının toplamından oluşan bir şirkettir." şeklinde bir hükme yer verilmiştir. Yine TTK 573/2'de, "*Limited şirket ortakları, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.*" TTK 573/3.'e göre "*Limited şirket, kanunen yasaklanmamış çeşitli ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.*" şeklinde düzenleme yapılmıştır. 6102 sayılı Kanun kapsamında limited şirketlerin kanuni tanımından da anlaşılacağı üzere, tek kişiden oluşan limited şirketin kurulmasına ve yapılmasına imkân tanınmış, ortakların ek ödeme ile yan edim yükümlülükleri açık bir şekilde kanunda düzenlenmiştir¹.

Bir sermaye şirketi olan anonim şirketlerden farklı olarak limited şirket, ortaklarının şahsi özelliklerinin öne çıktığı bir sermaye şirkettir². Başka bir anlatımla, limited şirketlerde şahıs şirketlerine ait nitelikler de mevcuttur³. Örneğin; ortaklar için ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri öngörülebilmektedir. (*TTK m. 603 vd.*). Bunun yanında ortaklara, sadakat ve sır saklama yükümlülüğünün öngörülmesi de (*TTK m. 613*), şahıs şirketlerinde görülen bir özellik olmaktadır. Bu noktada belirtilmesi gereken diğer bir husus, limited şirketlerde çıkma ve çıkarılmanın düzenlenmesidir (*TTK m. 638 vd.*).

Kişisel unsurlar, özellikle şahıs şirketlerinde ortakların sınırsız sorumluluğundan dolayı birçok konuda olduğu gibi ortaklık sıfatının kazanılmasında ve kaybedilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır⁴.

¹ **Pulaşlı, Hasan:** "Şirketler Hukuku Genel Esaslar", Ankara, 2017, Adalet Yayınevi, s. 767.

² **Şener, Oruç Hami:** "Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku", 1. Baskı, Ankara, 2017, Seçkin yayıncılık, s. 5.

³ **Aydın, Sevcan:** "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının, Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması", Terazi Hukuk Dergisi, 2015, Eylül, cilt 10, sayı 109, s. 47

⁴ **Çelik, Aytakin:** "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma", 3. Baskı, Ankara, 2013, seçkin yayıncılık, s. 22.

Ülkemizde kuruluşunun kolaylığı, diğer bazı şirketlere nazaran kuruluşunun daha masrafsız oluşu, sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince borçlarından ortakların sınırlı olarak sorumlu olması gibi sebeplerden ötürü limited şirketler, diğer şirketlerle kıyaslandığında daha fazla tercih edilen bir şirket türüdür.

Limited şirkette ortaklar arası ilişkide çeşitli anlaşmazlıkların çıkması nedeniyle ortakların şirketin kuruluş aşamasındaki isteklerini, hedeflerini yitirmeleri ve ortaklık ile arasındaki ilişkiyi sonlandırmak istemeleri sık karşılaşılan bir durumdur⁵. Tarafların hayatlarında önemli bir yer oluşturan ve karşılıklı güven esasına dayalı iş birliği gerektiren bütün sürekli borç ilişkilerinde olduğu gibi şirket ilişkisinin de haklı sebeplerin varlığında sona erdirilebilmesi gerekmektedir. Bu yüzden, haklı sebeplerle şirketin feshini isteme, ortağın şirketten çıkması ve çıkarılmasına dair kavramlar kanun kapsamında yer almaktadır.

Limited şirkette, şahıs şirketine yaklaşan bir özellik olarak ortaklar arasındaki bağ daha sıkıdır ve güven unsuru önem arz etmektedir. Böylelikle mevcut limited şirket ortaklarının arasına dışarıdan birinin kolaylıkla girmesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Tipik bir sermaye şirketi olan anonim şirkette sermaye payının devrinde serbesti söz konusu iken, limited şirkette pay devrinin muteber olabilmesi için şirket genel kurulunun kabulü gerekmekte ve devir işlemi bu onay ile geçerlilik kazanmaktadır. Üstelik söz konusu devrin şirket sözleşmesiyle daha da zorlaştırılabilmesi mümkündür. Payların dolaşım kabiliyetinin ortakların onayına bağlı olması sebebiyle, ortağın şirketten çıkması kolay olmamaktadır. Bu sebeple çıkma kurumu bu soruna getirilen bir çözüm niteliğindedir.

⁵ **Gürpınar, Bünyamin:** “Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XX, Sayı 2, 2016, s.73-101 s. 74; **Kayıhan, Şaban:** Ticaret Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2009, seçkin yayıncılık, s.339.

Şirketler hukukunda temel ilke şirketin iktisadi hayatta devamlılığını sağlamak ve şirketi ayakta tutmak olduğu için şirketin feshi hâli ortağın şirketten ayrılması durumuna nazaran en son çaredir⁶.

Bu nedenle ortağın şirketten ayrılması ile sorunun çözülebileceği hâllerde ortağın şirketten ayrılmasıyla şirketin iktisadi hayatta devamlılığı ve şirketin ayakta tutulması sağlanmış olur.

Şirketler hukuku kapsamında “ayrılma”, şirket feshine karar verilmeksizin veya infisahına neden olmaksızın ortağın şirketle bağının sona erdiği ve ortağın ortaklığa ilişkin hak ve yükümlülüklerinin son bulduğu bütün halleri kapsayan bir üst kavram niteliğindedir⁷. Dolayısıyla ayrılma; çıkma ve çıkarılmayı da kapsar.

Limited şirketlerde şirketle ortak arasındaki ilişkinin sona ermesine sebep olan durumlar “ayrılma” kavramı ile ifade edilmektedir⁸. Ortaklık sıfatının sona ermesine pay devri, kanuni intikal, payın itfası, şirketin sona ermesi, ortağın şirketten çıkması ve çıkarılması gibi haller neden olmaktadır. Çalışmamızın konusunu oluşturan çıkma ve çıkarılma halleri ayrılmanın birer türü olarak düşünülebilir.

Araştırma konumuzu teşkil eden “Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma” müesseseleri ve haklı sebeple fesih davası, tek kişilik limited şirketlerde gündeme gelemeyeceğinden⁹, inceleme kapsamımızı iki veya daha çok ortaklı limited şirketlerin oluşturduğunu belirtmek gerekir.

“Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma” adlı çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü müteakip birinci bölümde limited şirketlerde genel olarak ortaklık kavramı ile ortakların hak ve borçlarını ele alınmıştır. Birinci bölümde ayrıca

⁶ **Yıldırım, Ali, Haydar:** “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi”, Dora Yayıncılık, Bursa 2013, s. 62.

⁷ **Baştuğ, İrfan:** “Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması”, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası, 1966, s. 5, **Şener, 2017**, s. 871.

⁸ **Öztürk Dirikan, Hanife:** “Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı”, Ankara, 2005, s. 18.

⁹ **Şener, Oruç Hami:** “Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı”, 2. Bası, Ankara, 2015, Seçkin Yayıncılık, s. 669; **Tekinalp, Ünal:** “Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek kişi Ortaklığın Esasları”, İstanbul, 2011, s. 335; **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin:** “Ortaklıklar Hukuku II”, İstanbul, 2017, Vedat Kitapçılık, s. 388.

ortaklık sıfatının kazanılması ve kaybedilmesi hususlarına da değinilmiştir. Ortaklık sıfatının kaybedilme halleri incelenirken araştırma konumuzu oluşturan çıkma ve çıkarılma kurumunun dışındaki diğer hallere de değinilerek araştırma konumuzun daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir.

İkinci bölümde limited şirketlerde ortaklıktan çıkma konusu incelenmiştir. Çıkma kavram olarak ele alınmış ve ortakların limited şirketten çıkma halleri üzerinde ayrı ayrı başlıklar halinde durulmuştur. Bu kapsamda ayrıca çıkmaya katılma kurumuna da değinilmiştir.

Araştırmamızın üçüncü bölümünde çıkarılma konusu irdelenmiştir. Çıkarılma kavram olarak ele alınmış, ortaklıktan çıkarılma halleri tek tek belirlendikten sonra çıkarılma hallerinden olan haklı sebeplerle ortaklıktan çıkarılma ve ortaklığın feshini önlemek amacıyla ortaklıktan çıkarılma konuları Yargıtay içtihatları ve doktrindeki görüşler doğrultusunda incelenmiştir.

Çalışmamızın son bölümünü oluşturan dördüncü bölümde ise limited şirketlerde ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın hukuki sonuçları incelenmiş olup, çıkma ve çıkarılmanın başlıca hukuki sonuçlarından olan ayrılma akçesi üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

Araştırma konumuzun sonuç bölümünde yapılan değerlendirmeler çerçevesinde çalışmamız sonlandırılmıştır.

1. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIK KAVRAMI, ORTAKLIĞIN KAZANILMASI İLE ORTAKLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1.1. ORTAKLIK KAVRAMI

Ortak, beraber iş yapan, ortak faydalar ile bir diğerine bağlı kimselerden her biri şerik, hissedar olarak sözlüklerde tanımlanmaktadır. Ortak ve şerik terimi benzer anlam ifade etmektedir. Türk Ticaret Kanunumuzda “şerik” terimi yerini “ortak” terimine bırakmıştır. Ortak terimi, geniş anlamda ve dar anlamda olmak üzere iki farklı mana barındırmaktadır. Geniş anlamda ortak; müşterek iş yapan ve müşterek menfaatlerle birbirlerine bağlı olan kişilerden her biri olarak tanımlanabilirken, dar anlamda ortak; limited şirketlere iştirak eden kimseler olarak tanımlanabilir¹⁰. Limited şirketlerde sermaye payına sahip şahıslara ortak denilmektedir¹¹. Anonim şirketlerden farklı biçimde limited şirketlerde ortaklığı “pay” değil, “paya sahip olan kişiler” oluşturmaktadır. Bu nedenle anonim şirketlere ortak olanlar için kanun koyucu “pay sahibi” terimini tercih etmiştir.

Ortaklık ise, iki ya da daha çok kimsenin emek, sermaye ve mallarıyla ekonomik bir amaca ulaşmak üzere bir sözleşmeyle birleşerek oluşturdukları kuruluş, oluşum şeklinde tanımlanmaktadır¹². Limited şirketlere gerçek kişiler ve tüzel kişiler ortak olabilir¹³. Ortakların tamamı gerçek veya tüzel kişilerden de oluşabilmektedir. Adi şirketin tüzel kişiliği bulunmadığı için limited şirket ortağı olamayacaktır¹⁴.

Tüzel kişiliği bulunmayan donatma iştirakinin de limited şirkete ortak olabilmesi imkân dahilinde değildir¹⁵. Bununla birlikte, birden fazla kişinin sermaye payına iştirak halinde

¹⁰ **Çevik, Orhan Nuri**, “Anonim Şirketler”, 4. Baskı, Ankara, 2002, Seçkin Yayıncılık, (Anılış: Anonim Şirket) s. 134.

¹¹ **Sayın Önal, Buket**: “Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu”, 4. Baskı, Ankara, 2009, Adalet Yayınevi, s. 25.

¹² **Kayhan, Şaban/ Yasan, Mustafa**: “Ticari İşletme Hukuku”, 4. Baskı, Ankara, 2013, Seçkin Yayıncılık, s. 27-28

¹³ **Sırakaya Yalçın, Elif**: “Limited Şirketin Sona Erme Nedenleri”, Ankara, 2018, Adalet Yayınevi s. 5.

¹⁴ **Tekil, Fahiman**: “Şirketler Hukuku”, Cilt 3, Limited Şirketler ve Kooperatifler, ikinci bası, İstanbul, 1978, Otağ Yayınevi, s. 2; **Şener**, 2015, s. 666; **Poroy/Tekinalp /Çamoğlu**, 2017, s. 389.

¹⁵ **Yıldız, Şükrü**: “Türk Ticaret Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku”, İstanbul, 2007, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, s. 76; **Sırakaya Yalçın**, 2018, s. 5.

malik olmaları durumunda, TTK m. 599/2. fıkrası gereğince, esas sermaye payından doğan haklarını atayacakları ortak bir temsilci vasıtası ile kullanmaları mümkündür¹⁶.

Tüzel kişilerin limited şirkete ortak olması halinde şirketteki hakları bir temsilci aracılığı ile kullanılır¹⁷. Şirkete ortak olacak gerçek kişinin, şirket sözleşmesini akdedebilmesi için, fiil ehliyetine sahip olması gereklidir¹⁸. Ayrıca şirket esas sözleşmesine konulacak hüküm ile belirli niteliklere sahip kişilerin limited şirkete ortak olabileceği şeklinde kayıtlar konulabilmesi de mümkündür. Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirketlere ortak olabilmek için kişiler bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamakla birlikte, Medeni Kanun'un hakları kullanma yeteneğine ilişkin kurallar uygulanır¹⁹. Dolayısıyla ayırt etme gücüne haiz küçükler ile kısıtlı olanlar yasal temsilcisinin icazeti olmadıkça, vesayet altındaki küçükler ve kısıtlılar ise adına hareket eden kanuni temsilcileri ve vesayet makamının izni olmadıkça kendilerini borç altına sokan bir durum olan şirket ortağı olamayacaklardır.

Ortaklık kavramından bahsederken kurucular ortaklığına da değinmekte fayda vardır. Limited şirketlerin kuruluş dönemi, hazırlık, imza, tescil ve ilan aşamalarını kapsar. Bu aşamalardan ilki, kurucular ortaklığıdır²⁰. Bir ya da birden fazla kişinin nakit ve nakitten başkaca (*ayni*) sermayeyi yerine getirmek ve bir limited şirket kurmak amacıyla bir araya gelmeleri ve bu yolda bir çaba göstermek üzere bir hukuki ilişkiye girmeleri kuruluşun ilk safhasını oluşturmaktadır²¹. Kurucu sayısı birden fazla ise kurucular ortaklığından bahsedilir. Daha önce değindiğimiz gibi limited şirketlerde kurucu ortakların, gerçek ve/veya tüzel kişi, Türk vatandaşı ve/veya yabancı uyruklu olmaları mümkündür.

Kurucu, kuruluşta pay taahhüt ederek esas sözleşmeyi bizzat ya da temsilcileri aracılığıyla imzalayan kişi olarak tanımlanabilir²². Kurucu ortaklar, limited şirketin kuruluş aşamasında ayni sermaye getirmeyi üstlenmişlerse, ayni sermayeye değer biçilmelidir. TTK m. 585/1-son uyarınca, "*Ortaklar tarafından nakden taahhüt edilen*

¹⁶ Sayın Önal, 2009, s. 27; Tekil, 1978, s.25.

¹⁷ Kayar, İsmail: Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Kayseri, 2010, Detay yayıncılık, s. 208.

¹⁸ Pulaşlı, 2017, s. 745.

¹⁹ Bkz. TMK 15-16-342-343-462-463. maddeleri.

²⁰ Şener, 2015, s. 670.

²¹ Yıldız, 2007, s. 86.

²² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 393.

payların, itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi koşulu limited şirketler bakımından uygulanmaz.” Nitekim TTK m. 573 gereğince, limited şirketin esas sermayesi belirlidir. Sermaye taahhütleri esas sözleşme ile yapılır ve esas sözleşmede yer alması zorunlu kayıtlardandır. TTK'nın 580. maddesinde ise esas sermayenin asgari tutarının en az on bin Türk lirası olması öngörülmüş olmakla birlikte azami bir miktar öngörülmemiştir.

Limited şirket, kurucu ortakların yasaya uygun şekilde düzenlemiş bulunduğu, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürlüğünce yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzalaması ve şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla birlikte kurulur. Bu aşamada ön şirket (*ortaklık*) kurulmuş olur. Kurucular ortaklığının amacı limited şirketin kuruluşunun gerçekleştirilmesidir. Limited şirket tüzel kişilik kazandığında kurucular ortaklığı amacına ulaşmış olur ve kendiliğinden sona erer. Bu nedenle kurucular ortaklığı geçici ortaklık niteliği taşımaktadır²³. Şirket henüz tescil edilerek tüzel kişilik kazanmadığı için bu ilişkiyi limited şirket olarak nitelendirmek de mümkün değildir. Ön şirket sürecinde kurucular arasında oluşan ilişkinin hukuki niteliği tartışmalıdır. Ancak doktrinde şirket sözleşmesinin kurucular tarafından imzalanmasıyla, ortaklar arasında bir adi şirket ilişkisinin doğduğu ve tescilin adi şirketi limited şirkete çevirdiği kabul edilmektedir²⁴.

Ön şirketin kurulmasıyla birlikte tescil ve ilan arasında birtakım işlemler yapılmalıdır. Limited şirket sözleşmesinde bulunması gereken asgari şartlar “*zorunlu kayıtlar*” başlığı altında TTK'nın 576. maddesinde düzenlemiştir.

Bu madde emredici niteliktedir. Nitekim söz konusu madde kapsamında beş bent olmak üzere sayılan kayıtlardan bir tanesinin eksikliği sözleşmeyi geçersiz kılar ve sözleşme eksik olan kayıt tamamlanmadan tescil olunamaz (*TTK m. 32*). TTK'nın 577. maddesinde on dört bent halinde sayılan kayıtlar ise şirket sözleşmesinde yer aldıkları takdirde

²³ **Barlas, Nami**: “Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri”, İstanbul, 1998, Vedat Kitapçılık, s. 106-107.

²⁴ **Yıldız**, 2007, s. 93; **Çevik, Orhan Nuri**: “Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması”, 4. Baskı, Ankara, 2003, Yetkin Yayınları, (Anılış: Limited Şirket), s. 144; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 397.; **Arslanlı, Halil**: “Anonim şirketler, cilt I, Umumi Hükümler”, İstanbul, 1960, fakülteler matbaası, s. 75 (Anılış: Anonim şirketler) **Teoman, Ömer**: “Yaşayan Ticaret Hukuku”, Cilt I, Hukuki Mütalâalar, 1995, Beta yayıncılık, s. 61; **Barlas**, 1998, s. 109.

bağlayıcılık kazanacak kayıtlardır. Şirketlerin kuruluş aşaması bakımından Ticaret Sicil Yönetmeliği 90. maddesi büyük önem arz etmektedir. Söz konusu maddede tescil sırasında verilecek belgeler düzenlenmektedir. TTK’ da ve TSY’nin 90. maddesinde belirtilen belgeler eklendikten sonra ticaret sicil müdürlüğüne başvurulur ve kuruluş için son aşama olan tescil ve ilan aşamalarına geçilir. Şirket sözleşmesinin TTK 575. maddesinde öngörülen şekilde düzenlenmesinin ardından, tescil dolayısıyla şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline müracaat edilir. TTK 586. maddesi gereğince, başvurunun müdürlerin tamamı tarafından imzalanması gerekmektedir. Yine TTK 586. maddesinde başvuruya eklenecek belgeler ve dilekçede yer alması gereken kayıtlar sayılmıştır.

Tescil ile birlikte ortaklık tüzel kişilik kazanır (*TTK m. 588*) ve ön şirket sona erer. Tescilden evvel şirket adına işlem yapan ortak ve/veya ortaklar yaptıkları işlemlerinden dolayı “*şahsen ve müteselsilen*” sorumludurlar. Ancak bu gibi taahhütlerin ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça bildirmekle beraber şirketin ticaret siciline tescilini izleyen “*üç aylık süre*” zarfında şirket tarafından kabul edilmeleri koşuluyla bu tür işlemlerden yalnızca şirket sorumlu olacaktır. Şirketin tüzel kişilik kazanması için ilana gerek olmayıp tescil işlemi yeterli olacaktır. Dolayısıyla tescil ile birlikte şirket organları oluşmuş olduğu gibi ayrıca hak ve borçların sahibi de şirket olur²⁵.

TTK m. 587 uyarınca, “*Şirket sözleşmesinin tamamı, kurucu ortakların imzalarının ticaret sicili müdürlüğünün yetkilendirdiği personelin huzurunda imzalandığı tarihi izleyen otuz gün içinde, şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.*”

Limited şirketlerde ortak sayısı, şirketin teşkilatı, yönetimi ve çalışma düzeni açısından önem arz etmektedir. 6102 sayılı TTK’ da limited şirketin kuruluşu bakımından asgari bir sayı belirtmemektedir. 6102 sayılı yeni yasa ile birlikte tek ortaklı limited şirketin kurulup işletilmesine imkân tanınmakla birlikte, 6762 sayılı eTTK’da olduğu gibi yeni

²⁵ Yıldız, 2007, s. 104; Çetiner Sema/Yüksel Bozkurt, Armağan Ebru: “Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku”, 2015, Ankara, Detay Yayıncılık. (Anılış: Şirketler), s. 350; Çetiner, Sema/ Yüksel Bozkurt Armağan Ebru: “Ticaret Hukuku Ticari İşletmeler Hukuku Şirketler Hukuku Kıymetli Evrak Hukuku”, 2014, Ankara, Detay Yayıncılık, s. 332-333. Şener, 2015, s. 671;

düzenlemede de TTK m. 574/1 uyarınca, ortak sayısı elliyi aşamaz. Ancak TTK m. 623/1-son gereğince, “*Limited şirketlerde en azından bir ortağın, ortaklığın yönetim hakkına ve temsil yetkisini haiz olması zorunludur.*” Nitekim TTK m. 574/2 gereğince, “*Şirketin tek kişi tarafından kurulması halinde, limited şirket müdürleri, şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, ortağın adını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilan ettirmelidir.*” Aynı yükümlülük, birden fazla kişi ile kurulmuş olan limited şirketlerde, ortak sayısının bir ortağa düşmesi durumunda da geçerli olmaktadır. Anılan durum, “söz konusu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içerisinde” şirket müdürlerine yazılı olarak bildirilmelidir. Limited şirket ortağı veya müdür/müdürleri söz konusu bildirimini anılan süre içinde yapmadıkları takdirde doğacak zararlardan sorumlu olurlar.

Türk Hukukunda kabul gören ayrılık ilkesi gereğince, tüzel kişi şirketler ile kendisini oluşturan ortaklar birbirinden bağımsız kişiliğe ve malvarlığına sahiptir. Dolayısıyla tüzel kişiler, sadece kendi alacaklılarına karşı ve tüm malvarlıklarıyla sınırsız olarak sorumludur²⁶. Kural olarak tüzel kişinin borçları için tüzel kişinin ortaklarına başvurulmadığı gibi ortakların borçları da tüzel kişiden talep edilemez²⁷. Ancak anılan ilkenin mutlak biçimde her koşulda uygulanması hakkaniyete aykırılık teşkil edebileceğinden istisnai olarak tüzel kişilik perdesinin kaldırılması mümkündür²⁸.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, tüzel kişi ile kendisini oluşturan kişiler arasındaki perdenin kaldırılarak tüzel kişinin ayrılığı ilkesinin somut olayda göz ardı edilmesi böylelikle tüzel kişiden alacaklı üçüncü kişilerin, tüzel kişinin ortaklarına başvurabilmesi olarak tanımlanır²⁹. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için tüzel kişilik kavramının kötüye kullanılması ve somut olayda adaleti sağlayacak yürütülebilir nitelikte özel bir düzenleme mevcut olması gerekir. Sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince alacaklılar öncelikle şirket tüzel kişiliğine başvurmalıdır. Ancak istisnai olarak tüzel kişilik

²⁶ **Kaşak, Fahri Erdem:** “Tüzel Kişilik Kavramı ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, Aralık 2020, 1242-1263, s. 1251.

²⁷ **Yanlı Veliye:** “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklarına Karşı Sorumlu Kılınması”, İstanbul, 2000, s. 11-12.

²⁸ **Kaşak,** 2020, s. 1257.

²⁹ **Yanlı,** 2000, s. 11-12.

perdesinin kaldırılması suretiyle tüzel kişiden tahsil edilemeyen alacaklar için ortakların sorumluluğu gündeme gelebilir.

Limited şirketlerde ortakların sorumluluğu bakımından “*sınırlı sorumluluk ilkesi*” geçerli olup³⁰ ortağın asli borcu, taahhüt ettiği sermayeyi ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekten ibarettir. Limited şirketin borçları bakımından ortaklar şahsen sorumlu olmayıp, ortakların sorumluluğu sadece şirkete karşıdır. Nitekim belirtilen husus, “*ortakların sorumluluğu*” başlıklı TTK’nın 602. maddesinde, “*Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur.*” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla kanun, ortaklar ile limited şirket alacaklıları arasında bir bağ kurmamış, alacaklılara gerektiğinde ortaklara başvurma imkânını tanımamıştır³¹. Ancak bu durumun istisnasını AATUHK m. 35. oluşturmaktadır. Söz konusu maddeye göre, limited şirket ortakları şirketten tahsili mümkün olmayan kamu alacağından, sermaye hisseleri oranında ancak tüm varlıklarıyla (*sınırsız olarak*) doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve ilgili kanun hükümleri gereğince takibe tâbi tutulurlar³².” Anılan kanun maddesi istisnai olarak tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak şirketten tahsil edilmeyen kamu alacağından ortakların sorumlu olabileceğine ve bu kapsamda şirket ortaklarına da başvurulabileceğine ilişkin kanuni bir düzenlemedir.

1.1.1. Ortaklık Sifatının Kazanılması

Limited şirkette ortaklar şirkete en az bir esas sermaye payı taahhüt ya da iktisap ederek ortak olurlar. Ortağın şirkette haiz olduğu mevcut esas sermaye paylarından doğan ortaklığa ilişkin hak ve yükümlülüklerinin bütününe ise “*ortaklık payı*” denilmektedir³³.

Ortaklık sıfatının kazanılması şirket ile kişiler arasında bir hukuki ilişki meydana getirdiğinden her ortak, bazı ortaklık haklarını kazanır aynı zamanda bir takım borç ve sorumluluklar yüklenir³⁴. Hak sahibi veya hukuki ilişkinin tarafı “*ortak*” olarak

³⁰ Sırakaya Yalçın, 2018, s. 7; Yıldız, 2007, s. 82; Şener, 2015, s. 695, Sayın Önal, 2009, s. 75; Kayar, 2010, s. 228; Bozkurt, 2012, s. 262, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 392.

³¹ Y. 10. HD., 09.04.2019 tarih, E. 2016/17477, K. 2019/3236, Y. 10. HD, E. 2017/2903, K. 2019/7403. (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

³² Tekil, 1978, s. 31, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 391-392, Şener, 2015, s. 749.

³³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 391.

³⁴ Çevik, 2003, s 241.

adlandırılırken, bu kişinin içinde bulunduğu hukuki durum, “*ortak sıfatı*” olarak adlandırılabilir³⁵. Limited şirketlerde ortak sıfatı aslen ve devren olmak üzere iki şekilde kazanılabilir.

Aslen kazanma, hak sahibinden satış, bağış, miras gibi devir ve intikal işlemi olmaksızın, şirketin kuruluşu esnasında, sermaye artırımında veya şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi gibi yapısal değişiklik hallerinde oluşan sahihsiz payların kazanılmasıdır³⁶. Devren kazanma ise sahipli bir payın ortaklar veya üçüncü kişiler tarafından devralınması, miras, eşler arası mal rejimi veya icra yoluyla alınması gibi yasal intikal halleriyle kanunen edinilmesi ya da gerçek değerden satın alınması ve limited şirketin kendi sermaye paylarını iktisabı şeklinde söz konusu olur³⁷.

1.1.1.1. Aslen Kazanma

Aslen kazanma bir sermaye payının devir ve intikal işlemi olmaksızın doğrudan yani “*ilk el*” olarak edinilmesi sonucu meydana gelir³⁸. Aslen kazanma üç halde söz konusu olur. Buna göre, kuruluş aşamasında, sermaye artırımında ya da şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi gibi yapısal değişiklik hallerinde edinilen ortaklık payı aslen kazanılmış olur. Aslen kazanmanın gerçekleştiği tüm hallerin ticaret siciline tescili gereklidir. Tescil işlemi kurucu niteliktedir. Aslen kazanma ortaklık payının tescili ile birlikte gerçekleşmiş olur³⁹.

Şirketin kuruluş aşamasında; sermaye payı koyma taahhüdünde bulunarak kanuna uygun olarak düzenlemiş oldukları şirket sözleşmesini imzalayan ortaklar, ortaklık sıfatını aslen kazanmış olurlar (*TTK m. 585*). Ancak *BAŞTUĞ’a göre*, aynı sermaye taahhüdünde, sermayenin kısmen ödenmesine cevaz verilmemesi nedeniyle ortaklık sıfatının

³⁵ **Demirkapı Ertan**: “Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadinin Konusu ve Hukuki Niteliği”, İzmir, 2007, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 9, özel sayı, s. 815-848, s. 833.

³⁶ **Kayar**, 2010, s. 215; **Yıldız**, 2007, s. 136; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 408; **Bozkurt, Tamer**: “Şirketler Hukuku (Ticaret Hukuku Cilt II)”, XII Levha Yayıncılık, 2012, İstanbul, s. 276; **Tekinalp, Ünal**, 2011, s. 378.

³⁷ **Çevik**, 2003, s. 241, **Kayar**, 2010, s. 216, **Bozkurt**, 2012, s. 276, **Yıldız**, 2007, s. 136; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 408; **Tekinalp, Ünal**, 2011, s. 378.

³⁸ **Pulaşlı, Hasan**: “Şirketler Hukuku Genel Esaslar”, 4. Baskı, Ankara, 2016, Adalet Yayınevi, s. 768; **Sayın Önal**, 2009, s. 29.

³⁹ **Yıldız**, 2007, s. 136; **Pulaşlı**, 2016, s. 768.

kazanılabilmesi için ayın olarak taahhüt edilen sermayenin tamamının ödenmesi gerekmektedir⁴⁰. Başka bir ifadeyle aynı sermaye borcunu tamamen yerine getirmemiş olanlar ortaklık sıfatına henüz haiz değildirler. Kuruluş aşamasında aynı sermaye taahhüdünde bulunan kişinin sermaye borcunu tamamen yerine getirmemesine rağmen şirket ortağı olarak kabul edilmesi hali aynı sermaye getirenlere ayrı bir üstünlük tanınması niteliğinde olacaktır⁴¹.

Esas sermaye artırımında; “*Aksi şirket sözleşmesi kapsamında öngörülmediği müddetçe şirket sözleşmesi esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir*” (TTK m. 589). Yasada özel değişiklik hali olarak düzenlenen esas sermaye artırımı ise “*Şirketin kuruluşu hakkındaki hükümlere ve sermayenin ayın olarak konması ile bir işletmeyle ayınların devir alınmasına ilişkin kurallara uymak kaydıyla mümkündür*” (TTK m. 590). Ayrıca şirket sözleşmesinde ve sermaye artırım kararında aksi öngörülmedikçe her bir ortak, payı oranında, esas sermayenin artırılmasına katılma hakkına sahiptir (TTK m. 591). Buna göre, sermaye artırımında da edinilen ortaklık payı aslen kazanılmış olur.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişiklik hallerinde; TTK m. 136. Gereğince, iki halde şirketlerin birleşmesi söz konusu olur. Bunlar, bir şirketin bir başka şirketi devralması sonucunda oluşan “*devralma şeklinde birleşme*” ile şirketlerin yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri halinde oluşan “*yeni kuruluş şeklinde birleşmedir*”. TTK m. 153/2. Fıkrasında yer aldığı üzere birleşme sonucunda devrolunan şirketin ortakları devir alan şirketin ortağı olurlar. Yine TTK m. 159’da düzenlenen kısmi bölünme ve tam bölünmede, bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Bir şirket, TTK m. 181’de tahdidi olarak sayılan şirket türleri ve TTK m. 182 nazara alınarak, hukuki şeklini değiştirmek suretiyle tür değiştirebilir.

“*Yeni türe dönüşen şirket eskisinin devamıdır*” (TTK m. 180). TTK m. 183 uyarınca, “*Tür değiştirmede, ortakların şirket payları ve hakları korunur*”. Bu şekilde birleşme,

⁴⁰ **Baştuğ, İrfan:** “Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması”, İzmir, 1966, Ege Üniversitesi Matbaası, s. 58

⁴¹ **Baştuğ,** 1966, s. 59.

bölünme, tür değiştirme gibi yapısal değişiklik hallerinde edinilen ortaklık payı aslen kazanılmış olur.

1.1.1.2. Devren Kazanma

Ortaklık sıfatını aslen kazananlardan ya da müteakip sahiplerinden pay devri sözleşmesiyle devralınarak veya yasal intikal halleri olan miras, eşler arası mal rejimi ya da icra vasıtasıyla kanunen edinilmesi⁴² ile gerçek değerden satın alınması hallerinde ise devren kazanma söz konusu olur⁴³. Ayrıca limited şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hali de devren kazanma hallerinden biri olarak sayılabilir. Devren kazanma halleri, kazanmanın bağlı olduğu şartlar açısından, aslen kazanma hallerinden farklılıklar göstermektedir⁴⁴.

Devren kazanma; pay devri, yasal intikal halleri olan miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icraya ilişkin hükümler kapsamında yasa gereği geçişi ya da gerçek değerden satın alınması ve son olarak limited şirketin kendi sermaye paylarını iktisabı olarak üç başlık altında incelenecektir.

1.1.1.2.1. Pay Devri

Pay, ortak sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin oluşturduğu bir bütünü⁴⁵, payın devri ise hak ve borçlarıyla birlikte bir bütün olarak, hukuki bir ilişkinin intikalini ifade etmektedir⁴⁶. Devredilebilir bir malvarlığı değeri olan esas sermaye payı⁴⁷, bir ortak tarafından diğer ortaklardan birisine ya da üçüncü bir kişiye devredilebilir (*TTK m. 593*).

⁴² Aksi yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 414, yazarlar, devren kazanma hallerinden payın icra yoluyla edinilmesi halini; “Payın cebri icradan satın alınmasında bir devralmadır. İcra dairesi tarafından satışa çıkarılan bir limited şirket payının ihaleden alınması sonuçta alıcının artırıma katılımı ve pey sürme işlemlerine dayalı iradi bir devralmadır. Bu açıdan payın cebri icra yoluyla edinilmesi, kanun gereği kendiliğinden gerçekleşen miras ve eşler arasındaki mal rejimi intikallerinden farklıdır” demektedirler.

⁴³ **Yıldız**, 2007, s. 136, **Çevik**, 2003, s. 241; **Kayar**, 2010, s. 216; **Bozkurt**, 2012, s. 276; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 408; **Tekinalp, Ünal**, 2011, s. 378.

⁴⁴ **Yıldız**, 2007, s. 136; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 408.

⁴⁵ **Demirkapı**, 2007, s. 840.

⁴⁶ **Tekil**, 1978, s. 66; **Sayın Önal**, 2009, s. 29; **Sevi, Ali Murat**: “Anonim Ortaklıkta Payın Devri”, Ankara, 2014, seçkin yayıncılık, s. 42.

⁴⁷ **Pulaşlı**, 2016, s. 768.

Sermaye payının devri ile birlikte, başkaca bir payı olmayan devreden ortak açısından şirketten çıkma durumu söz konusu olurken devralan açısından ise daha önceden şirket ortağı değilse ortak sıfatının kazanılması hali meydana gelir⁴⁸.

Esas sermaye payı devredilebilen bir hak olmasına rağmen, devir belirli şartlara bağlanmıştır. Bu kapsamda TTK m. 595/4. fıkrası uyarınca ortaklara, şirketin kuruluş aşamasında şirket sözleşmesine koyacakları bir hükümle ya da şirket sözleşmesinde yapacakları bir düzenleme ile sermaye payının devrini kanunun öngördüğü şartlardan daha ağır şartlara bağlamanın yanı sıra tamamen yasaklama imkânı tanınmıştır⁴⁹. Ancak, “*Payın devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı olarak yapılmalı ve tarafların imzaları noterce onanmalıdır*” (TTK m. 595/1). Kanunda öngörülen koşullar devir işlemi için geçerlilik şartıdır⁵⁰. Pay devri ile birlikte ortaklıkta ortaklık sıfatı yani paya ilişkin olan bütün hak ve yükümlülükler devredilmiş olur. Bu nedenle pay devri sözleşmesi kapsamında ayrıca ek ödeme ile yan edim yükümlülüğü ve ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak şekilde düzenlenmiş rekabet yasağı, önerilme, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin şartların da açıkça belirtilmesi gerekmektedir. TTK m. 595/1. fıkrasının gerekçesinde, devir sözleşmesinin yazılı şekil şartı yanında imzaların noter onayına bağlanmasının sebebi, “*yazılı şekil, imza onanmasının hem ispat açısından gerekli olduğu hem güvenliği sağladığı hem de tarafların devir, özellikle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ve diğer sözleşmesel borçlar bakımından düşünmeye yöneltmek için uygun bir araç niteliğine sahip bulunduğu*” şeklinde açıklanmıştır⁵¹. Sınırlı sayıda öngörülmüş olan ve devir sözleşmesinde açıkça belirtilmesi emredilen, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağının ağırlaştırılması veya bütün ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş olması, önerilme, önalım, geri alım ve alım hakları ile cezaya ilişkin şartların, sözleşmeye açıkça yazılması zorunluluğunun sebebi ise “*devralanın yükümlülüklerinin bütünüyle bilincinde olması ve bu hususta devralanın bilgilendirilmesi yükümünü de devredene yüklemek*” olarak açıklanmıştır. Ayrıca madde gerekçesinde her ne kadar belirtilen kayıtların devir sözleşmesinde yer almaması durumunun sözleşmeyi geçersiz kılmayacağı, fakat devreden bazı durumlarda

⁴⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 408.

⁴⁹ Sayın Önal, 2009, s. 29-30; Yıldız, 2007, s. 136; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 408.

⁵⁰ Şener, 2015, s. 686; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 408; Kayar, 2010, s. 217.

⁵¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 409; Yıldız, 2007, s. 138; Pulaşlı, 2016, s. 773.

sorumluluğuna neden olacağı belirtilmiş ise de kanaatimizce böyle bir halde yapılan devir sözleşmesinin geçerli olmayacağını kabul etmek gerekir⁵².

Devir sözleşmesi ya da devir borcunu doğuran işlem ifadesi ile kanun koyucu hem taahhüt (*borçlandırıcı*) işlemleri hem de tasarruf işlemlerini şekle bağlamaktadır. Devir borcunu doğuran işlem, bir sözleşme ya da tek taraflı bir işlem, örneğin bir taahhütname olabilir ve bu taahhütname de benzer şekle tabidir. Yukarıda anılan şekilde yazılı olarak yapıldıktan sonra imzaların noter tarafından onaylanması ile birlikte taraflar arasındaki pay devri sözleşmesi geçerli olur⁵³.

Poroy/Tekinalp/Çamoğlu'na göre, “Devir sözleşmesi yazılı olarak yapıldıktan sonra imzaların noterce onaylanması ile birlikte taraflar arasında yürürlüğe girer ve sermaye payı devralana geçer ve bu işlem pay mülkiyetini geçiren bir tasarruf işlemidir, devrin şirkete karşı geçerliliği ise genel kurul tarafından onaylanmasına bağlıdır⁵⁴.” Yani yalnızca kanundaki şartlara aykırı olmadan devir sözleşmesi yapılmasıyla birlikte ortaklık payı devralana geçmeyecektir. Ayrıca aksi sözleşmede öngörülmemişse genel kurulun pay devrine onay vermesi de gereklidir, onay verilmedikçe payın devri tamam olmaz⁵⁵.

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde pay devrinin genel kurul onayına bırakıldığı başka bir ifadeyle, genel kurulun onay yetkisinin kaldırılmadığı durumda yapılan devir sözleşmesi, taraflar arasında geçerli olur ancak payın devralana geçişi genel kurul onayı ile gerçekleşir.

Kanunda öngörülen şekil şartları geçerlilik şartıdır⁵⁶ ve bu nedenle taraflar arasında bir ihtilaf durumunda söz konusu şekil şartlarına uyulup uyulmadığı hususunun mahkemece

⁵² TTK 595/1. Madde gerekçesi. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şener**, 2015, s. 687; **Demirkapı, Ertan**: “Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanun Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri”, İzmir, 2008, Güncel yayınevi, s. 218; **Yıldız**, 2007, s. 139; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 409.

⁵³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 409.

⁵⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 409.

⁵⁵ **Şener**, 2015, s. 687

⁵⁶ **Kayar**, 2010, s. 217, **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 408; aksi yöde görüş için bkz. **Pulaşlı**, 2016, s. 773. Yazar, devir yazılı şekilde yapıldıktan sonra noterce onaylanmamış olsa ve genel kurul da devri onaylasa, devir işlemi geçersiz olur mu sorusuna; anılan madde ve gerekçesi de dikkate alındığında noter onayının bir geçerlilik şartı olarak benimsenmesinin mümkün olmayacağını ileri sürerek cevap bulmuştur.

resen dikkate alınması gereklidir⁵⁷. Devir sözleşmesinin maddede öngörülen şekil şartlarına bağlı olarak yapılmadığı takdirde, yapılan işlem geçerli olmayacağından, böyle bir durumda geçersiz bir sözleşme ile payı devraldığını zanneden taraf, verdiklerini ancak sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alabilecektir⁵⁸.

TTK m. 593/2 gereğince, esas sermaye payını içeren senetlerinin ispat aracı şeklinde ya da nama yazılı olarak çıkarılmasına imkân tanınmıştır. Ancak bu husus, payın devri ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamaz, zira mehaz İsviçre öğretisinde de benimsendiği üzere, limited şirketteki nama yazılı senetler, sadece ispat aracı veya nama yazılı olarak çıkarılabileceğinden piyasada tedavül etmesi mümkün değildir⁵⁹. Bu nedenle, TTK m. 595/2. fıkrasının gerekçesinde belirtildiği üzere, nama yazılı pay senetleri çıkarılması halinde de TTK'nın 595 ve devamı maddelerinde öngörülen yazılı devir şekli ile imzaların noterce onanması koşulları yine muteber olmaya devam etmektedir. Dolayısıyla limited şirket esas sermaye payı, nama yazılı senede bağlanmışsa da payın devri, TTK m. 595/1. fıkrası nazara alınarak, yazılı şekilde yapılarak tarafların imzaları noter tarafından onaylanmalıdır. Söz konusu madde emredici niteliktedir. Kanunun aksine bir devir şekli mümkün değildir⁶⁰. Nitekim bu husus TTK m. 579'da "*Şirket sözleşmesinde, TTK'nın limited şirketlere ilişkin hükümlerinden yalnızca kanunda buna açıkça cevaz verildiği takdirde sapabilir.*" şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda, esas sözleşmeyle genel kurul onayı kaldırılrsa dahi, nama yazılı senedin devredilmesiyle birlikte payın devri hukuken geçerli olmaz⁶¹.

Esas sermaye payı devrinin şirkete bildirim hususunda kanunda bir usul öngörülmediğinden, bildirim devreden veya devralan ya da her ikisinin de birlikte talebi ile yapılması mümkündür⁶². Bildirim şekle tabi olmadığından yazılı ya da sözlü olarak

⁵⁷ Y. 11. HD, 25.02.1986, Esas: 85/7401, Karar: 86/948 (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

⁵⁸ Y. 11. HD, 22.05.2003, Esas: 12809, Karar: 5328 (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

⁵⁹ **Pulaşlı**, 2016, s. 771; **Yıldız**, 2007, s.58.

⁶⁰ **Pulaşlı**, 2016, s. 771; Aksi yönde görüş için, **Tekinalp**, 2011, s. 370.

⁶¹ **Pulaşlı**, 2016, s. 772.

⁶² **Arslanlı Halil/ Domanıç Hayri**: "Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt III, Limited Şirketler Hukuku Uygulaması ve Hisseli Komandit Şirketler", İstanbul, 1989, Temel Yayınevi, s.239; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 409, **Yıldız**, 2007, s. 140; **Şener**, 2015, s. 687.

yapılabileceği gibi devir sözleşmesinin şirkete ibrazı şeklinde de yapılabilmektedir⁶³. Ancak bildirim TTK m. 595/7 uyarınca, üç aylık sürenin başlaması bakımından önem arz ettiği için, ispatı açısından yazılı şekilde ya da noterde yapılmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz.

TTK m. 595/2. fıkrasında yer alan, “*Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde, esas sermaye payının devri için ortaklar genel kurulunun onayı şart olup devir söz konusu onay üzerine geçerli olur*” şeklindeki düzenlemeyle payın devri kanunen bağlamalı hale getirilmiştir⁶⁴. Bu hükümlerle bir yandan limited şirketin şahıs şirketi nitelikleri korunurken, diğer yandan limited şirket paylarının ticaret konusu olmaları önlenmek istenilmiştir⁶⁵. Onay verilinceye kadar devir sözleşmesi askıdadır ve bu aşamaya kadar tüm haklar devredende kalır⁶⁶. Genel kurulun pay devirlerini onay yetkisi mutlak ve başka bir organa devredilemez niteliktedir (TTK m. 616/1-g). Ancak vazgeçilmez nitelikte değildir. Nitekim limited şirket genel kurulunun görev ve yetkilerinin düzenlendiği TTK m. 616/1. fıkrasında, genel kurulun pay devrine onay yetkisinin vazgeçilmezliğinden bahsedilmemektedir. Bu nedenle limited şirket esas sözleşmesine konulacak bir hükümlerle genel kurulun esas sermaye payının devrine onay vermesinden vazgeçilmesi mümkün olacaktır⁶⁷. Sermaye payının devredilebilmesi için genel kurulun onay yetkisine ilişkin TTK m. 595/2. fıkrası emredici değildir⁶⁸. Nitekim genel kurulun onayına kadar sözleşme askıda olduğundan genel kurulun onayı ile devir geçerli hale geleceği gibi onay vermemesi durumunda payını devreden ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkı doğacaktır. Bu husus TTK m. 595/5. fıkrasında, “*Şirket sözleşmesi ile devrin yasaklandığı veya genel kurulun devre onay vermeyi reddettiği durumlarda ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı kanun gereği saklı kalır*”, denilmek suretiyle belirtilmiştir.

Genel kurulun onay kararı açık ya da örtülü olabilmektedir⁶⁹. TTK m. 595/7. fıkrası gereğince, “*Şirkete yapılan başvurudan itibaren üç ay içinde devir başvurusu genel kurul*

⁶³ **Çağa, Barbaros**: “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, cilt VII, sayı 3, Haziran, 1974, (s. 581-602), s. 597; **Öz, M. Turgut**: “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, İstanbul, 1987, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt 52, sayı 1-4, s. 345-386, s. 372.

⁶⁴ **Pulaşlı**, 2016, s. 769.

⁶⁵ **Çağa**, 1974, s. 593.

⁶⁶ **Bozkurt**, 2012, s. 277; **Yıldız**, 2007, s. 138.

⁶⁷ **Pulaşlı**, 2016, s. 768-769.

⁶⁸ **Pulaşlı**, 2016, s. 768; **Şener**, 2015, s. 688; **Yıldız**, 2007, s. 141.

⁶⁹ **Şener**, 2015, s. 687.

tarafından reddedilmediği takdirde, devre onay verilmiş sayılacaktır". Belirtilen hükümle birlikte onayın sessiz kalınmak suretiyle sürüncemede bırakılmasını engellemek istenilmiştir⁷⁰. Genel kurul pay devrine örtülü onay vermekten ziyade toplanarak da onay verebilir. Devre onay için karar yeter sayı açısından kanunda özel bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte TTK m. 620'deki olağan yeter sayılar uygulama alanı bulur. Bu nedenle TTK m. 620 gereğince, "*Kanun ya da şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği sürece, tüm genel kurul kararları, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla alınır*". Ancak esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması yahut kolaylaştırılmasına ilişkin kararların toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınacağı unutulmamalıdır.

Şirket sözleşmesinde hangi hallerde genel kurulun devre onay vermekten kaçınabileceği hususunda düzenleme yapılabilir⁷¹. Ancak, "*Şirket sözleşmesinde böyle bir düzenleme yapılmadığı takdirde ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir*" (TTK m. 593/3). Genel kurul devre onay verdiği takdirde, müdür veya müdürler tarafından pay defterine kaydı yapılır (TTK m. 594). Genel kurul onayını müteakip devralan kişi ortaklık sıfatını kazandığı için bu hususun pay defterine yazılmamış olması devralanın ortaklık sıfatında bir değişiklik oluşturmayacaktır⁷². Dolayısıyla genel kurul tarafından verilen geçerli bir onaya rağmen pay defterine kayıt yapılmassa bile, devralan kişi payın devrini şirkete karşı ileri sürebilecektir. Buna karşılık, geçersiz bir onaya dayanan yahut hiç onay alınmadan pay defterine yazılan kayıtlar ise şirkete karşı hüküm ve sonuç doğurmayacaktır⁷³. Genel kurulun onay kararına rağmen pay defterine gerekli kaydı yapmayan ya da gerçeğe ve kanuna aykırı şekilde kayıt yapan müdür/müdürlerin hukuki sorumluluğu bulunmaktadır⁷⁴ (TTK m. 644/1).

Pay defterine kayıt işleminden sonra, pay devrinin tescil edilmesi için şirket müdür veya müdürleri tarafından, TTK 598. maddesi gereğince ve TSY 103. maddesinde sayılan belgeler ile birlikte ticaret siciline başvurulmalıdır. Pay defterine kayıt ve ticaret siciline

⁷⁰ Gerekçe, madde. 595, s. 219.

⁷¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 410.

⁷² Tekinalp, 2011, s. 374.

⁷³ Yıldız, 2007, s. 141.

⁷⁴ Öz, 1987, s. 376; Çağa, 1974, s. 599; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 412.

tescil işlemleri ortaklık sıfatının kazanılması ya da kaybedilmesinde etkisi olmayan usuli işlemlerdir⁷⁵. Bu nedenle hem pay defterine kayıt hem de ticaret siciline tescil işlemleri kurucu değil, açıklayıcı (*bildirici*) niteliktedir⁷⁶. Başvurunun müdür veya müdürler tarafından otuz gün içinde yapıldığı takdirde, ayrılan ortak devir sözleşmesini ibraz ederek adının bu paylarla alakalı olarak silinmesi amacıyla ticaret siciline başvurabilir. Başvuru akabinde sicil müdürü, şirkete, payı iktisap eden kişinin ismini bildirmesi bakımından bir mehil verir. “*Payını devreden ortağın adının ticaret sicilinden silinmesi, devralan ortağın adının ticaret siciline tescili tarihine kadar geçen süre zarfında, sicil kayıtlarına güvenen üçünü kişilerin iyi niyetleri kanunen korunur*” (TTK m. 598/3).

Payını tümüyle devreden ortağın ortaklık sıfatı kaybolurken, bir kısmını devreden ancak bir kısmını da kendi üzerinde bırakan ortağın ortaklık sıfatı devam eder. Başka bir ifadeyle, pay devri, payı devralan ortak olmayan üçüncü bir kişi ise bu kişiye ortaklık sıfatı verirken, payı devralan zaten ortak sıfatına sahip bir kişi ise bu kişinin esas sermaye payının artmasına sebep olur. Nitekim kanun, TTK m. 583/3. fıkrasında yer alan düzenleme ile “*Bir ortağın birden çok esas sermaye payına haiz olabilmesine olanak tanımıştır*”. Esas sermaye paylarının tamamını devreden ortağın ortaklık sıfatı kaybolacağından, devralan, devredenin şahsından doğan hak ve borçlar hariç olmak üzere, esas sermaye payının verdiği ortaklık hak ve borçlarını bütün hukuki sonuçları ile birlikte kazanır⁷⁷.

Esas sermaye payı ile ilgili olarak veto hakkı, üstün oy hakkı ve sözleşme cezası gibi şirket sözleşmesiyle ortağın kişiliğine tanınmış hükümlerse esas sermaye payının devri ile devralana geçmeyecektir. Bunlar ortakların şahsına şirket sözleşmesi ile tanındığından pay devrinden etkilenmezler. Ancak payın devri ile birlikte, devredenin esas sermaye payında belirtilen ek ödeme ile yan edim yükümlülüğünden artık devralan sorumlu olacaktır. Devralan ek ödeme ile yan edim yükümlülüğünden haberdar olmadığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulamayacaktır⁷⁸. TTK m. 595/1. fıkra gerekçesinde, bu durum açıklığa kavuşturulmuş olup ek ödeme ile yan edim yükümlülüğü gibi kayıtların devir

⁷⁵ Yıldız, 2007, s. 143.

⁷⁶ Şener, 2015, s. 689; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 410.

⁷⁷ Yıldız, 2007, s. 143; Öz, 1987, s. 381.

⁷⁸ Yıldız, 2007, s. 144.

sözleşmesinde yer almasını öngören söz konusu madde ile devralanın yükümlülüklerini ve haklarını bilmesi ve payı bunları bilerek devralmasının sağlanmak istenildiği belirtilmiştir. Ayrıca TTK m. 599/2. fıkrası uyarınca, “*Bir esas sermaye payının birden fazla kişiye ait olması durumunda, söz konusu paydaşlar esas sermayeden doğan haklarını, atayacakları ortak bir temsilci vasıtasıyla kullanabilir*”. Temsilci atanmadığı takdirde, şirketçe sözü edilen payın maliklerinden birine yapılan tebligat bütün ortaklar hakkında muteber olur (TTK m. 477/1). “*Paydaşlar, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden dolayı şirkete karşı müteselsilen sorumludurlar*” (TTK m. 599/1). Kanun maddesinde öngörüldüğü üzere paydaşların müteselsil sorumluluğu ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ile sınırlandırılmıştır. Ortak mülkiyete konu sermaye payının devri, ortaklar tarafından bir temsilci atandığı takdirde, atanan temsilci vasıtasıyla, atanmamış ise devre katılan tüm ortakların onayıyla gerçekleşecektir.

Kanaatimizce pay devri ile ortaklar arasında meydana gelen değişiklikler, esas sermaye aynı kaldıkça diğer bir ifade ile esas sermayenin artırılması veya azaltılması durumu söz konusu olmadıkça⁷⁹, şirket sözleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmadığından, şirket sözleşmesinin değiştirilmesine gerek olmayacaktır⁸⁰. Kanunen esas sermaye paylarının, pay defterine kaydı ve ticaret siciline tescili öngörülmüştür, bu nedenle esas sözleşme değişikliğine gerek yoktur⁸¹.

Aynı zamanda, TTK m. 576’da şirket sözleşmesinde bulunması zorunlu kayıtlar arasında, ortak veya ortakların adlarının yazılması öngörülmediğinden, ortaklar arasındaki değişiklikler esas sözleşme değişikliğine yol açmayacaktır. Ancak ortaklar arasındaki değişiklik, sözleşmenin değişikliğini gerektirmemekle beraber, TTK m. 587/1-e bendi uyarınca, ortaklar arasındaki değişikliğin tescil ve ilanı gereklidir⁸².

⁷⁹ Tekil, 1978, s. 69.

⁸⁰ Arslanlı /Domanıç, 1989, s. 251; Tekil, 1978, s. 70; Öz, 1987, s. 386; Yıldız, 2007, s. 144.

⁸¹ Pulaşlı, 2016, s. 777.

⁸² Tekil, 1978, s. 70.

1.1.1.2.2. Payın Kanun Gereği Geçişi ya da Gerçek Değerden Satın Alınması

TTK m. 596/1. fıkrası uyarınca, “*Esas sermaye payının miras, eşler arasındaki mal rejimi veya icraya ilişkin hükümler kapsamında geçişi hallerinde, paya bağlı tüm haklar ve borçlar, genel kurul onayına gerek olmaksızın, devralana geçer*”. Kanunun bu hükmü ile m. 595’de öngörülen kanuni bağlam kaldırılmıştır⁸³. Böylece TTK m. 596’da sayılan hallerde esas sermaye payı, tüm hak ve borçlarıyla birlikte genel kurul icazetine, yazılı devir sözleşmesine yahut hukuki bir işleme gerek olmaksızın kanun gereği hak sabine geçecektir⁸⁴.

TTK m. 636/1-c bendi gereğince, şirketin iflasına karar verilmesi, limited şirketler bakımından bir sona erme sebebidir. Ancak ortak ya da ortakların iflası bakımından sonuç farklılık arz eder. Böyle bir durumda limited şirket sona ermez⁸⁵. TTK m. 596/1. fıkrası ile haczedilen payların şirketin sona ermesine gerek kalmaksızın satılmasına olanak sağlanmıştır. Dolayısıyla devredilebilir nitelikte olan payın, icra hükümleri çerçevesinde satılarak borcun ödenmesi halinde, limited şirketin devamlılığı sağlanmış olacaktır⁸⁶. 6012 sayılı Türk Ticaret Kanunu ortakların kişisel alacaklılarına şirketin feshini ihbar hakkı tanımamıştır⁸⁷.

Bu nedenle, şirketin feshini ihbara gerek kalmadan⁸⁸, ortağın kişisel alacaklısı, alacağını tahsil etmek amacıyla ortağın diğer malvarlığı değerleri gibi ortaklık payına başvurabilecek, payı haczettirebilecek veya taşınır malların paraya çevrilmesi usulüne göre satışını yaptırarak alacağını tahsil edebilecektir⁸⁹.

Kanunun bu duruma ilişkin bir başka hükmü ise, 133. maddesidir. TTK m. 133/2. fıkrasında, “*Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kar veya*

⁸³ **Palta, Nihan**: “Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 91, Sayı 4, Temmuz-Ağustos 2017, s. 44-73, s. 66; **Yıldız**, 2007, s. 144; **Pulaşlı**, 2016, s. 778.

⁸⁴ **Yıldız**, 2007, s. 144; **Şener**, 2015, s. 692.

⁸⁵ **Tekil**, 1978, s. 70.

⁸⁶ **Yıldız**, 2007, s. 145.

⁸⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 415.

⁸⁸ **Kendigelen, Abuzer**: “Limited Şirket Paylarının Haczi”, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'a Armağan, İstanbul, 2002, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 1, s. 409-417, s. 409.

⁸⁹ **Dönmez, Murat**: “Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi”, İstanbul, 2006, Vedat Kitapçılık, s. 77; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 415; **Yıldız**, 2007, s. 145.

tasfiye payından almanın yanı sıra, borçlularına ait olan senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, 2004 sayılı İİK'nin taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilir" şeklinde ifade edilmiştir. Haciz alacaklının isteği üzerine pay defterine işlenir⁹⁰.

Limited şirketin sermaye paylarının kanun gereği geçişi hallerinde kanun, şirkete yabancı ortakların girmesini engellemek amacıyla birtakım imkânlar tanımıştır⁹¹. “*Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi reddedebilecektir*” (TTK m. 596/2). Ancak red tek başına yeterli değildir. Ayrıca şirketin, payları kendisi, bir ortağı veya ortakları ya da kendisi tarafından gösterilecek üçüncü bir kişi hesabına gerçek değeri üzerinden devralmayı payın geçtiği kişiye önermesi gereklidir. Şirket payları kendisi devralabileceği gibi devralmayı ortağına veya üçüncü kişiye de önerebilecektir. Anılan hükümle, iktisap eden ve şirket arasında menfaatler dengesi kurulmakla birlikte şirketin red yetkisini kullanarak payı önceki ortağı bakımından iktisaden değersiz bir konuma getirmesine mâni olunarak, objektif adaleti sağlamak ve paya ekonomik kıymet kazandırmak istenilmiştir⁹².

İlgili maddede, payın geçtiği kişiye önerilmesinden söz edilmiş olsa da aslında hükümde kanuni bir ön alım hakkının kullanılması söz konusudur⁹³.

Nitekim söz konusu madde ile birlikte sadece şirket sözleşmesinde öngörüldüğü hallerde şirketin kullanacağı bu hak, şirket sözleşmesinde öngörülmüş olması koşuluna bağlı olmaksızın, her durumda kanuni bir öncelik hakkı olarak şirkete tanınmıştır.

Payın kanun gereği geçişi hallerinde, hak sahiplerinin, sermaye paylarını, herhangi bir işleme gerek olmadan, kendiliğinden (*ipso iure*)⁹⁴ kazandığını belirtmiştik. Kanun koyucu bu hallerde gerçekleşen kazanmanın, bazı durumlarda şirket açısından uygun olmayacağını düşünerek⁹⁵, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde şirkete gerçek

⁹⁰ Dönmez, 2006, s. 37.

⁹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 420.

⁹² Bkz. TTK'nın 596. madde ikinci fıkraya gerekçesi.

⁹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 420; Yıldız, 2007, s. 145,

⁹⁴ Pulaşlı, 2016, s. 778.

⁹⁵ Bkz. TTK'nın 596. Madde ikinci fıkrası gerekçesi.

değerden satın alma hakkı tanımıştır⁹⁶. Dolayısıyla, payın kanunen geçişi hallerinde esas sermaye paylarını onaya gerek olmadan, kendiliğinden devralan hak sahiplerinin iktisabı mutlak değildir. Esas sermaye payı ve ortaklıktan kaynaklanan hak ve yükümlülükler, iktisap eden kişiye geçmiştir. Ancak şirket, kanunun cevaz verdiği şekilde geçişe engel olabilmektedir⁹⁷. Bu husus TTK m. 596/2. fıkra gerekçesinde, “*Hak sahiplerinin iktisap ettikleri esas sermaye payı üzerindeki haklarının, şirkete tanınan gerçek değerden satın alma hakkının kullanılabilceği üç aylık süre zarfında askıdadır*” şeklinde belirtilmektedir⁹⁸.

Şirket kanunen tanınan red hakkını, yazılı olarak ve açıkça kullanmalıdır. Kanunda şirkete tanınan bu hakların şirketin hangi organı tarafından kullanılabilceğine ilişkin açık bir kural öngörülmemiştir. Kanaatimizce TTK m. 596/2. fıkrasının şirkete tanıdığı haklar genel kurul kararı ile kullanılabilir. Nitekim TTK m. 616/2-b bendi uyarınca, esas sözleşmeyle, muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılması, bir genel kurul kararının alınmasına bağlandığı takdirde bu konular hakkında karar verilme yetkisi genel kurula aittir⁹⁹.

TTK m. 596/4. fıkrasında, “*Şirket esas sermaye payının geçişini üç aylık süre içerisinde açıkça ve yazılı olarak reddetmemişse onay vermiş sayılır*” şeklinde düzenleme yer alır.

Kanunda öngörülen bu üç aylık süre, hak düşürücü niteliktedir¹⁰⁰. Şirket anılan red hakkını, kanuni intikali öğrenmesinden veya hak sahiplerinin intikali ispatlayan; icra dairesinin satışı belgeleyen yazısı, veraset ilamı, vasiyetname, miras sözleşmesi ya da eşlerarasındaki mal rejimi sözleşmesiyle birlikte şirkete başvurusundan itibaren kullanabilir¹⁰¹. Şirket, intikali öğrenmesinden ya da hak sahibinin başvurusundan itibaren başlayan üç aylık süre içerisinde hakkını kullanmamış, kendisine yapılan başvuruyu müteakip esas sermaye payını, payın geçtiği kişi adına pay defterine kaydetmiş ve ticaret siciline tescili için şirket müdürleri tarafından ticaret siciline bildirim yapılmış ise satın

⁹⁶ Yıldız, 2007, s. 146; Şener, 2015, s. 693.

⁹⁷ Şener, 2015, s. 693.

⁹⁸ TTK596/2. madde gerekçesi, Yıldız, 2007, s. 146; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 421. Aksi yönde görüş için bkz. Arslanlı /Domanıç, 1989, s. 286; Pulaşlı, 2016, s. 779-780.

⁹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 420; Şener, 2015, s. 693.

¹⁰⁰ Pulaşlı, 2016, s. 780; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 420; Yıldız, 2007, s. 145.

¹⁰¹ Yıldız, 2007, s. 146; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 421.

alma hakkını kullanmaktan feragat etmiş sayılır. Böylece, TTK m. 596/2. fıkra gerekçesinde belirtildiği üzere, hak sahibinin “askıda” olan ortaklık sıfatı, şirkete karşı kazanılmış olur.

Red kararı, devrin gerçekleştiği tarihten itibaren muteber olmak üzere geriye etkili bir karardır. TTK m. 596/3. fıkrası gereğince, şirket, üç aylık süre içerisinde payın geçişini reddederse, geçişin hukuki sonuçları geriye etkili olarak ortadan kalkar. Ancak red, bu konudaki kararın verilmesine kadar geçen süre müddetince yani üç aylık süre içerisinde alınan genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez. Şirket esas sermaye payının geçişini henüz reddetmemişken, bu sırada genel kurul toplantıları yapılmış, payı iktisap eden toplantılara katılmış ve oy kullanmışsa, bu genel kurul kararları kanun gereği geçerli olmaya devam edecektir¹⁰².

Limited şirketlerde, İsviçre hukukundaki bölünme sisteminden ayrılarak, birlik sistemi benimsenmiştir¹⁰³. Nitekim İsviçre BK 788. maddesi gereğince, miras, eşlerarası mal rejimi ve icra yoluyla esas sermaye payı geçişlerinde oy hakkı dışındaki, ortaklık hak ve borçlarının tümü kendiliğinden hak sahibine geçer¹⁰⁴. Bu hüküm kapsamında TTK m. 596/3. fıkrasından farklı olarak, oy hakkı bakımından bir istisna öngörülmüş ve kanuni bağlamın şirketin buna onay vermesine kadar devam etmesi benimsenmiştir.

Bu nedenle, paya bağlanan oy hakkı dâhil tüm hakların ve borçların iktisap eden kişiye, kendiliğinden geçtiği kuralı kabul edilmemiştir¹⁰⁵.

Gerçek değer belirlenmesi kapsamında TTK m. 597/1 yol göstericidir. Bu kapsamda, “Kanunda ya da şirket sözleşmesinde esas sermaye payı bedeli olarak gerçek değer öngörülmüş olduğu durumlarda taraflar anlaşma sağlayamamışlarsa bu değer, taraflardan birinin istemi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince belirlenir” (TTK m. 597/1). Kanun, değer konusunda tarafların anlaşması halinde, belirlenen değer dikkate alınacağını ancak anlaşma sağlanmadığı takdirde, taraflardan her birinin gerçek değer belirlenmesi için şirket merkezinin bulunduğu

¹⁰² Şener, 2015, s. 694; Yıldız, 2007, s. 147. Aksi yönde görüş için bkz. Pulaşlı, 2016, s. 779-780.

¹⁰³ Pulaşlı, 2016, s. 780.

¹⁰⁴ Yıldız, 2007, s. 147; Pulaşlı, 2016, s. 780.

¹⁰⁵ Yıldız, 2007, s. 147.

yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurmak suretiyle değer belirlenmesini talep hakkına sahip olduklarını belirtmektedir¹⁰⁶. Kanun yine anılan maddede gerçek değer belirlenmesi hususunda mahkemeye başvurma hakkını, sermaye payı hesabına alınan ortak ya da üçüncü kişiye değil, taraf olarak nitelendirdiği şirkete tanımıştır. Sermaye payının şirkete değil de bir ortağa ya da üçüncü bir kişi hesabına alınması durumunda gerçek hak sahibi alıcı ortak ya da üçüncü kişidir. Dolayısıyla, şirket bu durumda ortağı ya da üçüncü kişiyi temsilen hareket etmektedir¹⁰⁷. Gerçek değer hesaplanmasına esas teşkil eden tarih, gerçek değerden alım hakkının kullanıldığı, başka bir ifadeyle alım bildiriminin muhataba ulaştığı tarihtir¹⁰⁸. Gerçek değer mahkeme tarafından tespiti, seçilecek uzman bilirkişilerce, şirketin bilançosu, kâr/zarar hesapları, yıllık ticari raporları, malların sigorta değeri, taşınmazların alım-satım değerleri, kısaca işletmenin tüm maddi, fikrî ve sınaî varlıklarının (*goodwill, know-how, marka, patent vb.*) rayiç değerleri de dikkate alınmak suretiyle belirlenmektedir¹⁰⁹.

Kanun, taraflar arasında anlaşma sağlanamaması durumunda mahkemeye başvurarak gerçek değeri belirleyecek bilirkişi seçimi yapabilmelerine de imkân tanımıştır.

Tarafların bilirkişi tarafından hazırlanan değer tespiti raporuna itiraz imkânı¹¹⁰ olmakla beraber sonuçta mahkemenin vereceği karar TTK 597/2. maddesi gereğince kesindir. Yargılama ve değer belirlemeye ilişkin giderleri mahkeme kendi takdiri doğrultusunda taraflar arasında paylaşır.

Payın devir sözleşmesi ile devralınması, kanun gereği geçişi halleri, başka bir anlatımla esas sermaye paylarının hangi yolla geçmiş olursa olsun tüm geçiş hallerinde, geçiş işleminin şirket müdürleri tarafından ticaret siciline başvurularak tescil edilmesi gerekli olup, başvurunun otuz gün içinde yapılması gereklidir (TTK m. 598). TTK m. 598/2. fıkrası uyarınca, “*Şirket müdürleri tarafından kanunen öngörülen otuz günlük sürede*

¹⁰⁶ **Dönmez**, 2006, s. 24; **Yıldız**, 2007, s. 147; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 421.

¹⁰⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 421.

¹⁰⁸ **Yıldız**, 2007, s. 147; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 421.

¹⁰⁹ **Yıldız**, 2007, s. 148, “Payın cebri icra yoluyla satın alınması halinde, ihale bedelinin gerçek değer olarak kabul edilemeyeceği, payın cebri icra yoluyla kazanılmasında da mahkemeden değer belirlemesi istenilebileceğine dair bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 422, **Arslanlı /Domaniç**, 1989, s. 292.

¹¹⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 422.

başvurunun yapılmaması halinde, ayrılan ortak, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Bunun üzerine sicil müdürü, şirkete iktisap edenin adını bildirmesi için süre verir”.

Daha önce belirttiğimiz üzere limited şirkette ortaklar her ne kadar şirket borçlarından dolayı sorumlu değillerse de AATUK’un 35. ve devamı maddeleri gereğince, “*Limited şirketin ödenmeyen kamu borçlarından dolayı sermaye payları oranında ancak bütün malvarlıklarıyla doğrudan doğruya sorumludur*”. Kamu idareleri, limited şirketin ödenmeyen borçları bakımından ortaklık sıfatını saptamak amacıyla ticaret sicili kayıtlarını esas alma temayülündedir. Nitekim TTK m. 598/3. fıkrası gereğince, “*Sicil kaydına güvenen iyi niyetli kişilerin güveni korunur.*” Bu nedenle, ayrılan ortağın ticaret sicilinden bir an evvel silinmesi menfaatine olacaktır.

1.1.1.2.3. Limited Şirketin Kendi Sermaye Paylarını İktisabı

Limited şirketlerin kendi esas sermaye paylarını iktisabı TTK’nın 612. maddesinde düzenlenmiştir. TTK m. 612 kapsamında limited şirketler için öngörülen bu düzenlemeler çerçevesinde kullanılan terim olan “*iktisap*” kelimesinin manası, bir şeyin mülkiyetini edinmek, kazanmak anlamlarına gelmekte olup, şirketler açısından kendi himayelerinde bulunan payların şirket tüzel kişiliği adına iktisap edilmesi olarak algılanmalıdır¹¹¹.

Sermaye şirketlerinin kendi paylarını iktisap etmeleri, bir nevi sermayenin iadesi anlamı taşıdığından sermayenin korunması ilkesi gereğince kural olarak yasaklanmıştır¹¹². Ancak belirtilen yasak kural olarak esas sermayenin yüzde doksanını oluşturan paylar için geçerli olmakla birlikte, yüzde on oranında payların ise yasak kapsamı dışında olduğu söylenebilir¹¹³.

¹¹¹ Palta, 2017, s. 53.

¹¹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 415.

¹¹³ TTK 379. Madde gerekçesi.

TTK m. 612/6. fıkrası uyarınca, “*Şirketin kendi paylarını iktisap etmesine ilişkin bu yasa, şirket esas sermaye paylarının, şirketin çoğunluğuna sahip bulunduğu yavru şirketlerce iktisabı açısından da geçerlidir*”.

TTK m. 612 gerekçesinde, limited şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabının anonim şirkete paralel şekilde düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda TTK 379. maddesinde öngörülen hükümlere benzerlik gösteren ve TTK 612. maddesinde düzenlenen limited şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisap etmesi kanunen birtakım şartlara tabi kılınmıştır. Şartlar sağlandığı takdirde şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı mümkün hale gelecektir. Her ne kadar limited şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin hükümlerle anonim şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin hükümler benzerlik gösterse de limited şirkete ilişkin düzenlemeler bazı noktalarda farklılıklar ve eksiklikler göstermektedir. Nitekim TTK’nın 612. maddesinde şirketin kendi paylarını rehin olarak kabul etmesi¹¹⁴ konusunun belirtilmemiş olması buna örnek gösterilebilir. Ayrıca şirketin kendi paylarını iktisabının ivazlı olmasına ilişkin TTK 379. maddesinin aksine TTK 612’de herhangi bir düzenlenme bulunmamaktadır. Öğretide iktisabın kanundaki diğer şartlara uygun olarak ivazlı olması gerektiği savunulmaktadır¹¹⁵. Limited şirketin kendi paylarını ivazsız olarak iktisap etmesi ise kanunen serbesttir¹¹⁶.

Limited şirket tarafından iktisap edilen payların senede bağlanmış olup olmadığının bir önem arz etmeyeceğini belirtmekte fayda vardır. Nitekim çalışmamızda pay devri başlığı altında değindiğimiz üzere limited şirketler açısından esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanması, senedi kıymetli evrak haline getirmeyeceğinden¹¹⁷, şirket tarafından iktisap edilen payların da nama yazılı bir senede bağlanmış olmasının bir ehemmiyeti olmamalıdır¹¹⁸.

¹¹⁴ Pulaşlı, payların devralınmasının, rehin olarak kabul edilmesini kapsadığını belirtmiştir. **Pulaşlı**, 2016, s. 781, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, “limited şirketin kendi sermaye paylarını rehin alması, TTK 612 madde metninde düzenlenmediğinden, kural olarak yasak kapsamında olmadığını fakat rehinin paraya çevrilmesi aşamasında şirketin bu payları alması halinde yasağın devreye gireceğini” savunmaktadır. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 415.

¹¹⁵ **Palta**, 2017, s. 57; **Pulaşlı**, 2016, s. 782; **Çapa, Mehmet, Sadık**; “6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi”, İstanbul, 2013, On İki Levha yayıncılık, s. 126; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 416.

¹¹⁶ TTK 379. madde gerekçesine kıyasen. Ayrıca bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 415-416.

¹¹⁷ **Yıldız**, 2007, s. 58.

¹¹⁸ **Palta**, 2017, s. 54.

TTK m. 612'den anlaşılacağı üzere, limited şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için iki temel şart olarak şirketin serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip olmasının yanı sıra şirketin iktisap edeceği esas sermaye paylarının itibari değerlerinin toplam tutarının esas sermayenin yüzde onunu aşmaması şartını da öngörmüştür. Ancak şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan veya mahkeme kararıyla hükme bağlanmış bulunan ortaklıktan çıkma ya da çıkarılma dolayısıyla esas sermaye paylarının iktisabı meydana geldiğinde, “yüzde on” olarak öngörülen üst sınır “yüzde yirmi” olarak uygulanacaktır. Kanunda öngörülmüş olan yüzde yirmilik üst sınır özel bir durumdur ve sadece şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan veya mahkeme tarafından izin verilen ortaklıktan çıkma ya da çıkarılma hallerine özgüdür. Bu özel haller sınırlayıcı (*numerus clausus*) nitelikte olduğundan bunların dışında yüzde onluk sınır aşılamaz. Bu hüküm ile esas sermayenin yüzde yirmisine sahip ortaklara şirketten çıkma olanağı tanınmış olmaktadır¹¹⁹.

Bu tür durumlarda “*Limited şirket, esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap ettiği esas sermaye paylarını iki yıl içinde elden çıkarmalı veya sermaye azaltılması yoluyla itfa etmelidir*” (TTK m. 612/2-2. cümle). Ayrıca “*Şirket kendi esas sermaye payları için ödediği tutar kadar yedek akçe ayırmalıdır*” (TTK m. 612/3).

Öz sermaye (*net aktif*), şirketin varlıklarından tüm borçları çıkarıldıktan sonra kalan bakiyedir¹²⁰. Söz konusu kalan ve kullanılabilir bakiye şirketin iktisap etmek istediği esas sermaye paylarının bedellerini ödemeye yeterli ise ve bunların oranı esas sermayenin yüzde onunu geçmiyorsa, yapılması planlanan iktisap kanuna uygun olacağından geçerli bir iktisap olacaktır.¹²¹ Başka bir ifadeyle, yasada bahsedilen öz sermaye (*net aktif*), şirket tarafından ayrılan, esas sözleşmesel ve olağanüstü yedek akçeler ve kanuni yedek akçelerin kullanılabilir kısmı ile birlikte geçmiş yıllardan aktarılan kârlardan ibaret olup, yeniden değerlendirme fonu buna dâhil değildir¹²².

¹¹⁹ **Pulaşlı**, 2016, s. 783.

¹²⁰ **Yıldız**, 2007, s. 149.

¹²¹ **Teoman, Ömer**: “Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt I, 1971-1982, İstanbul, 2000, s.140-149, s.142; **Yıldız**, 2007, s. 149.

¹²² **Pulaşlı**, 2016, s. 782, **Palta**, 2017, s. 58.

Dolayısıyla, iktisap edilecek esas sermaye payları için ödenecek bedel çıkarılınca, şirket tekrar net aktife sahip bulunmalı ve net aktifin tutarı, esas sermaye ve dağıtılması mümkün olmayan yedek akçeler toplamı kadar olmalıdır¹²³. Dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelere, TTK'nın 519/3. fıkrasında yer alan harcama yerleri belirtilmiş olan kanuni yedek akçeler örnek gösterilebilirken, yeniden değerlendirme fonuna ise TTK m. 520 ve m. 608/3'de öngörülen çalışanlar ve işçiler yararına yedek akçeler ile harcama yerleri belirtilmiş yedek akçeler örnek gösterilebilir¹²⁴.

Şirketin kendi payını iktisabı hususunda karar verme yetkisinin hangi organa ait olduğuna dair kanunda net bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak TTK m. 616/1-I bendi uyarınca, şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabına ilişkin kararları onaylama yetkisinin genel kurula ait olduğu anlaşılmaktadır¹²⁵. Yine aynı bent gereğince, genel kurul bu yetkisini müdür veya müdürlere devredebilecektir. Ayrıca TTK'nın 619/2. fıkrası uyarınca, “*Şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamayacaktır*”. Oydan yoksunluğu düzenleyen kanunun anılan fıkrası gereğince de iktisaba karar verme yetkisinin dolaylı olarak genel kurula ait olduğu anlaşılmaktadır¹²⁶.

“*Esas sermaye payının geçişi halleri*” başlıklı, TTK m. 595’de pay devri ve devir borcunu doğuran işlemler için uygulanacak usul ile “*miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra*” başlıklı, TTK m. 596’da düzenlenen payın geçiş usulleri birbirinden farklıdır¹²⁷. TTK m. 593/1. fıkrası gereğince, esas sermaye payının limited şirket tarafından iktisabına ilişkin TTK m. 612/2. fıkrasındaki haller haricinde, esas sermaye payı, ortaklar arasındaki devirlerde dâhil olmak üzere kanunun ilgili maddeleri nazara alındığında devredilebilecek ve miras yoluyla geçebilecektir. Anılan hükümler gereğince, TTK m. 612/1. fıkrası uyarınca yapılacak pay iktisapları payın devri usulüne tabi oldukları halde, TTK m. 612/2. fıkrası uyarınca yapılacak olan devirler, esas sermaye payının devrine ilişkin usulden bağışık tutulacaktır¹²⁸. Dolayısıyla, iktisap edilen paylar bakımından, pay

¹²³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 416.; **Pulaşlı**, 2016, s. 782.

¹²⁴ **Pulaşlı**, 2016, s. 782.

¹²⁵ **Palta**, 2017, s. 55, **Pulaşlı**, 2016, s. 782.

¹²⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 417.

¹²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. çalışmamızın 1.1.1.2.1. Pay Devri ve 1.1.1.2.2. Payın Kanun Gereği Geçişi ya da Gerçek Değerden Satın Alınması başlıkları.

¹²⁸ **Palta**, 2017, s. 62, **Yıldız**, 2007, s. 150.

sahibiyle şirket arasında yazılı şekilde bir devir sözleşmesi yapılmalı, imzaları noterce onaylanmalı ve genel kurul tarafından taraflar arasındaki iktisaba onay verilmelidir (*TTK m. 612/1*). Ayrıca esas sermaye payının devri şirket sözleşmesi ile yasaklandığı takdirde, bu yasak şirketin kendisi açısından da geçerli olur ve şirket kendi esas sermaye paylarını iktisap edemez¹²⁹. *TTK m. 612/2*. fıkrasına göre, iktisap edilen paylar bakımından imzaları noterce onaylanmış yazılı bir devir sözleşmesine ve genel kurul icazetine ihtiyaç yoktur¹³⁰.

1.2. ORTAKLARIN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1.2.1. Ortakların Hakları

Limited şirkette ortakların hakları, ortaklık sıfatının kazanılmasına ve esas sermaye payına bağlıdır. Limited şirkette ortaklık sıfatını kazanan her ortak, ortaklıktan kaynaklanan belirli haklara haiz olabilecektir. Ortaklık sıfatının aslen veya devren kazanılması halleri ortakların sahip olduğu haklar açısından bir farklılık oluşturmayacaktır. Nitekim, ortaklığı aslen kazanan ortak ile devren kazanan ortak arasında ortaklık haklarına sahip olmak bakımından bir farklılık yoktur.

Ortakların hakları kural olarak ortakların payları ile orantılıdır. Bu nedenle, ortağın esas sermaye payı çoğaldıkça şirketten elde edeceği yarar da o kadar artar¹³¹. Ortaklık hakları ortaklara, kanun, şirket sözleşmesi veya bazı durumlarda ticaret hayatının genel kaideleriyle verilebilmektedir¹³². Ortaklık hakları, şirket sözleşmesinde yapılan düzenlemeler ile kanunun emredici hükümlerine uygun olmak suretiyle genişletilebilir ancak şirket sözleşmesinde ortaklık hakları açısından yapılacak düzenlemelerin kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması gerekmektedir¹³³.

¹²⁹ **Teoman**, 2000, s. 144.; **Arslanlı /Domanıç**, 1989, s. 349.; **Palta**, 2017, s. 61.; **Yıldız**, 2007, s.150.

¹³⁰ **Yıldız**, 2007, s. 150.

¹³¹ **Yıldız**, 2007, s. 164.

¹³² **Lokman, Faruk**: “Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2018, s.11.

¹³³ **Yıldız**, 2007, s. 165.

Limited şirket ortaklarının hakları çeşitli ölçütlere göre tasniflendirilmiştir. Bu kapsamda ortakların hakları, hakkın içeriğine göre; “*malî haklar*”, ortaklık niteliğinden kaynaklanan “*ortaksal haklar*” olarak iki grupta incelenebileceği gibi, hak sahiplerine göre “*bireysel haklar*” ve “*azınlıklık hakları*” olarak da ayrıma tabi tutulabilir¹³⁴. Hakların gücü ölçütü bakımından da “*vazgeçilmez haklar*” ve “*müktesep haklar*” olarak gruplandırılabilir¹³⁵. Vazgeçilmez haklar, ortakların feragat edemeyecekleri, şirket sözleşmesi ya da genel kurul kararı ile sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkün olmayan haklar iken, müktesep haklar ortağın rızası olmadan hiçbir değişikliğin yapılamayacağı ve ancak ortağın rızası ile sınırlandırılabilen veya kaldırılabilen haklardır¹³⁶. Yine ortakların hakları; malî haklar, yönetsel haklar, koruyucu haklar olarak üç grupta da tasnif edilebilir¹³⁷.

Çalışmamızda ortakların hakları, “*malî haklar*” ve ortak sıfatından kaynaklanan “*ortaksal haklar*” olmak üzere iki grupta incelenecektir. Malî haklar, parayla ölçülebilen ve devredilebilen haklardır¹³⁸. Mali haklar, ortakların sahip oldukları sermaye payı dolayısıyla şirketin malvarlığı üzerinde sahip oldukları hakları ifade etmektedir. Malî haklar; “*kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı, yeni pay alma (rüçhan) hakkı, hazırlık dönemi faizi*” olmak üzere dört başlık altında incelenecektir.

Ortakların esas sermaye payını devredebilme hakkı da ortakların malî hakları arasında yer alır. Ancak bu hakka çalışmamızın pay devri başlığı altında değinildiğinden tekrar inceleme konusu yapılmamıştır¹³⁹. Yine ortakların şirketten ayrılması halinde, sahip oldukları payın şirket malvarlığındaki karşılığını ifade eden kısmı yani ayrılma akçesini talep hakkı vardır (*TTK m. 641*). Ortakların malî haklarından olan ayrılma akçesi talep hakkına, çalışmamızın çıkma ve çıkarılmanın sonuçları başlığı altında ayrıntılı olarak değinileceğinden bu başlıkta ayrıca yer verilmemiştir¹⁴⁰.

¹³⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450.

¹³⁵ Tekinalp, Ünal: “Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku”, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s.571; Tekinalp, 2011, s. 389; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450.

¹³⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 453.

¹³⁷ Yıldız, 2007, s. 136; Tekinalp, 2015, s. 571.

¹³⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 453.

¹³⁹ Detaylı bilgi için bkz. 1.1.1.2.1. Pay Devri.

¹⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz. 4.2 Ayrılma Akçesi.

Ortak sıfatından kaynaklanan ortaklık hakları, ortakların sahip oldukları esas sermaye payı dolayısıyla şirketin yönetim ve işleyişinde söz hakkına sahip olmalarını sağlayan, bazı durumlarda da ortakları koruyucu etkiye haiz haklardır.

Bu nedenle ortaklık sıfatından kaynaklanan ortaklık hakları; “*katılma hakları ve koruyucu haklar*” olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenecektir. Katılma hakları genel kurula katılma ve oy hakkı, koruyucu haklar ise bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespitini isteme ve iptal davası açma hakkı, veto hakkı ve üstün oy hakkı, sorumluluk davası açma hakkı, haklı sebeple ortaklığın feshini isteme hakkı, özel denetçi isteme hakkı ve azınlık hakkıdır. Ortaklıktan çıkma hakkı, çıkmaya katılma hakkı ve başka bir ortağın şirketten çıkarılmasını isteme hakları da limited şirketlerde ortakların koruyucu hakları arasında yer alır ancak ortaklıktan çıkma ve çıkarılma konuları çalışmamızın ikinci ve üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak inceleneceğinden bu bölümde tekrar inceleme konusu yapılmamıştır.

1.2.1.1. Malî Haklar

1.2.1.1.1. Kâr Payı Hakkı

Kâr payı kısaca sermayenin getirisi olarak tanımlanabilir¹⁴¹. Limited şirketlerde kâr payı hakkı, ortak açısından vazgeçilmez hak niteliğinde olmakla birlikte¹⁴², ortağın müktesep haklarından da biridir¹⁴³. Kâr payı hakkı vazgeçilmez hak niteliğini, limited şirketin kâr payı elde etme amacı doğrultusunda sağladığı gayret ve bu gayretin sonucu elde edilen kârın ortaklar arasında paylaşımının ortak açısından vazgeçilmez oluşundan alırken¹⁴⁴, müktesep hak niteliğini, ortağın kâr payı hakkından rızası dışında mahrum bırakılamaz veya ortağın kâr payı hakkının mahrumiyet derecesinde kısıtlanamaz oluşundan alır¹⁴⁵.

Kâr payı hakkı, TTK m. 608 kapsamında düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında, “*Kâr payının yalnızca net dönem kârından ve belirtilen kâr için ayrılmış yedek*

¹⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 454.

¹⁴² Tekinalp, 2015, s. 571; Tekinalp, 2011, s. 390.

¹⁴³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 453.

¹⁴⁴ Tekinalp, 2015, s. 571-572.

¹⁴⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 453; Pulaşlı, 2017, s. 825.

*akçelerden dağıtılabileceği öngörülmüştür*¹⁴⁶. Yine anılan madde kapsamında, “*Kâr payı dağıtımına karar verebilmek için ilk olarak kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörülen yedek akçelerin ayrılması şarttır*”.

Net dönem kârı; yıllık dönemde elde edilen kârdan, masraflar, vergiler ve özellikle bilanço zararı düşüldükten sonra elde edilen kâr miktarını ifade etmektedir¹⁴⁷. *Yedek akçe*; şirketin net kârından ortaklar ve diğer ilgililere dağıtım yapılmayarak, kanun, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı gereğince, ortaklıkta alıkonulan malvarlığı olarak tanımlanabilir¹⁴⁸.

Şirket kâr payı dağıtabilmek için hem bilançoya göre belirlenen kazancı elde etmeli hem de önceki yıllardan oluşan zararı telafi etmelidir¹⁴⁹. Ancak yedek akçe yeterli olursa, şirket zarar halinde dahi ortaklara, serbest yedeklerden kâr payı ödenmesine karar verebilir¹⁵⁰. Net dönem kârı veya kâr payı dağıtımını için tesis edilen yedek akçeler bulunmaksızın genel kurul kâr dağıtımını yönünde bir karar alırsa, alınan bu karar kanuna ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olacağından batıl olur¹⁵¹.

TTK m. 608/2. fıkrasında, kâr payının dağıtım esasları düzenlenmiş olup, şirket esas sözleşmesi ile aksi öngörülmediği müddetçe kâr payı, esas sermaye payının itibari değerine oranla hesaplanır¹⁵². Şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülükleri öngörülmüş ve bu yükümlülükler ifa edilmiş ise, ifa edilen söz konusu yükümlülüklerinin tutarı da itibari değere eklenir¹⁵³. TTK m. 616 gereğince, kâr payı hakkında karar verme yetkisi genel kurulun devredilmez yetkilerindedir. Dolayısıyla genel kurul tarafından kâr payı dağıtımını hakkında karar verilmedikçe, ortağın kâr payı hakkı muaccel hale gelmez ve bu nedenle dava edilemez¹⁵⁴. Genel kurulun dağıtım kararı ile birlikte, ortağın

¹⁴⁶ **Tekinalp**, 2015, s. 572; **Yıldız**, 2007, s. 167; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 454; **Hami**, 2015, s. 718.

¹⁴⁷ **Tekinalp**, 2011, s. 391; **Hami**, 2015, s. 719; **Yıldız**, 2007, s. 167.

¹⁴⁸ **Hami**, 2015, s. 719.

¹⁴⁹ **Yıldız**, 2007, s. 167.

¹⁵⁰ **Tekinalp**, 2011, s. 391.

¹⁵¹ **Hami**, 2015, s. 723.

¹⁵² **Kendigelen Abuzer**: “Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler”, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 453; **Hami**, 2015, s. 719; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 454.

¹⁵³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 454; **Pulaşlı**, 2017, s. 825.

¹⁵⁴ **Hami**, 2015, s. 720.

kâr payı alacağı doğar ve muaccel olur, ortak bu alacağını şirket iflas etmiş olsa dahi ileri sürebilir¹⁵⁵. TTK m. 611 uyarınca, “Ortak ya da müdürler haksız olarak alınan kâr paylarını, şirkete geri verilmelidir¹⁵⁶ ve söz konusu payların şirkete iadesi, kârın alındığı tarihten itibaren beş yıl sonra zamanaşımına uğrar”. TTK m. 611/3. fıkrası uyarınca “İade yükümlüsünün iyiniyetli olması halinde ise, limited şirketin haksız alınan kâr payını geri alma hakkı, kârın alındığı tarihten itibaren iki yıl sonra zamanaşımına uğrar”.

1.2.1.1.2. Tasfiye Payı Hakkı

Hangi sebeple olursa olsun bir şekilde faaliyetlerine son vermek durumunda kalan şirketin tüm hesaplarının kapatılması tasfiye ile sağlanır. Tasfiye payı hakkı, şirket faaliyetini sürdürdüğü müddetçe veya ortak şirkette kalmaya devam ettiği sürece talep olunamadığından “beklenen (müstakbel) hak” niteliğinde olduğu gibi, aynı zamanda belirtilen hak, ancak şirketin sona ermesiyle yapılan tasfiyenin sonuçlanmasının ardından genel kurulda kabul edilen kapanış bilançosunda artı bir bakiye kalması koşuluyla muaccel olacağından “müeccel hak” niteliği de taşıyan bir haktır¹⁵⁷. Tasfiye payı hakkı vazgeçilmez haklardan değildir. Nitekim ortakların tasfiye payı, imtiyazlı paylar tanınmak suretiyle sınırlandırılabilir¹⁵⁸ (TTK 478, TTK 543). Tasfiye payı hakkına ilişkin olarak TTK’da hususi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Ancak TTK’nın 636/5. fıkrasında, limited şirketlerin sona ermesinin sonuçlarına dair anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı düzenlendiğinden, anonim şirketlerin tasfiye payına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı TTK m. 543 hükmünün, limited şirket açısından da geçerli olacağı belirtilmiştir. Madde hükümleri gereğince tasfiye payı, borçların ve ortakların sermaye taahhütlerinin ödenmesine müteakip arda kalan net malvarlığı tutarına göre hesaplanır¹⁵⁹. Tasfiye payının itibari değere göre ödenmesi gerekir¹⁶⁰.

¹⁵⁵ Hami, 2015, s. 723.

¹⁵⁶ Tekinalp, 2015, s. 573.

¹⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 454; Yıldız, 2007, s. 172.

¹⁵⁸ Tekinalp, 2015, s. 574.

¹⁵⁹ Tekinalp, 2011, s. 392; Pulaşlı, 2017, s. 826; Tekinalp, 2015, s. 574.

¹⁶⁰ Yıldız, 2007, s. 172. Tekinalp, Ünal, 2011, s. 393, Tekinalp, 2015, s. 574.

1.2.1.1.3. Yeni Pay Alma (Rüçhan) Hakkı

Limited şirket ortaklarının, esas sermaye artırımlarına, esas sermaye payları oranında katılıma ve artırılmış olan sermayeden esas sermaye payları oranında yeni pay alma haklarına rüçhan hakkı denilmektedir¹⁶¹. Rüçhan hakkı TTK m. 591’de düzenlenmiştir. Rüçhan hakkı müktesep hak niteliğinde bir hak değildir¹⁶². Nitekim TTK m. 591 uyarınca, “*Rüçhan hakkının, şirket sözleşmesiyle ya da haklı bir sebebin varlığı halinde sermaye artırımı kararının alındığı genel kurulda kaldırılabilmesi ya da sınırlandırılabilmesi mümkün kılınmıştır*”¹⁶³.

Ortakların rüçhan hakkının kullanımında kural olarak eşit işlem ilkesine uyma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu nedenle ancak maddi ve haklı sebeplerin varlığı durumunda ayrıca eşitlik ilkesinin ihlal edilmemesi kaydıyla yeni pay alma hakkı sınırlandırılabilir veya tamamen kaldırılabilir¹⁶⁴.

TTK m. 591/2. fıkrasında, haklı sebep niteliğindeki durumlara ilişkin olarak örnek mahiyetinde durumlar gösterilmiştir. Anılan maddede bahsi geçen bu durumların haklı sebep olarak kabulü mümkündür¹⁶⁵. Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararı, TTK m. 621/1-e bendinde düzenlenmiş olan önemli kararlardır.

Rüçhan hakkını ortaklar şahsen kullanabilir ya da üçüncü bir kişiye devredebilirler¹⁶⁶. “*Ortaklara rüçhan hakkını kullanılabilmesi için en az on beş gün süre verilir*” (TTK m. 591/3).

1.2.1.1.4. Hazırlık Dönemi Faizi

Hazırlık dönemi faizi, limited şirkette işletmenin eksiksiz bir biçimde faaliyete başlayana kadar geçecek süre olan hazırlık döneminde, bir başka deyişle şirketin kâra geçmesinin

¹⁶¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 454; Yıldız, 2007, s. 168.

¹⁶² Pulaşlı, 2017, s. 826; Pulaşlı Hasan: “Şirketler Hukuku Şerhi (Kommentar Zum Gesellschaftsrecht)”, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 2802.

¹⁶³ Tekinalp, 2015, s. 543.

¹⁶⁴ Pulaşlı, 2016, s. 826.

¹⁶⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 455; Pulaşlı, 2017, s. 826.

¹⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 455; Yıldız, 2007, s. 169.

uzun yıllar alacağı hallerde, ortakların mağduriyetlerini önlemek amacıyla ortaklara ödenen, bir nevi kârın yerini tutan faizdir¹⁶⁷. Limited şirketlerde hazırlık dönemi faizi, anonim şirketlere ilişkin hükümlere atıf yapılmak suretiyle TTK m. 609'da düzenlenmiştir. Madde hükmünde, limited şirketlerde şirket sözleşmesi ile ortaklara hazırlık dönemi faizi ödenmesinin öngörülebileceğinden bahsedilirken aynı zamanda esas sermayeye ve ek ödemelere ise faiz verilemeyeceğine de değinilmiştir.

1.2.1.2. Ortaksal Haklar

1.2.1.2.1. Katılma Hakları

1.2.1.2.1.1. Genel Kurula Katılma ve Oy Hakkı

Sermaye şirketlerinden biri olan limited şirketlerde her ortağın genel kurula katılma, genel kurulda önerilerde bulunma ve katıldığı toplantılarda söz söyleme ve soru sorma hakkı mevcuttur. Genel kurula katılma ve oy hakkı ortaklık sıfatından doğan ve bu sığata sıkı sıkıya bağı olan haklardan olması sebebiyle ortaksal haklar olarak da anılır¹⁶⁸. Bu haklar ortak sıfatının kazanılmasıyla başlar ve ortaklık sıfatı devam ettiğı müddetçe kullanılabilir¹⁶⁹.

Genel kurula katılma hakkı hem vazgeçilmez nitelikte hem de mutlak eşitlik ilkesinin geçerli olduğı haklardandır¹⁷⁰. Bu sebeple hakkın tümüyle ortadan kaldırılması mümkün değildir¹⁷¹. Ayrıca genel kurula katılma belirli şarta da bağlanamaz. Oy hakkının da vazgeçilmez nitelikte bir hak olması nedeniyle ortağın rızası ile olsa dahi ortak oy hakkından mahrum bırakılamaz. Limited şirket ortağı genel kurula katılma hakkını kendi kullanabileceğı gibi bir temsilci vasıtası ile de kullanabilecektir¹⁷².

¹⁶⁷ Tekinalp, 2015, s. 575; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 454; Yıldız, 2007, s. 170.

¹⁶⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450.

¹⁶⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450.

¹⁷⁰ Yıldız, 2007, s. 173; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450; Tekinalp, 2011, s. 394.

¹⁷¹ Pulaşlı, 2017, s. 829; Yıldız, 2007, s. 173, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 450.

¹⁷² Bu husus TTK 617/3. maddesinde "Her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Oy hakkı, ortakların pay sahipliğinden doğar. Limited şirkette ortaklar en az bir oy hakkına sahiptir. Şirket sözleşmesiyle açıkça düzenlendiği takdirde ortaklar yazılı oy da verebilir. “*Oy hakkı ortakların esas sermaye paylarının itibari değerlerine göre hesaplanır*” (TTK m. 618). Ortaklar şirket sözleşmesiyle daha yüksek bir tutar belirlememişlerse her yirmibeş Türk lirası bir oy hakkı verir. Oy hakkı belirli ölçüde kısıtlanabilirse de tümüyle kaldırılamaz. Dolayısıyla birden fazla esas sermaye payına haiz ortakların oy hakkının sınırlandırılması şirket sözleşmesi ile mümkün ise de ortağın en az bir oy hakkının bulunması şarttır. Nitekim oy hakkından yoksunluğa ilişkin sözleşme hükümleri hükümsüzdür¹⁷³.

TTK m. 168/2. fıkrasında, “*ortakların şirket sözleşmesiyle oy hakkını itibari değerden bağımsız olacak şekilde ve her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde belirleyebileceği*” düzenlenmiştir. Ancak bu halde en küçük itibari değere sahip esas sermaye payının itibari değeri, diğer esas sermaye paylarının itibari değerlerinin en az onda biri kadar olabilir¹⁷⁴. Dolayısıyla, esas sermaye paylarının itibari değeri TTK m. 618 gereğince, en az yirmibeş Türk lirası olarak belirlendiğinden, diğer payların itibari değeri en fazla ikiyüz elli Türk lirası olabilir. Bu durumda itibari değeri en az yirmibeş lira olan esas sermaye payına bir oy ve itibari değeri en fazla ikiyüz elli lira olan esas sermaye payı bir oy hakkı verilmek suretiyle, oy hakkında imtiyaz meydana getirilebilir. Böylece itibari değeri en az olan esas sermaye payı lehine “*en fazla on oyluk*” bir imtiyaz tanınabilir. Fakat TTK m. 618/3. fıkrasında şirket yönetiminde hâkimiyet kurulmasını engellemek amacıyla¹⁷⁵, oyda imtiyazın dikkate alınmadığı üç durum düzenlenmiştir.

Bu haller; 1) Denetçi Seçimi, 2) Şirket yönetimi ve onun bazı bölümlerinin denetimi için özel denetçi seçimi, 3) Sorumluluk davası açma hususunda karar verilmesidir.

¹⁷³ Yıldız, 2007, s. 174.

¹⁷⁴ Pulaşlı, 2017, s. 829-330, Yıldız, 2007, s. 174.

¹⁷⁵ TTK 618. Madde 3. Fıkra gerekçesi.

1.2.1.2.2. Koruyucu Haklar

1.2.1.2.2.1. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı TTK m. 614’de düzenlenmiştir. Bu kapsamda bütün ortaklar, şirket müdür ya da müdürlerinden şirketin tüm işleri ve hesapları hususunda bilgi almak isteyebilir ve belli konularda inceleme yapabilir. Bilgi alma ve inceleme hakkı, diğer ortaklık haklarının kullanılması ve şirket faaliyetlerinin ortaklar tarafından denetlenebilmesi bakımından oldukça önemlidir¹⁷⁶.

Bu hak ortak için vazgeçilmez nitelikte bir haktır¹⁷⁷. Kanun bilgi alma ve inceleme hakkını ortaklara tanımıştır. Dolayısıyla ortakların ortaksal haklarından koruyucu haklar kapsamında olan bilgi alma ve inceleme hakkı, ortak sıfatının kazanılması ile başlar ve kaybedilmesi ile sona erer¹⁷⁸.

Şirketin mal varlığına ilişkin bilgiler, mali yükümlülükler, şirketin iştirak, müşteri, bayi, tedarikçi, temsilci ve acenteleri, sözleşmeler, taslaklar, şirket ortaklarının pay adedi, pay borcunun olup olmadığına ilişkin hususlar şirketin bütün işleri kapsamındadır ve ortakların bilgi edinme hakkı dahilindedir¹⁷⁹. Ancak ortak, şirkette bulunsa bile ortak sıfatı dışında kalan, şirketin üçüncü kişiler adına tuttuğu kayıtları, malvarlığı, kredi borçları, başka bir şirketteki hisseleri gibi bilgileri isteyemeyecektir¹⁸⁰. Ortak bilgi alma hakkını, hakkın kullanım maksadını aşmadan, şirketin veya diğer tüm ortakların menfaatlerini haksız olarak ihlâl etmeden kullanılmalıdır¹⁸¹. Bilanço, raporlar, kar-zarar hesapları, stoklar, bağışlar ise şirketin bütün hesapları kapsamında incelenebilir.

¹⁷⁶ **Lukas Handschin**: ‘‘Die Personalistische GmbH’’, Herausgeber Peter V. Kunz /Florian S. Jörg/Oliver Arter, Entwicklungen im Gesellschaftsrecht III, Bern 2008, s. 59.

¹⁷⁷ **Yıldız**, 2007, s. 177.

¹⁷⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 450.

¹⁷⁹ **Çamoğlu Ersin**: ‘‘Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları’’, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, Oninki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 151. (Anılış: Bilgi Alma)

¹⁸⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 451; **Baştuğ İrfan/ Göksoy Can**, ‘‘Limited Şirkette ortakların Denetleme Hakları, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan’’, İstanbul, 1998, s. 52.

¹⁸¹ **Karasu Rauf**: ‘‘Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı’’, BATIDER, C. XXIII, S. 2, s. 93.

Bilgi alma hakkı şirket ortağı tarafından kullanılır ve müdür ortağın talep ettiği bilgiyi temin etmekle yükümlüdür¹⁸². İnceleme hakkı ise ortağın şirket işlerine ilişkin bilgi elde etmek amacıyla kullandığı bir haktır. Ortakların bilgi alma talebi şirkette bulunması gereken bilgilere ilişkin bilgiler olmalıdır ve ortak müdürden şirketin tüm işlem ve hesapları hakkında genel bir bilgi talebinde bulunamaz¹⁸³. Dolayısıyla ortak talebini somut konulara özgülemelidir. Şirket müdür ya da müdürleri, ortakların bilgi alma ve inceleme hakkını, ortakların edindiği bilgileri şirketin zararına olacak biçimde kullanması tehlikesi durumu dışında engelleyemez (*TTK m. 614/2*). Ortaklar tarafından elde edilen bilgilerin şirket için tehlike yaratıp yaratmayacağına dair değerlendirme yetkisi müdürlerin takdir yetkisindedir. Ancak talebin reddi halinde ortak, bilgi alma hakkının kullanılmasının şirketin zararına olmadığını belirterek genel kurula başvurabilecektir¹⁸⁴.

Bu konuda ortağın genel kurula başvurması şarttır. Nitekim müdürlerin talebi kabul etmemesi durumunda genel kurul kendiliğinden toplanıp bu hususta bir karar alamaz. Genel kurul, başvuru üzerine ortağın bilgi alma hakkının kullanılmasının şirketin zararına sonuç doğurup doğurmayacağına toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla karar verir (*TTK m. 620*). Bununla birlikte, genel kurul tarafından da ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının reddedilmesi durumunda, ortağın mahkemeye başvurma hakkı vardır.

Ortak, talebinin müdürler tarafından reddedilmesi üzerine doğrudan mahkemeye başvuramaz, ortağın talebinin müdürler tarafından reddi üzerine öncelikle genel kurula başvurması gerekir.

Genel kurulda ortağın talebini haksız yere engellerse bu hâlde son merci olarak mahkemeye başvurmalıdır¹⁸⁵. Bir başka ifadeyle ortaklar bilgi alma ve inceleme talebinin reddi hususunda TTK m. 614'de belirtilen kurala uygun şekilde hareket etmelidir. Söz konusu dava TTK m. 1521 uyarınca “*basit yargılama usulü*” ile görülür. HMK 14/2.

¹⁸² Çamoğlu Ersin, 2017, s. 149.

¹⁸³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 451; Çamoğlu Ersin, 2017, s. 152-153.

¹⁸⁴ Pulaşlı, 2017, s. 831; Yıldız, 2007, s. 177.

¹⁸⁵ Altaş, 2017, s. 320.

maddesi gereğince, bu hususta yetkili ve görevli mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.¹⁸⁶.

1.2.1.2.2.2. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğünü İsteme ve İptal Davası Açma Hakkı

Limited şirketlerde her ortak, TTK 622. maddesi gereğince genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünü ve iptalini dava edebilir. Bu hususta anonim şirkete ilişkin hükümler, kıyas yoluyla limited şirket genel kurul kararları için de uygulanır. TTK m. 445 ile m. 451 hükümleri tarafından anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali ve butlanı düzenlenmiştir. TTK m. 445 gereğince, “*TTK 446. maddesinde yer alan kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve bilhassa dürüstlük kurallarına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, kararın verildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde şirket merkezlerinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde dava açabilirler*”. Bu kapsamda ortaklar sadece genel kurul kararlarının iptalini değil ayrıca hem genel kurul kararlarının hem de müdürlerin kararlarının butlanını isteyebilirler.

Ortakların genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünü isteme ve iptal davası açma hakkı koruyucu nitelik gösterdiği için şirket sözleşmesi ya da organların kararları ile kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz dolayısıyla bu hak vazgeçilmez nitelikte bir hak niteliğindedir¹⁸⁷. Anılan hak açısından ortaklar arasında mutlak eşitlik ilkesi geçerlidir. Dolayısıyla bir esas sermaye payına haiz olmakla birden çok esas sermaye payına haiz olmak arasında hakkın kullanımı bakımından fark bulunmamaktadır¹⁸⁸.

1.2.1.2.2.3. Veto Hakkı ve Üstün Oy Hakkı

TTK m. 577/1-e bendinde, “*Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümlerin konulabilir*” şeklinde düzenleme yer alır. TTK m. 577 gereğince, bu hak şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde bağlayıcı hüküm

¹⁸⁶ Bkz. TTK 4. Madde.

¹⁸⁷ Tekinalp, 2011, s. 390.

¹⁸⁸ Yıldız, 2007, s. 179.

niteliğindedir. Veto hakkı esas itibari ile sermaye payına değil ortakların kişiliğine tanınan bir hak¹⁸⁹. Bu nedenle veto ve üstün oy hakkı, ortaksal haklardan olan koruyucu haklar arasında incelenmiştir. Veto hakkının ortakların kişiliğine tanımlanmış olması sebebiyle bu ortakların kimler olduğunun şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Anılan madde metnindeki “*belirlenebilir ortak*” ifadesinden, veto hakkına sahip ortak veya ortakların ismen açıkça belirtilmesi değil ancak bunların kimler olduğunun belirlenebilir şeklinde tanımlanmasının yeterli kabul edileceği anlaşılmalıdır¹⁹⁰.

Veto hakkı ortağın şahsından kaynaklanan nedenlerle şirket sözleşmesi ile tanınmış ve kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliğinde olduğundan, esas sermaye payına bağlı olarak devredilemez.

Bu nedenle ortağın şirketten ayrılması veya ölümüyle veto hakkı sona erer¹⁹¹. Veto hakkı İsviçre Borçlar Kanunu 807. maddesinde belirtildiği üzere belirli genel kurul kararlarının alınmasına karşı olarak öngörülebilir. Ortaklara şirketin yönetim ve temsil organı olan müdürlerin kararlarına karşı doğrudan veto hakkı tanımak mümkün değildir. Ancak TTK m. 625/2 uyarınca, müdürler bazı kararları genel kurulun onayına sunmak zorunda olduklarından ortaklara genel kurulun onayını gerektiren bu tür müdür kararlarına ilişkin olarak dolaylı biçimde veto hakkı tanınması mümkündür¹⁹².

1.2.1.2.2.4. Sorumluluk Davası Açma Hakkı

Limited şirketlerde kurucular, müdürler ve tasfiye memurları kanun veya şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini, görevlerini gerekli özen ve dikkatle yerine getirmelidir. Nitekim anılan kişiler kusurlarıyla şirketi ya da ortakları zarara uğrattığı takdirde meydana gelen zarardan sorumlu olurlar. Bu kapsamda TTK m. 644/1-a bendi uyarınca, “*Limited şirketlerde ortaklardan her biri kanun veya şirket sözleşmesinden*

¹⁸⁹ Pulaşlı, 2017, s. 827.

¹⁹⁰ Pulaşlı, 2018, s. 2803.

¹⁹¹ Handschin, Lukas: “Gesellschaftsanteile und Gesellschafterversammlung – die Willensnildung in der GmbH – die Konzernleitung der GmbH”, Herausgeber Peter Böckli/Peter Forstmoser, Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich 2006, s. 93.

¹⁹² Pulaşlı, 2018, s. 2803.

*doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmek suretiyle şirketi ya da kendilerini zarara uğratan kuruculara, müdüre, müdürler birden fazla ise yani müdürler kurulu mevcut ise müdürler kuruluna, denetçilere ve tasfiye memurlarına karşı anonim şirketlere ilişkin hükümlere istinaden sorumluluk davası açma hakkını haizdirler*¹⁹³. Madde hükmünden anlaşılacağı üzere sorumluluğun şartları kusurlu hareket, zarar ve illiyet bağıdır.

Müdürün sorumluluğunun doğabilmesi için kendisine kast veya ihmal şeklinde bir kusurun izafe edilebilmesi gerekir¹⁹⁴. İhmalin tespiti bakımından TTK m. 369 dikkate alınır. İkinci olarak idarecilerin kusurlu hareketi ile ortada bir zarar bulunmalıdır. Oluşan zarar şirkete, pay sahiplerine alacaklılara ait bir zarar olabilir. Son olarak sorumluluğun doğabilmesi bakımından kusurlu hareketle zarar arasında illiyet bağının var olması şarttır¹⁹⁵. Anılan kişiler hakkında sorumluluğun belirlenmesi bakımından kişilerin şirketten sağlamış olduğu ücret gibi menfaatler kıstas olarak nazara alınmamaktadır¹⁹⁶.

Sorumluluk davası açma hakkı vazgeçilmez nitelikteki haklardandır¹⁹⁷. Bu nedenle ortakların söz konusu hakkı şirket sözleşmesi ya da şirket organlarının kararıyla kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz. Ayrıca ortakların anılan haktan feragati de geçerli değildir.

1.2.1.2.2.5. Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı

Özel denetçi atanmasını isteme hakkı, pay sahibinin belirli konularda ayrıntılı bilgi almasını sağlamakla beraber ilgili şirkette pay sahipliğinden doğan haklarını doğru ve bilinçli bir şekilde kullanmasını sağlayan bir haktır. Özel denetçi atanmasını yalnızca pay sahipleri isteyebilir. İntifa hakkı veya tahvil sahibi ve alacaklılara anılan hak tanınmamıştır. TTK m. 635 uyarınca, “m. 397/5 ve 6. fıkraları haricindeki anonim

¹⁹³ Yıldız, 2007, s. 179.

¹⁹⁴ Tekil, Fahiman: “Şirketler Hukuku Anonim Şirketler”, C. II, Otağ Matbaacılık, İstanbul, 1978, s. 272-273.

¹⁹⁵ Tekil, Anonim Şirketler, 1978, s. 288.

¹⁹⁶ Ayan Özge: “Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma”, Güncel Yayınevi, 2004, s. 129.

¹⁹⁷ Yıldız, 2007, s. 179.

*şirketlerin denetçiye, denetime ve özel denetime ilişkin hükümleri bağımsız denetime tabi olan limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulur*¹⁹⁸.

Özel denetçi atanmasını isteme hakkı TTK'nın 438. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hak ortakların pay sahipliğinden doğan haklarını kullanabilmesi için ortaklara tanınan bir hak olmakla birlikte bilgi alma ve inceleme hakkıyla bağlantılıdır. Nitekim ortaklar özel denetçi atanmasını isteme hakkını, pay sahipliğinden doğan haklarının kullanabilmesi için gerekli olan durumlarda ve söz konusu belirli olaylara ilişkin olarak bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmalarının ardından kullanabilecektir.

Kanun koyucu talebin kötü niyetli kullanımının ve şirkete zarar verme riskini azaltmak amacıyla ortaklar tarafından hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlanmıştır. Bu şartlardan ilki, özel denetim istenen konuda bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmış olmasıdır. Bir ön şart niteliğinde olan bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması ile özel denetçi atanmasını isteme hakkının lüzumsuz yere kullanılmasının önüne geçilerek şirket tarafından bilgi alma ve inceleme talebinin de dürüst ve güvenilir şekilde karşılanmasının sağlanması amaçlanmıştır¹⁹⁹. Bu hakkın kullanılması bakımından ayrıca bir takım maddi şartlar da aranır. Ortaklar özel denetim hakkını öncelikle pay sahipliği haklarının ve özellikle oy haklarının kullanımı yönünden gerekli olması halinde kullanabilir. Bir diğer maddi şart ise özel denetimin konusunun belirli olaylar olmasıdır. TTK 438. madde gerekçesinde “*belirli*” kelimesiyle, belli türde, nitelikte ve önemde olan olayın kastedildiği belirtilmiştir.

Ortaklar anılan koşulları sağladığı takdirde gündemde yer almıyor olsa da belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını genel kuruldan isteyebilecektir. Genel kurulun talebi oylaması zorunludur²⁰⁰. Genel kurul olağan nisap ile talebi oyladıktan sonra talebi onaylar veya reddeder²⁰¹. Ancak bu iki halde de özel denetçi seçimine nihai

¹⁹⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 456.

¹⁹⁹ TTK 438. Madde gerekçesi.

²⁰⁰ **Altaş Soner**: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortaklarının Bilgi Alma, İnceleme ve Özel Denetim İsteme Hakları”, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, İstanbul Ticaret Odası, Sayı 1, Kasım 2011, s-65-78, s.69; **Narbay Şafak**: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim Yapılması Şartları ve Özel Denetçinin Atanma Usulü”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s.227-327, s. 293.

²⁰¹ **Narbay**, s. 307.

olarak mahkeme karar verir. Genel kurulun istemi onaylaması halinde şirket ya da bütün pay sahipleri otuz gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir.

Ortağın özel denetçi atanması talebinin genel kurulda kabul edilmemesi halinde, TTK m. 439 gereğince, “*Sermayenin en az onda birine sahip pay sahipleri, halka açık anonim şirketlerde sermayenin yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri, üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir*”. Genel kurul tarafından talebin reddi halinde mahkeme tarafından özel denetçi atanması talebinde bulunan ortak, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal etmek suretiyle şirket ya da pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, inandırıcı olgularla mahkemeyi ikna edici bir şekilde ortaya koymalıdır. Bu ek şartın usul hukuku bağlamında geçerli delillerle ispatı şart koşulmamış, ikna edici olgularla veya inandırıcı bir biçimde ileri sürülmesi yeterli görülmüştür. Zarar bakımından ise borçlar hukuku anlamında malvarlığının azalması durumu kastedilmiştir²⁰².

Genel kurul tarafından talebi reddedilen ortağın özel denetçi atanması talebi ile mahkemeye başvurması üzerine mahkeme önüne gelen somut olayda, TTK m. 438’de yer alan şartların var olup olmadığını araştırmanın yanı sıra TTK m. 339/2’de yer alan şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini de araştırır. Mahkeme kararını vermeden önce dilekçe sahibi ya da sahiplerini dinlemek zorunda olduğu gibi bütün maddî ve şekli şartları da aramakla yükümlüdür²⁰³.

Mahkeme unsurların gerçekleştiğine kanaat edip talebi yerinde gördüğü takdirde, talep çerçevesinde özel denetim konusu belirleyerek birden fazla bağımsız uzmanı görevlendirir. TTK m. 440/2 uyarınca, mahkemenin bu hususta vereceği karar kesindir.

²⁰² TTK 339/2. madde gerekçesi.

²⁰³ TTK 440. madde gerekçesi.

1.2.1.2.2.6. Haklı Sebeplerle Şirketin Feshini İsteme Hakkı

Anonim şirketlere paralel olarak TTK m. 636/3 gereğince limited şirket ortakları haklı sebeplerin mevcudu durumunda açacağı dava ile mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Nitekim TTK m. 636'nın gerekçesinde anonim şirketin haklı sebeple feshini düzenleyen TTK m. 531'e atıf yapılmıştır²⁰⁴. Bu hak, ortağın çoğunluğa karşı şirketteki konumunu kuvvetlendiren bir haktır²⁰⁵. Anılan madde hükmünde haklı sebep kavramının tanımı yapılmamakla birlikte, hangi hallerin haklı sebep sayılacağına da yer verilmemiştir. Haklı sebep doktrinde bir hukuki ilişkinin devamını çekilmez hale getiren ve bozucu yenilik doğuran bir bildirim ya da dava vasıtasıyla hukuki ilişkiyi neticelendirmeyi ya da değiştirme yetkisini kullanmayı haklı gösteren hukuki olgu olarak tanımlanmıştır²⁰⁶.

Haklı sebep her hukuki ilişkinin ve her somut olayın özelliklerine göre değişebilen nisbi bir kavramdır. Bu nedenle her devamlı sözleşme, her şirket türü ve her somut ortaklıkta, çekişme konusu olayın niteliklerine göre değişir²⁰⁷. Kanun gerekçesinde, haklı sebep kavramının kanunda tanımlanmadığı, bu kavramın yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakıldığı belirtilmesinin ardından İsviçre öğretisinde haklı sebep teşkil eden durumlara dair birtakım örnekler sunulmuştur. Bu durumlara; genel kurulun çoğu kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağrılmış olması hali, azlık hakları ile bireysel hakların sürekli ihlalî, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin devamlı zarar etmesi yahut dağıtılan kâr payının düzenli azalması örnek olarak gösterilebilir²⁰⁸.

Bu örnekler dikkate alındığında haklı sebep, ortaklık ilişkisinin dürüstlük kuralları kapsamında sürdürülmesini imkânsız kılan hukuki olay veya olgular olarak tanımlanabilir. Meydana gelen olay veya olguların haklı sebep niteliğini taşıyıp taşıyamadığının değerlendirmesi hâkimin takdirindedir. Bu hususta hâkim tarafından inceleme yapılırken, ortaklığın yapısını ve somut olayın bütün özelliklerini nazara

²⁰⁴ TTK 636/3. madde gerekçesi.

²⁰⁵ **Pulaşlı**, 2017, s. 831.

²⁰⁶ **Yıldız**, 2007, s. 182; **Arslanlı /Domanıç**, 1989, s. 735; **Çamoğlu Ersin**: “Kolektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması”, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 23.

²⁰⁷ **Çamoğlu**, 2008, s. 77.

²⁰⁸ TTK 531. madde gerekçesi.

almalıdır. Bu kapsamda yeni Türk Ticaret Kanunu ile yapılan başlıca değişiklik, mahkemenin şirketin feshine karar vermek yerine, davacı ortağın ortaklıktan çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir başka çözüme hükmetmesidir²⁰⁹. Zira, hâkime tanınan takdir yetkisi, şirketin ayakta tutulması ve feshe ancak son çare olarak başvurulması bakımından önem arz etmektedir²¹⁰. Nitekim TTK m. 636 gereğince, “*Hâkim, davacı ortağın ileri sürdüğü sebebi haklı bulsa bile şirketin feshine karar vermek yerine şirketin devamını ekonomik ve rasyonel açıdan daha uygun bulmuşsa ortağın çıkarılmasına karar verebilir*”²¹¹.

Çalışmamızın konusunu oluşturan limited şirketlerde çıkarılma ile ortağın haklı sebeple şirketin feshini isteme hakkı birbirleriyle bağlantılı olduğundan birlikte değerlendirilmelidir. Bu konuya çalışmamızın limited şirketlerde ortaklıktan çıkma başlıklı ikinci bölümü ve limited şirketlerde ortaklıktan çıkarılma başlıklı üçüncü bölümlerinde ayrıntılı olarak değinilecektir.

Limited şirketlerde bütün ortaklar şirketin haklı sebeple feshini mahkemeden isteyerek bu hususta dava açabilmektedir. Anonim şirketlerde anılan hak azınlık hakkı olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, limited şirketlerde bütün ortakların belirtilen davayı açabilmesi ayırt edici bir özelliktir²¹². Bu davada görevli mahkeme, TTK 4. ve 5. maddeleri gereğince asliye ticaret mahkemesi, yetkili mahkeme ise, HMK m. 14/2. fıkrası gereğince, şirket tüzel kişiliğinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

1.2.1.2.2.7. Azınlık Hakkı

TTK m. 411 uyarınca, “*Azınlık pay sahipleri, limited şirketin esas sermayesinin tamamının yüzde onuna (%10) sahip olan pay sahipleridir*”²¹³. Azınlık hakları esas sermayenin en az yüzde onuna sahip olan pay sahibinin şirket nezdinde var olan haklarıdır. Limited şirkette azınlık hakları kanunda açık bir şekilde düzenlenmek yerine

²⁰⁹ Yıldırım, 2013, s. 9.

²¹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 444-445; Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2014, C. XXX, S. 3, s. 5-20 s. 16. (Anılış: Çıkarılma)

²¹¹ Yıldız, 2007, s. 182.

²¹² Yıldırım, 2013, s. 9.

²¹³ Pulaşlı, 2017, s. 832.

anonim şirket hükümlerine atıf yapılmak suretiyle düzenlenmiştir²¹⁴. Limited şirketlerde azınlık pay sahiplerinin kullanabileceği birtakım haklar bulunmaktadır. Bu haklar; genel kurulu toplantıya çağrı, toplantı gündemine madde ekletmek (*TTK m. 411*) olarak sıralanabilir. Bu hakların dışında pay sahibi olan bütün ortaklara tanınan; genel kurula katılmak, görüş belirtmek ve öneride bulunmak (*TTK m. 617*), özel denetim talep etmek (*TTK m. 635*), sorumluluk davası açmak (*TTK m. 644*), genel kurul kararlarının iptali veya butlanı davası açmak (*TTK m. 622*), bilgi alma ve inceleme hakkı (*TTK m. 614*)²¹⁵ gibi hakları azınlık pay sahipleri de kullanabilmektedir.

1.2.2. Ortakların Yükümlülükleri

Limited şirket ortaklarının hakları ve yükümlülükleri, TTK'nın üçüncü bölümünde "*ortakların hakları ve borçları*" başlığı altında 593-615. maddeleri arasında açık bir şekilde düzenlenmiştir. TTK m. 626'da ise müdürlerin ve yönetimde görevli kişilerin, dürüstlük kuralı gereğince dikkatle ve özenle görevlerini yerine getirmekle yükümlü oldukları, müdürlerin şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacağı ve müdürlerin de ortaklar için öngörülen bağlılık borcuna tabi olduğu düzenlenmiştir.

TTK 573/2. hükmünde, ortakların şirket borçlarından sorumlu olmadıkları açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca bu madde hükmü ile "*ortaklara sermaye koyma borcu dışında şirket sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilmesi*" hükme bağlanmıştır. Limited şirket ortakları şirkete karşı taahhüt ettiği sermayeyi ödemekle yükümlüdür.

TTK m. 601 uyarınca, ortaklara esas sermaye payı bedelleri iade edilemeyeceği gibi, sermaye borçlarından ibra edilmeleri de mümkün değildir²¹⁶. Ortağın önde gelen borçlarından birisi, taahhüt ettiği esas sermaye borcunu yerine getirmektir. Ortakların belirtilen sorumluluğu, taahhüt ettikleri esas sermaye borçlarını ve şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde ek ödeme ve yan ödeme yükümlülüklerinin ifası ile sınırlı

²¹⁴ **Bilge Mehmet Emin**: "Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na Armağan, İstanbul, 1999, s. 121.

²¹⁵ **Yıldız**, 2007, s. 183; **Pulaşlı**, 2018, s. 2811.

²¹⁶ **Pulaşlı**, 2018, s. 2813.

niteliktedir. Ek ödeme yükümlülükleri kanunda ayrı ayrı düzenlenmişken, yan ödeme yükümlülükleri sözleşme edimlerinin konusu, kapsamı, şartları ve diğer önemli hususları da içerecek biçimde limited şirket sözleşmesinde düzenlenebilecektir. Taahhüt ve yükümlülüklerini yerine getirdiği takdirde ortağın sorumluluğu sona erer.

Limited şirketlerde ortağın esas sermaye borcu, TTK m. 602. uyarınca sınırlı sorumluluk ilkesine dayanmakla birlikte, bu ilke ortakların kamu borçlarından dolayı sorumluluğunu kapsamaz, nitekim kanun ortakların kamu borçlarından sorumluluğunu istisna tutmuştur²¹⁷. Bu kapsamda, limited şirket ortakları, 6183 sayılı AATUHK m. 35 uyarınca, “*Kamu idaresine karşı şirketin ödenmeyen veya ödenmeyeceği anlaşılan borçlarından dolayı hisseleri oranında ve sınırsız sorumludur.*” Limited şirket ortaklarının kamu borçlarından dolayı sorumluluğuna ilişkin olarak Yargıtay 21. HD., 2015/13459 Esas ve 2015/19295 Karar sayılı kararında²¹⁸ özetle, somut olayda ortakların şirketin ödenmeyen ya da ödenmeyeceği anlaşılan borçlarından dolayı hisseleri oranında sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Ortağın, esas sermaye borcu dışında bağlılık yükümlülüğü kapsamında olan şirket sırlarını saklama ve rekabet yasağı, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri de vardır. Yükümlülüklerle ilişkin olarak irdelenmesi gereken bir diğer husus TTK m. 627’de düzenlenen “eşit işlem ilkesidir”.

Eşit işlem ilkesine göre, “*Müdürler ve şirket genel kurulu, ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yapmakla yükümlüdürler*”. Anılan ilke, yönetimle görevli olanların kararları alırken adaletli olmasını sağlayan bir ilke olarak mevzuatımıza girmiştir²¹⁹. Ayrıca limited şirkette ortaklar, haksız ödenen kâr payı ve faizi şirkete iade etmekle yükümlüdür

²¹⁷ Çevik, 2003, s. 292.

²¹⁸ Y. 21. HD., 2015/13459 Esas ve 2015/19295 Karar sayılı kararı “...somut olayda, mahkemece davacının şirket yöneticisi olmadığı gerekçesine dayanılarak davanın kabulüne karar verilmiş ise de limited şirketten tahsil edilemeyen amme alacaklarından ortakların hissesi oranında sorumlu olacakları hususu dikkate alınmadan, ayrıca Kurum tarafından şirket hakkında takip yapılıp yapılmadığı, takip yapılmışsa sonuçsuz kalıp kalmadığı hususları araştırılmadan sonuca gidilmesi hatalı olmuştur. Yapılacak iş, öncelikle uyuşmazlığa konu olan alacaklarla ilgili olarak Kurum tarafından şirket hakkında takip yapılıp yapılmadığı, takip yapılmışsa sonuçsuz kalıp kalmadığı hususlarını araştırmak, eğer takip yapılmış ve sonuçsuz kalmış ise Limited şirket ortağının hissesi oranında sorumlu olacağı hususları dikkate alınarak sonucuna göre karar vermektir.” (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

²¹⁹ TTK 627. madde gerekçesi.

(TTK m. 611/1). Anılan halde ortak, ödemediği veya haksız olarak kendisine ödenen miktarı şirkete ödemelidir. Ortak anılan miktarı ödeme konusunda şirkete doğrudan doğruya ve bütün mal varlığıyla sorumludur. Bu kapsamda, çalışmamızda ortakların borçları ve yükümlülükleri; esas sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü, haksız ödenen kâr payı ve faizi iade yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, rekabet yasağı, şirkete karşı borçlanma yasağı, ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü olmak üzere, altı ayrı başlıkta incelenecektir.

1.2.2.1. Esas Sermaye Borcunu Ödeme Yükümlülüğü

Ortağın öncelikli borçlarından birisi, taahhüt ettiği esas sermaye borcunu yerine getirmektir. Sermaye borcu, ortağın asli borcu niteliğindedir²²⁰. TTK m. 127/1 gereğince, *“Kanunda aksine hüküm olmadıkça ‘para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınurlar ve her çeşit taşınmaz veya bunların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer’ ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilir.”* Ancak Kanununun 307/2., 342/1., 581/1. madde hükümleri saklı tutulmuştur. Anılan madde hükümlerinde, aynı sermaye bakımından üzerinde sınırlı bir aynı hak, haciz veya tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen malvarlığı unsurlarının aynı sermaye olarak konulabileceği düzenlenmiş ve TTK m. 581/2 uyarınca, hizmet edimleri, kişisel emek ticari itibar ve müeccel alacakların ise aynı sermaye olamayacağına değinilmiştir.

Ortakların sermaye borcu ödeme yükümlülüğüne ilişkin olarak TTK m. 573/2. hükmünde, ortakların şirket borçlarından sorumlu olmadıkları ve ortaklara taahhüt ettikleri sermaye borcu dışında şirket sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilmesi hükme bağlanmıştır.

²²⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 457; **Ayhan, Rıza**: Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992, s. 62; **Çevik**, 2003, s. 288, **Stache, Ulrich**: GmbH-Recht, Was Geschäftsführer und Manager wissen müssen, Gabler Verlag, 2006, s. 87.

TTK m. 602’de yer alan “*Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece mal varlığı ile sorumludur*” ifadesi ile şirket borçlarından tüzel kişiliğin sorumlu olduğunu ve bu sorumluluğun tüm malvarlığı ile olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır²²¹. Bir başka hüküm ise TTK m. 128/1. fıkrasıdır. Ortaklar sermaye borcunu ancak şirkete karşı ödeyebilirler. Nitekim anılan fıkra uyarınca, “*Pay sahipleri sadece limited ortaklık tüzel kişiliğine karşı borç altına girerler*”. Bir başka ifadeyle, borç ilişkisi ortaklar ile limited şirket tüzel kişiliği arasında doğmaktadır. Belirtilen sebeple şirket alacaklıları şirketten olan alacaklarının tahsili gayesiyle ortaklara başvurarak ortaklardan sermaye borçlarının ödenmeyen kısmını isteyemezler.

6102 sayılı TTK’da, esas sermaye payının İsviçre hukuku ile benzer şekilde şirketin kuruluş aşamasında ödenmesi esas alınmıştır²²². Nitekim bu husus TTK m. 585’de düzenlenmiştir. Yine TTK 583/5. hükmü uyarınca, “*Esas sermaye pay bedelinin, şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak ya da bir alacağın takası yoluyla ya da sermaye artırımına benzer şekilde, serbestçe kullanılacak öz sermayenin esas sermaye dönüştürülmesi yoluyla ödeneceği*” düzenlenmiştir.²²³.

Ayni sermaye taahhüdü bakımından anonim şirkete ilişkin hükümleri limited şirketler bakımından da uygulanır (TTK m. 578). Nakdi sermayede, ödeme ile ayni sermayede ise ayının şirket malvarlığına intikali ile borç sona erecektir²²⁴. TTK m. 128/7. fıkrası gereğince, “*Şirket, ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini ortaktan isteyebilir ve dava edebilir, aynı zamanda yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilecektir*”.

Sermaye payının tamamının ödenmesi zorunluluğunun yanı sıra, ortaklara esas sermaye payı bedelleri iade edilemeyeceği gibi ortakların sermaye borçlarından ibra edilmeleri de TTK m. 601 uyarınca mümkün değildir²²⁵.

²²¹ **Can, Mustafa Erdem:** “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, 2011, S. 4, s. 1-23, s. 3.

²²² **Can,** 2011 s. 7.

²²³ **Pulaşlı,** 2018, s. 2812.

²²⁴ **Can,** 2011, s. 5.

²²⁵ **Pulaşlı,** 2018, s. 2813; **Pulaşlı,** 2017, s. 832.

1.2.2.2. Haksız Ödenen Kâr Payı ve Faizi İade Yükümlülüğü

Limited şirket ortakları, şirketin kârından pay alma hakkını haizdir. Ortakların kâr payı hakkına ortakların malî hakları başlığı altında değinmiştik²²⁶. Anılan hak gereğince ortaklara yalnızca “*net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden*” kâr payı dağıtılabılır (TTK m. 608/1). Dolayısıyla limited şirketin malvarlığı, değer itibari ile esas sermaye ve diğer pasifleri geçiyor ise ortaklara kâr dağıtılabilecektir²²⁷. Kâr elde edilmediği durumda ortaklara ödeme yapılması yahut var olan kârdan daha fazla ödeme yapılması haksız ödeme olacaktır. Bu kapsamda ortaklara, esas sermayeden veya kanuni yedek akçelerden yapılan ödemeler, esas sermayenin korunması ilkesini ihlal ettiğinden geçersiz sayılmaktadır²²⁸. Bu nedenle, TTK m. 611/1. fıkrası uyarınca, “*Haksız bir şekilde kâr almış olan ortak veya müdür söz konusu kârı şirkete iade etmekle yükümlüdür*”.

Haksız alınan kâr payı, şirketin ortak veya müdüre karşı bir alacağı olarak meydana çıkmaktadır²²⁹. TTK m. 611/2. hükmü uyarınca, “*Haksız kâr ödenen ortağın veya müdürün iyiniyetli olması yani kârın haksız olduğunu bilmemesi durumunda geri verme borcu, şirket alacaklılarının haklarını ödemek için gerekli olan tutarı aşmamalıdır*”. Bu kapsamda, ortak iyiniyetli olsun olmasın haksız alınan kâr payını iade etmekle yükümlüdür.

Ancak kötüniyet sahibi ortak haksız ödenen kâr payının tamamını iade ile yükümlüyken iyiniyet sahibi ortağın geri verme borcu bakımından kanun koyucu tarafından bir sınır getirilmiş ve şirket alacaklılarının haklarını ödemek için gerekli olan tutarı aşamayacağı öngörülmüştür²³⁰.

TTK 611/3, fıkrası gereğince, “*Şirketin haksız kârı geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl, alan kişinin iyiniyetli olması halinde ise iki yıl sonra zamanaşımına uğrayacaktır*”. TTK m. 609 uyarınca, “*Ortaklara, koydukları sermaye ve*

²²⁶ Bkz. 1.2.1.1.1. Kar Payı Hakkı.

²²⁷ Can, 2011 s. 10.

²²⁸ Handschin Lucas/Truniger Christof: “Die neue GmbH”, B. 2, Zürich, 2006, s. 71.

²²⁹ Yıldız, 2007, s. 194; Çevik, 2003, s. 268.

²³⁰ Çevik, 2003, s. 267; Can, 2011 s. 11; Yıldız, 2007, s. 195.

ek ödemeler için faiz verilemez”. Şirket sözleşmesi ile hazırlık dönemi faizi ödenmesi öngörülebilir ve bu durumda anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

1.2.2.3. Sır Saklama Yükümlülüğü

Ortakların sır saklama yükümlülüğü ortakların bağlılık yükümlülüğünden doğar²³¹. Ortakların sır saklama yükümlülüğü ortakların, şirket gayelerine ve çıkarlarına aykırı davranılmaması, zarar verici davranışlardan kaçınması olarak anlaşılmalıdır²³². TTK 613/1. hükmüne göre, “Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür ve sır saklama yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğünden farklı olarak şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz”²³³. Anılan madde hükmünde her ne kadar sır saklama yükümlülüğünün tümüyle ortadan kaldırılamayacağı emredici şekilde düzenlenmiş ise de sır saklama yükümlülüğünün kapsamının şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla sınırlandırılabilmesi mümkündür ve sınırlamanın muteber olup olmadığı hususu, sınırı ve şirket sırrı kavramları öğretisi ile mahkeme kararları çerçevesinde belirlenecektir²³⁴. Sır kavramının tanıma kanunda yer almamakla birlikte, doktrinde bu kavrama ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır²³⁵. Sır, şirketin ekonomik alanına ilişkin bazı kişilerce bilinen, başka kişiler tarafından basit bir şekilde öğrenilemeyen, saklanmasında şirketin korunmaya değer bir yararının olduğu ve şirket tarafından gizli tutulması istenen olgular olarak doktrinde tanımlanmıştır²³⁶.

Bu kavramın müşteri portföyü ya da yatırım planları gibi şirketin ticari sırlarını, üretim metotları ya da patent bilgileri gibi fabrika sırlarını ve ayrıca iş fırsatlarını kapsadığı kabul

²³¹ TTK 613/1. madde gerekçesi.

²³² **Moray, Serbay:** “Limited Şirketlerde Ortakların Borç ve Yükümlülükleri”, Mali Çözüm, İSMMMO, Temmuz-Ağustos, 2013, s. 209-218, s. 213.

²³³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu,** 2017, s. 465.

²³⁴ TTK 613/1. madde gerekçesi.

²³⁵ Detaylı bilgi için bkz. **Erem, Faruk / Altıok Akın / Tandoğan Haluk:** “Bankalar Kanunu Şerhi”, VI. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1975, s. 333; **Gürbüz Usuel, Ash E.,** Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticarî Sırrın Korunması, I. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s.7.

²³⁶ **Karasu Rauf:** Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı, **Demirayak, Ezgi Başak:** Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü, Ankara Barosu Dergisi, 2018, S. 3, s. 25-54, s. 30-31; **Karasu Rauf:** Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2004, C. 22, S. 3, s.141-174, s. 152; **Aktepe, Gökhan:** Limited Ortaklıklarda Ortakların ve Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğü, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXI, 2017, S. 3, s. 137-166, s.139.

edilmektedir²³⁷. Ortaklar bu yükümlülük uyarınca, şirketle olan sıkı ilişkileri sebebiyle elde ettikleri şirket sırlarını açıklamamalı ve onlardan şirket zararına yararlanmamalıdır.

Diğer taraftan şirket sırrı kapsamındaki bilgilerin belirlenmesi bakımından bir başka ölçüte TTK'nın anonim şirketlerde pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını düzenleyen 437. maddesinin gerekçesinde değinilmiştir. Belirtilen maddeye göre “*Şirket sırrında, rakip bir şirketin bilmediği, öğrenmemesi gereken, şirketin zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği bilgi ölçüsü kabul edilebilir*”²³⁸. Dolayısıyla herkes tarafından bilinen, aslı olmayan veya hukuka uygun bir şekilde kolaylıkla elde edilebilen ya da öğrenilmesi halinde ortaklığın haklı bir yararının olmadığı bilgilerin şirket sırrı olarak değerlendirilmemesi gerekir. Rakiplerin ulaşabileceği, çeşitli kaynaklar aracılığı ile edinebileceği, verileri ve bilgileri kullanarak yorum ya da değerlendirme ile çıkarım yapabileceği bilgiler sır olamaz²³⁹.

Sır saklama yükümlülüğünün tespitinde ortak ve şirket arasındaki bağın değerlendirilmesi önem arz eder. Nitekim şirket merkezinden uzakta ikamet eden ve şirketle ilişkisi zayıf olan bir ortak ile şirketle kişisel ilişkisi çok güçlü olan bir ortağın sır saklama yükümlülükleri aynı değildir²⁴⁰.

1.2.2.4. Rekabet Yasağı

TTK m. 613/2. fıkrasının son cümlesinde, limited şirket ortaklarının, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan sakınmakla yükümlü olmaları hususunda şirket sözleşmesiyle öngörülme suretiyle düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir.

Bağlılık yükümlülüğünün sınırı rekabet yasağıdır²⁴¹. Nitekim TTK m. 613/2- son cümle gereğince “*Şirket sözleşmesinde rekabet yasağının öngörülme suretiyle düzenlenmemiş olduğu durumda ortakların şirketle rekabet eden işlem ve davranışlarda bulunmaları bağlılık yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilemeyecektir.*” Ancak ortakların

²³⁷ Karasu, 2004, s. 154; Şener, 2015, s. 706; Yıldız, 2007, s. 185; Gürbüz Usluel, Aşlı E., 2009, s.12.

²³⁸ Demirayak, 2018, s. 31.

²³⁹ TTK 437/3. madde gerekçesi.

²⁴⁰ Pulaşlı, 2017, s. 833.

²⁴¹ TTK 613/2. madde gerekçesi.

rekabet etme yasağına ilişkin bir hüküm şirket sözleşmesinde yer almıyor olsa da ortağın şirketle girdiği rekabet sonucunda ortak şahsına yönelik bir menfaat sağlıyor ya da şirket amacına zarar veriyorsa bu husus TTK m.613/2 kapsamında değerlendirilebilir²⁴². Başka bir ifadeyle, söz konusu halde önemli olan, ortağın şirketle rekabet hâlinde olmasının şirket menfaatlerine zarar verip vermeyeceğidir²⁴³.

Anılan hüküm dışında TTK'nın 613/3. hükmünde saklı olduğu belirtilen müdürler hakkında rekabet yasağını düzenleyen TTK 626. maddesinde de rekabet yasağına değinilmiştir. Limited şirketlerde kanun koyucu ortakların (TTK m. 613) ve müdürlerin (TTK m. 626) rekabet yasağını ayrı ayrı düzenlemiştir. Limited şirketlerde müdür sıfatına haiz olmayan ortaklar, müdürlerin aksine, kanundan dolayı herhangi bir rekabet yasağına tabi değildirler²⁴⁴. Bir başka ifadeyle, rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 613 ve m. 626 hükümleri incelendiğinde, limited şirketlerde rekabet yasağı yönetim yetkisine sahip ortak ya da ortaklar bakımından kuralken yönetim yetkisine sahip olmayan ortaklar bakımından istisnadır²⁴⁵.

Rekabet yasağı, kuruluş aşamasında düzenlenen şirket sözleşmesinde yer alabileceği gibi sonradan şirket sözleşmesinin değiştirilmesiyle birlikte de kabul edilebilir. Ancak rekabet yasağının şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle sonradan getirildiği durumda şirket sözleşmesinde bu hususta değişiklik yapılabilmesi için TTK m. 607 uyarınca, bütün ortakların muvafakati gereklidir. Ayrıca TTK 613/4. hükmüne göre, “*Geri kalan ortakların tümünün yazılı olarak onay verdikleri halinde, ortaklar, bağımlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilecektir*”. Şirket sözleşmesinde, birinci cümledeki onay yerine genel kurulun onay kararı da öngörülebilir.

Rekabet yasağı ve bağımlılık yükümlülüğüne ilişkin bu özel düzenleme, yöneticiler de dâhil olmak üzere tüm ortakları kapsamaktadır²⁴⁶. TTK 621/1-g hükmünde ise genel kurulun onayı düzenlenmiştir. Anılan hükme göre, “*Müdürler ve ortakların bağımlılık yükümüne rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından izin verilebilir*”.

²⁴² TTK 613/2. madde gerekçesi.

²⁴³ Karasu, 2004, s. 156.

²⁴⁴ Şener, 2015, s. 707.

²⁴⁵ Demirayak, 2018, s. 39.

²⁴⁶ Pulaşlı, 2017, s. 834.

Önemli kararlar kapsamındaki bu karar, oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğu ile toplanan bir genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin kabul etmesi halinde alınabilir ve bu izin belirli bazı ortaklar için verilebileceği gibi genel olarak bütün ortaklar için de verilebilir²⁴⁷.

1.2.2.5. Şirkete Karşı Borçlanma Yasağı

TTK m. 644/1-b uyarınca, anonim şirket pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 358 hükmü limited şirketler bakımından da uygulanır. Bu hüküm gereğince borçlanma yasağı, şirket müdür/müdürleri ya da müdürlerin yakın akrabası ile bütün ortaklar bakımından geçerlidir²⁴⁸. Anılan maddedeki düzenleme uyarınca, ortakların şirkete borçlanabilmeleri şirket ortaklarına ve şirketin durumuna dair olmak üzere iki koşula bağlanmıştır. Bu şartlardan ilki, ortakların sermaye taahhüdünden doğan muaccel borçlarını ifa etmiş olması, ikincisi şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak miktarda olmasıdır.

Gerekli şartların kümülatif şekilde sağlanması halinde ortaklar şirkete karşı borçlanabilecektir. Bir başka ifadeyle, pay sahipleri anılan şartların sağlanması halinde şirketten borç alabileceklerdir. Aksi halde pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanma yasağı ve bu yasağın yaptırımını gündeme gelir. Nitekim kanunda şirkete karşı borçlanmaya ilişkin kurallar, emredici olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla, şirket sözleşmesi ya da genel kurul kararı ile belirtilen şartlarda değişiklik yapılması, şartların ortadan kaldırılması veya etkisiz hale getirilmesi olası değildir²⁴⁹.

TTK m. 562/5-b bendinde, “*Kanunun 358. maddesine aykırı hareket ederek ortaklara borç verenler üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır*” hükmü yer almaktadır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere anılan ceza, şirkete karşı

²⁴⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 463.

²⁴⁸ Yavuz, Mustafa: “Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Borçlanabilmesinin Koşulları”, Mali Çözüm, İSMMMO, Mart-Nisan 2017, s- 183-190, s. 184.

²⁴⁹ Yavuz, 2017, s. 184.

borçlanan ortaklar bakımından değil, yukarıda izah edilen koşullar gerçekleşmeden şirket ortaklarına borç verenler bakımından geçerlidir.

1.2.2.6. Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğü

Ek ödeme yükümlülüğü, şirketin faaliyetlerinin devamını garanti altına almak amacıyla şirket ortaklarına esas sermaye payı bedeli haricinde ve belirli şartların gerçekleşmesi halinde şirketin nakdi ödemede bulunmasına ilişkin olarak şirket sözleşmesi ile yüklenen bir yükümlülüktür²⁵⁰. Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri TTK m. 573/2. fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan hüküm uyarınca “*Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu değildir, şirket ortakları yalnızca taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.*” Yine TTK m. 577/1-c-d hükmünde, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde bağlayıcı olduğu ve son olarak TTK m. 603/1. hükmünde, ortakların şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı bedeli dışında ek ödeme ile de yükümlü tutulabileceklerine dair düzenlemeler yer almaktadır²⁵¹.

Kanun koyucu limited şirketlerde ortakların asli borcu niteliğinde olan esas sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü dışında şirket sözleşmesi ile ortaklara ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri de yüklenebileceğini anılan madde hükümlerinde açıkça belirtmiştir²⁵². Ayrıca TTK m. 607’de, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle ek ödeme yükümlülüğü oluşturulması veya var olan yükümlülüğün genişletilmesi için genel kurul kararlarının ilgili tüm ortakların oybirliği ile alınması gerektiği belirtilmiştir²⁵³.

Ortaklar için ek ödeme yükümlülüğünün öngörülebilmesi TTK m. 603/1 uyarınca belirli koşullara bağlanmıştır. Buna göre ek ödeme yükümlülüğü öngörülebilmesi için birinci koşul, esas sermaye ile kanuni yedek akçelerin zararları karşılamaya yeterli olmaması, ikinci koşul, bu ödeme olmaksızın şirketin işlerini gereği gibi sürdürebilmesinin ihtimal

²⁵⁰ Şener, 2015, s. 695.

²⁵¹ Moray, 2013, s. 215.

²⁵² Şener, 2015, s. 695.

²⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 461; Pulaşlı, 2017, s. 834; Şener, 2015, s. 696.

dahilinde olmaması, üçüncü ve son koşul ise şirket sözleşmesinde belirtilen ve öz kaynak ihtiyacı doğuran başka bir durumun gerçekleşmiş olmasıdır. Kanun koyucu “*başka bir hâl*” kelimesine yer vermekle kanun hükmünün uygulama alanını geniş tutmuş ve ortakların sermaye ile sorumlu olması ilkesinden uzaklaşmıştır²⁵⁴. Ancak ortakların sorumluluğu kendi esas sermaye paylarına denk gelen ek ödeme yükümlülüğüyle sınırlıdır. Ek ödeme yükümlülüğü yukarıda anılan hallerden birisinin gerçekleşmesi halinde müdürlerin ortaklara yapacağı çağrı ile muaccel olur (*TTK m. 603/5*). Müdürlerin ortaklardan ek ödeme yükümlülüklerini talep etmesi, devredilemez ve alınamaz yetkilerindedir²⁵⁵. Müdürler, ek ödeme yükümünün ortaklardan talebi hususunda eşit işlem ilkesine uygun davranarak hareket etmelidirler (*TTK m. 627*)²⁵⁶. Ayrıca TTK m. 603/2. fıkrası uyarınca, “*Limited şirketin iflası ile ek ödeme yükümlülüğü kendiliğinden muaccel hale gelir*”²⁵⁷.

Ek ödeme yükümü münhasıran yasada veya şirket sözleşmesinde öngörülen hallerde bu yükümlülüğü tabi olan ortaktan istenebilir. Ancak TTK m. 599/1. fıkrası gereğince, “*Bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait ise paydaşlar şirkete karşı şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden dolayı müteselsilen sorumlu olurlar*”.

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlıdır²⁵⁸. Bu nedenle ortağın sermaye paylarını devrederek şirketten ayrılması durumunda kural olarak ortağın ek ödeme yükümlülüğü sona erer²⁵⁹. Dolayısıyla ek ödeme yükümlülüğü ile yüklenmiş bir payı, bu paya sahip olan ortak devrederse böyle bir halde ek ödeme yükümlülüğü de devralan ortağa geçmiş olur²⁶⁰.

Bir başka ifadeyle, ek ödeme yükümlülüğü, esas sermaye payını devrederek şirketten ayrılan ortak açısından sona ererken bu esas sermaye payını devralan açısından devam

²⁵⁴ Can, 2011, s. 15.

²⁵⁵ Pulaşlı, 2017, s. 835.

²⁵⁶ Şener, 2015, s. 698; Pulaşlı, 2017, s. 835.

²⁵⁷ Yıldız, 2007, s. 189; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 461.

²⁵⁸ Şener, 2015, s. 696; Pulaşlı, 2017, s. 836; Kendigelen, 2011 s. 450; Handschin/Truniger 2006, Die GmbH, § 17 N. 25.

²⁵⁹ Pulaşlı, 2018, s. 2818.

²⁶⁰ Kendigelen, 2011 s. 450; Şener, 2015, s. 696.

eder. Payı devralan ortağın da esas sermaye payına bağlı olarak belirlenen ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi gereklidir. Ek ödeme yükümlülüğü, kural olarak, şirketten ayrılan ortak yönünden sona erer. Ancak bu kuralın istisnası şirketin iflası halidir. Nitekim şirket, ortağın ayrılmasından itibaren iki yıl içinde iflas etmişse, bu halde ayrılan ortak bakımından yükümlülük devam eder²⁶¹. Kanun koyucu, alacaklıları korumak ve özellikle de iyiniyetli olmayan ortaklıktan ayrılmalara engel olmak amacıyla yükümlünün paya bağlı olduğu kuralından zorunlu olarak ayrılmıştır²⁶².

Ek ödeme yükümlülüğünün asıl borçlusunu payları devralan halef olup, halefin yükümlülüğü yerine getirdiği ölçüde devreden ortağın borçtan kurtulacağı ilkesi kabul edilmiştir²⁶³. Ancak ek ödeme yükümlünün halef tarafından yerine getirilmemesi halinde devreden ortağa başvurulabilmesi iflas halinde mümkündür. Şirketin iflası halinde devralan halef tarafından ek ödeme borcunun yerine getirilmediği oranda devreden ortak sorumlu olacak dolayısıyla ek ödeme devredenden talep edilebilecektir²⁶⁴.

TTK m. 603/3. fıkrası uyarınca, “*Ek ödeme yükümlülüğü öngörülürken sermaye payları esas alınmalı ve bu tutar esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşmamalıdır*”. Bu bir üst sınırdır. Bu nedenle ek ödeme yükümlülüklerinin yabancı para üzerinden belirlenebilmesi olanaklı değildir. Nitekim ek ödeme yükümlünün yabancı para üzerinden belirlenmesi halinde olası kur dalgalanmaları sebebiyle TTK m. 603/3. fıkrasında düzenlenen “*esas sermaye payının itibari değerinin iki katı ile sınırlandırması*” esas ihlal edilebilir²⁶⁵.

Ek ödeme yükümlülüğünün, esas sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zararları karşılamaya elverdiğinin belirlenmesi haline, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uyulmak suretiyle azaltılabilmesi veya bütünüyle kaldırılabilmesi mümkündür. Nitekim TTK'nın 603/6. fıkrasında, “*Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasına ya da kaldırılmasına esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı düzenlenmiştir.*” Ayrıca TTK m. 605. hükmü gereğince, ek

²⁶¹ Yıldız, 2007, s. 190.

²⁶² TTK 604/1. madde gerekçesi.

²⁶³ TTK 604/2. madde gerekçesi.

²⁶⁴ Kendigelen, 2011 s. 451.

²⁶⁵ Şener, 2015, s. 696.

ödeme yükümlülüğü kanuna uygun olarak talep edilirse ve ortaklar da bu ek ödeme yükümlülüklerini ifa ederlerse yasada öngörülen koşullara uyulmak suretiyle, ortaklara ifa ettikleri ek ödeme yükümlülükleri iade edilebilir. Yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen ya da tamamen geri verilmesinin sonucu olarak şirket, TTK m. 603/1. fıkrasındaki anılan şartların gerçekleşmesi halinde tekrar ek ödeme yükümlülüklerinin ifasını ortaklardan talep edebilir.

Yan edim yükümlülükleri ise, ikincil (*tâli*) nitelikte olan ve bir kısım esas sermaye payına veya pay kategorilerine yüklenebilen ya da payların bütününe yönelik yapma, yapmama, katlanma, kullandırma edimleri şeklinde olabilen yükümlülüklerdir²⁶⁶. Limited şirketlerde “yan edim yükümlülüğüne” ilişkin düzenlemeler TTK m. 606’da yer alır. Yan edim yükümlülüğü, “Şirket ortağına ya da ortaklarına, şirket sözleşmesinde öngörülerek yüklenebilen, sermaye koyma borcu ve olası ek ödeme yükümlülükleri dışında, şirkete karşı başka edimlerin yerine getirilmesine ilişkin münferit yükümlülükler.” olarak tanımlanır²⁶⁷. Doktrinde, yan edim yükümlülüğü, ortakların sermaye payı borçları ve ek ödeme yükümlülükleri haricinde şirkete karşı ifa borcu altında olduğu aynı edimler olarak da tanımlanmıştır²⁶⁸. Tanımlardaki çeşitlilik, yan edim yükümlülüğünün konusunun kapsamına dair yapılan ayırmalardan kaynaklanmaktadır²⁶⁹.

Nitekim doktrinde yan edim yükümlülüklerinin “para” ile ifa edilip edilemeyeceği, bir başka anlatımla, verme ediminin konusunu paranın oluşturup oluşturamayacağı hususunda bir görüş birliği yoktur²⁷⁰. Doktrinde hâkim görüş, yan edim yükümlülüğünün konusunun para olamayacağı yönündedir²⁷¹. Aksi yönde görüşte olan ŞENER’e göre, “Yan edim yükümlülüğünün konusu para olabilecektir²⁷².”

²⁶⁶ Pulaşlı, 2017, s. 837.

²⁶⁷ Şener, 2015, s. 701.

²⁶⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 462; Karakılıç, Hasan: “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 4, S. 2, s. 111.

²⁶⁹ Bahar Sayın, Hediye: “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIII, 2019, S. 1, s. 25-59, s. 27.

²⁷⁰ Bahar Sayın, 2019, s.50.

²⁷¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 462; Kendigelen, 2011 s. 451; Bozkurt, Tamer: Şirketler Hukuku, Legem Yayıncılık, 2018, Ankara, s. 535.

²⁷² Şener, 2015, s. 702.

Yan edim yükümlülüklerinin konusu şirketin faaliyet alanı kapsamında; süt, pancar, meyve gibi ham veya işlenmiş ürünlerin teslim edilmesi olabileceği gibi park yeri veya depo yeri sağlanıp kullanılması, taşıma ve benzeri hizmetlerin sunulması gibi edimler de olabilir²⁷³. Örnekle açıklamak gerekirse; peynir, yoğurt vb. süt ürünlerinin üretildiği bir limited şirkette ortaklara belirli miktarda süt teslim etme borcu yüklenmesi mümkündür²⁷⁴. Benzer şekilde meyve suyu ya da un üretimi faaliyeti ile uğraşan bir şirkette ortakların her yıl belirli bir miktar meyve veya buğday teslim etmeleri şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle, şirketin hammadde tedariki ihtiyacı karşılanabilir²⁷⁵. Yine başka bir örnek olarak, bir modaevinin limited ortaklık olarak işletilmesi halinde, ortaklardan birisine yan edim yükümü olarak, modaevinin tasarımlarını yapma yükümü yüklenmesi gösterebilir²⁷⁶. Bu şekilde şirket ortaklarına ürettikleri ürünleri pazarlayacakları bir pazar sağlanmış olmasının yanı sıra şirketin hammadde ihtiyacı da karşılanmış olacaktır²⁷⁷.

TTK m. 606/2. hükmü uyarınca, “*Yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve bu edimlerin ifasında önem taşıyan hususlar şirket sözleşmesinde somut bir şekilde belirtilmelidir*”. Açık ve somut olma niteliği, yan edim yükümlülüğünün öngörebilme amacının vazgeçilmez bir gereğidir²⁷⁸. Ayrıntıyı gerektiren hususlar ise genel kurulun düzenlemesine bırakılabilir.

Yan edim yükümlülükleri de ek ödeme yükümlülüğü gibi esas sermaye payına bağlıdır²⁷⁹. Bu nedenle pay sahibi kimse, yan edim yükümlülüğünü de o pay sahibi yerine getirmelidir. Pay devredilirse, yan edim yükümlülükleri de payı devralana geçer. Ayrıca TTK m. 606/3. fıkrasında yer alan düzenleme ile kanun koyucu, ek ödeme yükümlülüğüyle eşdeğer nitelikte olan yan edim yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin kurallara tâbî kılmaktadır. Bu kapsamda özellikle yan edim yükümlülüklerine ilişkin olarak şirket sözleşmesinde düzenlenen yükümlülükler şirkete finansman sağlamayı hedefliyor ve şirketin öz kaynaklarının artırılmasına hizmet

²⁷³ TTK 606. Madde gerekçesi, **Pulaşlı**, 2018, s. 2820.

²⁷⁴ **Tekinalp**, 2011, s. 400.

²⁷⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 462.

²⁷⁶ **Şener**, 2015, s. 702.

²⁷⁷ **Bahar Sayın**, 2019, s. 50.

²⁷⁸ **Pulaşlı**, 2017, s. 838.

²⁷⁹ **Şener**, 2015, s. 702.

ediyorsa, bu yükümlülükler yan edim yükümlülüğü olarak değil ek edim yükümlülüğü olarak değerlendirilebilir²⁸⁰.

Yan edim yükümlülüklerinin sonradan öngörülebilmesi yahut mevcut yükümlülüklerin kapsamının genişletilmesi ancak genel kurulda bütün ortakların oybirliğiyle alacakları bir genel kurul kararı ile mümkündür (*TTK m. 607*).

²⁸⁰ Şener, 2015, s. 702.

2. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKMAYA KATILMA

2.1. ÇIKMA KAVRAMI

Özel hukuk sözleşmelerinde kural olarak irade serbestisi (*özerkliği*) esastır²⁸¹. İrade serbestisinin doğal sonucu olarak fertlerin sözleşme özgürlüğü vardır ve bu kapsamda taraflar kanunda belirtilen sınırlar dâhilinde sözleşme yapma veya yapmama, istenilen tip ve içerikte sözleşme yapma, sözleşmenin karşı tarafını seçme ya da önceden kurulan bir sözleşmeyi sona erdirme özgürlüğüne sahiptir²⁸². Ancak “*Sözleşmeler, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine veya kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olduğu takdirde hükümsüzdür*” (TBK m. 27). Yine TBK m. 26 uyarınca, “*Sözleşme yapma serbestisine benzer şekilde sözleşmeyi sona erdirme serbestisi de sınırsız değildir ve kanunun öngördüğü sınırlar çerçevesinde gerçekleştirilebilir*”.

Şirket ilişkisi şirket ile ortaklar arasında bir hukuki bağ oluşturmakla birlikte şirketin menfaati gereği bazı durumlarda ortakla şirket arasındaki bu bağ sonlandırılabilir. Ortağın şirketten çıkması, ortaklık ilişkisinin devamının ortak için katlanılmaz hale getiren nedenlerin varlığında, fesih yoluna gidilmeksizin, ortağa kendi iradesiyle şirketten ayrılma imkânı veren ve ortağı koruyan bir hukuki yoldur²⁸³. Tarafların hayatlarında önemli yer tutan ve karşılıklı güven esasına dayalı iş birliği gerektiren bütün devamlı borç ilişkilerinde olduğu üzere, şirket ilişkisinin de haklı sebeplerin varlığı halinde sona erdirilebilmesi gerekli olduğundan haklı nedenle şirketin feshi, ortağın şirketten çıkması ve çıkarılması gibi kurumlar kanunda düzenlenmiştir. Şirketler hukukunda temel ilke şirketin iktisadi hayatta devamlılığını sağlamak ve şirketi ayakta tutmak olduğu için şirketin feshi hâli ortağın şirketten ayrılması durumuna nazaran en son çaredir²⁸⁴.

²⁸¹ **Eren, Fikret**: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler”, Ankara, 2012, Yetkin Yayınları, s. 16; **Oğuzman, M. Kemal; Öz, M. Turgut**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, İstanbul, 2014, Vedat Kitapçılık, s. 24.

²⁸² **Oğuzman, Öz**, 2014, s. 24; **Eren**, 2012, s. 17.

²⁸³ **Şahin**, 2013, s. 176.

²⁸⁴ **Yıldırım**, 2013, s. 62.

Bu nedenle ortağın şirketten ayrılması ile sorunun çözülebileceği hâllerde ortağın şirketten ayrılmasıyla şirketin iktisadi hayatta devamlılığı ve şirketin ayakta tutulması sağlanmış olur.

Şirketler hukukunda ayrılma kavramı, şirketin feshine veya infisahına neden olmaksızın ortağın ortaklıkla olan ilişkisinin ve şirkete karşı hak ve yükümlülüklerinin sona erdiği bütün durumları kapsayan bir üst kavram niteliğindedir²⁸⁵. Dolayısıyla ayrılma; çıkma ve çıkarılmayı da kapsar. Limited şirketlerde şirket ile ortak arasındaki ilişkinin sona ermesine sebep olan durumlar “ayrılma” kavramı ile ifade edilmektedir²⁸⁶. Ayrılma sözleşme ya da kanundan kaynaklanabilir ve ayrılma halinde ortaklık sıfatı son bulur²⁸⁷.

Ortaklık sıfatının sona ermesine; pay devri, kanuni intikal, payın itfası, şirketin sona ermesi, ortağın şirketten çıkması ve çıkarılması gibi haller neden olabilir. Çalışmamızın konusunu oluşturan çıkma ve çıkarılma halleri ayrılmanın birer türü olarak düşünülebilir. Ortaklık sıfatının sona erdiren hallerden olan pay devri TTK'nın 595. maddesinde düzenlenmiştir. Payın devrinde²⁸⁸, devreden ortak yerine hukuki işlem sonrasında yeni bir ortak geçtiğinden ortak sayısının değişmediği durumlar dar anlamda ayrılmanın²⁸⁹ kapsamına girerken, şirketten çıkma, çıkarılma, ölüm, payın tam olarak itfası gibi şirketin ortak adedinin azaldığı haller ise geniş anlamda ayrılmanın kapsamına girer²⁹⁰. Ortağın şirketten ayrılması sonucuna neden olan hâllerden biri de payın kendiliğinden intikali halleridir.

TTK m. 596 uyarınca, genel kurul onayı ve şekle bağlı bir devir sözleşmesine gerek kalmaksızın, hukuki nedene bağlı olarak usulüne uygun veraset ilamı, vasiyetname, miras sözleşmesi veya eşler arasındaki mal rejimi sözleşmesi ile birlikte esas sermaye payı bütün hak ve borçlarıyla intikal edecektir²⁹¹.

²⁸⁵ **Baştuğ, İrfan:** “Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması”, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası, 1966, s. 5, **Şener,** 2017, s. 871.

²⁸⁶ **Dirikan, Hanife:** “Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı”, Ankara, 2005, s. 18.

²⁸⁷ **Özdoğan Daloğlu, Tuğba:** “Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma”, İstanbul 2020, s. 18.

²⁸⁸ Detaylı bilgi için bkz. 1.1.1.2.1. Payın Devri..

²⁸⁹ **Baştuğ,**1966, s. 5.

²⁹⁰ **Baştuğ,** 1966, s. 6.

²⁹¹ Detaylı bilgi için bkz. 1.1.1.2.2. Payın Kanun Gereği Geçişİ ya da Gerçek Değerden Satın Alınması.

Ortağın şirketten ayrılması, kanunla, ortağın kendi iradesiyle, şirket iradesiyle ya da karşılıklı irade uyuşmasıyla çeşitli şekillerde olabilmektedir²⁹². Ortağın kendi iradesiyle şirketle arasındaki hukuki ilişkiyi sona erdirmesi durumu çıkma olarak ifade edilmektedir²⁹³. Ancak doktrinde ölüm, cebri icra gibi ortağın kendi iradesine bağlı olmayan çıkma hallerinin de bu kapsamda değerlendirildiği görülmektedir²⁹⁴. Her ne kadar ortağın ayrılmasıyla sonuçlanan cebri icra, ölüm gibi ortağın iradesi dışında gerçekleşen haller ortaklıktan çıkma sebepleri arasında sayılmış ise de ortağın iradesine bağlı olmayan bu gibi istisnai hâllerle birlikte haklı sebeple ya da şirket sözleşmesinde düzenlenmek suretiyle ortağa tanınan çıkma hakkı ve pay devri de dâhil olmak üzere şirket ile ortak arasındaki hukuki ilişkinin sona ermesine sebep olan bütün durumları “*ayrılma kavramı*” altında, diğer yandan kanunda belli durumlarda ya da şirket sözleşmesiyle bağlayıcılık kazanmak suretiyle ortağın iradesinin ön planda olduğu ortaklıktan ayrılma durumlarının ise “*çıkma kavramı*” altında incelenmesi, kavram karmaşasına mani olacaktır²⁹⁵.

Çıkma sonucunu oluşturan irade beyanı, tek taraflı ya da karşılıklı ve birbirine uygun irade olarak kendini gösterir. Pay devri durumunda da ortağın iradesi, ortaklık sıfatını sona erdirmeye yöneliktir. Fakat bu durumda ortağın tek taraflı iradesi, sonucun gerçekleşmesi açısından yeterli değildir. Nitekim pay devrinde, devreden ile devralanın karşılıklı birbirine uygun iradeleri söz konusudur.

Ortaklıktan çıkma kavramı kısaca, bir ortağın, ortaklığa yönelteceği ve ortaklığa ulaşması icap eden tek taraflı irade beyanı ile ortaklıkla arasındaki hukuki ilişkiyi neticelendirmesi olarak tanımlanabilir²⁹⁶. Tanımdan anlaşılacağı üzere, çıkma kavramının, çıkan ortağın iradesiyle yakından ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

²⁹² **Baştuğ**, 1966, s. 5.

²⁹³ **Çamoğlu Ersin**, “Limited Şirketten Çıkma”, *Yaklaşım Dergisi*, 2014, S. 253, s. 255 (Anılış: Çıkma); **Baştuğ**, 1966, s.29; **Taşdelen, Nihat**: “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih”, Ankara, 2012, Yetkin Yayınları, s.85; **Erdil, Engin**: *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, 2. Baskı, İstanbul, 2010, Vedat Kitapçılık, s. 34.

²⁹⁴ **Taşdelen**, 2012, s. 85; **Gürpınar**, 2016, s.77; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu** ortağın kendi isteğiyle ortaklıktan ayrıldığı hâlleri incelerken ortağın iflası veya payının haczini de bu kapsamda incelemiştir. Bkz. **Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin**: “Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku”, İstanbul, 2010, Vedat Kitapçılık N. 1677.

²⁹⁵ **Gürpınar**, 2016, s. 78, **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 17-18.

²⁹⁶ **Baştuğ**, 1966, s. 803, **Taşdelen**, 2012, s. 85, **Erdil**, 2010, s. 34, **Şener**, 2017, s. 871.

Nitekim çıkma kurumunun düzenlenme amacı, ortaktan ileriye yönelik olarak ortaklık ilişkisini sürdürmesinin beklenemeyeceği durumlarda hakkaniyete uygun bir şekilde ortaklık ilişkisinin ortağın iradesi ile sona erdirilmesidir.

Çıkma durumunda kişinin ortaklık sıfatı sona ermektedir²⁹⁷. Ortağın iradesinin hakkaniyete uygun olması ve şirketin iradesi ile uyuşması durumunda çıkmanın hukuki sonuçları doğmuş olur ve tarafların hukuki durumları bakımından birtakım değişiklikler meydana gelir²⁹⁸. TTK m. 595/5. hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere, çıkma hakkı vazgeçilmez²⁹⁹ ve koruyucu bir hak niteliğinde olup³⁰⁰ doğurduğu sonuç bakımından bozucu yenilik doğuran bir hak, kullanılış biçimi bakımından ise yenilik doğuran bir hak niteliğindedir³⁰¹. Yenilik doğuran haklar özellikleri itibarıyla usulüne uygun olarak bir kere kullanılmakla istenen amaç gerçekleşerek sona ererler ve sonucun gerçekleşmesiyle birlikte bundan geri dönmek mümkün değildir³⁰². Başka bir ifadeyle, bir kez kullanılmaya uygun olan yenilik doğuran hakkın sonradan kullanımının geri alınması mümkün değildir. Koruyucu bir hak olması sebebiyle de baştan bu haktan feragat etmek mümkün değildir³⁰³.

Sermayenin korunması ilkesi gereği kural olarak anonim şirketlerde söz konusu olmayan çıkma kurumu, limited şirketlerde epeyce yaygın bir uygulama alanına sahiptir. Limited şirketin hukuki yapısı gereği iç ilişkilerinde şahıs şirketlerine, dış ilişkilerinde ise sermaye şirketlerine ait özelliklere sahip oluşu dikkate alındığında kanunda diğer sermaye şirketlerinden farklı düzenlemelere yer verilmiştir³⁰⁴. Limited şirket ortakları genellikle birbirleriyle dar şahsi bağlantı içerisindedirler³⁰⁵.

²⁹⁷ **Taşdelen**, 2012, s. 85.

²⁹⁸ **Gözüyeşil, Fevzi Fırat**: “Limited Şirketlerde Çıkma Katılma”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:1-2, s.663-681, 2013, s.665.

²⁹⁹ **Tekinalp**, 2015, s. 559.

³⁰⁰ **Yıldız**, 2007, s. 179, **Taşdelen**, 2012, s. 85.

³⁰¹ **Çamoğlu, Ersin**: “Çıkma I”, Yaklaşım Dergisi, Sayı 253, Ocak, 2014, s. 255 vd, s. 256, (Anılış: Çıkma) **Taşdelen**, 2012, s. 85.

³⁰² **Oğuzman, M. Kemal/ Barlas, Nami**: “Medeni Hukuk, Giriş- Kaynaklar- Temel Kavramlar”, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 164.

³⁰³ **Gürpınar**, 2016, s. 79.

³⁰⁴ **Öztürk**, 2005, s. 25.

³⁰⁵ **Şener**, 2017, s. 872.

Başka bir deyişle, ortakların şahsiyeti limited şirkette önemli bir rol oynar. Ancak bu şekildeki şahsi bağlantı, bazı ortaklar bakımından zaman içerisinde çekilmez bir hâl alabilir.

Bu nedenle ortaklığa devam etmek istemeyen limited şirket ortağına, ortaklığa devam etmek isteyen diğer ortaklara engel olmadan, şirketin feshi yoluna gidilmeksizin çıkma hakkı tanınmıştır. Elbette ortaklar arasında çıkan tartışmalar nedeniyle şirket ilişkisinin katlanılmaz hale gelmesi sonucunda ortağın payını devretmek suretiyle şirketten ayrılması da olasıdır. Fakat şirket sözleşmesindeki hükümlerle pay devrinin güç olduğu hâllerde, başka bir ifadeyle pay devrinin sınırlandırıldığı veya bütünüyle yasaklandığı hâllerde çıkma hakkı daha çok önem kazanır³⁰⁶.

Çıkma hakkı 6102 sayılı TTK'nın "*sona erme ve ayrılma*" bölümü adı altında çıkma ve çıkarılma başlıklı m. 638'de düzenlenmiştir. Anılan madde hükümleri gereğince limited şirket ortaklarına çıkma hakkı hiçbir şarta bağlanmadan tanınabileceği gibi şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının belirli bazı şartlara bağlanması da mümkündür³⁰⁷. Ortaklara çıkma hakkı şartsız olarak tanındığı takdirde, ortaklar, herhangi bir neden belirtmeden ve kendisinden herhangi bir şartı gerçekleştirilmesi beklenmeksizin şirketten çıkma hakkını kullanır³⁰⁸. Ortaklara tanınan çıkma hakkı şirket sözleşmesiyle belirli şartlara bağlandığı takdirde, ortaklar, şirket sözleşmesinde yazılı koşulların gerçekleşmesi hâlinde ortaklıktan çıkma hakkını kullanır³⁰⁹.

TTK 638. ve 639. maddeleri uyarınca Kanun koyucu üç tür ortaklıktan çıkma hâli düzenlemiştir. Bu hâller şirket sözleşmesiyle ortağa tanınan çıkma hakkı, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile çıkma hakkı ve çıkmaya katılma yolu ile çıkma hakkıdır. Bunların dışında şirketin bölünmesi, başka bir şirketle birleşmesi veya tür değiştirmesi gibi yeniden yapılandırma sözleşmeleriyle ortağa tanınan ortaklıktan çıkma hakkı ile hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan

³⁰⁶ **Şahin Ayşe**: "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 176.

³⁰⁷ **Yıldız**, 2007, s. 180; **Erdil**, 2010 s. 35; **Altaş**, 2017, s. 328; **Tekinalp**, 2015, s. 559.

³⁰⁸ **Altaş**, 2017, s. 328.

³⁰⁹ **Altaş**, 2017, s. 328.

çıkma hakkı da sözleşme ilişkileri kapsamında ortaklıktan çıkma hakkının tanınabileceği ve düzenlenebileceği durumlardır. Sınırlı sayı ilkesine göre kabul edilen bu hâller ile şirketin devamı ve ortakların menfaatinin korunması amaçlanmıştır³¹⁰.

Söz konusu hallerin dışında limited şirketten çıkmak isteyen ortak, bu isteğini şirkete ilettikten sonra diğer ortakların tamamının oybirliği ile alacağı kararla buna muvafakat ederse, şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile şirketten çıkabilir³¹¹. Başka bir anlatımla, şirket sözleşmesinde ortaklıktan çıkma hususunun düzenlenmemiş olması ortağın hiçbir surette şirketten çıkamayacağı anlamına gelmez nitekim ortaklıktan çıkma hakkı vazgeçilemez bir hak niteliğindedir³¹². Ancak bu halde ortağın ortaklıktan çıkmak için mahkemeye başvurması ve çıkmanın haklı bir sebebe dayanması gerekir³¹³. Zira TTK m. 638/2. fıkrasında bu hususa değinilmiştir.

Yukarıdaki anlatımlar ve açıklamalar doğrultusunda limited şirketlerde ortaklıktan çıkma hallerini; şirket sözleşmesiyle ortağa tanınan çıkma hakkı, yeniden yapılandırma sözleşmeleriyle ortağa tanınan ortaklıktan çıkma hakkı başlığı altında; birleşme, bölünme ve tür değiştirme halinde ortaklıktan çıkma hakkı, hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan çıkma hakkı, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkma hakkı ve çıkmaya katılma yolu ile ortaklıktan çıkma hakkı olmak üzere beş ayrı başlık halinde inceleyeceğiz.

2.2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİ

2.2.1. Şirket Sözleşmesiyle Ortağa Tanınan Çıkma Hakkı

Şirket sözleşmesiyle ortaklara ortaklıktan çıkma hakkı tanınabilir. Söz konusu çıkma hakkına ilişkin şirket sözleşmesinde yapılan düzenlemeler TBK m. 26. ve m. 27'e aykırı

³¹⁰ Öztürk Dirikan, 2005, s. 18.

³¹¹ Bilgili, Fatih/ Demirkapı, Ertan: “Şirketler Hukuku”, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 764-765, Yıldız, 2007, s. 154, Şirket sözleşmesinde çıkma hakkı düzenlenmemiş ise, ortaklar genel kurulu oy birliği ile karar verse dahi, herhangi bir ortağın şirketten çıkmasının mümkün olmayacağına dair aksi yönde görüş için bkz. Baştuğ, 1966, s. 31.

³¹² Tekinalp, 2015, s. 559.

³¹³ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 765.

olmamalıdır. Nitekim anılan maddeler uyarınca çıkma hakkı kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı şartlara bağlanması halinde bu şartlar kesin olarak hükümsüz sayılacaktır. Aynı şekilde yasal çıkma hakkı için öngörülen haklı sebep kavramının özünü sınırlayan şekilde de düzenleme yapılamaz.

Sözleşme serbestisi gereğince bu hak nesnel nitelikte olmak ve eşitlik ilkesine aykırı olmamak şartıyla ortakların bir kısmına veya ayırım yapılmaksızın ortakların tamamına tanınabilir³¹⁴. Doktrinde çıkmaya katılma kurumunun düzenlenmesi sebebiyle esas sözleşmeye bu yönde bir hükmün konulmasının artık mümkün olmayacağını savunan, aksi yönde görüşte olanlar da vardır. Anılan görüşe göre, bütün ortakların çıkmaya katılma kurumundan faydalanmaları mümkün olduğundan, sözleşmeye dayalı çıkma hakkı bir özel hak olarak değerlendirilemeyecektir³¹⁵. Nitekim bahsedilen durum eşit işlem ilkesine aykırılık olur ki böyle bir duruma Kanun tarafından izin verilmemiştir.

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde çıkma hakkı ortakların bir kısmına tanınıp bir kısmına tanınmayabilir veya ayırım yapılmaksızın ortakların tamamına tanınabilir ve farklı ortaklara tanınan çıkma hakkı çeşitli sebeplere veya kullanım şartlarına da bağlanabilir. Ancak şirket sözleşmesinde belirli ortaklar lehine çıkma hakkı düzenlenmiş olsa da diğer ortaklarda çıkmaya katılma kurumu ya da eşit işlem ilkesini gerekçe göstermek suretiyle anılan sebeplerden yararlanabilirler³¹⁶. Çıkma hakkı esas sermaye payına bir imtiyaz olarak da verilebilir³¹⁷.

2.2.1.1. Çıkma Hakkının Sözleşmede Düzenlenme Şekli

TTK m. 577/1-k. ve TTK m. 638/1 uyarınca limited şirket ortakları şirket sözleşmesine koyacakları hükümlerle sözleşmesel çıkma hakkını ve söz konusu hakkın kullanım

³¹⁴ Taşdelen, 2012, s. 175; Yıldız, 2007, s. 155; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2010, s.809; Öztürk Dirikan, 2005, s. 32; Şener, 2017, s. 874; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 424-425.

³¹⁵ Aksi yönde görüş için bkz. Pulaşlı, 2017, s. 810.

³¹⁶ Taşdelen, 2012, s. 177-178.

³¹⁷ Yıldız, 2007, s. 155; Taşdelen, 2012, s. 175; Baştuğ, İrfan: “Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri”, İzmir, İstiklal Matbaası, 1974, s. 191.

şartlarını düzenleyebilirler. TTK m. 577’de sözleşmede öngörülmesi halinde bağlayıcı olacak olan hükümler kayıt altına alınmıştır.

TTK m. 577/1-k bendinde, çıkma hakkının tanınması, anılan hakkı kullanabilmenin şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarına ilişkin şirket sözleşmesinde düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir. Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanım koşulları ve bu hakkın kullanımı neticesinde ödenecek ayrılma akçesinin türü ve tutarına yer verilmesi durumunda anılan hükümler bağlayıcı olur.

Başka bir anlatımla, bu tür bir düzenlemeye şirket sözleşmesinde yer verilmediği takdirde, ortakların sözleşmesel çıkma hakkı dolayısıyla ortaklıktan çıkabilmeleri mümkün değildir³¹⁸. Maddede bahsedilen düzenlemelerin şirket sözleşmesi haricinde bir sözleşmeye konu olması halinde ise bu düzenlemeler borçlar hukuku hükümlerine tabidir³¹⁹.

Çıkma hakkı kuruluş sırasında şirket sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi TTK’nın şirket sözleşmesinin değiştirilmesi başlıklı 589. maddesine uygun olarak sonradan gerçekleştirilecek bir sözleşme değişikliğiyle de şirket sözleşmesinde düzenlenebilir³²⁰. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkının daha sonra kural getirilerek ve şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin kurallara uyulmak suretiyle kullanımının kolaylaştırılması yahut hakkın özüne dokunulmaksızın zorlaştırılması yani sınırlandırılabilmesi mümkündür³²¹. Ancak şirket sözleşmesinde ortaklara çıkma hakkı tanındıktan sonra sözleşme değişikliğiyle tanınan bu hakkın ortakların elinden alınması ise bütün ortakların muvafakatine bağlı olacaktır³²².

TTK m. 638/1. fıkrası gereğince, limited şirket ortağına ortaklıktan çıkma hakkı hiçbir şarta bağlanmadan tanınabileceği gibi şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının belirli bazı şartlara bağlanması da mümkündür³²³. Çıkma hakkı bir şarta bağlanmamışsa örneğin;

³¹⁸ Taşdelen, 2012, s. 175.

³¹⁹ Bkz. TTK 577. madde gerekçesi.

³²⁰ Şener, 2017, s. 873; Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 766.

³²¹ Öztürk Dirikan, 2005, s. 34; Şener, 2017, s. 876.

³²² Şener, 2017, s. 876.

³²³ Yıldız, 2007, s. 180; Erdil, 2010 s. 35; Altaş, 2017, s. 328; Tekinalp, 2015, s. 559.

şirket sözleşmesinde “ortaklar herhangi bir şarta bağlı olmaksızın şirketten çıkabilirler” şeklinde bir hükme yer verilmişse, ortak herhangi bir sebep belirtmeden ve kendisinden herhangi bir şartı yerine getirmesi beklenmeksizin ortaklıktan çıkma hakkını kullanır³²⁴.

Şirket sözleşmesi ile bu hak birtakım şartlara bağlanmış ise, bu durumda ortak şirket sözleşmesinde yazılı koşulların gerçekleşmesi üzerine ortaklıktan çıkma hakkını kullanır.

Örnek vermek gerekirse, şirket sözleşmesinde “*Her ortak hesap dönemi sonundan en az bir ay önce müdürler kuruluna yazı ile başvurmak suretiyle ortaklıktan çıkabilir. Müdürler kurulu bu hükme uygun olarak yapılacak isteğe rağmen yazılı başvurunun şirket kayıtlarına girişinden itibaren bir ay içinde kabulden kaçınırsa ortak çıkma istemini noter aracılığı ile müdürler kuruluna bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir*” şeklinde bir hüküm yer almakta ise ortak şirket sözleşmesindeki zaman ve bildirim şartlarına uygun olarak çıkma hakkını kullanabilecektir³²⁵. Yani TTK 577/1-k. ve TTK 638/1. maddeleri kapsamında çıkma hakkı ve çıkma hakkının kullanım şartlarının düzenlenmesi, şirket sözleşmesinde hukuki dayanağı varsa ortaklar arasında bağlayıcı bir etki gösterir. Şayet şirket sözleşmesinde böyle bir çıkma hakkı düzenlenmemişse, bu durumda ortaklar ancak şartları varsa, TTK 638/2. maddesinde yer verilen haklı sebeple ve mahkeme kararıyla veya diğer ortakların tamamının onayıyla ortaklıktan çıkma hakkını kullanabilirler³²⁶.

Çıkma hakkının ortaklara şartsız olarak tanınmış olması şirket bakımından bazı sorunlara sebebiyet verebilir. Şirket için uygun olmayan; şirketin hazır olmadığı durumlarda çıkma, ortaklığın istikrarını zedeleyebilir³²⁷. Nitekim hiçbir şart öngörülmemesi durumunda ortağın şirketten istediği zaman ayrılması mümkün olabilecek ve bu durumda şirket, ayrılan ortağın payına denk gelen değerde ayılma akçesi ödemek zorunda kalacaktır. Dolayısıyla şirket bu ödeme için ihtiyatsız yakalanabilecektir³²⁸ ve ortağa ödenecek ayrılma akçesi ile alacaklıların nihai teminatını teşkil eden şirket malvarlığında ciddi bir

³²⁴ Altaş, 2017, s. 328.

³²⁵ Altaş, 2017, s. 328.

³²⁶ Şener, 2017, s. 873.

³²⁷ Taşdelen, 2012, s. 175.

³²⁸ Özdoğan Daloğlu, 2020, s. 28.

azalma söz konusu olabilecektir³²⁹. Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılmasına dair hiçbir şart öngörülmemiş ise, ortak bu hakkını kullanırken TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralına uygun davranmalıdır.

2.2.1.2. Şirket Sözleşmesiyle Ortağa Tanınan Çıkma Hakkının Kullanılması

Şirket sözleşmesiyle düzenlenen çıkma hakkının kullanılması için ortağın, şirkete çıkma bildiriminde bulunması gereklidir³³⁰.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi bu hakkın kullanımına dair şirket sözleşmesinde düzenleme yapılmış ise bu sebebin gerçekleşmesi yeterli olup, söz konusu sebebin haklı sebep teşkil etmesi gerekmemektedir.

Limited şirket, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebepleri ve şartları gerçekleşmemiş ise söz konusu sebeplerin gerçekleşmediği ya da şartların mevcut olmadığı itirazında bulunabilir ve itirazı mahkemeye götürebilir³³¹. Burada mahkemenin vereceği karar sadece çıkma için sözleşmede öngörülen nedenlerin gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin bir tespit kararıdır ve açıklayıcı niteliktedir³³².

Şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkma hakkının TTK m. 638/2. fıkrasındaki düzenlemeden farkı; çıkmanın şirketin kabulüne bağlı olmamasıdır. Ortağa bu hak tek taraflı olarak tanınmışsa şirketin ve diğer ortakların çıkmaya itiraz hakkı yoktur³³³. Ayrıca şirket sözleşmesi ile çıkma, genel kurul kararı alınması mecburiyetine bağlanabilir³³⁴. Bu durumda azınlıkta kalan ortağın şirketten çıkması olanaksız hale gelebilir. Ancak bu hâlde, azınlıkta kalan ortağın TTK m. 638/2 uyarınca haklı sebeple mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkabilme olanağı vardır.

Şirketten çıkmak isteyen ortak tarafından bildirim şirketin müdürlerine yapılır³³⁵. Buna karşılık şirketin iki kişiden ibaret olduğu durumda şirketten çıkmak isteyen ortak çıkma

³²⁹ **Baştuğ**, 1966, s. 33.

³³⁰ **Taşdelen**, 2012, s. 178.

³³¹ **Tekinalp; Ünal**: “Semaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku”, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 560.

³³² **Şener**, 2017, s. 878.

³³³ **Tekinalp**, 2015, s. 560.

³³⁴ **Şener**, 2017, s. 875.

³³⁵ **Bilgili/ Demirkapı**, 2013, s. 767, **Pulaşlı**, 2018, s. 2783.

beyanını şirkette ortaklığı devam eden ortağa yapabilmelidir³³⁶. Nitekim burada çıkma beyanı şirketten ziyade diğer ortağa karşı yapılmaktadır. Müdürün birden fazla olması halinde, müdürlerden herhangi birine çıkma bildirimini yapılması yeterlidir³³⁷. Buna karşılık bildirim diğer ortaklara yapılması gerekmez.

Çıkma beyanı kendisine ulaşan şirket müdür veya müdürleri, ilk olarak çıkmaya ilişkin sözleşme şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmelidir³³⁸.

Şayet çıkmaya ilişkin şartların gerçekleşmediğini öngörür iseler çıkma bildirimini mahkemeye taşıyarak bu şartın gerçekleşmediğine dair bir tespit davası ya da çıkma bildirimini geçersizliğine dair bir dava açabilirler³³⁹.

6102 sayılı TTK’da çıkma bildirimini bakımından özel bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bir başka anlatımla, şekil bakımından TBK m. 12/1’deki esaslar uygulama alanı bulur. Bildirim şekli şirket sözleşmesinde belirtilmemişse, kural olarak herhangi bir şekle bağlı olmaksızın tek taraflı yenilik doğuran bir irade beyanıyla gerçekleşir³⁴⁰. Doktrinde ispat açısından yazılı şekilde yapılmasının faydalı olacağı kabul edilmektedir³⁴¹. Şirket sözleşmesinde bildirim noter vasıtasıyla yapılacağı şeklinde belirli şekillerin öngörülmesi mümkündür³⁴². Yine şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılması için gereken sürelerle ilişkin kayıtlar da konulabilir. Bu takdirde çıkma bildirimini geçerliliği bu şekli şartlara uyulmasına bağlı olacaktır³⁴³.

Şirket sözleşmesinde çıkma hakkına yer verildiği takdirde, çıkma hakkının, hakkın doğumundan itibaren belirli bir ihbar öneline uyulmak suretiyle kullanılması mecburiyeti gibi süreye ilişkin bir kaydın şirket sözleşmesinde bulunması yerinde olur³⁴⁴. Nitekim şirket sözleşmesinde yer alacak böyle bir hüküm ile şirket ve diğer ortakların, ortaklıktan

³³⁶ Şener, 2017, s. 877.

³³⁷ Şener, 2017, s. 877.

³³⁸ Pulaşlı, 2018, s. 2783- 2784, Yıldız, 2007, s. 155.

³³⁹ Taşdelen, 2012, s. 178.

³⁴⁰ Yıldız, 2007, s. 154; Şener, 2017, s. 716.

³⁴¹ Pulaşlı, 2018, s. 2783; Şener, 2017, s. 877-878.

³⁴² Taşdelen, 2012, s. 176; Cerrahoğlu, M. Fadullah: “Türk Ticaret Kanunu’na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku”, İstanbul, 1976, s.183.

³⁴³ Baştuğ, 1966, s. 35.

³⁴⁴ Baştuğ, 1966, s. 33.

çıkma isteyen ortağın talebine hazırlıksız yakalanmalarına ve şirketin ayrılma akçesi ödemede güçlük çekmesi yahut idari açıdan sıkıntıya düşmesi hususlarına engel olacaktır³⁴⁵. Ayrıca şirket sözleşmesinde, ortaklıktan çıkmanın sonuçlarından ve ortaklıktan çıkan ortağa ödenecek olan ayrılma akçesinin ne şekilde belirleneceği ödenme şekli de düzenlenebilir. Çıkma hakkını kullanan ortağın ayrılma akçesi, TTK 612. maddesinin 2. fıkrasındaki hükümler, TTK 641. ve 642. madde hükümleri uyarınca, gerçek değeri üzerinden tespit edilip, şirketin öz kaynaklarından ödenecektir³⁴⁶.

Bu konuya çalışmamızın son bölümünü oluşturan dördüncü bölümünde, limited şirketlerde çıkma ve çıkarılmanın hukuki sonuçları başlığı altında ayrıntılı olarak değinilecektir.

TTK 642/2. fıkrasıyla işlem denetçisinin, kullanılabilir öz sermaye belirleme ve sermaye ayrılma payının ödenmesine yetmiyorsa esas sermayeden ödenmesi gereken miktarı belirlemesine dair düzenleme 26/6/2012 tarihli 6335 sayılı Kanun'un 43. maddesi ile kaldırıldığından, ayrılma akçesinin ödenmesi hususunda kullanılabilir özkaynakların bulunup bulunmadığına dair tespit dava sırasında bilirkişi tarafından hazırlanacak bir raporla mümkündür. Bu rapor doğrultusunda şirketin esas sermayesini azaltarak ödeme yapması gerekir³⁴⁷.

TTK m. 598 uyarınca, şirket müdürlerinin, esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi maksadıyla çıkma halini pay defterine yazmak ve ticaret siciline tescil ettirmek sorumluluğu mevcuttur³⁴⁸. Bu durumda ortağın payının diğer ortaklar tarafından veya üçüncü kişinin devralması ya da yasal koşulları uygunsa, TTK m. 612 gereğince şirketin iktisap etmesi mümkündür. Ancak TTK m. 598/2. hükmü uyarınca, ticaret siciline otuz gün içinde müdür veya müdürler tarafından başvuru yapılmadığı takdirde şirketten çıkan ortak adının silinmesini sicil müdürlüğünden talep edebilir³⁴⁹.

³⁴⁵ Taşdelen, 2012, s. 176.

³⁴⁶ Yıldız, 2007, s. 155; Taşdelen, 2012, s. 174.

³⁴⁷ Yıldız, 2007, s. 155.

³⁴⁸ Pulaşlı, 2018, s. 2783.

³⁴⁹ Pulaşlı, 2018, s. 2784.

2.2.2. Yeniden Yapılandırma Sözleşmeleriyle Ortağa Tanınan Ortaklıktan Çıkma Hakkı

2.2.2.1. Birleşme Halinde Ortaklıktan Çıkma

Ekonomik gelişme ve merkezileşmenin hukukî açıdan en önemli yansımalarından birisi, “*şirket evliliği*” olarak da adlandırılabilen ticaret şirketlerinin birleşmesidir³⁵⁰. Ticaret şirketlerinde bir yapı değişikliği türü olan birleşme, bir ya da birden çok ticaret şirketinin düzenlenen birleşme sözleşmesine istinaden, malvarlıklarının tasfiye edilmeksizin, tüzel kişiliğinin sona ermesini doğuracak şekilde, küllî halefiyet ilkesi gereğince (*tüm hak ve borçlarının kendiliğinden geçtiği*) bir başka ticaret şirketine katılması veya en az iki ya da daha fazla ticaret şirketinin, küllî halefiyet ilkesi gereğince yeni bir ticaret şirketi kurmak suretiyle sona ermesidir³⁵¹.

Özetlemek gerekirse ticaret şirketleri, devralma şeklinde birleşme; bir şirketin diğer şirkete devralması ve yeni kuruluş şeklinde birleşme; yeni bir şirket içinde bir araya gelmek suretiyle olmak suretiyle iki türde birleşebilirler.

Her iki birleşme halinde de devralan şirket, devrolunan şirketin küllî halefi olur, böylelikle tüm hak ve borçlar tek işlemle ve şirketin tasfiyesine gerek olmaksızın devralan şirkete geçer. Ticaret şirketlerinin birleşmesi hususu TTK'nın 136 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. TTK 137. madde de ise kanunen izin verilen birleşme hâllerine değinilmiştir. TTK'nın 140. maddesi uyarınca şirket birleşmelerinde yeni kurulan veya devralan şirkette ortaklığın devamlılığı ilkesi esastır³⁵². Bu ilke, devrolunan şirketin ortaklarını korur. Ancak, ilkeyi gerekçe göstermek suretiyle, birleşmeye katılmak istemeyen, birleşmeyi kendi menfaatlerine uygun görmeyen devredilen şirketin ortaklarını mecburi olarak devralan şirkette tutmak doğru değildir³⁵³. Bu kapsamda, ortaklık haklarının devamlılığı ilkesinin genel istisnası ve şirket sözleşmesiyle ortağa tanınan çıkma hakkının özel bir düzenlenmesi olan birleşme halinde çıkma, TTK m.

³⁵⁰ Altaş, 2017, s. 742.

³⁵¹ Bozkurt, Tamer: Ticaret Hukuku, Kocaeli, Kuram Kitap, 2017, s. 346; Altaş, 2017, s. 742; Taşdelen, 2012, s. 137.

³⁵² Bozkurt, 2017, s. 347; Altaş, 2017, s. 767; Kendigelen, 2011 s. 114.

³⁵³ Taşdelen, 2012, s. 143.

141’de düzenlenmiştir³⁵⁴. TTK m. 141, ortaklara yenilik doğuran bir seçim hakkı tanımaktadır³⁵⁵. Anılan madde hükmünün birinci fıkrasında, “*Birleşmeye katılan şirketlerin ortaklarına, birleşme sözleşmesinde, devralan şirkette pay ve ortaklık haklarının iktisabı ya da iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi alıp şirketten çıkma arasında seçim yapma hakkı tanınabileceği yer almaktadır*”³⁵⁶. Bu durumda ilgili ortak ya birleşmeye muvafakat etmek suretiyle devralan şirkette ya da yeni kuruluş şeklinde birleşen şirkette ortak olma durumunu devam ettirecek veya birleşme sözleşmesinde devralınacak payların gerçek değerine karşılık gelecek şekilde öngörülen ayrılma akçesini seçerek şirketten çıkabilecektir.

Madde hükmünde her ne kadar ortaklara devralan şirketteki pay ve ortaklık haklarının karşılığı olarak çıkma hakkı tanınabileceği yer alıyor olsa da aynı olanağın yeni kurulacak bir şirketin bünyesinde birleşme durumunda da mevcut olduğunun kabulü gerekir³⁵⁷.

Anılan madde hükmünün ikinci fıkrasında yer alan düzenlemede ise ortağa seçim hakkı tanınmamıştır ve birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, yalnızca ayrılma akçesi ödenmesini öngördükleri takdirde ortak payının gerçek değerini aldıktan sonra şirketten ayrılmak zorundadır. Ortaklara ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılma zorunluluğu getiren birleşme sözleşmesinin genel kurulda oy hakkına sahip ortakların yüzde doksan olumlu oylarıyla onaylanması gerekir. Esasen bu durum çoğunluğa tanınan bir “*çıkarma hakkı*” niteliğindedir.”³⁵⁸.

Daha açık bir ifade ile bu madde hükmünün özelliği, birleşmeye karşı olan ortağın veya ortakların şirketten çıkarılmaları olanağını devredilen şirkete sağlamış olmasıdır³⁵⁹. Gerekçede belirtildiği şekilde, birleşme sözleşmesiyle tanınan çıkma hakkının birden fazla ortak tarafından kullanılması hâlinde birleşmenin gerçekleşememe olasılığı hâsıl olabilir. Anılan olasılık, belirtilen duruma ilişkin bir sakınca olarak değerlendirilmemeli, aksine “*azınlığın korunması*” ve “*pay sahipleri çoğunluğunun gereği*” olarak

³⁵⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 425.

³⁵⁵ TTK 141/1. madde gerekçesi.

³⁵⁶ Gürpınar, 2016, s. 80.

³⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 425.

³⁵⁸ Bozkurt, 2017, s. 349.

³⁵⁹ TTK 141/2. madde gerekçesi.

değerlendirilerek şirketi zor duruma düşürme riski olan bir değişikliğe engel olunmasının amaçlandığının öngörüldüğünü düşünmek yerinde olacaktır³⁶⁰.

Şirket sözleşmesiyle ortağa çıkma hakkı tanınması hâlinde değindiğimiz üzere, birleşme sözleşmesinde de ortağa çıkma hakkı şartsız olarak tanınabileceği gibi bu hakkın doğması ve kullanılması birtakım koşullara da bağlanabilir³⁶¹. Birleşme sözleşmesinde süre öngörülmemiş ise şirketten çıkmaya ilişkin seçimlik hakkın, dürüstlük kurallarına göre en geç birleşme veya katılma kararı alınacak genel kurul toplantısından uygun bir süre önce kullanılması gerekmektedir³⁶².

TTK m. 152 uyarınca, birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları bu kararın tescili için ticaret siciline başvururlar. TTK m. 153 gereğince, birleşme tescille geçerlilik kazanmaktadır. Tescil ile birlikte devrolunan şirkete ait tüm hak ve borçlar ile ortaklık hakları devralan şirkete geçer ve devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur³⁶³.

Bu kural şirketlerin birleşerek yeni bir şirketin kurulması (*yeni kuruluş şeklinde birleşme*) halinde de geçerlidir. Birleşen şirketlerin tüm malvarlığı aktif ve pasifiyle birlikte külli halefiyet yoluyla yeni kurulan şirkete intikal eder³⁶⁴.

2.2.2.2. Bölünme Halinde Ortaklıktan Çıkma

Bölünme, büyüyen ve zamanla işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konusuna dönebilmelerine imkân tanıyan bir yoldur. Örneğin, buzdolabı, bulaşık makinası gibi beyaz ev aletleri üreten bir anonim şirketin, zamanla televizyon, radyo gibi elektronik ürünler, daha sonra da büro mobilyası üretimine girdiğini varsayımında, bu şirket beyaz eşya, elektronik eşya ve büro mobilyası için ayrı ayrı şirketleri bölünme yolunu kullanmak suretiyle kurabilecektir. Türkiye’de farklı bölgelerde fabrikaları bulunan bir şirket her bir fabrikasını bağımsız bir şirkete dönüştürmeyi düşünebilir. Bölünme, aile

³⁶⁰ Gürpınar, 2016, s. 81.

³⁶¹ Taşdelen, 2012, s. 143.

³⁶² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 425.

³⁶³ Taşdelen, 2012, s. 138; Bozkurt, 2017, s. 351.

³⁶⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 426; Taşdelen, 2012, s. 145.

ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunlarını çözmek maksadıyla da kullanılabilir³⁶⁵.

Birleşme işleminin tersi olarak nitelendirilebilecek şirketlerin bölünmesi halinde, süreç ve ilkeler birleşme hali ile benzerlik göstermektedir. En sade anlamıyla bölünme, devredilen bir şirketin malvarlığının tamamının veya bir kısmının, bir ya da daha fazla devralan şirkete geçmesidir³⁶⁶.

Bir başka anlatımla bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamıyla veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiye edilmeksizin ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının, devralan şirketlerde ortak konumu kendiliğinden (*ipso iure*) elde etmeleridir³⁶⁷. TTK'nın 159. maddesinde bölünme, tam ve kısmî bölünme olarak iki şekilde düzenlenmiştir.

Şirket bölünmelerinde ortağın çıkma hakkının bulunup bulunmadığına dair TTK'da açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir³⁶⁸. Ancak TTK m. 161/1. fıkrasının gerekçesinde, bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluğunun bölünmenin yapısı ve niteliği gereği olduğu, ortaklığın devamlılığı ilkesi gereğince bölünen şirketin ortaklarının bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümü ya da bazısında ortak olabileceği veya bölünen şirkette paylarını artırabileceği ve anlaşma sağlanmışsa bölünen şirketten ayrılacakları, ancak ihraç edilemeyecekleri belirtilmek suretiyle, birleşme halindeki düzenlemenin aksine, bölünme halinde sözleşmeyle ya da mutabakatla ortağın çıkmasına izin verilmemişse ortağın, bölünmeye karşı olsa dahi ortaklıktan çıkamayacağı belirtilmiştir.

Açıklanan gerekçelerle bölünme halinde, bölünen şirketin ortaklarına ortak olarak kalma olanağının yanında şirketten ayrılabilme hakkının verilmesi, ortağın ortaklıktan çıkma halini ifade etmektedir³⁶⁹. Fakat şirketin bölünmesine bağlı olarak şirketten çıkmak

³⁶⁵ TTK madde gerekçeleri (Bölünme).

³⁶⁶ **Bozkurt**, 2017, s. 353.

³⁶⁷ TTK madde gerekçeleri (Bölünme).

³⁶⁸ **Gürpınar**, 2016, s. 81.

³⁶⁹ **Taşdelen**, 2012, s. 158.

isteyen ortakların, bu haklarını mutabakatla kullanabilme durumu doktrinde eleştirilmiştir.

MOROĞLU, birleşme halinde olduğu gibi bölünme halinde de seçimlik hak olarak çıkma hakkını tanımayı bölünen şirketlerin mutabakatına bırakmanın doğru olmadığını, böyle bir durumun özellikle bölünen şirketin azınlık pay sahiplerine paylarının gerçek değerini karşılayacak oranda bir ayrılma akçesi ile şirketten çıkabilme olanağının tanınması veya devralan şirketlerin çoğunluk pay sahiplerine nakit ödeme ile çıkarma hakkı tanınmasının doğru olacağını vurgulamıştır.

Bu kapsamda birleşme halinde olduğu gibi bölünme halinde de azınlığın korunması gerektiğine dikkat çekerek kanun gereği bir seçimlik hak tanıma zorunluluğu getirilmesinin yerinde olacağını savunmuştur³⁷⁰.

Hem tam bölünmede hem de kısmî bölünmede, ortaklardan birinin şirketten çıkması durumunda, bölünmenin ticaret siciline tescil edilmesi gerekmekte olup tescil anında hüküm ifade etmektedir³⁷¹.

2.2.2.3. Tür Değiştirme Halinde Ortaklıktan Çıkma

Tür değiştirme, bir şirketin tasfiye edilmeden, tüm malvarlığı ve ortaklık ilişkilerini devam ettirmek suretiyle hukuki şeklinin değiştirilmesi, bir başka şirkete dönüştürülmesi hâlidir³⁷². Bir ticaret şirketinin, ekonomik hayatın ihtiyaçlarına bağlı olarak zaman içerisinde kanunun izin verdiği bir başka tür şirkete dönüşmesi ihtiyacı doğabilir.

Örnek vermek gerekirse, halka açık bir şirket haline gelmek için önce anonim şirket statüsünde olunması gerekeceğinden bu amaçla bir şirket tür değiştirebilir. Tür değiştirme ile şirket hukuki ve iktisadi devamlılığını korumakla birlikte sadece hukuki yapısını değiştirir. Bir başka ifadeyle, tür değiştirmede yeni türe dönüşen şirket, eskisinin devamı

³⁷⁰ **Moroğlu, Erdoğan:** “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler”, 7. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 85 vd; **Taşdelen,** 2012, s. 158-159; **Gürpınar,** 2016, s. 81-82.

³⁷¹ **Taşdelen,** 2012, s. 160.

³⁷² **Bozkurt,** 2017, s. 358.

olduğu için türü değişen şirketin özü aynen kalmakta ve şirket sadece kabuk değiştirmiş olmaktadır³⁷³.

Tür değiştirme TTK'nın 180 ile 190. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Anılan maddeler arasında çıkma hakkına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Yine TTK'nın Kanun gerekçesinde de tür değiştirme hâlinde çıkma hakkına ilişkin bir hususa yer verilmemiştir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin olarak ortak hükümler başlığı altında TTK m. 191'de, ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde ilgili ortaklara denkleştirme akçesinin saptanması hususunda bir denkleştirme davası hakkı tanınmasına yer verilmiştir. Bu hüküm ile tür değiştirme durumunda da ortaklara çıkma hakkı verildiği anlaşılmaktadır³⁷⁴.

Nitekim birleşme ve bölünme hallerinden farklı bir sonuca tür değiştirme bakımından ulaşmak sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca mümkün değildir³⁷⁵. Ayrıca Kanunda tür değiştirmede çıkma hakkını yasaklayan bir hüküm de bulunmamaktadır.

2.2.3. Hâkim Şirketin Hâkimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Durumunda Ortaklıktan Çıkma Hakkı

Hâkim şirket ve bağlı şirket kavramları TTK'nın 195. maddesinde düzenlenmiştir³⁷⁶. TTK m. 202'de ise şirketler topluluğunda hâkim şirketin hâkimiyetini kötüye kullanarak bağlı şirketi kayba uğratması durumunda ortaklar için iki ayrı şekilde şirketten çıkma yolu düzenlenmiştir. Bunlar; TTK m. 202/1. fıkrası uyarınca, hâkim şirkete veya yöneticilerine karşı denkleştirme yapılmaması halinde bağlı şirket ortağının açtığı tazminat davası kapsamında mahkemece çıkmaya karar verilmesi halinde ortaklıktan çıkma ve TTK m.

³⁷³ **Pulaşlı**, 2016, s. 135-136.

³⁷⁴ **Taşdelen**, 2012, s. 167; Bu hükmün şirketten çıkma işlemi ile bir ilişkisinin olmadığına dair görüş için bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 427.

³⁷⁵ **Gürpınar**, 2016, s. 82.

³⁷⁶ Bu kavramlara ilişkin detaylı bilgi için bkz. **Altaş, Soner**: "Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler", 2017, Ankara, Seçkin Yayıncılık (Anılış: Limited Şirketler), s.676-679; **Çetiner/Yüksel Bozkurt**, Şirketler, 2015, s. 268-269; **Şener**, 2015, s. 170- 178. **Özcanlı, Fatma Beril**: "Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi), İstanbul, 2017, s. 82-83.

202/2. fıkrası uyarınca, bağılı şirket ortaklarına tanınan, anılan fıkrada öngörülen şartlarda mahkemeden çıkmayı talep etmek hakkı kapsamında ortaklıktan çıkma halidir³⁷⁷.

2.2.3.1. TTK m. 202/1. Fıkrası Kapsamında Ortaklıktan Çıkma

Hâkim şirketin sorumluluğunun düzenlendiği TTK m. 202’de ifade edildiği üzere, hâkim şirket, bağılı şirket üzerindeki hâkimiyetini hukuka aykırı ve bağılı şirketin kaybına neden olacak şekilde kullanamaz³⁷⁸.

TTK 202/1-a maddesinde, hâkim şirketin bağılı şirketi kayba uğratabilecek durumlar tadadi olarak sayılmıştır. Bu kapsamda hâkim şirket bağılı şirketi; *“iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya, kârını azaltmaya ya da aktarmaya, malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya, kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye, ödemelerde bulunmaya, haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez.”*

Kanun metninde kayba uğratacak işlemlerin sınırlarının düzenlenmemiş olması doktrinde eleştirilmekle birlikte, anılan durumun hangi işlem ya da önlemlerin bağılı şirketin kaybına yol açabileceği konusunda uygulamada çeşitli soru ve belirsizlikleri gündeme getirebileceği ifade edilmiştir³⁷⁹. Örnek olarak sayılan bahsedilen türden işlemlerin yapılmasıyla sonucun ortaya çıkması önemli değildir. Önemli olan yapılan işlemin bağılı şirketinin kaybına neden olacağının ikna edici delil ve bulgulardan çıkarım yapılarak anlaşılıyor olmasıdır³⁸⁰. Anılan madde metninde ifade edilen hukuka aykırılık, hâkim şirketin talimatıyla yapılan işlemler olmayıp, hâkim şirketin yönlendirmesinin *“bağılı şirketin kaybına neden olmasından ve bu kaybın denkleştirilememesinden, bu işlem veya*

³⁷⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 433; Altaş, Limited Şirketler, 2017, s. 700-710.

³⁷⁸ Özdoğan Daloğlu, Tuğba: Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma, İstanbul, 2020, s. 72.

³⁷⁹ Eminoğlu, Cafer: “Türk Ticaret Kanunu’nda Kurumsal Yönetim”, 2014, Ankara, s. 169.

³⁸⁰ Taşdelen, s. 171.

önlemlerin şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına zarar vermesinden ya da şirket yönünden haklı bir sebebi bulunmamasından” kaynaklanmaktadır³⁸¹.

TTK m. 202/1-a, bendinde, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasına örnek durumlara yer verildikten sonra, TTK m. 202/1-a-son gereğince, hâkim şirketin bazı şartlarda bağlı şirketi kayba uğratması durumu kanun koyucu tarafından kabul edilebilir görülmüştür³⁸². Bu şartlar; hâkim şirketin, bağlı şirketin kaybını o faaliyet yılı içerisinde denkleştirmesi veya bu kaybın nasıl ne zaman ve hangi suretle giderileceği somut olarak belirlenmek koşuluyla bağlı şirkete en geç aynı faaliyet yılı sonuna kadar kaybına denk değerde bir istem hakkı tanınmasıdır.

Denkleştirme, hâkim şirketin yönlendirmesiyle bağlı şirketin uğradığı kaybın bütünüyle giderilmesini sağlayan karşılıktır³⁸³. TTK m. 202 gerekçesinde; “*garanti veya kefaletin, karşı garanti ve kefalet ya da avalle güvence altına alınması, herhangi bir lisans ve marka kullanma hakkı tanınması, herhangi bir ücret talep edilmeden araştırma ve geliştirme hizmeti verilmesi, know-how verilmesi, personele staj ve eğitim imkânları sağlanması, pazarlama açısından yararlandırılması, denk değerde bir taşınmazın devri, bağlı şirketin kayba uğramasının karşılığında yararlandırılmış olan diğer bir bağlı şirketin sermaye artırımında rüçhan hakkı tanınması, şartlı sermaye artırımında kayba uğrayan şirketin hak sahibi kılınması*” gibi durumlar denkleştirmenin hangi şekillerde yapılabileceğine ilişkin olarak örnek mahiyetinde verilmiştir³⁸⁴.

TTK m. 202/1-b-c bentlerinde, uğranılan kaybın denkleştirmesinin faaliyet yılı içerisinde yerine getirilmemesi veya bağlı şirkete süresi içerisinde denk bir istem hakkı tanınmaması durumunda, bağlı şirketin her pay sahibi ve alacaklılarının, hâkim şirketten ve onun yönetim kurulu üyelerinden açacakları tazminat davası ile şirketin zararını tazmin

³⁸¹ TTK 202. madde gerekçesi.

³⁸² **Taşdelen**, s. 171; **Bilgili/ Demirkapı**, 2013, s. 130; **Okutan Nilsson, Gül**: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku”, Oniki Levha Yayınları, 2009, s. 226.

³⁸³ TTK 202. madde gerekçesi.

³⁸⁴ **Özdoğan, Daloğlu**, 2020, s. 74.

etmelerini isteyebileceği düzenlenmiştir. Bu maddenin amacı şirket zararının giderilmesidir³⁸⁵.

Davacı bağlı şirket ortakları ile alacaklılar bakımından ise dolaylı zararlarının giderilmesi söz konusudur³⁸⁶. Yine anılan madde metninde hâkimin istem üzerine veya resen somut olayda hakkaniyete uygun düştüğü ölçüde, tazminat yerine TTK m. 202/2 hükümlerine göre, davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına ya da duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebileceği düzenlenmiş olup, hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Bu hususta hâkime tanınmış olan geniş takdir yetkisi, usul hukukundaki taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasıdır³⁸⁷.

“Duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüm” ifadesi Adalet Komisyonu raporunda, *“hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması nedeni ile ortak tarafından açılan tazminat davasında bazı hallerde, somut olayın taşıdığı özellikler nedeniyle, tazminat yerine, davacı pay sahiplerinin paylarının gerçek değeriyle satın alınması veya denkleştirmenin mahkemece karara bağlanması, ek kâr payı dağıtılması, şirket esas sözleşmesinde topluluk dışında kalan pay sahiplerini koruyucu önlem ve mekanizmalara yer veren değişiklik yapılması gibi duruma uygun düşen bir karar verilmesinin daha adil olabileceği”* belirtilerek açıklanmıştır³⁸⁸.

KENDİGELEN, “duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüm” ifadesinin açıklanması gereken bir ifade olduğunu, Adalet Komisyonu raporunda bahsedilen örnekler dikkate alındığında hâkime geniş takdir yetkisi verilmek istendiğinin anlaşıldığını, ancak söz konusu raporda bahsi geçen şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasına karar verebilme gibi hâkime tanınan geniş takdir yetkisinin şirketin iç ilişkisine müdahale niteliği taşıyabileceğini ve azınlık pay sahiplerini koruma amacıyla uyumlu olmadığını belirterek anılan düzenlemeyi eleştirmiştir³⁸⁹.

³⁸⁵ Okutan Nilsson, 2009, s. 384.

³⁸⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 434.

³⁸⁷ Kendigelen, 2011 s. 184.

³⁸⁸ Bkz. “3.5.2007 tarih, Esas: 1/1138, Karar: 123 No’lu Adalet Komisyonu Raporu, m. 202”.

³⁸⁹ Kendigelen, 2011 s. 186.

Yukarıda belirttiğimiz üzere TTK m. 202/1’de düzenlenen, bağlı şirketin kayba uğraması durumunda, bağlı şirket ortağının ortaklıktan çıkma hakkını kullanabilmesi için; hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde hukuka aykırı olarak kullanmış olması, bağlı şirketin uğradığı kaybın, o faaliyet yılı içerisinde denkleştirilmemesi veya süresi içinde istem hakkının tanınmamış olması ve TTK m. 202/1-a-b bentleri kapsamında bağlı şirket ortağının açacağı şirket zararının giderilmesi davasında talebi doğrultusunda ya da hâkim tarafından resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse payların hâkim şirket tarafından satın alınmasına ve bu suretle şirketten çıkmalarının sağlanmasına karar verilmesi gerekmektedir³⁹⁰.

Söz konusu durumlarda bağlı şirket ortağı, şirket zararının giderilmesi için tazminat davası açabileceği gibi aynı zamanda paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasını da talep edebilir. Eğer hâkim, bağlı şirket ortağının payının satın alınmasına karar verirse pay bedelinin, bağlı şirketin kayba uğramadan önceki malvarlığı değerine göre hesaplanması gerekir³⁹¹. Aksi halde çıkan ortak payının gerçek değerini alamamış olur. Nitekim payın satın alınması halinde sadece bağlı şirket ortağının dolaylı zararı giderilmiş olurken şirket zararı devam etmektedir. Bu nedenle hâkim takdir hakkını kullanırken somut olayda bütün durumları göz önünde bulundurarak karar vermelidir³⁹². Bu kapsamda satın alma bedeli, TTK m. 202/2. fıkrasında belirtildiği üzere payların yaşayan işletme içindeki gerçek değeridir.

Doktrinde TTK m. 202/1. fıkrasının düzenleme amacının esasen şirket zararının giderilmesi olması sebebiyle bağlı şirket ortağının, şirket zararının giderilmesini talep etmeden tek başına payların satın alınması talepli dava açamayacağı, nitekim pay sahiplerinin paylarının satın alınması halinde şirket zararının tazmin edilmediği ve bu halin pay sahiplerini oluşturan zarardan uzak tutan bir çözüm olduğu³⁹³ yönünde görüşte olanlar olduğu gibi bizimde katıldığımız üzere bağlı şirket ortağının tazminat talep etmeksizin yalnızca paylarının satın alınması talepli dava açabileceği³⁹⁴ yönünde görüşte

³⁹⁰ **Sönmez, Yusuf, Ziyaeddin:** “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı”, 2009, İstanbul, Beta Yayıncılık, s. 192.

³⁹¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu,** 2017, s. 434.

³⁹² **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu,** 2017, s. 434.

³⁹³ **Okutan Nilsson,** 2009, s. 382-384.

³⁹⁴ **Sönmez,** 2009, İstanbul, s.196.

olanlar da mevcuttur. Zira hâkim, bağlı şirket ortağının payının satın alınması talebi doğrultusunda açtığı davada payların satın alınması kararını TTK 202/1-b bendi uyarınca her hal ve koşulda değil ancak somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse verebilmektedir.

Tazminat davası kapsamında davacının talebi doğrultusunda payların hâkim şirket tarafından satın alınmasına karar verilmesi durumu esasen payları satın alınan ortağa tanınmış olan ortaklıktan çıkma hakkıdır³⁹⁵. Nitekim hâkimin davacı bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına dair vereceği karar, bağlı şirket ortağı tarafından talep edilmiş ise davacı ortak bakımından ortaklıktan çıkma, hâkim tarafından resen verilmişse ortaklıktan çıkarılma durumu söz konusu olacaktır³⁹⁶. Yukarıda değindiğimiz üzere, tazminat veya payların satın alınması yoluyla çıkma davalarının açılabilmesi için hâkim şirketin denkleştirmeyi o faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirmemiş veya süresi içinde bağlı şirkete talep hakkı tanımamış olması gerekmekte olduğundan, bağlı şirketin ortak veya alacaklılarının bu davayı açabilmeleri için bağlı şirketin kayba uğradığı faaliyet yılının sona ermesi gerekecektir³⁹⁷.

TTK m. 202 kapsamında değinilmesi gereken bir diğer husus; TTK m. 202/1-d bendidir. Anılan hükümde, “*Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde tazminata hükmedilemeyeceği*” düzenlenmiştir. Anılan düzenlemede her ne kadar yalnızca tazminattan bahsedilse de böyle bir durumda payların hâkim şirket tarafından satın alınması da talep edilememelidir. Bu kapsamda madde metninde yer alan durumun söz konusu olduğu hallerde tazminata hükmedilemeyeceğinden bağlı şirketin ortağının çıkma talebi de kabul görmeyecektir³⁹⁸.

³⁹⁵ **Çelik, Aytakin**: “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, 2016, Seçkin Yayıncılık (Anılış: Çıkarılma), s. 87.

³⁹⁶ **Çelik**, 2013, s. 84.

³⁹⁷ **Usluel Gürbüz/ E. Aslı**: “Şirketler Topluluğunda Denkleştirme”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 284; **Okutan Nilsson**, 2009, s. 282-283.

³⁹⁸ **Şener, Oruç Hami**: “Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku”, 2019, Ankara, Seçkin Yayıncılık (Anılış: Ortaklıklar Hukuku), s.183-183; **Sönmez**, 2009, s. 192.

TTK m. 202/1. fıkrası kapsamında payların satın alınmasına yönelik açılan davada davacı; bağlı şirket ortakları iken, davalı; hâkim şirkettir. TTK m. 202/1-b-c uyarınca, bağlı şirketin zararlarının tazminine yönelik açılan tazminat davasında davacı; bağlı şirketin ortakları veya alacaklıları iken davalı hem hâkim şirket hem de onun kayba sebebiyet veren yönetim kurulu üyeleridir. Her ne kadar anılan madde de açıkça ifade edilmemiş ise de bağlı şirketin kendisinin de şirket zararının tazminine yönelik dava açması mümkündür³⁹⁹.

TTK m. 202/1. fıkrası kapsamında bağlı şirketin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına yönelik açılan davada, TTK m. 202/1-b bendi dikkate alındığında, TTK m. 202/2. fıkrasına yapılan atıf nedeniyle zamanaşımı süresi iki yıldır⁴⁰⁰. Şirket zararının tazminine yönelik açılan davada, TTK m. 202/1-e bendinde yer alan, *“Pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davaya, kıyas yoluyla 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci maddeler uygulanır.”* hükmü dikkate alındığında, davacının, zararı ve sorumluyu öğrenmesinden itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl zamanaşımı süresi geçerlidir.

TTK m. 202/1-e uyarınca, açılan davalarda görevli ve yetkili mahkeme, hâkim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Hâkim şirketin merkezinin yurt dışında bulunması halinde ise bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.

2.2.3.2. TTK m. 202/2. Fıkrası Kapsamında Ortaklıktan Çıkma

TTK m. 202/2. fıkrasında bağlı şirket ortaklarına, söz konusu fıkrada öngörülen şartlarda mahkemeden çıkmayı talep etmek hakkı tanınmıştır. Anılan fıkra kapsamında *“Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun bu ve benzeri*

³⁹⁹ Şener, 2019, s. 179; Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 130.

⁴⁰⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 436; Sönmez, 2009, s. 196.

konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yönteme göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkmeden isteyebilirler.”

Söz konusu madde hükmünde sayılan işlemler tahdidi değil tadadidir. Nitekim verilen örnek işlemlerden sonra kullanılan “gibi”, “ve benzeri” ifadeleri de sayılan işlemlerin sınırlayıcı olmadığını ortaya koymaktadır. Anılan hüküm gereğince, hâkimiyetin kullanılması sebebiyle bağlı şirkette yapılan bazı işlemlere karşı olan pay sahipleri, karşı oldukları işlemin neden olduğu zararların giderilmesini isteyebilir veya kendi paylarının şirket tarafından satın alınması için dava açabilirler⁴⁰¹. Bu işlemler, bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan şirketin sermaye yapısını, türünü, mali durumunu veya varlığını etkileyecek önemdeki genel kurul kararları ve genel kurul tarafından alınması gereken ancak kanun, esas sözleşme veya genel kurul tarafından verilecek yetki ile yönetim kurulu tarafından da alınabilecek olan yapısal nitelikteki yönetim kurulu kararları ile önemli esas sözleşme değişikliği⁴⁰² gibi işlemlerdir⁴⁰³.

TTK m. 202/2. fıkrası gereğince açılacak dava ile hâkimiyetin kullanılması karşısında azınlıkta kalan ve hâkimiyetin kullanılış biçimine karşı çıkan pay sahiplerine şirketten çıkma imkânı tanınmaktadır.

Talep ve davanın şartı ise karşı çıkılan işlemin bağlı şirket yönünden açıkça anlaşılabilir bir haklı sebebin bulunmamasıdır⁴⁰⁴. Fıkroda açık bir şekilde yer almıyor olsa da bağlı şirket ortaklarına tanınan “zararların tazmini” ve TTK m. 202/3. fıkrasında yer alan “davacıların muhtemel zararlarının” ifadesinden; kanun koyucunun burada doğrudan zararın giderilmesi davasını öngördüğü anlaşılmaktadır⁴⁰⁵. TTK m. 202/2. fıkrası gereğince davacı bağlı şirket ortağı tarafından açılan tazminat davasında, hâkimiyetin

⁴⁰¹ TTK 202/2. madde gerekçesi.

⁴⁰² “Önemli esas sözleşme değişikliği” ifadesi bakımından detaylı bilgi için bkz. **Okutan Nilsson**, 2009, s. 300-302.”

⁴⁰³ **Okutan Nilsson**, 2009, s. 305; **Şener**, 2019, s. 181.

⁴⁰⁴ TTK 202/2. madde gerekçesi.

⁴⁰⁵ **Okutan Nilsson**, 2009, s. 406-407; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 435.

uygulanması ile gerçekleştirilen işlem nedeniyle uğramış olduğu zararı kanıtlaması gerekmektedir⁴⁰⁶.

Ayrıca davacı bağlı şirket ortağının anılan hükümde düzenlenen şirket zararının tazmini veya payların satın alınması talepli davaları açabilmesi için; ortağın genel kurul kararına ret oyu verip tutanağa geçirtmesi ya da yönetim kurulunun vermiş olduğu yukarıda değindiğimiz türden kararlarına yazılı olarak itiraz etmesi ve madde gerekçesinde ifade edildiği üzere hâkim şirketin yönlendirmesi ile yapılan işlemin, bağlı şirket açısından açıkça haklı bir sebebinin bulunmaması gerekmektedir⁴⁰⁷. Anılan dava şartı niteliğindeki koşullar⁴⁰⁸ sağlanmadıkça, TTK m. 202/2. fıkrası uyarınca bu dava açılmayacaktır⁴⁰⁹. Dava neticesinde hâkim, ortağın paylarının satın alınması yönünde karar verir ise pay bedeli olarak “mahkeme kararına en yakın tarihteki değeri” esas almalıdır⁴¹⁰. Kanunda bu değer, payların borsa değeri varsa bu değer, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa gerçek değer veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir bedel olarak ifade edilmiştir.

TTK m. 202/3. fıkrası uyarınca, “TTK m. 202/2. fıkrasında öngörülen dava açılınca, davacıların muhtemel zararlarını veya payların satın alma değerini karşılayan tutardaki paranın teminat olarak, mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılmasına karar verilir. Teminat yatırılmadığı sürece genel kurul veya yönetim kurulu kararına ilişkin hiçbir işlem yapılamaz. Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen davaların kötüniyetli açılması hâlinde davalı, uğradığı zararın müteselsilen tazmin edilmesini ve mahkemeye teminat yatırılmasını davacılarından isteyebilir”.

TTK m. 202/1’de düzenlenen çıkma hakkından farklı olarak, TTK m. 202/2’de düzenlenen çıkma hakkında hâkim taleple bağlı olup ortağın şirketten çıkması hususunda resen karar veremeyecektir. Bizimde görüşüne katıldığımız üzere, *KENDİGELEN*, aynı maddede düzenlenen bağlı şirket ortaklarına tanınan çıkma hakkı arasında bu tür bir

⁴⁰⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 435.

⁴⁰⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 435.

⁴⁰⁸ Sönmez, 2009, s. 197.

⁴⁰⁹ Şener, 2019, s. 182.

⁴¹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 435.

ayırma gidilmesinin çelişki yarattığını ve bunun gerekçesinin anlaşılmadığını ifade etmektedir⁴¹¹.

TTK m. 202/2. fıkrası kapsamında payların satın alınması ve zararın tazminine yönelik açılan davada davacı; bağlı şirket ortakları iken, davalı; hâkim teşebbüstür. Fakat TTK m. 202/1’de düzenlenmiş olan çıkma hakkından farklı olarak, anılan fıkraya dayanarak açılacak davaları, tüm bağlı şirket ortakları değil, yalnızca genel kurul kararına ret oyu verip bunu tutanağa geçiren veya yönetim kurulunun kararlarına yazılı olarak itiraz eden ortaklar açabilecektir. Yine dikkat edilecek olursa TTK m. 202/1’de düzenlenmiş olan davalı “*hâkim şirket*” ifadesinden farklı olarak TTK m. 202/2. fıkrasında davalı olarak “*hâkim teşebbüs*” ifadesi kullanılmıştır. Bu hususta doktrinde “*TTK m. 202/1-a ve b bentlerinde ve devam eden maddelerdeki ‘hâkim şirket’ ifadesinin değiştirilmesinin unutulduğu ifade edilmiştir*”⁴¹². Nitekim ikinci fıkroda davalı hâkim teşebbüs iken mevcut olan hukuki yarar, birinci fıkroda da mevcut olup nasıl ki ikinci fıkradaki kararlar, hâkim şirket yerine bir gerçek veya tüzel kişinin bağlı şirket üzerinde hâkimiyet kurması yoluyla alınabiliyor ise birinci fıkradaki işlemler de aynı şekilde aynı koşullarda alınabilecektir. Dolayısıyla TTK m.202/1’deki davalı sıfatının hâkim teşebbüs olarak geniş yorumlanması gerektiği kabul edilmelidir.

TTK 202/2. fıkrası uyarınca şirket zararının tazmini veya payların satın alınması talepli açılan davalarda, zamanaşımı süresi genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten itibaren iki yıldır.

TTK m. 202/2 uyarınca açılacak davalarda yetkili mahkeme hususunda kanunda özel bir düzenleme yer almamaktadır. Anılan fıkra uyarınca açılacak davalarda davalı hâkim teşebbüs olduğundan ve hâkim teşebbüsün hâkim şirket olabileceği gibi gerçek veya tüzel kişi de olabilmesi mümkün olduğundan bu davalarda görevli ve yetkili mahkeme, genel hükümlere göre, davalı tüzel kişi ise şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, davalı gerçek kişi ise ikametgâhının bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir.

⁴¹¹ Kendigelen, 2011 s. 186.

⁴¹² Kendigelen, 2011 s. 186.

2.2.4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkma Hakkı

Çıkma kurumu kural olarak tipik sermaye şirketi özellik ve ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Haklı sebeplerle çıkma davası şahıs şirketlerine özgü olan ve varlığı zaruri bir kurumdur⁴¹³. Sermaye şirketlerinde, ortaklık sermayesinin korunması ve yeni ortaklık sıfatlarının oluşturulması önem arz eder⁴¹⁴. Sermayenin korunması ilkesi sebebiyle ilke olarak anonim şirketlerde söz konusu olmayan ortaklıktan çıkma kurumunun bir sermaye şirketi olan limited şirket ortaklarına neden tanıdığını sorgulanabilir.

Limited şirket ortaklarına haklı sebeple ortaklıktan çıkma imkânının tanınma sebeplerine değinmek gerekirse ilk olarak, limited şirket sürekli nitelikte bir borç ilişkisi arz etmektedir⁴¹⁵. Sürekli borç ilişkisinde temel ilke, taraflardan birisinin bu ilişkiyi haklı sebeplere dayanarak sona erdirebilmesidir. Şirketle ortağın arasındaki hukuki bağ ile haiz olduğu hak ve borçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirket sözleşmesinde çıkma hakkı tanınmadıkça ahde vefa ilkesi dikkate alındığında ortağın sebepsiz yere ortaklıktan ayrılması düşünülemez⁴¹⁶.

Haklı sebeple çıkma kurumu, süreklilik arz eden hukuki ilişkilere son verebilme ve ilişkiyi feshetme olanağı verir. Haklı sebeple çıkmanın temelinde TMK'nın 2. maddesi uyarınca dürüstlük kuralı ile kişilik haklarının korunması prensipleri yer almaktadır⁴¹⁷. Sürekli niteliği haiz bir hukuki ilişki söz konusu olduğunda, bu ilişkinin taraflarından, dürüstlük kuralına ve kişilik haklarına aykırılık taşıyan bir durumu sürdürmesi beklenemeyeceğinden, taraflara hukuki ilişkiyi haklı sebeplerle sona erdirme imkânı tanınmıştır⁴¹⁸.

Bir diğer sebep, limited şirketlerde şirket ile ortak arasındaki bağın, ortağa sadece malvarlıksal haklar ve yükümlülükler sağlamaması, bunun yanı sıra kişisel hak ve

⁴¹³ TTK 638/2. madde gerekçesi.

⁴¹⁴ Taşdelen, 2012, s. 179.

⁴¹⁵ Arslanlı/ Domaniç, 1989 s. 734.

⁴¹⁶ Baştuğ, 1966, s. 42.

⁴¹⁷ Taşdelen, 2012, s. 179.

⁴¹⁸ Gürpınar, 2016, s. 85.

yükümlülükleri de beraberinde getirmesinden hareketle; limited şirketler Kanun nezdinde sermaye şirketi olarak kabul edilse dahi, söz konusu şirketlerde kişi unsurunun önem taşımakta olmasıdır. Limited şirketlerde, ortakların sır saklama yükümlülüklerinin⁴¹⁹ kanunla düzenlenmesi de bunun bir göstergesidir⁴²⁰.

Bir başka sebep olarak ise daha evvel de belirtildiği üzere esas sermaye payının devrinin⁴²¹ Kanun kapsamında sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuş olmasına karşılık, pay devrine ilişkin bu zorluğu haklı sebeplere dayanan çıkma hakkı ile aşmak düşüncesi gösterilebilir.

Şirket sözleşmesi ile ortağa tanınan çıkma hakkının öngörülmemesi veya bu hakkın ağır şartlara bağlı tutulması ihtimallerinde, haklı sebeplere istinaden çıkma davası açılabilmesi imkânının pratik açıdan önemi bir kez daha görülmektedir⁴²².

Belirtilen gerekçelerle, TTK'nın limited şirketlere ilişkin olarak çıkma ve çıkarılma başlıklı, 638. maddesinin ikinci fıkrasında *“Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir”* denilmek suretiyle ortaklara haklı sebeplere dayanarak mahkeme kararıyla şirketten çıkma hakkı tanınmıştır. Anılan madde gereğince, her ortak, haklı sebeplerin mevcut olması halinde, şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilecektir. Haklı sebeplere dayanarak dava yolu ile çıkma, yasal çıkma halidir. Şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması gerekmemektedir.

Kanun ile limited şirket ortaklarına tanınmış olan haklı sebeple çıkma hakkı, ortağın kişiliğinin korunması dolayısıyla mutlak ve vazgeçilmez bir niteliğe sahiptir⁴²³. Bu nedenle esas sözleşmeyle bu hakkın kullanılmasının sınırlandırılması veya tamamen

⁴¹⁹ Bkz. 1.2.2.3 Sır Saklama Yükümlülüğü.

⁴²⁰ **Taşdelen**, 2012, s. 180.

⁴²¹ Bkz. 1.1.1.2.1. Pay Devri.

⁴²² **Aker, Halil**: “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2016, s. 63-148, s. 85.

⁴²³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 428; **Pulaşlı**, 2017, s. 811

kaldırılması mümkün değildir⁴²⁴. Ancak bu durum hakkın kullanımına ilişkin hükümlerin hiçbir suretle değiştirilemez şeklinde değerlendirilmemelidir. Nitekim ortaklar şirket sözleşmesinde ne tür durumların haklı sebep sayılacağına ve hakkın hangi usullerle kullanılabilmesine ilişkin düzenleme yapabilirler⁴²⁵. Böylelikle haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkının kullanılmasını kolaylaştıran veya bu hakları genişleten şirket sözleşmesinde yer alan hükümler geçerli olacaktır⁴²⁶.

Limited şirket ortakları hangi hâllerin haklı sebep teşkil edeceğine ilişkin şirket sözleşmesinde bir düzenleme yapmışlarsa, mahkeme sadece bu sebebin var olup olmadığını araştıracaktır, yoksa sözleşmede yer alan bu sebebin haklı olup olmadığını denetlemeyecektir⁴²⁷. Bununla birlikte, TTK m. 638/2 doğrultusunda bu hakkın kullanılması ise limited şirketin korunması amacına yönelik olarak, tek taraflı irade beyanı ile değil, bir dava açılması suretiyle ve mahkemenin bu yöndeki kararı neticesinde mümkün olacak dolayısıyla haklı sebebin mevcut olup olmadığını çıkma talep eden ortak değil, mahkeme tespit edecektir⁴²⁸.

Şayet şirket içerisindeki uyumsuzluklar, alınan kararlara karşı iptal davası açma (*TTK m. 622*), müdürün azli davası (*TTK m. 630*) gibi başka yollarla giderilebiliyorsa, ortağın şirketten çıkmak için haklı sebeple çıkma davası açmak yerine öncelikle bu yollara başvurması gereklidir. Ancak ortakların bu tür haklarının bulunması çıkma davası açmasına bir engel oluşturmaz⁴²⁹. Bu davanın maddi hukuka dair öncelikli şartı haklı sebeplerin bulunmasıdır⁴³⁰. Davacı haklı sebeplerin gerçekleştiğini ispat etmeli ve ileri sürdüğü olay veya olgulara ilişkin delilleri mahkemeye sunmalıdır⁴³¹. Haklı sebeple

⁴²⁴ **Baştuğ**, 1966, s. 51; **Pulaşlı**, 2017, s. 811; **Şener**, 2017, s.879; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 428; **Karayalçın, Yaşar**: “Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku”, Ankara, 1973; **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 38; **Şahin**, 2013, s. 178.

⁴²⁵ **Taşdelen**, 2012, s. 189; **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 33; **Baştuğ**, 1966, s. 53;

⁴²⁶ **Çamoğlu**, 2008, s. 103.

⁴²⁷ **Taşdelen**, 2012, s. 189.

⁴²⁸ **Yıldız**, 2007, s. 156; **Pulaşlı**, 2018, s. 2784.

⁴²⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 428.

⁴³⁰ **Şahin**, 2013, s. 178.

⁴³¹ Yargıtay 11. HD 11.06.2001 tarihli, Esas: 2001/3297, Karar: 2001/5291 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

çıkma davası mahkemece bütün tarafların menfaati dikkate alınarak son çare olarak değerlendirilmelidir⁴³².

Haklı sebeple ortaklıktan çıkma hâli TTK m. 638/2 gerekçesinde, söz konusu fıkranın, aynen 6762 sayılı Kanunun 551 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde olduğu gibi, ortağa haklı sebeplerin varlığında, çıkma davası açabilme olanağı sağlandığını, haklı sebeple çıkma davasının şahıs şirketlerine özgü ve varlığı zorunlu bir kurum olduğunu, çıkma kurumunun yokluğu halinin ortağı, ortak olmaya yönelten şartların ortadan kalkması halinde şirkette kalmaya mahkûm edeceğini ve şirketten ayrılamaz duruma düşüreceğine değinmiştir⁴³³.

Sözleşmede öngörülen ortaklıktan çıkma hakkı yenilik doğuran işlem iken, haklı sebeplere dayanarak ortaklıktan çıkma hakkı, haklı sebebin tespit ve tayini mahkemenin vereceği karar ile gerçekleşeceğinden yenilik doğuran dava niteliğini taşımaktadır⁴³⁴.

2.2.4.1. Haklı Sebep Kavramı

Limited şirketlere ilişkin olmak üzere haklı sebep kavramının tanımına Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmemiştir. Ancak haklı sebep kavramına hem 6098 sayılı TBK'da hem de 6102 sayılı TTK'nın çeşitli maddelerinde yer verilmiştir.

6098 sayılı TBK'nın 629. maddesinde, adi şirket yönetici ortağının yönetim yetkisinin haklı bir sebep olmaksızın diğer ortaklar tarafından kaldırılamayacağını ve sınırlandırılmayacağını belirtilmesinden sonra, özellikle yönetici ortağın "*görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi bir yönetim için gereken kabiliyeti yitirmesi*" durumlarını haklı sebep olarak gösterilmiştir.

6102 sayılı TTK'nın 219. maddesinde ise kolektif şirketlerde, yönetim işlerinin şirket sözleşmesiyle ortağa bırakılması durumunda, ortağın yönetim yetkisinin, haklı sebep bulunmadığı takdirde diğer ortaklar tarafından mahkeme kararı olmaksızın

⁴³² Şener, 2017, s.879.

⁴³³ Bkz. TTK 638. madde gerekçesi.

⁴³⁴ Gürpınar, 2016, s. 78; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 428.

sınırlandırılmayacağı belirtilmiş ve anılan maddenin son cümlesinde, “*görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık*” gibi hâller, haklı sebep olarak sayılmıştır. Yine TTK 531. maddesinde anonim şirketlerin haklı sebeple feshi düzenlenmiş ve anılan madde gerekçesinde; haklı sebebin tanımlanmadığına, bu kavramın niteliğinin gösterilmesi ve tanımlanmasının yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakıldığına değinilmiştir.

Her ne kadar haklı sebep tanımı, Türk Ticaret Kanunu’nun genel hükümlerinde veya limited şirketlere ilişkin hükümlerinde yer almamakta ise de TTK m. 245’de kollektif şirketlerin sona ermesi bölümünde haklı sebebin tanımı yapılarak, tadadi olarak sayılmak üzere haklı sebep hâllerine değinilmiştir. Anılan madde gereğince, “*Haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini olanaksız kılacak ya da zorlaştıracak biçimde ortadan kalkmış olmasıdır*”. Bilhassa bir ortağın; şirket yönetimine dair işlerde ya da şirket hesaplarını çıkarırken şirketi aldatması, asli görev ve yükümlülüklerini yerine getirmemesi, kişisel çıkarları için şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir nedenden ötürü, şirketin işlerini yapmak için gereken yeteneğini ve ehliyetini yitirmesi gibi haklı sebep hâllerine dört bent halinde sıralanmak suretiyle tadadi olarak yer verilmiştir. Haklı sebep, uygulamada yer alan temel bir kavram niteliğinde olduğundan, özel hukukun birçok alanında ve özellikle ticaret ve şirketler hukukunda kullanımı oldukça yaygındır⁴³⁵.

Kullanımı bu kadar yaygın olan bir olgunun tanımına yahut haklı sebep teşkil edecek olgulara ilişkin olarak Kanun koyucu tarafından kanunî bir düzenleme yapılmamasının nedeni bu kavramı sınırlandırmamak ve bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanmasının yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakmak düşüncesi olabilir. Nitekim hangi hallerin haklı sebep oluşturacağına ilişkin her durumda genel geçer bir ölçüt belirlemek limited şirketler bakımından mümkün değildir⁴³⁶. Bu nedenle her somut olay için haklı bir sebebin var olup olmadığına ilişkin olarak ayrıca bir değerlendirme yapılmalıdır⁴³⁷.

⁴³⁵ Gürpınar, 2016, s. 85.

⁴³⁶ Çamoğlu, 2008, s. 22.

⁴³⁷ Baştuğ, 1974, s. 223.

Değerlendirme 4721 sayılı TMK m. 4⁴³⁸ gereğince hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde yapılmalıdır. Bu hususta Kanun koyucu hâkime geniş bir takdir yetkisi tanımıştır.

Haklı sebebin varlığı araştırılırken somut olayda hem objektif olarak bir değerlendirme yapılmalı hem de subjektif olarak ilgili ortak yönünden ortaklık ilişkisinin çekilmez hale gelip gelmediği, şirket sözleşmesi yapıldığı sırada geçerli olan şartların geçerliliğini yitirip yitirmediği ve artık ortaktan şirket ortaklığını sürdürmesinin beklenip beklenemeyeceği hususları birlikte değerlendirilmelidir⁴³⁹.

Doktrinde haklı sebebe ilişkin olarak çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımların bazılarına çalışmamızda yer vermenin haklı sebep kavramının anlaşılması açısından daha faydalı olacağı kanaatindeyiz.

OĞUZMAN, haklı sebebi, “*Muhik sebep, akde devamı objektif hüsniyet icabı talep edilmez hale koyan hukukî hadisedir*” şeklinde tanımlamıştır⁴⁴⁰.

POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, haklı sebebi, “*Ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kurallarına göre ortak açısından bu ilişkinin sürdürülmesinin kendisinden istenemeyeceği nedenler*” olarak tanımlamışlardır⁴⁴¹.

ÇAMOĞLU, haklı sebebi, “*Hukukî ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren ve bozucu yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukukî ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukukî olgudur*” şeklinde tanımlamıştır⁴⁴².

PULAŞLI, haklı sebebi, “*Ortaklık ilişkisinin ve akdinin dürüstlük kuralı uyarınca devamını olanaksız kılan bir hukuki olaydır*” şeklinde tanımlamıştır⁴⁴³.

⁴³⁸ **TMK 4. Madde:** “Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hakim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir”.

⁴³⁹ **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 43.

⁴⁴⁰ **Oğuzman, M. Kemal:** “Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına göre Hizmet ‘iş’ Akdinin Feshi”, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1955, s. 42.

⁴⁴¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 428.

⁴⁴² **Çamoğlu**, 2008, s. 23.

⁴⁴³ **Pulaşlı**, 2018, s. 2785; **Pulaşlı**, 2017, s. 812.

YILDIZ, haklı sebebi, “Ortakların bir araya gelmelerini sağlayan, maddi ve kişisel nedenleri ortadan kaldıran, bu nedenle şirketin amacına ulaşmasını imkânsızlaştıran veya ciddi şekilde güçleştiren veya bu amacı tehlikeye sokan sebepler” olarak ifade etmiştir⁴⁴⁴.

BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, haklı sebebi, “Ortakları bir araya getiren kişisel ve maddi nedenlerin ortadan kalkması, ortak bakımından şirket ilişkisine devam edilmesinin katlanılmaz hale gelmesi sonucunu doğuran olaylar ve olgulardır” şeklinde tanımlamışlardır⁴⁴⁵.

ŞENER, haklı sebebi, “Haklı sebepler öyle sebeplerdir ki, artık ortağın ortaklıkta kalması kendisinden beklenemez” şeklinde ifade etmiştir⁴⁴⁶.

ŞAHİN, haklı sebebi, “Ortağın ortak sıfatına bağlı meşru menfaatlerini ihlal eden ve ortaklık ilişkisinin devamını ortak için çekilmez hale getiren olgulardır” şeklinde tanımlamıştır⁴⁴⁷.

Çalışmamız kapsamında haklı sebep kavramı hususunda yeni bir tanım vermek yerine kavramı açıklamaya çalışmak daha faydalı olacağından, yukarıdaki tanımları sadeleştirerek ve sürekli borç ilişkilerine indirgeyerek denilebilir ki; haklı sebep, sürekli bir borç ilişkisinin devamını ve ortaklık ilişkisini, dürüstlük kuralı gereğince çekilmez hale getirdiği kabul edilebilecek hukukî olaylar ve olgulardır.

2.2.4.2. Haklı Sebep Oluşturan Hallere İlişkin Örnekler ve Yargı Kararları

Kollektif şirketlerin sona ermesi bölümünde yer alan TTK 245. maddede haklı sebebin tanımı yapılarak, tadadi olarak sayılmak üzere 4 bent halinde haklı sebep hâllerine değinildiğinden bahsetmiştik.

⁴⁴⁴ Yıldız, 2007, s. 156.

⁴⁴⁵ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 765.

⁴⁴⁶ Şener, 2017, s.886.

⁴⁴⁷ Şahin, 2013, s. 178.

Şimdi bu hallere birer birer değinerek haklı sebep teşkil eden durumları örneklendirmenin ve somutlaştırmanın haklı sebep kavramını daha iyi anlayabilmek bakımından yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

- 1) Ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması durumuna örnek vermek gerekirse; ortaklığa devamı olanaksız kılmak ve çekilmez hale getirmek şartıyla, yönetici ortağın ortaklık işlerine tümüyle subjektif nedenlerle ve fuzuli olarak bazı yeteneksiz kişileri ataması veya aldığı sahte faturalara dayanan masraflarını ortaklıktan çekmesi olabilir⁴⁴⁸.

Konuya ilişkin olarak Yargıtay 11. HD 08.03.2018 tarihli ve E: 2016/8173, K: 2018/1834 sayılı kararında⁴⁴⁹ özetle; davacı vekilinin TTK 630. maddesi gereğince haklı sebeplerle davalı M. S. K. 'nın davalı şirketteki yönetim görevinden azline karar verilmesini talep ettiği, davalılar vekilinin, davacının iddialarının, doğruluğunun kanıtlanmadığını ve TTK 630. maddesinde düzenlenen ağır ihlallerden olmadığını savunarak davanın reddi talep ettiği, ilk derece Mahkemesince davalı şirket yöneticisinin şirketi zarara uğrattığı tespit edildiği ve bu hususun TTK 630/3. maddesi gereğince ağır kusur oluşturduğu gerekçesiyle davalı şirket müdürünün davalı şirketteki müdürlük görevinin kaldırılmasına karar verildiği, anılan kararın davalılar vekilince temyiz edildiği davada, Yargıtay tarafından tüm dosya kapsamınca yapılan değerlendirmede; davalı şirket yöneticisinin şirketi zarara uğrattığının tespit edildiği ve bu hususun TTK 630/3. maddesi gereğince ağır kusur oluşturduğu gerekçesiyle davalı şirket müdürünün davalı şirketteki müdürlük görevinin kaldırılmasına dair yerel mahkemece verilen hükmün onanmasına karar vermiştir⁴⁵⁰.

⁴⁴⁸ Çamoğlu, 2008, s. 41.

⁴⁴⁹ UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü

⁴⁵⁰ “..Davacı vekili, davacının 2005 yılından beri davalı şirketin ortağı olduğunu, davalı Mine Sıdika Kermalli'nin ise şirket müdürü olduğunu, şirketin yıllardır yıl sonunda yapması gereken ortaklar kurulu toplantısını yapamadığını ve şirketin kuruluşundan bu yana kuruluşa ve yıllara ilişkin şirket müdürünün ibralarının yapılamadığı gibi, 2014 yılının üçüncü ayında yapılması gereken olağan genel kurul toplantısının da yapılamadığını, davacının odasına izinsiz girilmek suretiyle şahsi eşyalarının karıştırıldığını, kişisel eşyalarına el konulup şifrelerinin değiştirildiğini, bu konuda Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğunu, ayrıca noterden çekilen ihtar ile şirkete ait hesapların incelenmesi talep edildiği halde belgelerin davacıya gönderilmediğini, şirket kâr payının dağıtılmadığını, davalı şirket müdürünün TTK 617, 625, 616 maddelerine aykırı davrandığını, şirket idaresinin hekim olmayan sigortalı çalışana bırakıldığını, 2013 yılı içerisinde alınan bir kısım

- 2) Ortağın kendisine verilen asli görev ve borçları yerine getirmemesi durumuna ise bir ortağın sermaye borcunu yerine getirmemesi (*TTK m. 127-128*) veya rekabet yasağını ağır şekilde ihlal etmesi örnek gösterilebilir⁴⁵¹.
- 3) Ortağın şahsi çıkarları uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması durumu aslında sadakat borcuna aykırı davranışın bir görünümüdür. Örneğin, ortaklık makine ve işçilerini bir defaya mahsus ve geçici olmamak şartıyla kendi kişisel işletmesinde kullanması bu halin kapsamına girebilir⁴⁵². Ortağın bu eylemi sonucunda kendisine maddi çıkar sağlaması zorunlu olmamakla birlikte bu bentte önemli olan husus ortağın kötü niyeti ve eyleminin şirket açısından yarattığı zarar veya rizikodur.
- 4) Ortağın uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten ötürü, sorumlu olduğu şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi durumuna da ortağın kısıtlanması, ortağın ruhsal sağlığını ortaksal işbirliğini etkileyecek şekilde kaybetmesi örnek gösterilebilir⁴⁵³.

faturaların usulsüz olduğunun Maliye tarafından tespit edilerek usulsüzlükten dolayı vergi cezası tahakkuk ettirildiğini, belirterek TTK 630. maddesi gereğince haklı sebeplerle davalı Mine Sıdika Kermalli'nin davalı şirketteki yönetim görevinden azline karar verilmesini talep etmiştir. Davalılar vekili, davacının davalı şirketi zarara uğrattığını, davacının şirketin veri tabanından şirket hastalarının cep telefonu numaralarını edinerek tüm hastalara "yeni muayenehane açtığını, bundan sonra hastalarını orada kabul edeceğini ve muayenehanenin adresini" bildirir mesajlar gönderdiğini, bu konuda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğunu, davacının iddialarının TTK 630. maddesinde düzenlenen ağır ihlallerden olmadığını, ortaklar kurulu toplantısının yapıldığını, toplantıda davacının da imzasının bulunduğunu, müdürün ibra edilmemiş olmasının azil sebebi olmadığını, bilgi alma ve belge inceleme hakkının engellendiği iddiasının yerinde olmadığını, kâr payı dağıtılmadığı iddiasının da yerinde olmadığını, ortaklara şirketin ettiği kârdan haricen ödemeler yapıldığını, davacının şahsi eşyalarının karıştırıldığı iddiasının şirket müdürünün azline haklı sebep sayılmayacağını, kaldı ki bu iddianın doğruluğunun da kanıtlanmadığını, vergi cezasının şirket adına kesildiğini, bu cezada kusurun şirkete ait olmayıp davalı şirketçe mal alınmış olan şirketlerin kusuru ile doğmuş usulsüzlük işlemlerinin sebep olduğunu savunarak davanın reddi talep edilmiştir. Mahkeme tarafından davalı şirket yöneticisinin şirketi zarara uğrattığı tespit edildiği ve bu hususun TTK 630/3. maddesi gereğince ağır kusur oluşturduğu gerekçesiyle davalı şirket müdürünün davalı şirketteki müdürlük görevinin kaldırılmasına karar verilmiştir. Anılan karar davalılar vekiline temyiz edilmiştir. Yargıtay tarafından tüm dosya kapsamınca yapılan değerlendirmede; yerel mahkemece verilen hükmün onanmasına karar verilmiştir." (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

⁴⁵¹ **Arslanlı, Halil:** "Kollektif ve Komandit Şirketler", İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1960, s. 484.

⁴⁵² **Çamoğlu,** 2008, s. 43.

⁴⁵³ **Karayalçın,** 1973, s. 286.

TTK m. 638/2. fıkrasının uygulanmasına ilişkin olarak yargı kararlarını incelediğimizde, Yargıtay'ın, “*Yasada haklı nedenler açıkça belirtilmemiş ise de; ortakların birbirlerini suçlamalarının, tutum ve davranışlarının, ortakların birlikte çalışma olasılığını ortadan kaldırması, ortaklıkta ortak olarak kalmayı çekilmez hale getiren husumeti, ortaklar arasında anlaşmazlık yaşanması ve kişinin ortaklığı sağlıklı bir biçimde sürdürme olasılığının kalmaması, ortaklığın işleyişi, yönetimi ve faaliyetleri hakkında bilgi vermeme durumunun devamlılık arz etmesi, ortakların ortaklıktan dışlanması ve şirket yöneticilerinin kişisel çıkarları doğrultusunda hareket edip ortaklığı borca batık hale dönüştürmesi, ortaklığa ihanet etmesi, şirketin devamlı olarak zarar etmesi, kuruluş ve gayesinin gerçekleşmesine imkân kalmaması, ortağın bakiye sermaye borcunu ödemekte temerrüdü, ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, kişisel çıkarlara yönelen, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumların varlığı*” gibi halleri haklı sebep olarak kabul ettiğini görmekteyiz⁴⁵⁴.

Bahsi geçen haklı sebeplere ilişkin olarak Yargıtay kararlarının bazılarını incelemek gerekirse;

Yargıtay 11. HD, 22.06.2016 tarihli, E: 2015/9114 ve K: 2016/6883 sayılı kararında özetle; davacılar tarafından iddia edilen ve deliller ile desteklenmeyen “*müdürler tarafından şirketin iyi yönetilmemesi, şirket hakkında kendilerine bilgi verilmemesi ve uzun zamandır kar payı ya da temettü ödemesi yapılmaması*” halleri haklı neden olarak ilk derece mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmede “*müdürlerin şirketi kötü yönetip zarar etmesine neden olduğu, davacıların ikameti ile davalı şirketin bulunduğu yerin ayrı şehirlerde olması nedeniyle davacıların şirketi denetim olanağının sınırlı olduğu*” gerekçesiyle haklı sebep olarak kabul edilerek davacı ortakların şirketten çıkma talebi haklı bulunduğundan davanın kabulüne karar verilen somut olayda; davacıların farklı bir şehirde olması halini ya da şirketin birtakım yıllarda zarar etmiş olması halini haklı sebep olarak kabul etmemiş ve ilk derece mahkemesince davanın kabulüne karar verilmek suretiyle davacıların ortaklıktan çıkma paylarının hesaplanmasının doğru

⁴⁵⁴ Bkz. Yargıtay 11. HD, 22.06.2016, E: 2015/9114, K: 2016/6883; Yargıtay 11. HD, 21.11.2017, E: 2016/4188, K: 2017/6397; Yargıtay 11. HD, 19.11.2015, E: 2014/17528, K: 2015/12310; Yargıtay 11. HD, 01.06.2019, E: 2008/2905, K: 2009/6685. (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

olmadığından, ilk derece mahkemesi kararının davalı şirket yararına bozulmasına dair karar vermiştir⁴⁵⁵.

Yargıtay 11. HD, 21.11.2017 tarihli, E: 2016/4188 ve K: 2017/6397 sayılı kararında; ilk derece Mahkemesince, tüm dosya kapsamına göre, davacının dava dışı şirket ortağı hakkında suç duyurusunda bulunmuş olması ve şirketin iki ortaklı olması sebebiyle, şirket organlarının çalışmasının ve şirket amacının gerçekleşmesinin fiilen imkânsız olacağı değerlendirilmesinin yapıldığı somut olayda; Yargıtay, ilk derece mahkemesince sadece davacı ortağın dava dışı olan şirket ortağı hakkında suç duyurusunda bulunmasının ortaklıktan çıkmak için haklı sebep teşkil ettiğinin kabul edilmesinin doğru olmadığı gerekçesiyle hükmün bozulmasına dair karar vermiştir.

Yargıtay 11. HD, 19.11.2015 tarihli E: 2014/17528 ve K: 2015/12310 sayılı kararında; *“Davalı şirketin haklı nedenle feshi, tasfiye memuru atanması, yönetim zafiyeti nedeniyle şirkete kayyım atanması ve ortaklardan tazminat istemine ilişkin”* davada ilk derece mahkemesince tüm dosya kapsamına göre yapılan değerlendirme de her ne kadar şirketin feshi için haklı neden oluşmadığı sonucuna varılmakla davanın reddine karar verilmiş ise de, Yargıtay *“Her davada, hukuki ve maddi olayların özelliği dikkate alınarak ileri sürülen nedenlerin haklı sebep teşkil edip etmeyeceği hususunun irdelenmesi gerekir. Şirketin devamlı olarak zarar etmesi, kuruluş ve gayesinin gerçekleşmesine imkân kalmaması, ortaklar arasındaki ciddi anlaşmazlıklar, ortağın bakiye sermaye borcunu*

⁴⁵⁵ “...Ancak, mahkemece ortaklık çıkmak için haklı sebeplerin bulunup bulunmadığı hususu yeterince değerlendirilmemiş olup, mahkemece kararın gerekçesinde sayılan nedenler haklı sebepler olarak kabul edilemez. “Haklı sebep” ile kast edilen örneğin; şirket ortaklığını çekilmez kılacak nitelikteki husumet, şirketin işleyişi, yönetimi ve faaliyetleri hakkında bilgi vermemenin süreklilik kazanması, ortakların şirketten dışlanması, şirket yöneticilerinin kişisel menfaatleri yönünde hareket edip şirketi borca batık hale sürüklemesi, şirkete ihanet etmesi olarak sayılabilir. Somut olayda, davacıların başka bir şehirde olması ya da şirketin bazı yıllar zarar etmiş olması haklı sebep olarak kabul edilemez. Zira davacıların TTK'nin 614. maddesinde de ifade edildiği üzere şirket işleri hakkında bilgi alma ve inceleme hakkı mevcuttur. Kâr payı dağıtımı hususu da Kanun'un 608. maddesinde düzenlenmiş ve kâr payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle şirket sözleşmesinde öngörülmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca davacılar tarafından şirket müdürlerinin şirketi kötü yönettiğine dair somut deliller sunulmamış olup, ticari hayatta şirketler bazı dönemler kâr elde edebileceği gibi zarar da edebilmektedir. Şirket 2008-2009 yıllarında zarar etmiş ise de 2010 yılında kâr elde etmiştir. Şirket faaliyetlerine devam etmekte olup, özvarlığı da mevcudiyetini korumaktadır. O halde, davacılar tarafından ileri sürülen ve delillerle desteklenmeyen gerekçelerin şirket ortaklığından çıkmak için haklı sebep teşkil etmeyeceği gözetilmeksizin yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilerek davacıların ortaklıktan çıkma paylarının hesaplanması doğru olmamış denilmek suretiyle” ilk derece mahkemesi kararının davalı şirket yararına bozulmasına dair karar vermiştir. (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

ödemekte temerrüdü gibi sebepler TTK m. 549/4. fıkrasında yer alan haklı sebeplere örnek olarak sayılabilir.” gerekçesiyle davacı ile davalı ortaklar arasında bir bölümü mahkûmiyetle sonuçlanmış oldukça fazla sayıda adli olayın yaşandığı, bu bağlamda davacıya yönelik fiziksel şiddet boyutuna ulaşan eyleminde mahkeme kararı ile sabit görülmesi karşısında yerel mahkemenin kabulünün aksine davalı şirketin feshi için haklı nedenin oluştuğunun kabulünün zaruri olduğu, ancak karar tarihinde yürürlükte olan 6102 sayılı TTK m. 636/3. fıkrası ve 6102 sayılı Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında 6103 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, yerel mahkemece, davalı şirketin feshi için haklı nedenin oluştuğu ilke olarak kabul edilmek ve 6102 sayılı Kanun'un 636/3. fıkra hükmü tartışılmak ve sonucuna göre bir karar vermek gerekirken yanlış ilkeden hareket ederek eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulmasının doğru görülmeği gerekçesiyle hükmün bozulmasına dair karar verilmiştir.

Bu kapsamda haklı sebep, objektif veya subjektif bir sebebe dayanmakla birlikte, ortaklık ilişkilerinden doğmuş olabileceği gibi, ortaklık ilişkisi dışında kişisel ilişkilerden de doğabilir⁴⁵⁶.

Yukarıda değindiğimiz üzere burada dikkat edilecek husus, bu tür bir sebebin ortaya çıkması durumunda ortaklık ilişkisinin devamının objektif olarak çekilmez bir hâl teşkil etmesidir. Ortağın kişiliğinden doğan sebeplerde şirketten çıkacak olan ortağın haklı sebep teşkil edecek olayın meydana gelmesinde kusurlu olup olmamasının önemi bulunmamaktadır⁴⁵⁷. Çünkü haklı sebeple çıkma hakkının doğumunda önem arz eden husus olayın ortaya çıkması durumunda ortaktan ortaklık ilişkisini sürdürmesinin beklenememesidir⁴⁵⁸. Fakat kusuru ile haklı sebebin oluşumuna sebebiyet veren ortak, bu nedene dayanarak çıkma veya fesih talep edemez⁴⁵⁹. Haklı sebebin oluşumunda, çıkarma kararı veren ortakların kusuru varsa, bu durumda, kusuru bulunmayan ortağın, kusurlu ortaklar tarafından ortaklıktan çıkarılması TMK m. 2' de yer alan dürüstlük kuralına uygun düşmeyeceğinden, hâkimin bu hususu dikkate alması gerekir⁴⁶⁰. Böyle bir

⁴⁵⁶ **Pulaşlı**, 2017, s. 812.

⁴⁵⁷ **Taşdelen**, 2012, s. 183; **Pulaşlı**, 2017, s. 813, **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 430.

⁴⁵⁸ **Pulaşlı**, 2017, s. 813.

⁴⁵⁹ **Çamoğlu**, Haklı Sebep ile Çıkarılma, 2008, s. 81; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 430; **Baştuğ**, 1966, s.48.

⁴⁶⁰ **Pulaşlı**, 2017, s. 813.

durumda kusursuz olan ortak ya TTK m. 638/2. gereğince haklı sebeple ortaklıktan çıkma davası açabilir ya da TTK m. 637/3. gereğince haklı sebeplerle limited şirketin feshini dava edebilir. Ancak, haklı sebebin kusuru bulunmayan ortağın kişilik alanında gerçekleşmesi halinde, örneğin, ortağın herhangi bir kaza sonucunda çalışma yeteneğini yitirmesi durumunda, ortak çıkma ya da fesih talebinde bulunulabilecektir⁴⁶¹.

Yargıtay 11. HD 21.09.2017 tarihli ve E: 2016/1727 K: 2017/4645 sayılı kararında özetle; yerel mahkemece davacının haklı sebep olarak sunduğu “*Hipertek adlı şirketin medikal cihaz üretiminde faaliyette bulunduğunu, ortaklar arasında güvensizlik ve husumetin başladığını ve bulunduğunu, diğer ortakların gayri resmi faaliyetler içerisinde bulunduğunu, bu kapsamda şirkette idare ve denetleme haklarının ellerinden alındığının, şirketin işleyişinin kilitlendiğini, bu şekilde çalışılması halinde zarar etme tehlikesi ile karşı karşıya olunduğunu, sorunu çözme çabalarının sonuçlanmadığına ilişkin hususların davacıdan kaynaklandığı gerekçesiyle kusuru ile haklı sebebi meydana getiren ortağın bu nedenlere dayanarak şirketten çıkma ya da şirketin feshini isteme talebinin esastan reddine dair verilen mahkeme kararının onanmasına dair karar vermiştir*⁴⁶².

Yine Yargıtay 11. HD 21.09.2017 tarihli ve E: 2014/6309 K: 2014/11166 sayılı kararında özetle somut olayda; “*Haklı nedenlerle çıkma davası açabilmenin koşulu, davacı*

⁴⁶¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 430.

⁴⁶² “...Davacı vekili, davalı Hipertek şirketinde %45 hissesi bulunduğunu, müşterek müdür olarak görev yaptıklarını, şirketin medikal cihaz üretiminde faaliyette bulunduğunu, ortaklar arasında güvensizlik ve husumetin başladığını ve bulunduğunu, diğer ortakların gayri resmi faaliyetler içerisinde bulunduğunu, bu kapsamda şirkette idare ve denetleme haklarının ellerinden alındığının, şirketin işleyişinin kilitlendiğini, bu şekilde çalışılması halinde zarar etme tehlikesi ile karşı karşıya olunduğunu, sorunu çözme çabalarının sonuçlanmadığını belirterek yargılama aşamasında kayyum atanması talebi ile birlikte şirketin feshedilmesi ve tasfiyesine karar verilmesini talep etmiştir. Davalılar vekili, davacının şirketinin mevcut durumunu gerçeğe aykırı olarak kötü göstermeye çalıştığını, kendilerinin şirketin %55 hissesine sahip olduğunu, husumetin şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiğini, şirketin davacının kendi kusur ve faaliyetleri sebebi ile zarara girdiğini, davacının şirketin müdürlük sıfatını kullanarak şirket içini boşalttığı ve kendi mal varlığına aktardığını, özellikle senti makine vasıtası ile şirketin parasının eşine ait şirkete aktardığını, muhasebe kayıtları itibarı ile 2.000.000,00 TL parayı kendi hesabına aktardığını bununda birikişi incelemesi ile ortaya çıkacağını beyan ederek davanın reddini istemiştir. İlk derece Mahkemesince yapılan değerlendirmede davacı ortağın haklı sebep olarak ileri sürdüğü sebeplerin kendisinden kaynaklandığı gerekçe belirtilerek davanın esastan reddine, konusu ile niteliği gereği şirketin feshini isteme davasının şirket ortaklarına karşı açılmayacağı gerekçesiyle de diğer davalılar bakımından husumet nedeniyle reddine karar verilmiştir. Kararın davacı vekili temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmede, kusuru ile haklı sebebi meydana getiren ortağın bu nedenlere dayanarak şirketten çıkma ya da şirketin feshini isteme talebinin esastan reddine dair verilen mahkeme kararının onanmasına dair karar verilmiştir.” (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

ortağın/ortakların, haklı sebeplerin meydana gelmesinde kendilerinin eylem ve işlemlerinin katkısının bulunmaması, bir başka ifadeyle çıkmaya esas gösterilen haklı nedenlerin kendisinden kaynaklanmayan nedenler olduğunun kanıtlanması gerektiği, hiç kimse kendi eylem ve işlemlerine dayanarak kendi lehine sonuç çıkaramaz ilkesinin de bunu gerektirdiği belirtilerek; davalı vekilinin savunmasını dayandırdığı delillerden olan anılan tespit dosyasında alınan bilirkişi raporu davacı tarafa tebliğ edildikten sonra, bu rapora karşı varsa diyecekleri de tespit edilip, belirtilen delil de değerlendirildikten sonra neticesine göre bir karar verilmesi gerektiğinden bahisle yerel mahkemenin davanın kabulüne dair kararının bozulmasına karar verilmiştir⁴⁶³.”

Yukarıdaki anlatımlarımızda ortaklıktan çıkma sebebinin haklı sebep olup olmadığı hususunda takdir hakkının mahkemeye ait olduğuna değinilmişti. Yine limited şirket ortağının bütün paylarını şirkete, başka bir ortağa yahut üçüncü bir kişiye devretmesinin teknik manada çıkma olarak isimlendirilmese de ortağın şirketten ayrılması neticesini doğurduğundan bahsedilmişti.

⁴⁶³ “...Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirketin % 50 pay ile ortağı olduğunu, şirketin diğer ortağı olan dava dışı İlyas Soytürk'ün münferit imzası ile temsil ve ilzama yetkili müdür olduğunu, şirketi temsil eden İlyas Soytürk'ün sürekli şehir dışına çıktığını, şirket işleri ile ilgilenmediğini, iş yapılan kurumlara faturaları zamanında kesmediğini, işçilerin maaşlarının ve şirket giderlerinin karşılanmasını geciktirdiğini, ortaklar arasında adli makamlara intikal eden olaylar yaşandığını, ortaklar arasındaki uyuşmazlık nedeni ile şirket faaliyetlerinin durduğunu ve ortaklık amacının gerçekleşmesinin olanaksız duruma geldiğini ileri sürerek, müvekkilinin davalı şirket ortaklığından çıkmasına ve müteakiben alacağının tahsiline, bu olmazsa ortaklığın feshini taleple dava etmiş; 18.12.2013 tarihli celsede, çıkma payı ile ilgili taleplerini atıye bıraktıklarını, taleplerinin sadece çıkmaya yönelik olduğunu beyan etmiştir. Davalı vekili, müvekkilinin şirketin% 50 hissesine sahip olabilmek için şirket sahibi sandığı davacıya 156.000,00 TL nakit verdiğini, 100.000,00 TL tutarındaki senede kefil olduğunu, 71.000,00 TL tutarındaki bir başka borç için ise bu değerde gayrimenkulü üzerine ipotek koyduğunu, toplamda 327.000,00 TL tutarında bir risk altına girdiğini, müvekkilinin yüklediği edimleri yerine getirdikten sonra hisselerini devraldığını, ancak kısa bir süre sonra dolandırıldığını anladığını, davacının şirkete ait malları kendi adına kullandığını, tükettiğini, sattığını ve müvekkilin zararının daha da artmasına sebep olduğunu, amacının kusurlu ve haksız hareketleri ile içini boşalttığı şirketten çıkarak, sorumluluktan kurtulmak olduğunu savunarak davanın reddini talep etmiştir. Mahkemece tüm dosya kapsamı nazara alınarak, taraflar arasında ortaklık ilişkisi başladıktan sonra, karşılıklı olarak güven ilişkisinin kaybolduğu, tarafların işçilerin bulunduğu ortamda dahi bağırıp çağırarak suretiyle medeni tartışma kurallarını aşacak şekilde tartıştıkları, tarafların bu ilişkiyi sürdürmelerine imkân kalmadığı, davacının şirket ortaklığından çıkmakta haklı olduğu gerekçesiyle davacının şirketten çıkma talebinin kabulüne, davacının davalı şirkette ortak olarak davacının çıkma payı talebi konusunda, davasını atıye terk etmiş olması nedeniyle hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir...Yargıtay tarafından yerel mahkemenin davanın kabulüne dair kararının bozulmasına karar verilmiştir.” (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama Hâkim Rolü)

Payın devri bakımından Kanunda belirtilen şekilde ağır şartların yer alması limited şirket payları açısından bir kanuni bağlam bulunduğu anlamına gelebilir⁴⁶⁴. İşte bu zımni bağlam hükmünün şirketten çıkmak isteyen ortak bakımından haklı sebep oluşturup oluşturmayacağı tartışma konusudur⁴⁶⁵. Burada tartışmalı olan husus, limited şirket sözleşmesinin esas sermaye payının devrini yasaklaması veya genel kurulun esas sermaye payının devrine onay vermemesi halinde, söz konusu hallerin haklı sebep oluşturup oluşturmayacağıdır. Bir başka ifadeyle, belirtilen durumların ortağın haklı sebebe dayanarak çıkma talep etmek üzere açacağı davada hâkim tarafından haklı sebep oluşturup oluşturmayacağının inceleme konusu yapıp yapılamayacağı ya da bu hallerin zaten Kanun tarafından haklı sebep örneği olarak öngörüldüğünü söylemenin mümkün olup olmayacağı hususu tartışmalıdır. Bu nedenle, haklı sebep ile ilişkili olarak değinilmesi gereken bir diğer husus, çıkma davasına atıfta bulunulan ve çıkma davası açma hakkı saklı tutulan TTK m. 595/5. fıkrasıdır.

Bahse konu tartışmaya ilişkin olarak, *POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU*, Kanun'un söz konusu hususları tek başına ortağın şirketten çıkma talebinde bulunmasına imkân veren yasal çıkma nedeni olarak saymadığını ve ortağın haklı sebebe dayalı çıkma davası açma hakkının saklı olduğunu, kanun koyucunun bu iki durumdan birinin söz konusu olması halinde, ortağın payını serbestçe devredememe halinin somut şartlarda şirketten çıkma için yeterli haklı sebep oluşturup oluşturmadığının hâkimin takdirine bıraktığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı durumlarda somut olayın taşıdığı özelliklerin, söz konusu iki durumun çıkma için yeterli haklı sebep oluşturabileceğini ve bu doğrultuda hâkimin takdir hakkını kullanırken somut olaydaki tüm koşulları değerlendirmesi gerektiğini belirtmiştir⁴⁶⁶.

ŞAHİN, TTK m. 595/5. fıkrasından çıkarılacak sonucun; ortaklık sözleşmesinde pay devrinin yasaklanmış olması veya genel kurulun devre onay vermeyi reddetmiş olmasının, ortağın haklı sebeple çıkma davasını açmasına engel olmadığını belirtmiş ve TTK m. 595/5. fıkrasının amacının belirtilen iki hususu “*per se*” haklı sebep olarak

⁴⁶⁴ Yıldız, 2007, s. 137.

⁴⁶⁵ Gürpınar, 2016, s. 90.

⁴⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 429.

düzenlemek olmadığını⁴⁶⁷, devir yasağı varsa ortağın dava açarak ayrılma olanağının bulunduğunu ifade etmiştir⁴⁶⁸.

YILDIZ ise, bu halde kanun koyucunun söz konusu hüküm aracılığıyla menfaatler dengesinin dikkate alınması amacıyla payını devredemeyen ortak bakımından haklı sebeple çıkma olanağı öngörüldüğünü ifade etmiştir⁴⁶⁹.

AKER, bahse konu düzenlemenin özel bir haklı sebep türü olduğu ve şirket çoğunluğu/yönetimi tarafından bir ortağın esas sermaye payını devretmesinin önüne geçmek maksadı ile bilerek ve fiilen meydana getirilen tüm engeller için kıyasen uygulanabileceğini ileri sürmektedir⁴⁷⁰.

GÜRPINAR ise anılan hükmün yalnızca ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkının saklı olduğunu belirterek, aksi düşüncenin kabul edilmesi hâlinde zaten devrin yasaklanması veya onay vermekten kaçınılması hâllerinin Kanunda açıkça izin verilen bir çıkma sebebi olarak kabul edileceğini, böyle bir durumda mahkemenin bu sebebin haklı olup olmadığına karar vermesi gerekmeyeceğini dolayısıyla “haklı” kelimesinin maddede yer almasının gerekli olmadığını belirtmiştir⁴⁷¹. Nitekim TTK m. 595/5 gerekçesini incelediğimizde, pay devrinin yasaklanabileceği, yasağa rağmen ortağın haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkabileceği, haklı sebeplerin nitelik ve özellikleriyle ilgili bir sınırlama getirilmediği belirtilmiş olup, buna göre hâkimin belirtilen sebeplerin haklı sebep oluşturup oluşturmadığını incelemesi gerekmektedir.

Pay devrinin şirket sözleşmesinde yasaklanmış olması veya devrin reddedilmiş olması durumunda, ortak, şirket sözleşmesinde tanınan çıkma olanağından faydalanabilir. Ancak sözleşmede çıkma hakkı tanınmamışsa veya ortağın yaptığı çıkma bildirimini şirket genel kurulunca reddedilmişse ortak, haklı sebeplerle çıkma davası açabilir⁴⁷². Çıkma talebinin

⁴⁶⁷ “TTK m. 595/5. maddesinin mehazı İBK m. 786/3. hükmü olup, İsviçre hukukunda pay devrinin yasaklanmış olması veya genel kurulun devre onay vermemesi per se haklı sebepler olarak öngörülmektedir.” Konuya ilişkin olarak bkz. **Şahin**, 2013, s. 179.

⁴⁶⁸ **Şahin**, 2013, s. 178-179.

⁴⁶⁹ **Yıldız**, 2007, s. 139-142.

⁴⁷⁰ **Aker**, 2016, s. 88.

⁴⁷¹ **Gürpınar**, 2016, s. 91.

⁴⁷² **Şahin**, 2013, s. 179.

ortaklık tarafından reddi tek başına haklı sebep oluşturmaz ve ortağın başkaca haklı sebeplerin varlığını ileri sürmesi ve ispat etmesi gerekir⁴⁷³.

2.2.4.3. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Çıkma Hakkının Kullanılması

Her ne kadar TTK'nın 638/2. maddesinde haklı sebeplerle çıkma hakkının mahkemeden dava yolu ile talep edileceği hususunda düzenleme yapılmış ise de haklı sebeplerle şirketten çıkmak isteyen ortak mahkemeye müracaat etmeden önce şirkete çıkma bildiriminde bulunabilir⁴⁷⁴. Genel kurul ortağın söz konusu isteğini kabul ederse, çıkma, genel kurul kararının ortaklıktan çıkmayı talep eden ortağa ulaştığı andan itibaren hüküm ifade eder⁴⁷⁵.

TTK 598/3. maddesi uyarınca iyiniyetli kişiler bakımından ise çıkma ticaret siciline tescilden itibaren hüküm ifade edecektir. Genel kurulun ortağın şirketten çıkma isteğini reddetmesi durumunda, ortak haklı sebeplerin varlığı şartıyla mahkemeye başvurur ve TTK 638/2. maddesi doğrultusunda bu hakkın kullanılması, dava açılması suretiyle mahkemenin bu yönde vereceği karar neticesinde mümkün olur. Anılan madde gereğince limited şirkette haklı sebebe dayanan çıkma hakkının kullanılması ortağın iradesine bırakılmamıştır⁴⁷⁶. Başka bir ifadeyle, haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkının kullanılmasında haklı sebebin varlığını tayin edecek olan mahkemedir ve bu hak ancak ortağın haklı sebeple çıkma hususunda açacağı çıkma davası vasıtasıyla kullanılabilir⁴⁷⁷. Çıkma, mahkeme kararının kesinleşmesiyle hüküm ifade edeceğinden mahkemenin vereceği çıkma kararı kurucu niteliktedir⁴⁷⁸.

Haklı sebeple çıkma hakkı, haklı sebebin oluşması şartıyla, TMK 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralına aykırı olmamak üzere her zaman ve herhangi bir süreyle bağlı olmaksızın kullanılabilir⁴⁷⁹. Ancak haklı sebebe dayanarak şirketten çıkmak isteyen ortak bu sebebe uzunca bir süre katlandıktan sonra dava açarsa mahkeme bu durumu dürüstlük

⁴⁷³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 429.

⁴⁷⁴ Pulaşlı, 2017, s. 813; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 430.

⁴⁷⁵ Pulaşlı, 2017, s. 813.

⁴⁷⁶ Yıldız, 2007, s. 156; Pulaşlı, 2018, s. 2784.

⁴⁷⁷ Baştuğ, 1966, s. 49; Öztürk Dirikan, 2005, s. 45.

⁴⁷⁸ Pulaşlı, 2017, s. 813.

⁴⁷⁹ Öztürk Dirikan, 2005, s. 45.

kuralına aykırılık teşkil ettiğinden haklı sebep olarak nitelendirmeyebilir. Nitekim Yargıtay kararlarında haklı sebep, ortaklık ilişkisini katlanılmaz bir hâle getiren ve dürüstlük kuralları gereğince ortaklık ilişkisini devam etmesinin ortaktan beklenemeyeceği durumlar olarak kabul edilmiştir.

Haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğinin takdiri hâkime aittir. Bununla birlikte, daha önce de değindiğimiz üzere söz konusu davada, Mahkemece çıkmaya izin verilebilmesi için davacının daha önce bilgi alma ve inceleme, genel kurulu toplantıya çağırma, gündeme madde eklenmesini talep etme, genel kurul ya da müdür kararlarına karşı hukuksal yollara başvurma, alınan kararlara karşı iptal davası açma (TTK m. 622) gibi birtakım koruyucu hakları kullanmış olup olmadığının da göz önünde bulundurulması gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁸⁰.

Somut olayın özelliğine göre, belirtilen yollarla şirket içerisindeki uyumsuzluklar veya haklı sebep teşkil eden durum giderilebiliyorsa, ortağın şirketten çıkmak için haklı sebeple çıkma davası açmak yerine öncelikle bu yollara başvurusu gerektiğinden, çıkma davası açmanın ölçsüzlük oluşturacağı hallerde dava reddedilebilecektir⁴⁸¹.

Belirtilen koruyucu hakların kullanılmasının herhangi bir etkisi olmayacağı durumlarda ise çıkma kararı verilebileceği ileri sürülmektedir⁴⁸². Ayrıca mahkemenin haklı sebebe dayanan çıkma davasında karar verirken, tarafların menfaatlerini gözetmesi ve hukuki veya fiili sebeplerle esas sermaye paylarının devrinin güç olup olmadığı hususunu da dikkate alması gerekmektedir⁴⁸³.

Haklı sebeple çıkma hakkı ortağın elinden alınması mümkün olmayan mutlak ve vazgeçilmez bir hak niteliğinde olduğundan şirket sözleşmesinde öngörülerek düzenlemeler vasıtasıyla bertaraf edilemez ve bu doğrultuda çıkma hakkına ilişkin olarak cezai şart kararlaştırılmaz⁴⁸⁴.

⁴⁸⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 428, **Şener**, 2017, s.879.

⁴⁸¹ **Şahin**, 2013, s. 180.

⁴⁸² **Aker**, 2016, s. 88.

⁴⁸³ **Şener**, 2017, s.880.

⁴⁸⁴ **Şener**, 2017, s.879.

6102 sayılı TTK m. 573/1 uyarınca, limited şirketler, tek ortaklı olarak da kurulabilmektedir. Bununla birlikte tek ortaklı limited şirketlerde haklı sebeple çıkma davası mahiyeti gereği açılmazken, limited şirkette ortak sayısı iki ve daha fazla ise şirkette bir ortağın kalması şartıyla diğer ortaklar haklı sebeple çıkma davası açabileceklerdir⁴⁸⁵. Nitekim Yargıtay 11. HD, 20.06.2013, Esas: 2012/15246 Karar: 2013/12937 sayılı kararında özetle; 6102 sayılı TTK m. 573 gereğince, limited şirketlerin tek ortaklı olarak ticari hayatlarına devam etmesi mümkün olduğundan ve 6102 sayılı Kanun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında 6103 sayılı Kanun m. 3'e göre "*TTK'nın yürürlüğe girmesinden önceki olaylara da uygulanır*" şeklindeki düzenlemesi dikkate alındığında, ilk derece mahkemesince söz konusu kanun hükmü değerlendirilmeksizin, yani şirketin tek ortaklı olarak ticari hayatına devam edip etmeyeceği tartışılmaksızın, yazılı gerekçe ile şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesi doğru görülmemiş ve mahkeme hükmünün bozulmasına dair karar verilmiştir⁴⁸⁶. Bu kapsamda anılan kararda, limited şirketin feshinin son çare olarak kabul edilmesi gerektiği ve şirkette tek ortak kalmak şartıyla, diğer ortakların çıkma veya şirketin feshini talep ettiği durumlarda, kural

⁴⁸⁵ Şener, 2017, s.880

⁴⁸⁶ "...Davacılar, davalı şirkete %18 ve %17 hisse ile ortak olduklarını, şirketin diğer ortağının ise %65 hisse ile Şaban Yetim olduğunu, ortaklardan Şaban Yetim'e ait sermaye payının haczedilerek Bursa 9. İcra Müdürlüğü'nün 2009/18445 esas sayılı takip dosyasında ihale yolu ile Koyuncuoğlu Ağaç Sanayi ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, şirket ortağı Şaban Yetim'in bu ihalenin feshi için açtığı davanın Bursa 3. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 2010/335 esas sayılı dosyasında görülmekte olduğunu, davalı şirketin hakim ortağı olan Şaban Yetim'in Türkmenistan devletinde 13 yıl hapis cezasına mahkum edildiğini ve kendisine Fikret Yetim'in vasi olarak atandığını, şirketin diğer ortağı olan Adem Ünal'ın 14/09/2010 tarihi itibarıyla müdürlük görevinin sona ermesi nedeni ile şirketin organsız kaldığını, şirketin hakim ortağı Şaban Yetim'in vasisi Fikret Yetim tarafından 27/01/2011 tarih ve 01 sayılı genel kurul kararı alınarak ticaret siciline kendisini müdür olarak tescil ettirdiğini, şirket müdürü vasi Fikret Yetim'in davalı şirketi zarar uğrattığını, Şaban Yetim hakkında güveni kötüye kullanmaktan dolayı şikayette bulunulduğunu ve soruşturmanın devam ettiğini ileri sürerek, öncelikle haklı sebeple davalı şirketten çıkmaya izin verilmesi ve paylarının gerçek değerine denk gelen ayrılma akçesinin ödenmeyen kârlarla birlikte davalı şirketten tahsiline, olmadığı takdirde davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiş, davalı vekilince davanın reddi istenmiştir. İlk derece mahkemesince tüm dosya kapsamına nazaran; taraflar arasındaki güvenin zedelenmesi nedeni ile sözleşmenin devamının çekilmez olması ve ortakların sözleşmeyi devam ettirmelerinin kendilerinden beklenemeyecek olmasının şirketin feshi için haklı neden sayıldığı, şirketin ortakları arasındaki dava dosyaları göz önüne alındığında tarafların aralarındaki güven ilişkisinin giderilemeyecek derecede zedelenmesi, bu nedenle tarafların şirket ortaklığını devam ettirmelerinin beklenemeyeceği ve üç ortaklı olan şirketin 2 ortağının şirketten ayrılma veya şirketin feshi talebinde buldukları göz önüne alındığında haklı sebeple fesih talebinin yerinde olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmiştir. Kararın davalı vekilince temyizi üzerine, Yargıtay ilk derece mahkemesince şirketin tek ortaklı olarak ticari hayatına devam edip etmeyeceği tartışılmaksızın, yazılı gerekçe ile şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesi doğru görülmemiş ve mahkeme hükmünün bozulmasına dair karar vermiştir."

olarak mahkemece fesih yerine şirketin devamını sağlayıcı şekilde diğer ortak veya ortakların çıkması yönünde bir karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır⁴⁸⁷.

Ayrıca limited şirkette ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkma davasını açmasında bir hukuki yarar bulunmalıdır. Nitekim Yargıtay 11. HD 21.10.2015 tarihli ve E: 2015/3992 K: 2015/10828 sayılı kararında; tasfiye haline giren bir limited şirketin ortağı tarafından açılan şirketin feshi ile tasfiyesi ve şirketten haklı sebeple çıkmasına ilişkin davada yerel mahkemece verilen davanın reddi kararının onanmasına hükmetmiştir⁴⁸⁸.

Yukarıda bahsi geçen Yargıtay kararlarından da anlaşılacağı üzere haklı sebep olarak nitelendirilen hâllerden çoğu esasen şirketin feshini dava etme hakkı bakımından da haklı sayılabilecek sebepler olarak kabul edilebilir. Haklı sebep kavramının ortaya çıkması esasen şahıs ortaklıklarının infisahı doğrultusunda gelişmiştir⁴⁸⁹.

6762 sayılı eTTK döneminde şirketten çıkma ve çıkarılmayı düzenleyen eTTK m. 551/2. fıkrasında, ortakların haklı sebeple çıkmaya icazet verilmesine veya şirketin feshini talep etmesine olanak tanımaktaydı. Ancak 6102 sayılı TTK'da ise bu iki hâli bir arada düzenlemek yerine, TTK m. 636/3. fıkrasında "*Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma*

⁴⁸⁷ **Gürpınar**, 2016, s. 89.

⁴⁸⁸ “..Davacı vekili; müvekkili ile davalının Aksaray Özel Sevgi Pınarı Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Ticaret Limited Şirketi'ni kurduklarını, ancak şirketin fiilen faaliyet göstermediğini, kuruluş amacının ortadan kalktığını, sermayenin yarısının yitirildiğini, borca batık olduğunu, tasfiye kararı alındığını ancak tasfiyenin sonuçlandırılmadığını, şirketin fesih ve tasfiye şartlarının oluştuğunu ileri sürerek şirketin infisahi ile tasfiyesine ve müvekkilinin şirketten çıkmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı Tuncer Kılıç'a çıkartılan usulüne uygun tebligata rağmen cevap verilmediği, duruşmaya da katılmadığı görülmüştür. Aksaray Özel Sevgi Pınarı Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Ticaret Limited Şirketi davaya dâhil edilmiş, ancak çıkartılan tebligat adresten ayrıldığı ve yeni ve açık adresi bilinmediği gerekçesiyle iade edilmiştir. İlk derece Mahkemesince tüm dosya kapsamına nazaran; Aksaray Özel Sevgi Pınarı Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Ticaret Limited Şirketi'nin 02/12/2009 tarihinde tasfiye kararı alınarak tasfiye aşamasına girdiği, halen tasfiye aşamasında olduğu, tasfiye memurlarının da davacı ve davalı olduğu, şirketin ortaklar kurulu tarafından tasfiyesine karar verildiğinden davacının yeniden şirketin feshi ile tasfiyesi hususunda karar verilmesini istemekle hukuki yararı bulunmadığından, ayrıca tasfiye aşamasındaki şirket ortaklığından çıkmaya karar verilmesinde de hukuki yarar bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Anılan kararın davacı vekili tarafından temyizi üzerine, Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmede, tasfiye haline giren bir limited şirketin ortağı tarafından açılan şirketin feshi ile tasfiyesi ve şirketten haklı sebeple çıkmasına ilişkin davada yerel mahkemece verilen davanın reddi kararının onanmasına karar verilmiştir.” (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

⁴⁸⁹ **Baştuğ**, 1966, s. 45.

uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir” denilmek suretiyle, haklı sebebe dayanarak şirketin feshedilmesini isteme hakkı korunarak, mahkemenin şirketin feshine karar vermektense davacı şirket ortağının pay bedeli kendisine verilerek şirketten çıkarılmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir.

TTK’da yer alan anılan düzenlemeyle birlikte davacı ortak ya da davalı şirket tarafından talep edilmese de hâkim davayı kendisi genişleterek ve talep dışı bir karar vermek suretiyle, ortağı şirketten çıkarabilmektedir⁴⁹⁰. Aynı zamanda anılan düzenlemeyle birlikte, şirketin menfaatine uygun olacak şekilde hâkîme geniş bir takdir hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla ortaklıktan çıkma olasılığı bulunan bir ortağın pay karşılığını elde edememesi durumu haricinde ortaklığın sona erdirilmesinde hukuki yararı bulunmadığından, son olarak mahkemece bütün tarafların menfaati dikkate alınarak ortaklığın devamlılığının sağlanması amacıyla fesih hakkının son çare olarak ele alınması gerektiğinden⁴⁹¹, ortağın şirketten çıkmasına karar verilmekle düzeltilebilir olan bir anlaşmazlık durumunda şirketin feshine karar verilmesi doğru görülmemiştir.

2.2.4.4. Haklı Sebep Çıkma Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme, Davacı ve Davalı Sıfatı

TTK m. 4/1-a bendi uyarınca, *“Tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır”*. Yine TTK m. 5 uyarınca, aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir. Haklı sebeplere dayanan çıkma hakkının kullanılması için açılacak davada, TTK m. 4 kapsamında mutlak ticari dava niteliğinde olduğundan, görevli mahkeme TTK m. 5/1 hükmü gereğince asliye ticaret mahkemesidir.

6100 sayılı HMK m. 14/2. fıkrasında *“Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için, ilgili tüzel kişinin merkezinin*

⁴⁹⁰ Gürpınar, 2016, s. 89.

⁴⁹¹ Şener, 2017, s.879.

bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir” şeklinde düzenleme yer alır. Bu kapsamda haklı sebeplere dayanan çıkma hakkının kullanılması için açılacak davada, yetkili mahkeme HMK m. 14/2. fıkrası doğrultusunda şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir⁴⁹². Ayrıca haklı sebeple ortaklıktan çıkma davası şirket davalarında yargılama usulü başlıklı TTK m. 1521 uyarınca “*basit yargılama usulü*” ile görülür.

Haklı sebeplere dayanarak çıkma hakkının kullanılması için açılan davada davalı ve davacı sıfatlarının kime ait olduğu önem arz etmektedir.

TTK m. 638/2 gereğince, haklı sebeplere dayanarak açılan ortaklıktan çıkma davası tüm ortaklara tanınarak bütün ortaklar tarafından açılabilir olduğundan genel bir hak niteliğindedir⁴⁹³. Bu nedenle haklı sebeplere dayanarak açılan ortaklıktan çıkma davasında “*davacı*” ortaklıktan çıkmak isteyen ortaktır ve esas sermaye payının birden çok kişiye ait olması durumunda bu paydaşların tamamında çıkma iradesi aranacaktır⁴⁹⁴.

Davacının çıkmak isteyen ortak olmasından bahisle ortak sıfatı önem arz etmektedir. Dolayısıyla davacı ortakların bu sıfatlarını dava açarken ispat etmeleri lazım gelmektedir. Haklı sebeplere dayanarak çıkma hakkının kullanılması bakımından açılan davada, ortak sıfatının bulunması davanın dinlenilme koşulu olduğu için ortak sıfatının varlığının kararın kesinleşmesine kadar mevcut bulunması gerekmektedir.

Bu doğrultuda davanın açılması esnasında ortak sıfatını haiz olan davacının sonrasında payını elden çıkarması halinde ortak sıfatını kaybetmesi söz konusu olacağından davaya devam etmesi de düşünülemeyecektir. Zaten bu halde de davaya devam etmekte herhangi bir hukuki yararı kalmamaktadır⁴⁹⁵. Bu noktada tartışılacak husus, payı devralan kişinin açılmış bulunan haklı sebeple çıkma davasına devam etmesinin mümkün olup olmayacağıdır. Doktrinde *ŞENER*, haklı sebebin nereden kaynaklandığına göre bu hususun değişiklik göstereceğini belirtmiştir. Bu durumu, haklı sebebin şirket bünyesinde, ortakların kendi aralarındaki ilişkiler dahilinde veya çıkma arzusunda olan ortağın bizzat kendi şahsında gerçekleşebilmesi mümkündür. Haklı sebebin devreden

⁴⁹² **Şener**, 2017, s.881.

⁴⁹³ **Baştuğ**, 1966, s. 51.

⁴⁹⁴ **Şener**, 2017, s.883.

⁴⁹⁵ **Şener**, 2017, s. 883.

ortağın şahsında gerçekleşmesi halinde, devralanın haklı sebeple çıkma davasına devam edemeyeceği aşikârdır. Bununla birlikte, şirket bünyesinde veya ortakların aralarındaki ilişkilerinde gerçekleşmiş olduğunda usul ekonomisi ilkesinin de bir sonucu olarak, devralanın davaya devam edebileceğinin kabulü gerekir⁴⁹⁶, şeklinde açıklamıştır.

“*Davalı*” ise limited şirket tüzel kişiliğidir⁴⁹⁷. Kural böyle olmakla birlikte, doktrinde şayet şirket iki ortaktan oluşmaktaysa, bu davanın ortaklardan biri tarafından diğerine karşı açılmasının mümkün görülmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁹⁸.

Söz konusu davada şirketi müdür ya da müdürler temsil edecek olup, çıkma hakkını kullanan kişilerin müdür veya müdürler olması halinde şirketin temsili için kayyım atanması gündeme gelecektir⁴⁹⁹.

Haklı sebeple çıkma davasında davalı şirket, ortaklıktan çıkmak isteyen davacı ortak tarafından ileri sürülen sebebin haklı sebep niteliği taşımadığını öne sürerek davanın reddine karar verilmesini talep edebileceği gibi, karşı dava açarak, davacı ortağın şirketten çıkarılmasını da isteyebilir⁵⁰⁰.

Bununla birlikte, şirket tarafından karşı dava ile ortağın şirketten çıkarılmasının dava konusu edilebilmesi ancak bir haklı sebebin bulunması ve TTK'nın “*önemli kararlar*” başlıklı m. 621’de yer alan, düzenlemeye uygun olarak karar alması gerekir⁵⁰¹. Çıkma davasında haklı sebep teşkil eden durumun mevcut olup olmadığının ispat yükü davacı ortakta⁵⁰². Başka bir ifadeyle haklı sebebin gerçekleştiğini çıkma davasını açan ortak ispat etmelidir.

⁴⁹⁶ Şener, 2017, s. 884.

⁴⁹⁷ Öztürk Dirikan, 2005, s. 47.

⁴⁹⁸ Şener, 2017, s. 882; 6762 sayılı TTK kapsamında yer alan düzenlemelere ilişkin olarak bkz. Pekdiñer, Remzi Tamer; “İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 461-470.

⁴⁹⁹ Şener, 2017, s. 883.

⁵⁰⁰ Öztürk Dirikan, 2005, s. 47; Baştuğ, 1966, s. 51.

⁵⁰¹ Baştuğ, 1966, s. 51.

⁵⁰² Şener, 2017, s.884.

Yargıtay, haklı sebebin davacı ortak tarafından somut delillerle ispat edilmemesi durumunda açılan davanın kabul edilmeyeceğine ilişkin kararlar vermiştir. Yargıtay 11. HD 22.05.2019 tarihli E:2018/2348, K:2019/4042 sayılı kararında özetle; somut olayda, davacı, haklı sebep olarak kendisine bilgi verilmediği, şirket kayıt ve defterlerini inceleyemediği ve kar payı verilmediğine dayanmışsa da, işbu davadan evvel davalıya herhangi bir şekilde bu yönde bir talep yönelttiğine ilişkin bir delil ibraz etmediğinden ve bu nedenle iddiasını ispatlayamadığından, ayrıca, yerel mahkemece, davalı şirketin ticari defterlerini ibraz etmemesi sebebiyle davacı iddialarının sabit olduğu kabul edilmiş ise de, davacı tarafından haklı sebep olarak ileri sürülen kendisine bilgi verilmemesi, kayıt ve defterlerin incelenemediği iddiaları defter incelemesi ile değerlendirilebilecek hususlar olmadığından, 6102 sayılı TTK m. 616 (6762 sayılı TTK m. 539/4.) hükmüne göre de, genel kurulca kar payının dağılması yönünde karar verilmedikçe, kar payının dağıtılması da mümkün bulunmadığından, kârın dağıtılmasında ana sözleşmedeki hükümlerin de ayrıca dikkate alınması gerektiğinden bahisle davacının haklı sebep olarak ileri sürdüğü iddiaları ispatlayamadığı dikkate alınarak davanın reddine karar vermiştir.⁵⁰³

⁵⁰³ “Davacı vekili, 2006 yılından itibaren faaliyet gösteren davalı şirketin %51 payını devir alarak şirkete ortak olduğunu, 5 yıl geçmesine rağmen kendisine herhangi bir kâr payı ödenmediğini, şirket yönetimiyle ilgili kendisine bilgi verilmediği, şirket hesaplarını incelemesinin sağlanmadığını, ihtarname keşide etse de sonuç alamadığını ileri sürerek davalı şirketin feshine karar verilmesini istemiştir. Davalılar, davaya cevap vermemişlerdir. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, şirket ana sözleşmesi 12. maddesine aykırı olarak ortaklara kar payı dağıtımı yapılmadığı, davacı payının gerçek değerinin 114.814,65 TL olduğu, tanıkların dinlendiğini, davalı vekiline davalıya ait tüm defter ve bilançolarını ibraz etmesi için HMK 220/3, 222/5 madde ihtarını içeren bir aylık kesin süre verildiği, davalı vekili tarafından şirketin 2012-2013-2014 yıllarına ait defterler ve belgelerin zayi olduğunu tespiti için Van SHM'nin 2016/566 sayılı dosyasından açıldığının beyan edildiği, açılan davanın kabulüne karar verildiği, davacıya verilen kesin süre rağmen karara karşı kanun yoluna başvurmamış, davalının saklama yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşıldığından davacı talebinin yerinde olduğu, haklı sebeplerin oluştuğu, ihtarname ve dava dilekçesindeki beyanlardan davacının asıl isteğinin şirketten çıkma yönünde olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle davalı şirkete yönelik davanın kabulüne, davacının davalı şirket ortaklığından çıkmasına ve çıkma payı 114.814,65 TL'nin karar tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalıdan alınmasına, davalı Ömer'e yönelik davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davalı şirket vekili temyiz istemine ilişkindir. Mahkeme, davacının ihtarname ve dava dilekçesi içeriğine göre asıl talebinin şirketten çıkma yönünde olduğunu kabul ederek, davalı şirkete yönelik davanın kabulüne, diğer davalı aleyhine açılan davanın reddine karar vermiştir. 6102 sayılı TTK'nin 638/2. maddesi “Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir.” hükmünü haizdir. Benzer düzenleme yürürlükten kalkan 6762 sayılı TTK 551/2 maddesinde de bulunmaktadır. Anılan düzenleme ile ortağa haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma davası açabilme olanağı tanınmıştır. Ancak “haklı sebeplerin” hangi hallerden ibaret olduğuna değinilmediğinden, ortaklıktan çıkma talebinde bulunan ortağın ileri sürdüğü sebep veya sebeplerin gerçekten mevcut olup olmadığını ya da haklı olup olmadığını hâkim değerlendirecektir. Davacı, haklı sebep olarak kendisine bilgi verilmediği, şirket kayıt ve defterlerini inceleyemediği ve kâr payı verilmediğine dayanmışsa da işbu davadan evvel

Mahkemenin çıkma yönünde vereceği karar, bozucu yenilik doğuran bir karardır⁵⁰⁴. Kararın kesinleşmesini takiben çıkma gerçekleşecektir. Bununla birlikte iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından çıkmanın hüküm ve sonuç doğurması TTK 598/3. maddesi gereğince kesinleşen kararın ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi ile gerçekleşir.

2.2.4.5. İhtiyati Tedbir Talep Hakkı

Ortaklıktan çıkma için dava açan ortağın, çıkma yönünde verilen karar kesinleşinceye dek ortak sıfatını haiz olduğundan bahsetmiştik. Çıkma davası açan ortağın, hüküm kesinleşinceye kadar, ortak sıfatından doğan hak ve yükümlülükleri devam ettiğinden ortağın ve şirketin menfaatlerinin belirtilen süreç boyunca olumsuz etkilenmemesi nedeniyle ihtiyati tedbirlere ihtiyaç duyulabilecektir⁵⁰⁵.

Dolayısıyla dava süresince davacı ortağın ve şirketin menfaatlerinin zarar görmemesi amacına yönelik olarak, 6102 sayılı TTK m. 638/2. fıkrasının ikinci cümlesi gereğince, *“mahkeme istem üzerine dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilecektir”*⁵⁰⁶. Mahkeme örneğin, ortağın bakiye sermaye borcu taksitlerinin dondurulmasına karar verebilir ya da bir kayyım atayarak, varlık azaltıcı işlemlerin yapılmasını kayyım onayına bağlayabilir⁵⁰⁷. Anılan madde ile haklı sebeple çıkma davasında ihtiyati tedbir talep etme olanağı tanınmış olup, bu düzenlemenin gerekçesinde, çıkma davası açmış bir kişinin,

davaya herhangi bir şekilde bu yönde bir talep yönelttiğine ilişkin bir delil ibraz etmemiş ve bu nedenle iddiasını ispatlayamamıştır. Ayrıca, mahkemece, davalı şirketin ticari defterlerini ibraz etmemesi sebebiyle davacı iddialarının sabit olduğu kabul edilmiş ise de davacı tarafından haklı sebep olarak ileri sürülen kendisine bilgi verilmemesi, kayıt ve defterlerin incelenemediği iddiaları defter incelemesi ile değerlendirilebilecek hususlar değildir. 6102 sayılı TTK'nın 616. madde (6762 sayılı TTK'nin 539/4.) hükmüne göre de genel kurulca kâr payının dağılması yönünde karar verilmedikçe, kâr payının dağıtılması da mümkün bulunmamaktadır. Karın dağıtılmasında ana sözleşmedeki hükümlerin de ayrıca dikkate alınması gerekmektedir gerekçesiyle Yargıtay davacının haklı sebep olarak ileri sürdüğü iddiaları ispatlayamadığı dikkate alınarak davanın reddine karar vermiştir.” (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

⁵⁰⁴ Çamoğlu, Haklı Sebeple Çıkarılma 2008, s. 255.

⁵⁰⁵ Taşdelen, 2012, s. 190.

⁵⁰⁶ Uygulanması olası tedbirlere ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Aker, 2016, s. 88.

⁵⁰⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 430.

yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konumuna uygun düşmediği belirtilmiştir⁵⁰⁸.

Görüldüğü üzere, ilgili hükümde söz konusu tedbirlerin alınabilmesi ancak talepte bulunulması halinde mümkün kılınmış, fakat söz konusu ihtiyati tedbir isteminin davacı ortak tarafından mı yoksa davalı limited şirket tarafından mı gerçekleştirileceği belirtilmemiştir⁵⁰⁹. Doktrinde bu hususa ilişkin olarak ileri sürülen görüş dava süresince menfaatinin zarar görme tehlikesinin bulunduğunu ispat etmek kaydı ile her iki tarafın da bu istemde bulunabileceğidir⁵¹⁰. Zira ortağın haklarının dondurulmasında menfaati olan şirket iken, borçlarının dondurulmasında davacı ortağın durumunun teminat altına alınmasında menfaati olan çıkma davasını açmış olan ortaktır⁵¹¹. Bu kapsamda mahkemeden ihtiyati tedbir talebi olarak, davalı şirket; kâr payı, rüçhan hakkı gibi mal varlığı haklarının veya oy hakkı gibi yönetime ilişkin haklarının bir kısmının veya tamamının dondurulmasını ve eğer çıkma talep eden ortak yönetici ortaksa ortağın yönetim ve temsil yetkilerinin bulunduğu hallerde, bu yetkilerin dondurulmasını talep edebilirken, davacı ortak ise yan edim yükümlülüklerinin dondurulmasını, TTK 604 maddesi çerçevesinde ek ödeme yükümlülüklerinin dondurulmasını talep edebilir⁵¹².

Yargıtay 11. HD 22.05.2019 tarihli E:2014/15047, K:2015/1168 sayılı kararında⁵¹³, 6102 sayılı TTK'nın 638/2. maddesi uyarınca limited şirket ortaklığından haklı nedenle çıkma, çıkma payı ve davacı tarafça davalı şirkete ödendiği iddia olunan paraların tahsili istemine ilişkin davada, 6102 sayılı TTK'nın 638/2. maddesi uyarınca ortağa haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma davası açabilme olanağının tanındığını, bu nedenle, çıkma isteğinde bulunan ortağın öne sürdüğü sebep veya sebeplerin gerçekten var olup olmadığını yahut haklı olup olmadığını mahkeme tarafından değerlendireceğini, diğer yandan anılan madde ile çıkma davası açmış bir kişinin, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konumuna uygun düşmeyeceği dikkate alınarak, mahkemeye bazı tedbirleri alma yetkisi verildiğini, bu

⁵⁰⁸ Şahin, 2013, s. 181.

⁵⁰⁹ Yıldız, 2007, s. 157.

⁵¹⁰ Şahin, 2013, s. 181.

⁵¹¹ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 765; Şener, 2017, s.879; Şahin, 2013, s. 181.

⁵¹² Şahin, 2013, s. 181; Taşdelen, 2012, s. 190.

⁵¹³ (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

kapsamda, mahkemenin istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebileceğini belirtmek suretiyle yerel mahkemece davacının taleplerinden farklı olarak davalı şirketin fesih ve tasfiyesine, şirkete tasfiye memuru atanmasına ve davacının dayandığı dekontlar ve deliller üzerinde durulmadan diğer taleplerin reddine ilişkin verilen kararın bozulmasına dair karar vermiştir.

2.2.5. Çıkmaya Katılma Hakkı

2.2.5.1. Çıkmaya Katılma Kavramı ve Düzenleme Amacı

Kanun koyucu 6102 sayılı TTK m. 639'daki düzenleme ile yeni bir kurum olarak çıkmaya katılmayı düzenlemiştir. Çıkmaya katılma kurumu TTK m. 639 çerçevesinde düzenlenmiş olup, ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde öngörülen düzenlemeye dayanarak çıkma talebinde bulunması veya haklı sebeplere dayanarak dava açması durumunda, bu durumun müdürler tarafından diğer ortaklara bildirilmesini takiben, isteyen ortağın kanunda belirtilen koşulları sağlamak şartıyla çıkmaya katılmasını ifade etmektedir⁵¹⁴. Böylelikle, arzu eden ortak şirketten kendisine eşit işlem yapılmasını talep ederek, aynı olanaktan yararlanabilecektir. Açılan davadaki haklı sebep yalnızca davacı ortak bakımından geçerli olmayıp diğer bazı ortaklar için de geçerli olabilir. Davanın sadece davacı için karara bağlanması aynı durumda olan ortakları olumsuz etkileyebilir. Bu açıdan hüküm menfaatler dengesini ve usul ekonomisini gözetmektedir⁵¹⁵.

Gerekçede belirtilen hususlardan anlaşılacağı üzere hüküm çeşitli amaçlar doğrultusunda öngörülmüştür. İlk olarak, aynı durumda bulunan ortaklara eşit işlem görme fırsatının verilmesi ve şirket ile ortaklar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması amaçlanmıştır⁵¹⁶. TTK m. 639/3. hükmünde çıkan tüm ortakların, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tabi tutulacakları ifade edilmiştir.

⁵¹⁴ **Pulaşlı**, 2018, s. 2786.

⁵¹⁵ TTK 639. madde gerekçesi.

⁵¹⁶ **Gürpınar**, 2016, s. 91; **Şener**, 2017, s.897; **Tekinalp**, 2015, s. 562.

Hükmün hizmet ettiği bir diğer amaç ortağın çıkma hakkını kötüye kullanmasının ve limited şirket ile diğer ortakların zarar görmesinin önüne geçilmesidir⁵¹⁷. TTK 641. maddesi gereğince, şirketten ayrılan ortak ayrılma akçesini istem hakkını haiz olduğundan bahisle, bu ödemenin yapılması, şirketin malvarlığının eksilmesine yol açacak olup, şirkette kalan ortaklar ve şirket açısından finansal tehlike teşkil etmektedir⁵¹⁸.

Çıkmaya katılma kurumu, şirketin finansal açıdan güç durumda olduğu süreçlerde ortaklardan birisinin şirketin kullanılabilir kaynaklarından tek başına istifade etmek amacına yönelik olarak çıkma hakkını kötüye kullanmasının önüne geçmek amacı ile de öngörülmüştür⁵¹⁹.

Hükmün amaçladığı bir başka husus, ortaklardan birinin çıkma hakkını bir baskı aracı olarak kullanmak istemesi durumunda, diğer ortaklardan bazıları veya tümünde çıkmaya katılması imkânı sağlanarak, söz konusu baskının bertaraf edilmesini sağlamaktır⁵²⁰.

TTK 639. maddesinde çıkmaya katılma kurumu detaylı şekilde düzenlenmiştir. Bu hüküm emredici nitelikte olup kurucu etkiyi haizdir ve katılma yenilik doğurucu bir haktır⁵²¹.

Kanun tarafından limited şirket ortaklarına öngörülen haklı sebeplere dayanarak çıkma hakkı mutlak ve vazgeçilmez niteliktedir, bu sebeple haklı sebeplere dayanarak çıkma hakkının kullanılması amacıyla dava açılması durumunda, çıkmaya katılma olanağının şirket sözleşmesi ile sınırlandırılması ya da bütünüyle kaldırılması mümkün değildir⁵²². Benzer şekilde, çıkmaya katılma hakkının sınırlandırılması, koşula bağlanması ya da tamamen kaldırılması da mümkün değildir. Bununla birlikte, TTK m. 638/1. fıkrasında,

⁵¹⁷ Şahin, 2013, s. 183.

⁵¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 431; Şahin, 2013, s. 183.

⁵¹⁹ Sener, 2017, s.897; Tekinalp, Ünal: Çıkmaya Katılma, s. 3, (<http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalp-CikmayaKatilma.pdf> E. T. 27.02.2022).

⁵²⁰ Tekinalp, 2015, s. 562.

⁵²¹ Şahin, 2013, s. 185; Tekinalp, 2015, s. 562.

⁵²² Şahin, 2013, s. 185.

çıkma hakkının limited şirket sözleşmesinde öngörülmesine ilişkin olarak bir serbesti söz konusu olduğundan, sözleşmede öngörülen sebepler dolayısıyla çıkma hakkına katılmanın şirket sözleşmesiyle sınırlandırılacağı veya kaldırılacağı ileri sürülebilir⁵²³. Çıkma hakkı ile ilgili TTK m. 577/I-k hükmü dâhilinde şirket sözleşmesinde yer alması kaydıyla çıkma hakkının tanınması ve bu hakkın kullanılmasının şartlarına ilişkin hükümlerin bağlayıcı olacağı belirtilmiştir. Bu hükmün anlamı, çıkma hakkının haklı sebeplere dayanan çıkma hakkını hariç tutarak şirket sözleşmesi ile sınırlandırılmasının mümkün olduğudur. Dolayısıyla çıkmaya katılma hakkı da ancak belirtilen bu sınırlamalar ve düzenlemeler çerçevesinde söz konusu olabilecektir. Özetle, çıkmaya katılma hakkının sınırlarını oluşturan çıkma hakkının sınırlarıdır⁵²⁴.

Çıkmaya katılma kurumu, uyuşmazlıkların tek bir bildirim veya dava ile çözülmesi olanağı sağlandığından usul ekonomisi açısından da uygundur⁵²⁵.

TTK m. 639/4. fıkrası uyarınca, katılma kurumu, yalnızca çıkma için öngörülmüş olup, çıkarılmaya katılma mümkün değildir⁵²⁶. Anılan madde uyarınca şirket sözleşmesindeki hüküm sebebiyle ya da haklı sebeplerin varlığı dolayısıyla bir ortağın ortaklıktan çıkarılması durumunda bu düzenlemenin uygulanması olanağı yoktur.

2.2.5.2. Çıkmaya Katılma Hakkının Kullanılması

TTK m. 639'a göre çıkmaya katılmanın gerçekleşebilmesi için, öncelikle ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde öngörülen düzenleme dolayısıyla çıkma talebinde bulunması ya da haklı sebeplere dayanarak çıkma davası açmasını takiben, bu durumu şirket müdürü ya da müdürlerinin gecikmeksizin diğer ortaklara bildirmesi gerekmektedir⁵²⁷. Bu halde ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı andan itibaren bir ay içerisinde, şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebebin kendisi için de geçerli olması durumunda,

⁵²³ Şahin, 2013, s. 185; Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 3.

⁵²⁴ Gözüyeşil, 2013, s. 667-668.

⁵²⁵ Pulaşlı, 2018, s. 2788; Şahin, 2013, s. 183; Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 1.

⁵²⁶ Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Beta Yayınevi, 2015, s. 443 (Anılış: Ortaklıklar Hukuku); Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 768; Şahin, 2013, s. 184, Şener, 2017, s.898; Tekinalp, 2015, s. 563.

⁵²⁷ Pulaşlı, 2017, s. 813.

çıkma davasına katılabilir.

Bir aylık süre hak düşürücü niteliktedir⁵²⁸. Kanunda öngörülen bir aylık süre, ortaklıktan çıkmak isteyen ortak dışındaki diğer ortakların şirketin geleceğini esaslı bir şekilde incelemesine olanak sağlamak amacıyla getirilmiş olup, böylelikle sonuncu kalma korkusuyla söz konusu ortakların acele karar vermeleri engellenmek istenilmiştir⁵²⁹.

Kanunda çıkmaya katılma için öngörülmüş olan, müdürlerin bildiriminden kendilerine ulaştığı tarihten itibaren bir aylık sürenin ortaklar tarafından geçirilmesi halinde ortak, TTK 638. maddesindeki düzenlemeye göre ve koşulları oluştuğu takdirde çıkma talep edebilir. Artık bu durumda yine müdürler TTK 639/1. maddesine göre, bir aylık süre içinde diğer ortakları bu durumdan haberdar ederler ve aynı şekilde yeni bir grup oluşturulur⁵³⁰.

Müdür ya da müdürler tarafından bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi TTK m. 553/1. fıkrası ve m. TTK 644/1-a bendi uyarınca sorumluluk sebebi teşkil eder⁵³¹. Bu durumda müdür ya da müdürlerin sorumluluğu hem çıkma isteminde bulunan ortağa hem de diğer ortaklara karşıdır⁵³².

2.2.5.2.1. Ortağın Çıkma İsteğinin Müdürler Tarafından Diğer Ortaklara Bildirilmesi

TTK m. 639/1. hükmü uyarınca, ortaklardan biri şirket sözleşmesinde öngörülen düzenlemeye dayanarak şirketten çıkmak istediği ya da haklı sebeplere dayanarak çıkma davası açtığı takdirde müdür ya da müdürlerin gecikmeksizin bu durumu diğer ortaklara haber vermeleri gerekmektedir. Anılan maddede yer alan gecikmeksizin ifadesi ile kastedilen, bildirim derhal ve dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği ilk fırsatta

⁵²⁸ **Eriş, Gönen:** “Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler Ticaret Sicili Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler”, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, C. 3, s. 3960, **Gözüyeşil**, 2013, s. 670.

⁵²⁹ **Şener**, 2017, s.894.

⁵³⁰ **Şener**, 2017, s.896.

⁵³¹ **Tekinalp**, 2015, s. 562.

⁵³² **Şener**, 2017, s.893.

yapılmasıdır⁵³³. Bu bildirimün şekline ilişkin olarak Kanun koyucu tarafından herhangi bir şart öngörülmemiş olmakla birlikte, bildirimün yazılı şekilde ya da noter aracılığıyla yapılması ispat kolaylığı sağlayacaktır⁵³⁴.

Ayrıca TTK m. 1525/1. fıkrası uyarınca bildirim kayıtlı elektronik posta yoluyla da yapılabilecektir. TTK m. 639/4. fıkrası uyarınca, katılma kurumu, yalnızca çıkma için öngörülmüş olup, çıkarılmaya katılma mümkün olmadığından, bir ortağın çıkarılmasına karar verilmesi durumunda, müdür veya müdürlerin diğer ortaklara, ortağın çıkarıldığını bildirme yükümlülükleri bulunmamaktadır⁵³⁵.

Bildirimün yapıp yapılmadığına ilişkin ispat sorunu oldukça önem taşımaktadır. Zira çıkmaya katılmak için öngörülen bir aylık süre bu bildirimle birlikte diğer ortaklar hakkında işlemeye başlayacaktır⁵³⁶.

Yukarıda da değindiğimiz üzere, müdür ya da müdürler tarafından bildirim yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde TTK m. 553/1. fıkrası ve TTK m. 644/1-a bendi uyarınca hukuki sorumluluk doğacaktır⁵³⁷. Bu sorumluluk iki yönlü olup hem çıkma isteminde bulunan ortaklara hem de diğer ortaklara karşıdır⁵³⁸. Bununla birlikte, diğer ortaklara bildirim yapılmadığı için TTK m. 639/2. hükmünde öngörülen bir aylık süre başlamayacaktır⁵³⁹.

Diğer ortaklara müdür ya da müdürler tarafından bildirim yapılmadan çıkma prosedürünün gerçekleşmesi ve neticelenmesi durumunda ne olacağına ilişkin doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur.

TEKİNALP, diğer ortaklar durumdan haberdar edilmedikleri için genel kurulun çıkma kararını onaylaması halinde onay kararının batıl olduğu görüşündedir⁵⁴⁰.

⁵³³ Gözüyeşil, 2013, s. 668.

⁵³⁴ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 768; Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 6; Tekinalp, 2015, s. 562.

⁵³⁵ Şahin, 2013, s. 184.

⁵³⁶ Şener, 2017, s.893.

⁵³⁷ Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 6; Tekinalp, 2015, s. 562; Şahin, 2013, s. 183.

⁵³⁸ Şener, 2017, s.893.

⁵³⁹ Gözüyeşil, 2013, s. 668.

⁵⁴⁰ Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 6; Tekinalp, 2015, s. 562.

ŞAHİN, müdürlerin bildirimde bulunmasının, çıkmaya katılmadan faydalanmanın bir koşulu olmadığını, müdürün gerekli bildirimleri yapmamasına karşın, bilgi sahibi olan ortakların, katılma talebinde bulunabileceğini ancak ayrılma talebinde bulunan ortağın ayrılmasına karar verilebilmesi için müdürlerce bildirim yapılmış olması ve diğer ortaklara katılma olanağının tanınmış olması gerektiği görüşündedir⁵⁴¹.

GÖZÜYEŞİL'e göre ise, bir genel kurul kararı ile bildirim yapılmaksızın çıkmaya ilişkin prosedür işletilmiş ve sonuçlanmışsa, kanunen çıkmaya katılma hakkı bulunan diğer ortak veya ortakların yapacağı bir çıkmaya katılma bildirimini sonuç doğuracak; daha evvelinde gerçekleşen çıkma talebinin neticeye bağlanmış olması, çıkmaya katılma kurumunun devreye girmesi açısından bir engel oluşturmayacaktır⁵⁴².

Bununla birlikte *BİLGİLİ/DEMİRKAPI*, çıkmaya ilişkin talebin diğer ortaklara bildirim yapılmaksızın neticeye bağlanması durumunda, çıkma işleminin butlana tabi olduğu düşüncesinin ortaklık sıfatında uzun süreli belirsizlikler yaratacağından, öncelikle gerçekleşen çıkma işleminin değil; diğer ortak veya ortakların çıkmaya katılma talebinin reddedilmesi sonucunu doğuran işlemin butlan yaptırımına tabi olması gerektiği görüşündedir⁵⁴³.

Kanaatimizce de diğer ortaklara bildirim yapılmaksızın çıkma talebinin daha öncesinde sonuca bağlanmış olmasının, çıkmaya katılmanın işlerliğine herhangi bir tesiri bulunmamakta olup, daha evvel de belirttiğimiz üzere şayet bildirim yapılmaması nedeni ile çıkma isteğinde olan ortağın bir zararı söz konusu ise, kanuni yükümlülüğünü yerine getirmeyerek bildirim gerçekleştirilmeyen müdür ya da müdürlerin hukuki sorumluluğu gündeme gelecektir.

Açılmış olan bir çıkma davasına ise kesin hüküm verilinceye kadar katılmak mümkündür⁵⁴⁴.

⁵⁴¹ *Şahin*, 2013, s. 187.

⁵⁴² *Gözüyeşil*, 2013, s. 669.

⁵⁴³ *Bilgili/ Demirkapı*, 2013, s. 769.

⁵⁴⁴ *Tekinalp*, Çıkmaya Katılma, s. 6

TEKİNALP, bildirim yapılmadan mahkemenin çıkmaya hükmetmesi halinde bunun bir bozma sebebi olduğu görüşündedir⁵⁴⁵.

GÖZÜYEŞİL ise, olası bir uyuşmazlığa ilişkin olarak davalı tarafın yapması gereken bir bildirim davacının haklı davasına ilişkin bir bozma sebebi olarak kabulünü menfaatler dengesine aykırı bulmakta olup, şirket müdürlerinin kötüniyetli davranmaları halinde, haklı bir çıkma talebinde bulunan ortağın bahse konu bu talebini bertaraf etmelerine veya geciktirmelerine fırsat tanıyacağı kanaatindedir⁵⁴⁶.

2.2.5.2.2. Şirket Sözleşmesindeki Hükme Dayanarak Çıkma Talebinin veya Haklı Sebeplerden Dolayı Açılan Çıkma Davasının Bildirimini Alan Diğer Ortakların Hakları

Limited şirket ortaklarından birinin çıkma isteğine ilişkin bildirim veya açmış olduğu davayı takiben, diğer ortakların müdürler tarafından haberdar edileceğinden bahsetmiştik. Diğer ortakların söz konusu durumdan haberdar olmalarının ne zaman gerçekleşmiş kabul edileceği ise müdürler tarafından yapılacak bildirim şekline bağlı olacaktır. Nitekim genel kurulda çıkma hususu görüşüldüğü takdirde, genel kurula katılmış bulunan ortakların genel kurul tarihinde söz konusu durumu öğrenmiş oldukları varsayılabilir.

Müdürler tarafından bildirim yapıldığı veya başkaca şekilde ilgili ortağın durumdan haberdar olduğunun ispatı mümkün olmaz ise, çıkmaya katılma isteği bulunan ortağın çıkma bildiriminde ya da çıkma davasına katılma talebinde bulunduğu an itibariyle haberdar olduğunun kabulü mümkün olabilir⁵⁴⁷.

Bildirim gerçekleşmesi üzerine diğer ortakların sahip olduğu haklara ilişkin olarak TTK m. 639/2. fıkrasında bir düzenleme yapılmıştır. Ancak TTK m. 639/2-a hükmünde yer alan, diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde, “*şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi için de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirir*” şeklindeki ifade dolayısıyla, şirket

⁵⁴⁵ **Tekinalp**, Çıkmaya Katılma, s. 6

⁵⁴⁶ **Gözüyeşil**, 2013, s. 670.

⁵⁴⁷ **Gözüyeşil**, 2013, s. 670.

sözleşmesinde düzenlenen sebepler doğrultusunda, çıkma hakkının kullanılmasında çıkmaya katılma bakımından haklı sebeplerin bulunmasının şart olup olmadığı hususu doktrinde farklı görüşlerin ileri sürülmesine sebep olmuştur.

ŞENER, bahsi geçen hükmün TTK m. 638 ile uyumlu olmadığını ve ortağın şirketten çıkması sözleşme dahilinde veya belli koşullarla kendisine tanınmış ise, bunların haklı sebep olması gerekmediğini, mühim olanın sözleşme çerçevesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi olduğunu, nitekim mutlak bir hak olarak hiçbir şarta bağlı olmaksızın da şirket sözleşmesinde çıkma hakkı düzenlenebileceğini belirtmiştir⁵⁴⁸.

TEKİNALP ise şirket sözleşmesinde bir çıkma sebebi öngörülmüşse, bu durumun ortakların öngörülen o sebebi çıkmak için haklı bir sebep olarak kabul ettiğini göstermekte olduğu görüşündedir. Bir başka deyişle, şirket sözleşmesinde "haklı sebep" ibaresi bulunmaksızın yalnızca çıkma sebepleri gösterilmişse, bu sebeplerin haklı sebep olarak kabulü gerekir. Bu görüş gereğince, şirket sözleşmesinde mevcut olan bu irade, öngörülen sebeplerin haklı sebep teşkil edip etmediğinin genel kurul ya da mahkeme tarafından incelenmesine olanak tanımamaktadır⁵⁴⁹.

ŞAHİN'e göre, bahsi geçen hüküm, ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde öngörülen düzenlemeye dayanarak çıkma hakkını kullandığı durumda, sözleşmede öngörülen çıkma hakkının şartları kendi açısından oluşan diğer ortakların katılmalarını mümkün kılacak şekilde yorumlanmalıdır⁵⁵⁰.

TTK m. 639/2-a hükmü sözleşmesel çıkma hakkına katılma hususunda "*haklı sebep*" ifadesine yer vermek suretiyle çıkmaya katılma hakkını amacına aykırı şekilde sınırlandırmakta olduğundan⁵⁵¹, bu sınırlandırmayı gidermek amacıyla ifade şeklinin salt "*çıkma sebebi*" olarak belirtilmesi veya haklı ibaresinin kaldırılması kanaatimizce de isabetli bir çözüm olacaktır⁵⁵².

⁵⁴⁸ *Şener*, 2017, s.894.

⁵⁴⁹ *Tekinalp*, Çıkmaya Katılma, s. 5.

⁵⁵⁰ *Şahin*, 2013, s. 186.

⁵⁵¹ *Tekinalp*, Çıkmaya Katılma, s. 4.

⁵⁵² Bu görüşte bkz.; *Kendigelen*, 2011 s. 490, *Taşdelen*, 2012, s. 174.

Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörölmüş bir düzenlemeye dayanarak çıkma talebinde bulunması halinde, çıkmaya katılma isteğinde olan ortak ya da ortakların bu taleplerini şirket sözleşmesinde yer alan aynı çıkma sebebine veya ileri sürölmüş olan aynı haklı sebebe dayandırma zorunluluklarının olup olmadığına ilişkin olarak Kanun çerçevesinde bir düzenleme mevcut değildir. Ancak TTK 639. maddesinin gerekçesinde, ortakların aynı nitelikteki şirket sözleşmesi hükmüne ya da aynı nitelikte olan haklı sebebe dayanmalarının gerekli olup olmadığı veya farklı hüküm ya da haklı sebepler ileri sürmek suretiyle de katılmanın mümkün olup olmadığı hususunun Yargıtay ve doktrin tarafından tartışılmasının mümkün olduğu ifade edilerek, bu hususun katı şekilde çözölmüsinden kaçınıldığı belirtilmiştir⁵⁵³.

Çıkmaya katılmayı talep eden her bir ortağın, çıkmak isteyen ortakla, şirket sözleşmesinde yer alan bir sebebe veya haklı bir sebebe dayanması gerekmekte olup, bu sebeplerin aynı olmasına lüzum olmadığı doktrinde ileri sürölen görüşler arasındadır⁵⁵⁴. Örnek vermek gerekirse, bir ortak haklı sebeple çıkma davası açmışsa, diğer ortaklar başkaca bir haklı sebebe ya da şirket sözleşmesinde yer alan bir sebebe dayanarak ortaklıktan çıkabileceği gibi bunun tam tersi de geçerlidir⁵⁵⁵.

Bu hususta önemli olan, TTK m. 638 çerçevesinde herhangi bir çıkma nedeninin, çıkma talep eden ya da çıkmaya katılan ortaklar bakımından gerçekleşmiş olmasıdır. Zira TTK m. 639/2-b hükmünde “*haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak*” ifadesi yer almakta olup, çıkmaya katılma isteği bulunan ortağın başkaca bir haklı sebebe dayanmasına da imkân vermektedir⁵⁵⁶.

Bu kapsamda *ŞENER*, TTK 639. maddesinin uygulanması çerçevesinde oluşan aksaklıkların maddenin iyi çevrilmemesinden ve çıkmaya katılma kurumunun yanlış değerlendirilmesinden kaynaklandığını belirterek, çıkmaya katılma kurumunun ruhuna aykırı sonuçlar doğmasına engel olmak amacıyla anılan Kanun metninin, “Diğer ortaklardan her biri müdürlerin yaptığı bildirimden kendisine ulaşmasından sonra bir ay

⁵⁵³ TTK 639. madde gerekçesi.

⁵⁵⁴ **Gözüyeşil**, 2013, s. 673; **Şener**, 2017, s.895.

⁵⁵⁵ **Şener**, 2017, s.895.

⁵⁵⁶ **Gözüyeşil**, 2013, s. 673.

içinde; a) Şirket sözleşmesinde yer alan bir çıkma sebebini kullanabilirler veya b) Haklı sebepten dolayı dava açabilirler” şeklinde düzeltilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁵⁷.

PULAŞLI’ya göre, çıkmaya katılmak bakımından sözleşmede öngörülen şartların mevcut bulunması veya çıkmaya katılmayı talep eden ortağın da haklı sebebini bulunması, çıkmaya katılmayı sağlayabilecektir. Aynı sebeplere dayanılıp dayanılmadığı bir önem taşımamaktadır. Başka bir anlatımla, ortakların, şirket sözleşmesindeki aynı sebebe veya çıkma davasında gösterilen aynı haklı sebebe dayanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yazara göre, usul ekonomisi ilkesi de bunu gerektirmektedir.

Mahkeme ise, her davacı ortak bakımından sebebini oluşup oluşmadığını ayrı ayrı değerlendirecektir⁵⁵⁸.

ŞAHİN, ortak haklı sebeplerin veya şirket sözleşmesine dayanan çıkma sebeplerinin bulunmasının, çıkmaya katılmanın zorunlu koşulu olarak nitelendirilemeyeceğini, çıkmaya katılma kurumunun amacının, TTK 639/3. maddesi gereğince, yargılama sırasında davalara ilişkin tahkikatın birlikte yürütülmesi ve özellikle ayrılma akçesinin hesabı ile ödenmesi bakımından eşit bir uygulamanın izlenmesi olduğunu, bu nedenle haklı sebeplerin eşit olması gerekmediğini, asıl önemli olan hususun, katılan her bir ortağın ileri sürebileceği, kendisi açısından şirketten çıkmasına olanak sağlayan bir haklı sebebini veya şirket sözleşmesine dayanan bir sebebini bulunması gerektiğini belirtmiştir⁵⁵⁹.

GÖZÜYEŞİL’e göre, her ne kadar TTK’da “katılma” ifadesi kullanılsa da söz konusu ifade HMK’da öngörülen davaya müdahil olmak olarak anlaşılmalıdır. Yazara göre, TTK’nın bu hükmü özel bir usul hukuku hükmü olarak anlaşılmalı ve çıkmaya katılma davaları, davaların birleştirilmesi yoluyla görülmelidir⁵⁶⁰.

⁵⁵⁷ Şener, 2017, s.895.

⁵⁵⁸ Pulaşlı, 2017, s. 814-815; Pulaşlı, 2018, s. 2787-2788; aynı görüşte olan bkz Tekinalp, Çıkmaya Katılma, s. 4-5; Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 769.

⁵⁵⁹ Şahin, 2013, s. 186.

⁵⁶⁰ Gözüyeşil, 2013, s. 679-680.

ÇAMOĞLU na göre ise, sözleşmede birden çok çıkma sebebi öngörülmesi durumunda, çıkmaya katılma hakkını kullanmak isteyen ortakların, aynı sözleşme sebebine dayanmaları gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre, başka bir sebebe dayanılması, ayrı bir çıkma hakkının kullanılması anlamına gelmektedir⁵⁶¹.

Kanaatimizce de çıkmaya katılma talep eden her bir ortağın, çıkmak isteyen ortakla, şirket sözleşmesindeki aynı sebebe veya çıkma davasında gösterilen aynı haklı sebebe dayanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Burada önemli olan husus, TTK m. 638 çerçevesinde herhangi bir çıkma sebebinin, çıkma talep eden ya da çıkmaya katılan ortaklar bakımından da gerçekleşmiş olmasıdır.

Belirtmek gerekir ki, daha evvel açılmış olan çıkma davasının sonucunun çıkmaya katılma davasına etkisi, haklı sebeplerin aynı olmasının gerekmemesi noktasında doktrin ve yargıyı meşgul edebilecek bir meseledir.

Çıkma davasının davacı ortak lehine neticelenmesi durumunda çıkmaya katılma davasının görülmeye devam edileceğine ilişkin bir şüphe yoktur. Bu durumda mahkemece çıkmaya katılma isteği bulunan ortak ya da ortaklar açısından haklı sebebin mevcut olup olmadığını incelenmek suretiyle bir karara ulaşılabacaktır. Esas mesele, çıkma davasının reddedilmesi halinde çıkmaya katılma davası akıbetinin ne olacağına ilişkindir⁵⁶².

Çıkma davasının reddedilmesi halinde çıkmaya katılma davasının da doğrudan aynı akıbeti paylaşacağı yorumu, bilhassa çıkmaya katılma arzusunda olan ortağın, çıkma talebinde bulunan ortakla aynı nitelikteki bir haklı sebebe dayanmak mecburiyetinde olmaması ve farklı sebeplere istinaden de çıkma isteğinin bulunması durumunda makul bir çözüm olmamaktadır. Ayrıca söz konusu durumda çıkmaya katılma isteği bulunan ortak davanın adını değiştirerek yeni bir dava açabileceğinden, sebepleri farklı olan

⁵⁶¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 433.

⁵⁶² **Gözüyeşil**, 2013, s. 673-674.

davaların akıbetini mutlak surette birleştirecek olan böyle bir yorum usul ekonomisi ilkesi ve çıkmaya katılma kurumunun amacı ile de bağdaşmayacaktır⁵⁶³.

Bir diğer husus, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkının yalnızca bazı ortaklara tanınması halinde, çıkmaya katılma hakkının ortakların tamamı tarafından kullanılmasının mümkün olup olmayacağıdır. Bu sorun, bahsi geçen düzenlemenin çıkmaya katılma hakkını bütünüyle ortadan kaldırıp kaldırmayacağına ilişkin bir başka sorunu daha beraberinde getirmektedir⁵⁶⁴.

Belirtilen duruma ilişkin olarak *PULAŞLI*, şirket sözleşmesinde öngörülecek olan böyle bir düzenlemenin, Kanun kapsamında çıkmaya katılma hakkının düzenlenmiş olması nedeniyle mümkün olmadığı görüşündedir. Bir başka deyişle, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkının özel hak düzeyinde olmadığı kanaatindedir⁵⁶⁵.

GÖZÜYEŞİL ise, ortağa şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle çıkma hakkının tanındığı hallerin, o ortağın kişisel durumunu ilgilendirme ihtimalinin de mevcut bulunduğunu ifade etmektedir. Bu halde ise, kişisel durumunu ilgilendiren söz konusu nedene dayanarak çıkmak isteyen ortağın durumunun diğer ortakları etkilememesi halinde, çıkmaya katılma hakkının gündeme gelmeyeceği kanaatindedir. Söz konusu görüşe göre, çıkma hakkının kişisel nedenlere bağlı olarak düzenlenmesi mümkün olup, bu durumda çıkma hakkı kullanılamaz. Bununla birlikte, diğer ortaklar mevcut durumun eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil ettiğinden bahisle, bu hususu uyuşmazlık konusu yapabilirler⁵⁶⁶.

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde çıkma hakkı ortakların bir kısmına tanınıp bir kısmına tanınmayabilir veya ayırım yapılmaksızın ortakların tamamına tanınabilir ve yine farklı ortaklara tanınan çıkma hakkı çeşitli sebeplere veya kullanım şartlarına da bağlanabilir. Ancak şirket sözleşmesinde belirli ortaklar lehine çıkma hakkı düzenlenmiş olsa da diğer

⁵⁶³ Şahin, 2013, s. 187; Gözüyeşil, 2013, s. 673-674.

⁵⁶⁴ Gözüyeşil, 2013, s. 672.

⁵⁶⁵ Pulaşlı, 2018, s. 2787-2788; Pulaşlı, 2017, s. 814-815.

⁵⁶⁶ Gözüyeşil, 2013, s. 672.

ortaklarda çıkmaya katılma kurumu ya da eşit işlem ilkesini gerekçe göstermek suretiyle anılan sebeplerden yararlanabilirler⁵⁶⁷.

2.2.5.3. Tüm Şirket Ortaklarının Çıkması veya Çıkmaya Katılması

Limited şirket ortaklarının tümünün çıkma davası açması veya çıkma beyanında bulunması, tüm ortaklar açısından çıkma koşullarının da gerçekleşmesi şartıyla, şirket genel kurulunun resmi olmayan bir fesih kararıyla ortaklığın sona erdirilmesi anlamına gelir⁵⁶⁸. Aynı sonuç çıkmaya katılma bakımından da geçerlidir. Nitekim bütün ortakların çıkmaya katılmak istemesi, ortaklığın sona ermesine yol açacaktır.

Tüm ortakların çıkmaya katılma talebinde bulunması durumunda, ortakların tümünün yani ortaklığın fesih iradesi örtülü bir biçimde gerçekleştiğinden, bu durumda genel kurulda fesih kararı alınmak suretiyle ortaklık sona erdirilmelidir⁵⁶⁹.

Daha önce değinildiği üzere, iki ortaktan oluşan limited şirketten çıkmak isteyen bir ortağa diğer ortağın katılması da aynı sonucu doğuracaktır. Yine dava açılmış olması ihtimalinde ve tüm ortakların davaya katılmak istemesi durumunda, açılmış olan çıkma davası konusuz kalacağından mahkemece reddedilecektir⁵⁷⁰. Bu durumda genel kurulda fesih kararı alınmak suretiyle ortaklık sona erdirilebilecektir⁵⁷¹. Dolayısıyla limited şirket ortaklığının devam edebilmesi için en az bir ortağın çıkmaya katılmaması gereklidir⁵⁷².

⁵⁶⁷ **Taşdelen**, 2012, s. 177-178.

⁵⁶⁸ **Şener**, 2017, s.897; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 433.

⁵⁶⁹ **Şahin**, 2013, s. 184.

⁵⁷⁰ **Şahin**, 2013, s. 184.

⁵⁷¹ **Tekinalp**, Çıkmaya Katılma, s. 7.

⁵⁷² **Şener**, 2017, s.897.

3. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKERLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA

3.1. ÇIKARILMA KAVRAMI

Çıkarılma, ortağın iradesi dışında, ortaklıkla ilişkisinin kesilmesi, ortaklıktan uzaklaştırılması, ortaklık sıfatına son verilmesidir⁵⁷³. Limited şirkette, bir ortağın ortaklıktan çıkarılması, söz konusu ortağın iradesi dışında gerçekleşen bir işlemdir⁵⁷⁴. Çıkma ve çıkmaya katılma başlıklarında açıklanmaya çalışıldığı üzere çıkma ve çıkmaya katılma kurumlarında ortağın iradesine üstünlük tanınmakta iken; çıkarılmada, ortağın iradesi hilâfına bir işlem gerçekleştirilmektedir. Bu işlem, türüne göre bazen genel kurul kararı ile yapılmakta iken, bazı hâllerde de çıkarılmanın gerçekleştirilebilmesi için mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaktadır⁵⁷⁵.

Esasen bir sermaye şirketi olarak kabul edilen limited şirket (*TTK m. 124/2*), hem sermaye şirketi hem şahıs şirketi niteliklerini haiz bulunmaktadır. Çıkarılmanın da limited şirketler bakımından düzenlenmiş olması, bu hususu güçlendirir niteliktedir⁵⁷⁶. Çıkarılma neticesinde, çıkarılan ortağın şirket tüzel kişiliğiyle olan hukukî ilişkisi kesilmekte, bu nedenle, ortaklığa ilişkin hakları sona ermektedir⁵⁷⁷. Bu nedenle çıkarma hakkı bozucu yenilik doğuran bir haktır⁵⁷⁸.

Çıkarılma hâlleri TTK'da düzenlenmiştir; bu sayede ortaklara, çıkarılma nedenleri şahsında gerçekleşen ortağı, şirketten çıkararak, şirketin işlerliğini sağlama imkânı verilmiştir⁵⁷⁹.

⁵⁷³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 436; **Tekinalp**, 2015, s. 563.

⁵⁷⁴ **Taşdelen**, 2012, s. 207; **Baştuğ**, 1966, s. 54; **Çevik**, 2003, s. 247.

⁵⁷⁵ Tanımlar için bkz. **Şener**, 2017, s.898; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 436-437; **Baştuğ**, 1966, s. 56, **Taşdelen**, 2012, s. 207; **Bilgili/ Demirkapı**, 2013, s. 764; **Tekinalp**, 2015, s. 563; **Şahin**, 2013, s. 189; **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, 2015, s. 443; **Erdil**, 2010 s. 35; **Çamoğlu**, 2008, s. 103.

⁵⁷⁶ **Bahtiyar, Mehmet**: İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebepçe Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 23 Aralık 2016, Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 103. (Anılış: Çıkarma Davası)

⁵⁷⁷ **Bahtiyar**, 2016, s.104.

⁵⁷⁸ **Taşdelen**, 2012, s. 207; **Yıldız**, 2007, s. 181.

⁵⁷⁹ **Çamoğlu**, 2008, s. 125; **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 29.

Bazı hâllerde, bir ortağın, diğerleri üzerinde bıraktığı olumsuz izlenim, ortaklığın devamını çekilmez kılacak nitelikte olabilecektir; bu gibi hâllerde ortaklar, ortağı, ortaklıktan çıkararak şirketin faaliyetlerine sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlayabileceklerdir⁵⁸⁰.

Kanun koyucu düzenleme ile ortakların, bu derecedeki anlaşmazlıktan kurtarılmasını hedeflemiştir. Nitekim bu husus TTK'nın 640/1. madde gerekçesinde bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülmesine olanak tanınması suretiyle bir taraftan şirkete, kendisi yönünden önem arz eden nedenlerin varlığında şahsında bu sebepler gerçekleşen ortağı şirketten çıkarma ve istediği ortamı yaratma hakkı tanınmış diğer taraftan da ortaklar açısından hukuk güvenliği sağlanmış olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla ortaklar hangi durumlarda şirketten çıkarılacaklarını bilerek hareketlerini ona göre ayarlayacaklardır.

TTK 640/2. madde gerekçesinde belirtildiği üzere ortağa çıkarılmaya karşı dava açma hakkı tanınmak suretiyle bir diğer güvence daha verilirken, TTK 640/3. madde gerekçesinde belirtildiği üzere şirkete haklı sebeplerin varlığı halinde ortağı şirketten çıkarma davası açma hakkı verilerek denge sağlanmıştır.

Limited şirketlerde çıkarılma bazı durumlarda genel kurul kararıyla bazı durumlarda ise mahkeme kararıyla olabilmektedir. Bunların dışında bir ortağın haklı sebeplerle ortaklıktan çıkarılması da mümkündür. Yine TTK 141/2. fıkrası kapsamında şirket birleşmelerinde ortaklıktan çıkarılma, TTK m. 202/1 uyarınca hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan çıkarılma, TTK m. 208 gereğince hâkim şirketin azınlık paylarını satın alma hakkı sonucu ortaklıktan çıkarılma, TTK 636/3. fıkrası uyarınca mahkemenin vereceği karar ile resen ortağın şirketten çıkarılması mümkündür. Bu kapsamda çıkarılma halleri; şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılma, şirket birleşmelerinde ortaklıktan çıkarılma, hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı biçimde kullanması durumunda ortaklıktan çıkarılma, hâkim şirketin azınlık paylarını satın alma hakkı sonucu ortaklıktan çıkarılma, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma, haklı sebeple fesih davası neticesinde

⁵⁸⁰ Taşdelen, 2012, s. 208.

ortaklıktan çıkarılma olmak üzere altı başlık altında ayrıntılı olarak incelenecektir. Ayrıca iki kişilik limited şirketlerde çıkarılma hali ile çıkarılma halinde mahkemece verilebilecek tedbirlere de değinilecektir.

3.2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA HALLERİ

3.2.1. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Sebeplerle Genel Kurul Kararıyla Ortaklıktan Çıkarılma

6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nun 551. maddesinde çıkma ve çıkarılma hakkı birlikte düzenlenmiş olup, şirket sözleşmesine dayanan çıkma hakkının düzenlendiği gibi şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle çıkarılmaya ilişkin olarak ayrı bir düzenleme yer almamaktaydı. Bu nedenle doktrinde şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle çıkarılma hakkının düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunda görüş ayrılıkları mevcuttu⁵⁸¹. 6102 sayılı TTK 640. maddesiyle bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülmesine olanak tanınması kabul edilmek suretiyle anılan husustaki görüş ayrılıklarına son verilmiştir. Böylelikle şirket mahkemeye başvurmaksızın genel kurul kararı ile sözleşmede yer alan sebepler şahsında gerçekleşen ortağı şirketten çıkarabilecektir. Nitekim TTK m. 577/1. fıkrasında, şirket sözleşmesine “*ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümlerin*” eklenmesi hâlinde, bu hükümlerin bağlayıcı olacağı düzenlenmiştir. Başka bir ifadeyle şirkete tanınan çıkarma hakkı ancak şirket sözleşmesinde düzenlenmesi durumunda bağlayıcı niteliktedir.

Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin düzenlemelerin şirket sözleşmesi ile yapılmadığı durumda yapılan düzenleme borçlar hukuku hükümleri kapsamında değerlendirilecektir⁵⁸².

⁵⁸¹ Şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle çıkarılma hakkının düzenlenebileceği yönünde görüş için bkz. **Öztürk Dirikan**, 2005, s.51-52; düzenlenemeyeceği yönünde görüş için bkz. **Baştuğ**, 1966, s. 62-63.

⁵⁸² TTK 577. madde gerekçesi.

TTK m. 640/1. fıkrasında, esas sözleşmede yer alan sebepler dolayısıyla bir ortağı çıkarma yetkisi, şirket genel kuruluna verilmiştir. Genel kurulda bu hususta alınacak bir karar neticesinde, ortağı şirketten çıkarma işlemi gerçekleştirilebilecektir.

TTK m. 621/1-h bendi uyarınca, bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması “*temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde mümkündür*”. Genel kurul kararı ile çıkarma kararının alınması, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğini taşımaktadır⁵⁸³.

3.2.1.1. Çıkarılma Nedenlerinin Sözleşmede Düzenlenme Şekli

Çıkarma nedenleri şirket sözleşmesinde kuruluş aşamasında öngörülebileceği gibi şirket sözleşmesinde yapılacak bir değişiklikte sonradan da öngörülebilir. Şirket sözleşmesinde söz konusu sebeplerin hâl-i hazırda mevcut olmaması durumunda, şirket sözleşmesinde sonradan yapılan bu değişikliğin TTK m. 621/3. fıkrası uyarınca, “*Şirket sermayesini temsil eden bütün ortakların genel kurul toplantısında oybirliği ile alacağı bir karar ile mümkündür*”.

Çıkarılma nedenlerinin şirket sözleşmesinden kaldırılması ise ortaklar lehine bir durum oluşturacağından, TTK m. 589 gereğince, “*Sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı ile şirket sözleşmesinde değişiklik yapmak suretiyle mümkündür*”.

3.2.1.2. Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Çıkarma Hakkının Niteliği ve Kullanılması

TTK 640/1. fıkrasında da ifade edildiği üzere, sebep göstermeksizin çıkarma kararı alma yetkisine sözleşmede yer verilemez. Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanarak ortağın çıkarılması durumunda hem ortaklar arasındaki barış korunmuş olacak hem de şirketin devamı sağlanmış olacaktır⁵⁸⁴.

⁵⁸³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 438.

⁵⁸⁴ Pulaşlı, 2018, s. 2789.

Şirket sözleşmesinde yer alan çıkarma sebeplerinin haklı sebep olup olmadığı hususunun değerlendirilemeyeceği kanaati doktrinde hâkim görüş olarak kabul edilmektedir⁵⁸⁵.

Bu kapsamda limited şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin TTK m. 640/3. fıkrası anlamında haklı sebep olmasına gerek yoktur⁵⁸⁶. Bu sebepler mutlak çıkarma sebepleridir⁵⁸⁷. Bu noktada doktrinde haklı olarak savunulduğu üzere, sözleşmesel çıkarma sebeplerinin objektif ve eşit işlem ilkesini ihlal etmeyecek nitelikte belirlenmesi gerekir⁵⁸⁸. Başka bir ifadeyle, genel kurula, sebep göstermeksizin bir ortağı çıkarma yetkisi sözleşmeye eklenemeyecektir⁵⁸⁹. Böylelikle şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanarak ortağın çıkarılması durumunda hem ortaklar arasındaki barış korunmuş olacak hem de şirketin devamı sağlanmış olacaktır⁵⁹⁰.

Tarafların menfaatlerini korunmak için şirket sözleşmesinde çıkarmaya ilişkin düzenlenen sebepler tümüyle belirlenerek belirtilmeli, net olmayan belirsiz tanımlamalar da dar yorumlanmalıdır⁵⁹¹. Şirket sözleşmesinde yer verilecek çıkarma sebeplerini sınırlı sayıda saymak mümkün olmamakla birlikte şirket sözleşmesine konulacak temel sebeplerin ortağın yükümlülüklerinin ihlaline ilişkin sebepler olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda şirket sözleşmesinde, çalışma izninin kaybı, rekabet yasağına aykırı olarak hareket etme, yurt dışına taşınma, yan edim yükümlülüklerinin ifasında tekrar eden temerrüt gibi sebepler öngörülebilecekken⁵⁹², ortaklar bakımından şahsi nitelik taşıyan şirket ilişkisi açısından bir ilgisi bulunmayan, belirli bir dine, siyasi partiye yahut ırka mensubiyet gibi sebepler şirket sözleşmesinde ortaklıktan çıkarma sebebi olarak öngörülemeyecektir⁵⁹³. Ancak aile şirketlerinde ya da küçük ölçekte olan limited şirketlerde anılan nitelikler şirket ilişkisi açısından önem arz edebilir. Böyle bir durumda

⁵⁸⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 437; **Tekinalp**, 2015, s. 564; **Şahin**, 2013, s. 191; **Taşdelen**, 2012, s. 216; **Bilgili/ Demirkapı**, 2013, s. 770; **Pulaşlı**, 2017, s. 816; **Pulaşlı**, 2018, s. 2788-2789.

⁵⁸⁶ **Tekinalp**, 2015, s. 564.

⁵⁸⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 437.

⁵⁸⁸ **Tekinalp**, 2015, s. 564; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 437; **Şahin**, 2013, s. 191.

⁵⁸⁹ **Şahin**, 2013, s. 191; **Tekinalp**, 2015, s. 564.

⁵⁹⁰ **Pulaşlı**, 2018, s. 2789.

⁵⁹¹ **Pulaşlı**, 2018, s. 2789.

⁵⁹² **Şener**, 2017, s. 900; **Şahin**, 2013, s. 191.

⁵⁹³ **Çamoğlu**, 2008, s. 53.

anılan niteliklerin kaybedilmesi de çıkarma sebebi olarak şirket sözleşmesinde öngörülebilir⁵⁹⁴.

Limited şirket ortağının iflası ve payının haczi hallerinde diğer şirket ortaklarına ilgili ortağı şirketten çıkarma hakkı sağlayan 6762 sayılı eTTK m. 523 hükmüne 6102 sayılı TTK'da yer verilmemiştir. Ancak anılan durumlar TTK 640/1. fıkrası uyarınca şirket sözleşmesinde çıkarma sebebi olarak düzenlenebilecektir. Bununla birlikte ortağın iflası veya payının haczi halleri somut olayın özelliklerine göre haklı sebep oluşturuyor ise TTK m. 640/3. fıkrası gereğince ilgili ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması da mümkündür.

TTK m. 640/3. fıkrasına nazaran, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin varlığı halinde, sözleşmede öngörülen sebeplerin haklı sebep niteliğinde olup olmadığı tartışılmayacak, çıkarılan ortak da bu sebeplerin haksız olduğunu iptal davasında ileri süremeyecek yalnızca sözleşmesel sebeplerin gerçekleşmediğine ilişkin hususları ileri sürebilecektir⁵⁹⁵.

TEKİNALP de, ortağın elli yaşına gelmesinin bir sözleşmesel çıkarma sebebi olarak gösterilebileceğini; bu sebeplerin limited şirketin menfaati için gerekli ve isabetli sebepler olması hâlinde, haklı olup olmadığının tartışılmaması gerektiğini ifade etmektedir⁵⁹⁶. Yazar'a göre, genel kurulun aldığı çıkarma kararı, eşit işlem ilkesine, dürüstlük kuralına aykırı ise, bu sebepler dolayısıyla genel kurul kararının iptali istenebilecektir⁵⁹⁷.

ŞAHİN, esas sözleşmeyle genel kurula "*haklı sebeple çıkarma*" yetkisinin verilip verilemeyeceği hususunu tartışmış ve bu noktada TTK'daki hükmün korumayı hedeflediği menfaati değerlendirerek bu menfaatin, ortakların sözleşmede yer alan sebeplerin gerçekleşmesi durumunda, kendilerinin ortaklıktan çıkarılma durumuyla karşı karşıya kalacağını öngörebilmelerine ilişkin bir menfaat olduğu kanaatine varmıştır. Yazar'a göre, sözleşmede yer alacak bir haklı sebeple çıkarma yetkisi, ortağın bu öngörüsünün önüne geçecektir; zira haklı sebep belirsiz bir kavramdır. Bu nedenle, haklı

⁵⁹⁴ Öztürk Dirikan, 2005, s. 38; Şahin, 2013, s. 49.

⁵⁹⁵ Çamoğlu, Ersin: Çıkarılma, s. 7.

⁵⁹⁶ Tekinalp, 2015, s. 564.

⁵⁹⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 438.

sebeple çıkarma yetkisinin esas sözleşmeyle genel kurula verilemeyeceği sonucuna varmıştır⁵⁹⁸.

ŞENER'e göre, şirket sözleşmesinde çıkarma sebebi olarak öngörülen sebeplerin mutlaka haklı sebep olması gerekmemekle birlikte ortağın haklı sebeplerle çıkarılabilmesine, şirket sözleşmesinde yer verilebilecektir. Bu durumda, haklı sebebin ortağın şahsında veya davranışında gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirmesini mahkeme değil; genel kurul yapacaktır. Bu karara karşı iptal davası açıldığı takdirde ise mahkeme durumu değerlendirebilecektir⁵⁹⁹.

3.2.1.3. Şirketten Çıkarılması İstenen Ortağın Genel Kurulda Oy Kullanıp Kullanamayacağını Değerlendirmesi

Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma hakkının kullanılabilmesi için öncelikle öngörülen çıkarma sebebinin gerçekleşmesi ve daha önce değindiğimiz üzere genel kurulda ortağın şirketten çıkarılması hususunda bir karar alınması gereklidir. (TTK m. 640/1). Genel kurulun bu yetkisi TTK m. 616/1-h bendi uyarınca devredilemez niteliktedir. Çıkarma kararının alınacağı sırada, çıkarılması istenen ortak da ortaklık sıfatını haizdir. Bu nedenle, bu ortağın, genel kurula katılarak, kendisinin çıkarılmasına ilişkin oylamaya katılıp katılamayacağı hususu karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu husus doktrinde tartışmalıdır⁶⁰⁰. Bazı yazarlar, ortakların oy hakkının önemine binaen, Kanunda yer alan durumlar söz konusu olduğunda oy hakkından yoksun bırakılabileceğini ifade etmektedir⁶⁰¹.

⁵⁹⁸ Şahin, 2013, s. 191; Şirket sözleşmesiyle çıkarma sebeplerinin genel kurulun takdirine bırakılmaması gerektiğine dair aynı görüşte bkz. Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 771.

⁵⁹⁹ Şener, 2017, s. 900.

⁶⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Kırca, İsmail/ Gürel, Murat: Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağan, Ankara, 2015, s.197-224.

⁶⁰¹ Şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle çıkarılmak istenen ortağın oydan yoksun bırakılabileceğine ilişkin görüşler için bkz. Tekinalp, 2015, s. 564; Aker, 2016, s. 97; Bahtiyar, 2016, s. 110; Şener, 2017, s. 905; Kırca/Gürel, 2015, s. 221; Gözüyeşil, Fevzi Fırat: Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012 (Yüksek Lisans Tezi) s. 123-124; Bilgili/Demirkapı, 2013, s. 761; Taşdelen, 2012, s. 222.

Anılan yazarlara göre, TTK'nın “oy *hakkından yoksunluk*” başlıklı 619. maddesinde ortakların oydan yoksun olduğu haller düzenlenmiştir. Anılan yazarlara göre, anılan madde metninde, şirketten çıkarılmak istenen ortağın, genel kurulda oy kullanamayacağına dair bir ifade yer almadığından, söz konusu durumda, hakkında çıkarma kararı alınacak ortağın genel kurula katılarak oy kullanamayacağına ilişkin bir yorum kanun hükmüne aykırı olur. Bu nedenle çıkarılmak istenen ortak da genel kurula katılabilir ve genel kurul oylaması sırasında oy kullanabilir.

POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU ile ÖZTÜRK ise, bu görüşe katılmamakta ve konu hakkında Kanun'da bilinçsiz boşluk⁶⁰² olduğunu ifade etmektedir⁶⁰³. Yazarlara göre, kanun koyucunun bu hususta sessiz kalması, konuya cevaz verdiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Yazarlar buna aykırı bir yorumun, hukukun temel ilkelerinden biri olan, “*Hiç kimse kendi davasının hâkimi olamaz*” ilkesine uygun düşmeyeceği kanaatinde⁶⁰⁴. Yine *POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU*, çıkarılması istenen ortağın genel kurulda oy kullanamayacağına ilişkin görüşlerini destekleyen maddeler olarak, kollektif şirketlerde bir ortağın haklı sebeple çıkarılmasında çıkarılan ortağın oy hakkı bulunmadığını belirten TTK 255. maddesi ile anonim şirketlerde rekabet yasağına aykırı hareket eden üyeye karşı uygulanacak yaptırım seçme hakkını aykırı harekette bulunan üyenin dışındaki üyelere bırakan TTK m. 396/2. fıkrasını göstermiştir.

BAHTİYAR, belirsiz ve genel bir ilke olan söz konusu ilkenin yorumlanmasıyla, çıkarılması istenen ortağın genel kurulda oy kullanamayacağı sonucuna varılmasını eleştirmektedir⁶⁰⁵.

KIRCA/GÜREL'e göre, “*anonim şirketlerde oydan yoksunluğu düzenleyen maddenin, limited şirketlerde kıyasen uygulanması mümkün olmayacaktır; zira kıyasın*

⁶⁰² “Yasa koyucu özen ve dikkat eksikliği sebebiyle, esasen düzenlemesi gerekli olan bir hususta düzenleme yapmayı ihmâl etmişse veya boşluk değişen durumlar sebebiyle ortaya çıkmışsa bilinçsiz boşluk söz konusu olur.” **Oğuzman, M., Kemal/ Barlas, Nami**: “Medeni Hukuk”, İstanbul, 2014, Vedat Kitapçılık, s. 99.

⁶⁰³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 439.

⁶⁰⁴ **Çamoğlu**, Çıkma, 2014, s. 9; **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 83.

⁶⁰⁵ **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 110-111; **Kırca/Gürel**, 2015, s. 220.

*yapılabilmesinin ön şartı, kanunda bir boşluğun bulunmasıdır; oysa TTK 619. madde ile limited şirketlerde de oydan yoksunluk hâlleri düzenlenmiştir*⁶⁰⁶.

Yazarların, kıyasa gidilemeyeceği hususundaki bir diğer gerekçesi ise, kıyas yapılmasının kabul edilmesi hâlinde, TTK 619/2-3. fıkrasının işlevini yitirecek olmasıdır. Yazarlar, kolektif şirketlere ilişkin TTK 255. maddenin kıyasen uygulanamayacağı hususunda ise hem boşluğun bulunmadığını tekrar etmiş hem de menfaat benzerliğinin bulunmadığını eklemiştir⁶⁰⁷.

Çıkarılmak istenen ortağın yakınları da çıkarma kararının alınacağı genel kurula katılıp oy kullanabilecektir. Nitekim Kanun kapsamında ortağın kan ve kayın hısımlarının çıkarılma kararı alınacak genel kurulda oydan yoksunluğuna dair bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak TTK'nın 622. maddesi delaletiyle 445. maddesi uyarınca, genel kurula katılan ve oy kullanan ortağın yakınlarının oyları etkisiyle, ortağın çıkarılma kararının alınması engellenmiş ise bu durumda genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırılığı dolayısıyla iptal davası açılabilir⁶⁰⁸.

3.2.1.4. Çıkarılan Ortağın Genel Kurulda Alınan Çıkarma Kararına Karşı İptal Davası Açma Hakkı

3.2.1.4.1. Davanın Açılması

TTK m. 640/2. fıkrasında yer aldığı üzere, şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanmak suretiyle genel kurul kararı ile şirketten çıkarılan ortağın, çıkarma kararının noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilme hakkı bulunmaktadır.

Söz konusu üç aylık süre hak düşürücü nitelikte olup açılan davada hâkim bu sürenin geçip geçmediğini resen dikkate almalıdır⁶⁰⁹. İptal davası açabilme hakkı vazgeçilmez

⁶⁰⁶ Kırca/Gürel, 2015, s. 218.

⁶⁰⁷ Kırca/Gürel, 2015, s. 218-219.

⁶⁰⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 439.

⁶⁰⁹ Şener, 2017, s. 902.

nitelikte bir hak olduğundan bu hak şirket sözleşmesi ile sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz⁶¹⁰.

KENDİGELEN, Kanunda yer alan bu düzenlemeyi eleştirmiştir. Yazara göre, “*çıkarma kararı herhâlde bir genel kurul kararına dayanacağından, bu karara karşı zaten üç aylık süre içinde iptal davası veya herhangi bir süreye bağlı olmaksızın butlanın tespiti davası açma imkânı mevcut olduğundan; hâl böyleyken TTK'nın 640/2. fıkrasında ayrıca böyle bir düzenlemenin bulunmasına ihtiyaç olmadığını, fakat anılan düzenlemenin ortağın bilgilendirilmesi ve üç aylık sürenin başlangıcı bakımından önemli olduğunu*” belirtmiştir⁶¹¹.

TTK m. 622'de Kanunun anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümlerinin (*TTK m. 445-447*), kıyasen limited şirketler bakımından da uygulanacağı düzenlenmiştir. Ancak, TTK m. 640/2. fıkrasında düzenlenen iptal davasının, TTK m. 622 atfıyla TTK m. 445 ve devamında düzenlenen genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümler ile birebir örtüştüğü söylenemeyecektir. Öncelikle, TTK 445. maddesine göre, iptal davasının, genel kurul kararının alınmasından itibaren üç aylık süre içinde açılması gerekirken, TTK m. 640/2. fıkrasına göre açılacak iptal davasının, genel kurul kararının noter aracılığıyla ortağa bildirilmesinden itibaren üç ay içinde açılması gerekir⁶¹². Başka bir fark ise, ortak genel kurula katılmış ancak muhalefet şerhini tutanağa yazdırmamış olsa bile, ortağın TTK m. 640/2. fıkrasına göre iptal davası açabilmesidir⁶¹³.

Her ne kadar ortağın genel kurul kararına muhalefet etmesi ve muhalefet şerhini tutanağa geçirtmesi gerekmeseyse de ortağın kendisinin çıkarılması için genel kurulda olumlu oy kullanmış olması halinde, kanaatimizce bu durum çıkarılmak istenen ortağın ortaklıktan çıkma iradesi olarak değerlendirilmelidir ve dürüstlük kuralı gereğince ortağın genel

⁶¹⁰ **Tekinalp**, 2015, s. 564.

⁶¹¹ **Kendigelen**, 2011 s. 491.

⁶¹² **Bilgili/Demirkapı**, 2013, s. 762.

⁶¹³ **Şener**, 2017, s. 901-902.

kurulun kararının iptali için açacağı böyle bir davanın ortağın çıkma iradesi söz konusu olduğundan reddedilmesi gerekir⁶¹⁴.

İptal davasında davacı, hakkında çıkarma kararı alınan ortak, davalı ise limited şirket tüzel kişiliğidir. Görevli mahkeme, TTK 4. ve 5. maddeleri gereğince asliye ticaret mahkemesi, yetkili mahkeme ise, HMK m. 14/2. fıkrası gereğince, şirket tüzel kişiliğinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere, davacı ortak, şirket esas sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin haklı olup olmadığını görülen davada tartışamayacak ancak öngörülen sebebin şahsında gerçekleşmediğini ifade edebilecektir. Ortak, genel kurul kararının dürüstlük kuralına veya eşit işlem ilkesine aykırı olduğunu da ileri sürebilecektir⁶¹⁵.

3.2.1.4.2. Mahkeme Kararı

Genel kurul kararının iptali için açılan davada hâkim, iptal davasına ilişkin şartların gerçekleştiğinin araştırmasını yapmak dışında, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini de araştıracaktır. Mahkeme, genel kurulun şirket sözleşmesinde öngörülen sebepler gerçekleşmeden ortağın şirketten çıkarıldığına kanaat ederse, söz konusu genel kurul kararının, Kanunda yer alan diğer iptal şartları da gerçekleşmişse, sözleşmeye aykırılık sebebiyle iptaline karar verir.

Genel kurulda alınan böyle bir çıkarma kararının mahkeme kararı ile iptal edilmesi halinde şirketten çıkarılmak istenen ortak, hakkında bu yönde bir karar alınmamış, ortaklıktan hiç çıkarılmamış gibi olurken, şirketten çıkarılmak istenen ortak katılmadan genel kurulda alınan çıkarma kararları geçerliliklerini sürdürür. Başka bir ifadeyle, iptal davası neticesinde mahkemenin verdiği karar açıklayıcı niteliktedir. Eğer mahkeme davayı kabul ederse, genel kurul kararı iptal edilmiş olacaktır. Bu durumda ortak, ortaklıktan hiç çıkarılmamış gibi işlem görecektir. Eğer mahkeme davayı reddederse,

⁶¹⁴ Bilgili/Demirkapı, 2013, s. 772-773.

⁶¹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 438.

ortak, genel kurul kararının kendisine tebliğinden itibaren ortaklıktan çıkarılmış olacaktır⁶¹⁶.

Ayrıca, iptal davası sırasında mahkeme, talep üzerine tedbir kararı da verebilecektir. Doktrinde kabul edildiği üzere⁶¹⁷, TTK m. 638 “*çıkma ve çıkarılma*” ortak başlığı altında düzenlenen bir madde olduğundan, ikinci fıkradaki tedbirler⁶¹⁸, çıkarma davasında da alınabilecektir. Mahkemece alınabilecek tedbirler başlığı altında bu konu bir kez daha ayrıntılı olarak aşağıda incelenecektir.

3.2.2. Şirket Birleşmelerinde Ortaklıktan Çıkarılma

Şirket birleşmelerinde temel kural ortakların geleceği bakımından ortaklığın devamlılığının esas olmasıdır. Ancak şirket birleşmesine karşı olan ortakların TTK m. 141/1. fıkrası gereğince, paylarının gerçek değerine karşılık gelen bir ayrılma akçesi karşılığında ortaklıktan çıkabilmelerine imkân veren yeniden yapılandırma sözleşmeleriyle ortağa tanınan çıkma haklarından birleşme halinde çıkma başlığı altında değinmiştik⁶¹⁹.

Anılan maddenin 2. fıkrasında; “*Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler*” hükmü de yer almaktadır. Her ne kadar anılan maddenin ikinci fıkrasında birleşme durumunda ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin açıkça bir hüküm yer almamakta ise de söz konusu düzenlemenin sadece ortaklıktan çıkmaya ilişkin olduğu düşünülmemelidir. Zira ayrılma akçesi hem çıkma hem de çıkarılma hallerinde söz konusu olabilir. Bu kapsamda Kanunun ikinci fıkrası ile amaçlanan şirket tarafından ortağın çıkarılması halidir⁶²⁰. TTK m. 141/2. fıkra gerekçesinde bu husus, şirket birleşmelerinde şirketin huzurunu bozan ortakların şirketten çıkarılmaları görüşünün modern şirketler hukukunda zaman ilerledikçe ağırlık kazandığını, Türk hukukunda yeni olan bu çıkarma yetkisinin ise şirketin iç barışını sağlamaya yönelik olduğu belirtilmek suretiyle ifade edilmiştir. Dolayısıyla anılan

⁶¹⁶ Çamoğlu, Çıkma, 2014, s. 8.

⁶¹⁷ Bilgili/Demirkapı, 2013, s. 774; Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 111; Şener, 2017, s. 912.

⁶¹⁸ Detaylı bilgi için bkz. 2.2.4.5 İhtiyati Tedbir Talep Hakkı.

⁶¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. 2.2.2.1 Birleşme Halinde Ortaklıktan Çıkma.

⁶²⁰ Taşdelen, 2012, s. 208-209.

düzenleme ile şirket birleşmesine karşı olan ortak dışında kalan çoğunluğa, şirkette arzu edilmeyen, sürekli sorun çıkartan ortağı, ayrılma akçesini ödeyerek şirketten çıkarmaya imkân tanınarak şirket içi düzen ve barışın sağlanması amaçlanmıştır⁶²¹. Başka bir ifadeyle, TTK m. 141/2. fıkrasının amacı birleşmeye karşı olan ortağın ya da ortakların şirketten çıkarılmaları imkânını devredilen şirkete tanımadır. Böylelikle devralma şeklinde ya da yeni kuruluş şeklinde birleşme hallerinde şirkette kalması istenmeyen ortak şirketten çıkarılabilecektir.

Ayrıca TTK m. 141/2. fıkrasındaki bu düzenleme ile TTK m. 141/1. fıkrasında düzenlenen birleşme halinde ortaklara tanınan çıkma hakkı arasında da bir denge sağlanmaktadır. Böylece birleşme sözleşmesinde yukarıda bahsedilen durumlarda ortağın şirketten çıkarılması yönünde bir düzenleme bulunması halinde ortak, ayrılma akçesini almak suretiyle şirketten çıkmak durumundadır⁶²². Nitekim TTK m. 141/2. fıkrası, 141/1. fıkrasının aksine ortağa seçimlik hak tanımamış, ortağın zorunlu olarak ayrılma akçesini almak suretiyle şirketten çıkarılmasını düzenlemiştir.

Ortaklıktan çıkarılma, ortağın iradesi dışında gerçekleşerek ortağın şirketteki esas sermaye payı üzerindeki mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıdığından ancak Kanunda açıkça düzenlenen hallerde söz konusu olabilir. Bu nedenle, şirketlerin bölünme ve tür değiştirme hallerinde ortağın ayrılma akçesini alarak ortaklıktan çıkarılması hususunda Kanunda açıkça bir düzenleme yer almadığından söz konusu hallerde, ayrılma akçesine dair Kanunda yer alan anılan düzenlemelerin kıyas yoluyla uygulanarak ortağın şirketten çıkarılması mümkün değildir. Şirket birleşmelerinde ortağın şirketten çıkarılabilmesi için öncelikle birleşme sözleşmesinde TTK m. 141/2. hükmü uyarınca, zorunlu ayrılma akçesinin düzenlenmiş olması ve TTK m. 151/5. hükmü uyarınca, ortağın çıkarılması sonucu ayrılma akçesini öngören bu sözleşmenin devreden şirketin oy hakkına sahip ortaklarının yüzde doksanı tarafından onaylanarak birleşme kararının alınması gerekir. Anılan nisapla onaylanmak kaydıyla birleşme sözleşmesi belirli ortakların, devralan şirkette ortak olup pay sahibi olmalarına engel olunarak ayrılma akçesi almaları zorunlu

⁶²¹ Anılan duruma uluslararası literatürde, “squeeze-out merger veya cash-out merger ya da Freeze out merger”, yani ortağı şirketten çıkarmak suretiyle birleşme denilmektedir TTK 141. Madde gerekçesi.

⁶²² **Al Kılıç, Şengül:** “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi”, İstanbul, Beta Basım, 2009, s. 55.

olarak öngörülebilir. Böyle bir nisap sonucu alınan kararlar çıkarılan ortaklar çıkarılma kararına itiraz edemez ancak ayrılma akçesinin tutarına itiraz hakları mevcuttur⁶²³.

Madde gerekçesinde değinildiği üzere ayrılma akçesi nakit ya da ayın olarak devralan şirketin payları yerine bu payların gerçek değerine karşılık gelen değer üzerinden ödenebilir. Ayrılma akçesinin ödenmesi hususuna ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın sonuçları başlıklı dördüncü bölümünde ayrıntılı olarak değinilecektir.

3.2.3. Hâkim Şirketin Hâkimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Durumunda Ortaklıktan Çıkarılma

TTK m. 202/1 uyarınca, hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamayacağına, bağlı şirketin kayba uğraması ve kaybın o faaliyet yılı içinde denkleştirilmemesi veya istem hakkı verilmemesi halinde şirket zararının tazmininin talep edilebileceğine, mahkeme tarafından istem üzerine veya resen TTK m. 202/2 hükümlerine göre, hakkaniyete uygun düşecekse tazminat yerine davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebileceğine “*hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan çıkma*” başlığı altında değinmiştik⁶²⁴.

Yukarıda bahsi geçen TTK m. 202/1 uyarınca açılan tazminat davası kapsamında, hâkimin davacının talebi doğrultusunda bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına dair vereceği karar, bağlı şirket ortağı tarafından talep edilmiş ise davacı ortak bakımından ortaklıktan çıkma durumu söz konusu olurken, bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına dair vereceği karar, davacının talebi olmaksızın hâkim tarafından resen verilmiş ise ortaklıktan çıkarılma durumu söz konusu olacaktır⁶²⁵.

⁶²³ TTK 141/2. madde gerekçesi.

⁶²⁴ Anılan hakkın kullanım şartları ve sonuçlarına dair detaylı bilgi için Bkz. 2.2.3 Hâkim Şirketin Hâkimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Durumunda Ortaklıktan Çıkma.

⁶²⁵ Çelik, 2013, s. 84-86.

Anılan madde kapsamında hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Bu hususta hâkime tanınmış olan geniş takdir yetkisi, usul hukukundaki taleple bağıllık ilkesinin bir istisnasıdır⁶²⁶. Eğer hâkim, bağlı şirket ortağının payının satın alınmasına karar verirse pay bedelinin, bağlı şirketin kayba uğramadan önceki malvarlığı değerine göre hesaplanması gereklidir⁶²⁷. Aksi takdirde ortaklıktan çıkarılan ortak payının gerçek değerini alamamış olur. Nitekim payın satın alınması halinde sadece bağlı şirket ortağının dolaylı zararı giderilmiş olurken şirket zararı devam etmektedir. Bu nedenle hâkim takdir hakkını kullanırken somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse ve menfaatler dengesi ile bütün durumları göz önünde bulundurarak karar vermelidir⁶²⁸. Bu kapsamda satın alma bedeli, TTK 202/2. fıkrasında belirtildiği üzere payların yaşayan işletme içindeki gerçek değeridir.

TTK m. 202/1. fıkrası kapsamında bağlı şirketin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasını yönelik açılan davada, TTK m. 202/1-b bendi dikkate alındığında, TTK m. 202/2. fıkrasına yapılan atıf nedeniyle zamanaşımı süresi iki yıldır⁶²⁹.

Şirket zararının tazminine yönelik açılan davada, TTK m.202/1-e bendi dikkate alındığında, davacının, zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl zamanaşımı süresi geçerli olacaktır.

TTK m. 202/1-e uyarınca açılan davalarda görevli ve yetkili mahkeme, hâkim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Hâkim şirketin merkezinin yurt dışında bulunması halinde ise bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.

⁶²⁶ Kendigelen, 2011 s. 184.

⁶²⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 434.

⁶²⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 434.

⁶²⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 436; Sönmez, 2009, s. 196.

3.2.4. Hâkim Şirketin Azınlık Paylarını Satın Alma Hakkı Kapsamında Ortaklıktan Çıkarılma (Squeeze-out)

TTK'nın “satın alma hakkı” başlıklı 208. maddesinde “*Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilir.*” hükmü yer almaktadır. Anılan hükümde, hâkim şirketin satın alma hakkı düzenlenmiş olup her ne kadar madde metninde ortaklıktan çıkarılmaya dair bir ifade yer almıyor ise de hâkim şirketin, kanunda belirtilen şartların varlığı halinde azınlığın paylarını rızaları aranmaksızın satın alarak azınlığı şirketten çıkarma hakkı tanınmıştır.

Azınlığın şirket içerisinde mevcut haklarını kendi menfaatleri için ve şirketin çıkarlarına aykırı olacak şekilde kullanması durumunda, bu durumlara örnek vermek gerekirse; azlığın şirket genel kurulunda işleyişi bozması, şirket sırlarını ifşa etmesi, kamuoyunda şirket aleyhine açıklamalarda bulunması⁶³⁰ gibi hallerde, uygulama alanı bulacak olan çıkarılma hali, şirkette çıkabilecek menfaat çatışmalarını önlemeye yönelik bir yoldur⁶³¹.

Nitekim TTK 208. madde gerekçesinde, düzenlemenin amacının, “*bir şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzedoksanbeşinin⁶³² uygun gördüğü bir kararın alınıp uygulanmasına çoğu kişisel çeşitli sebeplerle karşı çıkan ortakların veya pay sahiplerinin şirketi bunaltan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket iç barışı sağlamak*” olduğu belirtilerek, “*kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacıyla da kararın mahkemeye bırakılmış olduğu ve pay bedelinin kanunen belirlendiği*” ifade edilmiştir⁶³³.

⁶³⁰ Okutan Nilsson, 2009, s. 439.

⁶³¹ Akın, İrfan: “TTK m. 208 kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, (Kürşat Ünal’a Armağan), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 3.

⁶³² Kanunun ön tasarısında yüzedoksanbeş olarak kararlaştırılan bu oran yüzedoksan olarak Kanunda yürürlüğe girmiş ancak gerekçede bu hususta değişiklik yapılması unutulmuştur.

⁶³³ TTK 208. Madde gerekçesi.

Bu kapsamda hâkim şirketin satın alma hakkını kullanabilmesi için söz konusu madde hükmünde öngörülen şartların sağlanması gerekmektedir. Bu şartlardan ilki; hâkim şirketin, doğrudan ve dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksana sahip olması gerekir. Satın alma hakkını kullanacak hâkim şirketin, yalnızca yüzde doksan oranında oy hakkına sahip olması yeterli değildir. Aynı zamanda yüzde doksan oranında paya da sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla bu hak, ancak yüzde onluk azınlık pay sahiplerinin paylarının satın alınması şeklinde gündeme gelecektir⁶³⁴. İkinci şart olarak; azınlığın şirketin çalışmasını engellemesi, dürüstlük kuralına aykırı davranması, fark edilir ölçüde sıkıntı yaratıyor olması ya da pervasızca davranması gerekmektedir. Hâkim şirketin satın alma hakkı, anılan şartlar dikkate alındığında mutlak bir hak olmayıp, ancak azınlığın şirket çalışmalarını zorlaştıran hallerde kullanılabilen bir hak⁶³⁵. Anılan şartların sağlanması halinde satın alma hakkının nasıl kullanılabilmesine dair Kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak TTK m. 208 gerekçesinde, “kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacı ile de kararın mahkemeye bırakılmış olduğu ve pay bedelinin kanunen belirlendiği” ifade edildiğinden, satın alma hakkının açılacak yenilik doğuran bir dava ile kullanılması ve satın alma hakkının kullanılmasına neden olan hallerin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair değerlendirmenin mahkeme tarafından yapılması daha uygun olacaktır⁶³⁶. Böylelikle TTK 208 uyarınca hâkim şirkete tanınan hak, doğrudan genel kurulda alınacak azınlığı çıkarma kararı ile ya da tek taraflı irade beyanı ile azınlığın paylarını satın almak suretiyle kullanılamayacaktır⁶³⁷.

Doktrinde bu görüşün aksine *TÜTÜNCÜ*, “satın alma hakkının yenilik doğuran bir hak olduğunu, kural olarak tek taraflı irade beyanıyla kullanılabilmesi ve söz konusu hakların dava yoluyla kullanılabilmesi için kanunda açık bir düzenleme olması gerektiğini dolayısıyla satın alma hakkının, hâkim şirket tarafından azınlık pay sahiplerine yönelteceği tek taraflı irade beyanı ile kullanılabilmesini” belirtmiştir⁶³⁸.

⁶³⁴ **Kendigelen**, 2011 s. 191.

⁶³⁵ **Kendigelen**, 2011 s. 191.

⁶³⁶ **Özdoğan, Daloğlu**, 2020, s. 120; **Okutan Nilsson**, 2009, s. 439; **Tütüncü, Muharrem**: “Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-out)”, 2017, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 205.

⁶³⁷ **Özdoğan, Daloğlu**, 2020, s. 120.

⁶³⁸ **Tütüncü**, 2017, s. 251-253.

Ancak satın alma hakkının açılacak yenilik doğuran bir dava ile kullanılması ile hâkim şirketin keyfi olarak azınlığı şirketten çıkarması da engellenmiş olur.⁶³⁹

Söz konusu dava, hâkim şirket tarafından sebebin oluşmasına neden olan en fazla yüzde on paya sahip bağlı şirket ortağına karşı, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır⁶⁴⁰. Bu davada hâkim şirket, azlığın ortaklıktan çıkarılması için TTK m. 208’de belirtilen nitelikte sebeplerin oluştuğunu ispat etmelidir⁶⁴¹.

Açılan davada mahkeme tarafından TTK m. 208’deki şartların kümülatif olarak oluştuğuna kanaat edilirse payların satın alma bedeli belirlenir. Bu bedel, TTK m. 208 uyarınca, varsa borsa değeri, böyle bir değer olmaması halinde ise TTK m. 202/2. fıkrası uyarınca tespit edilecek değerdir. Yine TTK m. 202/2 uyarınca, payların değeri “*varsa en az borsa değeri, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değer veya genel kabul göre bir yöntemle göre belirlenecek bir değer*” olabilecektir. Dolayısıyla mahkeme tarafından, mahkeme kararına en yakın tarihteki değer, satın alma bedeli belirlenirken dikkate alınacak tarihtir⁶⁴².

Doktrinde, TTK m. 208’de pay değerinin varsa borsa değeri, yoksa TTK m. 202/2 uyarınca tespit edileceğinin öngörülmesi şeklindeki ifade, TTK m. 202/2. fıkrasında zaten borsa değerinin olup olmamasına göre çeşitli seçenekler sunulmuş olduğundan, TTK m. 208’de anılan maddeye atıf yapılmadan önce yeniden borsa değerine öncelik tanınmış olmasının bir anlam ifade etmediği gerekçesiyle eleştirilmekte olup, madde metninden “*varsa borsa değeri yoksa*” ifadesinin çıkarılmasının yerinde olacağı belirtilmektedir⁶⁴³.

⁶³⁹ Okutan Nilsson, 2009, s. 442; Taşdelen, s. 214;

⁶⁴⁰ Özdoğan, Daloğlu, 2020, s. 120.

⁶⁴¹ Okutan Nilsson, 2009, s. 444.

⁶⁴² Özdoğan, Daloğlu, 2020, s. 121.

⁶⁴³ Kendigelen, 2011 s. 192; Akın, 2013, s. 16.

3.2.5. Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılma

3.2.5.1. Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebep ile ortaklıktan çıkarılma TTK m. 640/3. fıkrasında düzenlenmiştir. TTK kapsamında haklı sebeplerin varlığı halinde ortağa mahkeme kararıyla şirketten çıkma hakkı tanındığı gibi şirkete de haklı sebebe dayanarak mahkeme kararı ile ortağı şirketten çıkarma hakkı tanınmıştır.

Haklı sebep kavramına ilişkin açıklamalara ortaklıktan haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile çıkma hakkı başlığı altında değinilmiştir⁶⁴⁴. Söz konusu açıklamalar haklı sebep ile ortaklıktan çıkarılma için de geçerlidir. Fakat haklı sebep ile ortaklıktan mahkeme kararı ile çıkma hakkına nazaran haklı sebep ile ortaklıktan çıkarılma hallerinin dar yorumlanması gerekmektedir. Zira haklı sebeplerle mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkmaya ilişkin sebepler ortağın şahsından, şirketin işleyişi ile ilgili hususlardan ya da ortaklar arası ilişkiden kaynaklanabilmekteyken; haklı sebep ile ortaklıktan çıkarılma hali ortağın şahsından kaynaklanan sebeplerden kaynaklanabilir. Bu nedenle ortağın şirketten doğan sebeplerle ortaklıktan çıkarılması söz konusu değildir. Örneğin, şirketin sürekli zarar etmesi ortaklıktan çıkma davası bakımından haklı sebep oluşturabilirken, ortaklıktan çıkarılma davasında haklı sebep teşkil etmeyecektir.

Anılan madde kapsamında hangi olay veya olguların haklı sebep teşkil ettiği hususuna haklı sebebin mahiyeti gereği değinilmemiştir. Bu nedenle hâkim haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini somut olayın koşullarına göre değerlendirecektir. Başka bir ifadeyle “yargıç somut olayın özelliklerine göre her dosyada içtihadını oluşturacaktır”⁶⁴⁵.

⁶⁴⁴ Bkz. 2.2.4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkma Hakkı.

⁶⁴⁵ **Çamoğlu, Ersin**: “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep ile Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2015, C. XXXI, S. 1, s. 9. (Anılış: Takdir Yetkisi)

Anılan madde metninden de anlaşılacağı üzere, haklı sebeple ortaklıktan çıkarma için sözleşmede bir hüküm bulunması gerekli değildir. Haklı sebeple çıkarılma Kanununun şirkete tanıdığı bir haktır.

Ortak, şirketin ortak amacına ulaşmasını zorlaştırıyor ya da engelliyorsa veya ortağın mevcut koşullar altında şirkette kalması, diğer ortakların şirkete devamını katlanılamaz duruma getiriyor ise haklı bir sebebin varlığı kabul edilebilecektir⁶⁴⁶.

TEKİNALP, şirkete bağlılık (sadaikat) yükümlülüklerinin, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin ihlâlini, ortağın şirket yönetiminde veya hesaplarında şirkete ihanet etmesini, ortaklar arasındaki güven temelini sarsılmasını haklı sebeplere örnek olarak gösterdikten sonra, haklı sebebin ortağın kusuruna bağlı olmadığını, bu nedenle ortağın devamlı hastalık veya kısıtlanma gibi şirketteki görevlerini yerine getirmemesinin de somut olayın özelliklerine göre şirketten çıkarılması için yeterli bir haklı sebep sayılabileceğini belirtmiştir⁶⁴⁷.

Dolayısıyla haklı sebebin oluşumunda ortağın kusurunun olup olmaması çıkarma kararının alınması bakımından önem arz etmemektedir. Fakat belirtmelidir ki, ortağın kusurunun özellikle de ağır kusurunun bulunması hâkim tarafından yapılacak olan haklı sebep nitelendirilmesinde kolaylık sağlayacaktır.

Hâkimin kusur bakımından yapacağı araştırma geniş kapsamda olmalıdır. Zira çıkarılma sebebi bakımından asıl kusuru bulunan ortağın, diğer ortağın veya ortakların çıkarılmasını talep etmesi halinde TMK 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralına aykırı olabilecektir.

Hâkimin yapacağı bu değerlendirme özellikle iki kişilik limited şirketlerde haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma halinde daha da önemli hale gelmektedir⁶⁴⁸.

⁶⁴⁶ Şener, 2017, s. 908; Pulaşlı, 2018, s. 2793.

⁶⁴⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 440.

⁶⁴⁸ Şener, 2017, s. 907; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 440.

3.2.5.1.1. Ortağın İflası ya da Payının Haczettirilmesinin Haklı Sebep Olarak Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği Hususu

Daha önce değindiğimiz üzere 6762 sayılı eTTK dönemindeki çıkarılma hallerinin, 6102 sayılı TTK'da düzenlenen hallerden bir farkı olmamakla birlikte, düzenleme farklılıkları bulunmaktadır. Nitekim 6762 sayılı eTTK'nın 551. maddesinde çıkma ve çıkarılma hakkı birlikte düzenlenmiş olup, şirket sözleşmesine dayanan çıkma hakkının düzenlendiği gibi şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle çıkarılma hakkına ilişkin olarak ayrı bir düzenleme yer almamaktaydı.

Mülga 6762 sayılı TTK'da ortağın çıkarılması bakımından haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma, sermaye payını ödemede temerrüde düşen ortağın ortaklıktan çıkarılması, şirketin infisahını önlemek amacıyla ortaklıktan çıkarılma olmak üzere üç hal öngörülmekteydi.

6762 sayılı eTTK 522. maddesi gereğince, ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla, şirketin feshini isteyebilmekteydi ve ortaklardan birinin payını haczettirmiş olan alacaklı da bu hakka sahipti. Bu nedenle, şirketin infisahını önlemek amacıyla ortaklıktan çıkarma işlemi yapılmaktaydı. 6102 sayılı TTK'da ise, böyle bir özel sebep düzenlemesi yapılmamıştır. Ancak anılan haller, şirket sözleşmesinde öngörülme suretiyle genel kurul kararıyla ortağın şirketten çıkarılması sebebi olarak öngörülebilecektir.

Esas sözleşmede hüküm bulunmaması halindeyse, TTK m. 640/3. fıkrasında düzenlenen “*genel çıkarılma sebebi*”⁶⁴⁹ olarak ifade edilen haklı sebeple çıkarmanın şartlarının bulunup bulunmadığı hususu da incelenebilecektir.

*POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU*⁶⁵⁰, iflas ve aleyhe icra takibi yürütülmesini birbirinden ayırarak incelemiştir.

⁶⁴⁹ Çamoğlu, 2008, s. 127.

⁶⁵⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 441.

Yazarlara göre, “ortağın yönetimdeki yeri veya pay oranı önem taşımaksızın iflas etmesi, çıkarılması bakımından haklı sebep olarak değerlendirilebilecektir. Ortağın aleyhine yürütülen icra takibinin haklı sebep olup olmadığı konusunda ise, takibin kesinleşip kesinleşmediği, takip konusu alacağın miktarı, mevcut ortak sayısı ve borçlu ortağın şirket içindeki yönetsel yetkileri dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır.”

3.2.5.1.2. Ortağın Sermaye Borcunu Ödemede Temerrüde Düşmesinin Haklı Sebep Olarak Değerlendirip Değerlendirilemeyeceği Hususu

Bir önceki başlıkta ifade edildiği üzere, 6762 sayılı eTK döneminde özel çıkarma sebepleri öngörülüyordu. Bu sebeplerden biri de ortağın sermaye borcunu ödemede temerrüde düşmesi haliydi. Ancak 6102 sayılı TTK’da söz konusu duruma ilişkin hususi bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK m. 585’e göre, “Esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları ... hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır”. Anılan Kanun maddesi gereğince, anonim şirketlere ilişkin TTK 481., 482. ve 483. maddeleri kıyasen limited şirketlere de uygulanacaktır.

ÇAMOĞLU’na göre, “kanunda haklı sebep kavramı sınırlandırılmadığından, bir ortağın sermaye borcunu ifa etmemesi, şirketin faaliyetlerini sürdürmesini güçleştiriyor veya önemli ölçüde engelliyorsa; şirketin yükümlülüklerini yerine getirmesinin önüne geçiyor ve bu sebeple şirket itibarını kaybediyorsa; başka bir ifadeyle, söz konusu sermaye borcunun ifa edilmemesi ortaklığın devamını çekilmez hâle getiriyorsa, TTK 640/3. fıkrası uyarınca haklı sebebin oluştuğu kabul edilebilecektir. Buna yönelik bir genel kurul kararının alınmasının ardından, şirket tüzel kişiliği çıkarma davası açabilecektir.”⁶⁵¹

BAHTİYAR, esas sermaye payının ödenmemesi nedeniyle temerrüde düşülmesi durumunda çıkarmanın mümkün olup olmadığı tartışmasını yerinde bulmamaktadır⁶⁵². Yazar, bu görüşüne, şu hususları gerekçe olarak göstermektedir: 6762 sayılı eTK

⁶⁵¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 441-442; Taşdelen, 2012, s. 220-222. Anılan yazarlar TTK m. 245/1-b. bendinde yer alan “Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi” halinin Kanunda haklı sebep olarak düzenlendiğini işaret ederek, görüşlerini destekler nitelikte olduğunu ifade etmektedir.

⁶⁵² Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 104.

döneminde, bir ortak-bir pay sistemi geçerli olduğundan ve yine bu eTK’da düzenlendiğinden, temerrüt hâlinde çıkarma mümkün idiyse de günümüzde, bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmektedir.

Temerrüt durumunda, TTK’nın 585. maddesi atfıyla TTK’nın 481-483. maddeleri kıyasen limited şirketlere de uygulanacaktır. Dolayısıyla ıskat prosedürünün uygulanması durumunda, TTK m. 483/1. fıkrası gereği, mütemerrit ortak ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacaktır.

BAHTİYAR, netice itibariyle çıkarmadan farklılık gösteren bu husus nedeniyle, ıskatı teknik açıdan, çıkarmadan ayırmakta ve ıskatı çıkarmanın bir türü olarak da kabul etmemektedir. Zira çıkarmada, ortak, şirketteki bütün payları bakımından ortaklık haklarını yitirmektedir⁶⁵³.

3.2.5.1.3. Yargıtay Kararları Doğrultusunda Haklı Sebep Oluşturan Haller

Yargıtay 11. HD. 11.06.2001 tarihli Esas: 2001/3297, Karar: 2001/5291 sayılı kararında⁶⁵⁴ haklı sebebi; *“Bir ortağın davranışları şirket faaliyetlerine sekte vuracak ve ızzar edecek ve karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte ise ortağın objektif iyiniyet kurallarına göre ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi gerekir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Aynı yönde Yargıtay 11. HD. 13.04.1989 tarihli Esas: 1989/74 ve Karar: 1989/2237 tarihli kararında⁶⁵⁵ ise, *“davalının ortağı olduğu şirket faaliyetlerine sekte verecek ve ızzar edecek ve devamlı huzursuzluk, geçimsizlik yaratıp devamlı davalara sebep olduğu, karşılıklı güven ortamının kalktığı ve ortakların mezkûr olaylardan sonra artık şirket halinde çalışmaya devam edebilmelerinin umulmasının mümkün görülmediği, davalının meydana gelen huzursuzlukta kusurlu olup olmamasının da neticeye müessir olmayacağı, davalının ihracını isteyen diğer ortakların kusurlu olduğunun savunulmadığı ve ispat*

⁶⁵³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 104.

⁶⁵⁴ (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁶⁵⁵ (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

edilmediği, objektif iyiniyet kurallarına göre davalının ihracı gerektiği” sonucuna varmakla haklı sebep teşkil eden durumlara değinmiştir.

Başka bir olayda, davacı şirket, davalı ortağın şirkette çalışan oğlunun, bilgisayar programındaki yetkilerini kullanarak hesaplarda oynamalar yaptığının tespit edildiğini, şirkete ait belge ve evrakların iş yerinden kaçırıldığını, davacı ve oğlu hakkında özel evrakta sahtecilik ve hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçlamaları ile kamu davası açıldığını ileri sürerek davalı ortağın haklı nedenlerle şirket ortaklığından çıkarılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Yerel mahkemece *“davalının çıkarılmasına ilişkin haklı sebepler olduğu gerekçeleriyle ... davalı(nın) şirket ortaklığından çıkarılmasına, ... şirket ortaklık payına isabet eden 563.001,08 TL'nin karar tarihinden itibaren isleyecek avans faizi ile birlikte davacı şirketten tahsili ile davalıya ödenmesine”* karar verilmiştir. Anılan karar Yargıtay tarafından onanmıştır⁶⁵⁶.

Limited şirket ortağının şirketin faaliyetine katılmasını sürekli şekilde engelleyen hastalığı Yargıtay kararlarında haklı sebep olarak incelenmiştir⁶⁵⁷. Yargıtay, söz konusu kararda, *“davacı şirketin esas sermaye payının yarısından fazlasına sahip olan ortaklardan oluşan ortaklar kurulunun toplanarak ortaklardan N. S. D'nin daimî hastalığı sebebiyle, ortaklıktan çıkarılmasına karar verildiği davada, tescil ve ilan edilmemiş olan anılan genel kurulu kararının TTK'nın 551/3. fıkrası uyarınca açılmış olan davanın ön şartı olan muvafakat niteliğinde olduğu, ATK'dan alınan raporda, davalının bedeninin yarısındaki daimi felç hastalığı nedeniyle şirketin yönetim işlerini yapmasının mümkün olmadığını, böylelikle ortağın ortaklıktan çıkarılmasında haklı sebebin olduğu gerekçesiyle asıl davanın kabulüne, ortada genel kurul kararı olmadığından anılan kararın iptalinin mümkün olmaması nedeniyle de birleşen davanın reddine”* karar vermiştir.

Yine başka bir somut olayda, müdür, ücret alacağı için limited şirketi dava ederek, aldığı kararı icraya koymak suretiyle şirketin anılan borç için teminat göstermek zorunda

⁶⁵⁶ Yargıtay 11. HD'nin 08.06.2015, E: 2015/2292, K: 2015/7902 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁶⁵⁷ Yargıtay 11. HD'nin 11.05.1998, E: 1998/1915, K: 1998/3246 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

olmasına neden olduktan sonra, şirket söz konusu ortağı haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması için dava etmiştir.

İlk derece mahkemesi tarafından davanın reddi üzerine, davalı ortak şirket aleyhine yasal vekâlet ücretinin ödenmesi bakımından icra takibi başlatmıştır. Bu nedenle davacı şirkette, davalı şirket ortağının şirketi güç durumda bıraktığını, ortaklar arası güven ilişkisinin zedelendiğini iddia etmiştir. Yargıtay tarafından, “*davalının, müdürlük ücret alacağı ile yasal vekâlet ücret alacağı için dava ve takip yoluna başvurmuş olduğu olayda, davalının hukuka aykırı olmayacak şekilde dava ve takip yoluna başvurarak yasal haklarını kullanmış olmasının, ortak olduğu şirkete yönelik yükümlülüklerini ihlal ettiği ve şirket ortaklığından çıkarılması bakımından haklı sebebin doğduğu anlamına gelmeyeceğinden, ilk derece mahkemesince yazılı gerekçelerle anılan hallerin haklı sebep olarak kabulü ve davalı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi uygun görülmemiş ve hükmün bozulmasına*” karar verilmiştir⁶⁵⁸.

Yargıtay benzer nitelikte bir kararında, “*davalı şirket ortağının, dava harici üçüncü bir kişiye olan borcu hasebiyle davacı şirket hisseleri üzerinde icra takibi yapılması durumunun şirketi zarara uğrattığı anlamına gelmeyeceğini bu nedenle ortaklıktan çıkarılmasına sebep olabilecek bir haklı sebebin olmadığına*” karar vermiştir⁶⁵⁹.

Bu kapsamda ortağın “*ehliyetini kaybetmesi, daimî hastalığı, yaşlılık yahut sakatlanma gibi nedenlerle şirkette görevli olduğu işleri yapamaması*⁶⁶⁰, hileli ve benzeri ya da ahlaka aykırılık teşkil eden fiillerde bulunması⁶⁶¹, güven ilişkisine ciddi şekilde zarar verici davranışlar sergilemesi⁶⁶², diğer ortaklara haksız fiil oluşturan davranışlarda bulunması yahut rencide eden söz sarf etmesi⁶⁶³, şirketin işleyişini genel kurul kararlarına devamlı karşı çıkarak engellemeye çalışması⁶⁶⁴, şirketin ismini lekeleyen

⁶⁵⁸ Yargıtay 11. HD'nin 28.11.2016, E: 2015/11702 K: 2016/9153 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü).

⁶⁵⁹ Yargıtay 11. HD'nin 20.06.2002, E:2447 K:6370 sayılı kararı detaylı bilgi için bkz. **Eriş, Gönen:** “Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler”, 2007, C. 2, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 2833.

⁶⁶⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 440; **Pulaşlı**, 2018, s. 2794; **Erdil**, 2010 s. 71.

⁶⁶¹ **Yıldız**, 2007, s. 159.

⁶⁶² **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 73; **Erdil**, 2010 s. 68; **Taşdelen**, 2012, s. 224.

⁶⁶³ **Erdil**, 2010 s. 70.

⁶⁶⁴ **Taşdelen**, 2012, s. 225.

tarzda bir yaşam tarzı içinde olması⁶⁶⁵, ortaklıktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmemesi⁶⁶⁶, rekabet yasağının ihlali ya da sadakat borcuna aykırı davranışlar⁶⁶⁷” haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma hallerine örnek olarak gösterilebilir.

3.2.5.2. Genel Kurul Kararı

Şirketin isteminin ardından limited şirket ortağının mahkeme kararı ile haklı sebeplere dayanmak suretiyle şirketten çıkarılabilmesi hali TTK m. 640/3. fıkrasında düzenlenmiştir. Madde metninde açıkça belirtilmemiş olsa da şirketin mahkemeden söz konusu talepte bulunabilmesi için öncelikle bir genel kurul kararı alınması gerekmektedir. Nitekim TTK m. 616/1-h bendinde şirketin haklı sebeple bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden istemde bulunması genel kurulun devredilemez yetkilileri kapsamında yer almaktadır. Ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması için gerekli genel kurul kararı alındıktan sonra çıkarma davası görevde bulunan şirket müdür veya müdürlerince açılır.

ÇAMOĞLU ve ŞENER’e göre, “ortağın ortaklıktan çıkarılması için açılan davada genel kurul kararının varlığı bir dava şartıdır⁶⁶⁸.”

BAHTİYAR da “genel kurul kararı alınması halinin bir dava şartı olduğunu ifade etmekle birlikte, karar alınmadan böyle bir davanın açılması halinde, HMK 115/2. maddesi gereğince, eksiliğin giderilmesi bakımından davacıya süre verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁶⁶⁹.” Ayrıca belirtmek gerekir ki, birden fazla ortağın haklı sebeplere dayanılarak ortaklıktan çıkarılabilmesi amacıyla açılacak çıkarma davasında, bu yönde alınacak genel kurul kararının çıkarılmak istenen her ortak bakımından birbirinden bağımsız olarak ve ayrı ayrı alınması gerekmektedir⁶⁷⁰. Diğer yandan, ortağın ortaklıktan çıkarılması için dava açılmadan önce genel kurulda çıkarılma yönünden alınacak karar,

⁶⁶⁵ Çamoğlu, 2014, s. 11.

⁶⁶⁶ Şener, 2017, s. 909; Şahin, 2013, s. 194.

⁶⁶⁷ Erdil, 2010 s. 69.

⁶⁶⁸ Çamoğlu, Çıkma, 2014, s.10; Şener, 2017, s. 905.

⁶⁶⁹ Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 110.

⁶⁷⁰ Şener, 2017, s. 904.

önemli kararlar arasında yer aldığından TTK 621/1’de belirtilen nitelikli yeter sayı ile alınabilecektir.

ARSLANLI/DOMANIÇ, bu durumu eleştirmekle birlikte, “*TTK 636/3. maddesi (eTTK m. 551/2) uyarınca, her bir ortağın tek başına, haklı sebebin gerçekleşmesi durumunda şirketin feshini isteme hakkı varken, TTK 621/1-h. maddesi uyarınca, haklı sebebin ortağın şahsında gerçekleşmesi ile birlikte söz konusu ortağın şirketten çıkarılması bakımından alınacak olan genel kurul kararının nitelikli yeter sayı ile alınabilmesinin aşırı titizlik olduğunu*” ifade etmiştir⁶⁷¹.

3.2.5.3. Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkarma Davası

3.2.5.3.1. Davada Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Davanın Tarafları

Görevli mahkeme, çıkarma davası mutlak bir ticari dava niteliğinde olduğundan asliye ticaret mahkemesidir (*TTK m. 4-5*). Yetkili mahkeme ise, şirket tüzel kişiliğinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (*HMK m. 14/2*).

Daha önce değindiğimiz üzere alınan genel kurul kararının akabinde açılacak olan çıkarma davasında davacı, şirket tüzel kişiliğidir. Nitekim birçok Yargıtay kararında da belirtildiği üzere, şirket ortaklığından çıkarma davası şirket tarafından açılmalıdır. Anılan husus dava şartı olduğundan mahkemece resen dikkate alınmalıdır. Bu nedenle ikiden fazla ortağı bulunan şirket ortakları tarafından çıkarma davası açıldığı takdirde davanın HMK 114/1-d, 115/2. maddeleri uyarınca usulden reddine karar verilir⁶⁷². Ancak iki ortaklıktan oluşan limited şirketlerde istisna olarak, haklı sebep şahsında gerçekleşmemiş ortak tarafından bu dava açılabilir⁶⁷³.

Diğer yandan TTK 640/3. maddesi uyarınca, ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması için gerekli genel kurul kararı alınmasının akabinde çıkarma davası görevde bulunan

⁶⁷¹ Arslanlı/ Domaniç, 1989 s. 769-770.

⁶⁷² Yargıtay 11. HD’nin 13.06.2017, E: 2016/1133 K: 2017/3662 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁶⁷³ Şener, 2017, s. 907.

şirket müdür veya müdürlerince açılır. Ancak hakkında çıkarma kararı alınan kişi şirket müdürü ise, bu davayı diğer müdürler açacaktır.

Eğer bu ortak şirketteki tek müdür olup genel kurul kararıyla TTK 630. madde gereğince bu müdür görevden alınarak şirkete yeni bir müdür atanmamış yahut davada ortak sıfatına sahip tüm müdürlerin şirketten çıkarılması isteniyor ise bu durumda şirkete dava açılması bakımından temsil kayyımı atanması, her ilgili tarafından mahkemeden talep edilebilecektir (TMK m. 426)⁶⁷⁴. Tek bir ortak bu davayı açmaya yetkili olmayacaktır.

Çıkarma davasının şirketten çıkarılmak istenen ortağa karşı açılması gerektiğinden, çıkarma davasında davalı, haklı sebebin şahsında gerçekleştiği iddia edilerek şirketten çıkarılmak istenen ortaktır⁶⁷⁵.

3.2.5.3.2. Haklı Sebep ile Çıkarma Hakkının Kullanılabileceği Süre

Her ne kadar TTK'da şirketin çıkarma hakkının ne zaman kullanılabileceğine ilişkin bir süre öngörülmemiş ise de bu hususta şirkete süresiz bir çıkarma hakkı tanımak hukukun genel ilkeleri ile bağdaşmayacaktır. Dolayısıyla bu hak, haklı sebebin öğrenilmesinden itibaren uygun bir süre içinde kullanılmalıdır⁶⁷⁶. Bu nedenle şirketten çıkarılmak istenen ortağın haklı sebeple çıkarılmasını gerektirecek bir davranışının gerçekleştiğinin öğrenildiği andan itibaren uzunca bir süre sessiz kalınmasının ardından genel kurul kararı alınmış olması hali, TMK 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Bu kapsamda uzun süre sessiz kalıp akabinde alınmış olan genel kurul kararına dayanarak açılan çıkarma davası aynı zamanda çelişkili davranma yasağına aykırı bir işlem olacak ve dolayısıyla da hakkın kötüye kullanımı söz konusu olacaktır⁶⁷⁷.

ÇAMOĞLU, şirketin böyle bir halde uzun süre sessiz kalması durumunun, koşullara göre şirketin feragati olarak nitelendirilebileceğini belirttikten sonra uzun süre sessiz kalma halinin, haklı sebebin gerçekleşmesinin etkisini azaltacağını ve mahkemenin takdirini

⁶⁷⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 439.

⁶⁷⁵ Şener, 2017, s. 908.

⁶⁷⁶ Çamoğlu, Haklı Sebep ile Çıkarılma, 2008, s.164.

⁶⁷⁷ Öztürk Dirikan, 2005, s. 88.

olumsuz yönde etkileyeceğini, bu nedenle mahkeme kararının davanın reddi yönünde olabileceğini ifade etmiştir⁶⁷⁸.

Açıklamalara paralel olarak haklı sebebin gerçekleştiğinin öğrenilmediği durumda, aradan ne kadar süre geçerse geçsin haklı sebep var olduğu sürece çıkarma hakkının mevcudiyetinin devam edeceği söylenebilir. Hatta böyle bir durumda haklı sebebin varlığının, şirketten uzun süre saklanması hali gibi, ikinci bir haklı sebep daha karşımıza çıkabilir. Ancak burada, haklı sebebin etkisini kaybettiği sorunu tekrar gündeme gelebileceğinden hâkim bu değerlendirmeyi yaparken, gerçekleşen sebebin, aradan uzun süre geçmesine rağmen hâlâ şirketin devamını ortaklar bakımından katlanılamaz hale getirip getirmediğini irdelemelidir⁶⁷⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki, haklı sebebin sürekli olarak tekrar edilmesi durumunda, bu davranış devam ettiği sürece, şirketin çıkarma davası açma hakkı mevcudiyetini koruyacaktır⁶⁸⁰.

3.2.5.3.3. Mahkemenin Vereceği Karar

Mahkeme tarafından çıkarma sebebi haklı görülerek dava kabul edilirse çıkarma kararı verilir. Mahkemenin vereceği bu karar yenilik doğurucu bir haktır⁶⁸¹. Haklı sebeplere dayanılarak mahkeme kararı ile şirketten çıkmada olduğu gibi haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmada son çaredir. Ortaklar arasında çıkan anlaşmazlıklar, haklı sebep şahsında gerçekleşen ortağın çıkarılması dışında daha yumuşak tedbirler ile giderilebilir ise ortağın şirketten çıkarılmaması gerekir.

BAŞTUĞ ve ŞENER, ortağın şirketten çıkarılmasına son çare olarak başvurulması gerektiğini ifade ederek ortakların çıkarma davası açmadan evvel diğer farklı tedbirlere başvurup başvurmadıklarının hâkimin kontrolünde olması gerektiğine değinmiştir⁶⁸².

Mahkeme şirketin ortağı çıkarma sebebini haklı bulmaz ya da genel kurul kararlarının butlan ile sakat olduğunu tespit ederse, davayı reddedecektir. Böylelikle davalı şirketten

⁶⁷⁸ **Çamoğlu**, *Haklı Sebeple Çıkarılma*, 2008, s.164.

⁶⁷⁹ **Çamoğlu**, *Haklı Sebeple Çıkarılma*, 2008, s.165-166.

⁶⁸⁰ **Pulaşlı**, 2018, s. 2794; **Aydın**, 2015, s. 52.

⁶⁸¹ **Baştuğ**, 1966, s. 60.

⁶⁸² **Şener**, 2017, s. 903; **Baştuğ**, 1966, s. 60.

çıkarılmak istenen ortağın ortaklığı devam edecektir. Genel kurulda hakkında çıkarılma kararı alınan ilgili ortak, genel kurul kararının butlanının tespitini ya da iptalini isteyebilecektir.

Anılan durumda, mahkeme butlanın tespiti veya iptal davasını bekletici mesele yapmalıdır. Nitekim, daha önce değindiğimiz üzere çıkarılma davası bakımından genel kurul kararının varlığı bir dava şartıdır⁶⁸³. Mahkeme sadece genel kurul kararının butlanı yahut iptali durumunu nazara alabilecek ancak genel kurul yerine geçerek çıkarılma kararı alamayacaktır⁶⁸⁴.

3.2.5.4. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma

Mülga 6762 sayılı eTTK dönemindeki tartışmalara konu edinildiği gibi iki ortaklıktan oluşan limited şirketlerde, ortağın ortaklıktan çıkarılması hususunda genel kurul kararı alınmasının gerekli olup olmadığı doktrinde tartışmalı olup, 6102 sayılı TTK döneminde de güncelliğini korumaktadır. Anılan halde genel kurul kararının alınması gerektiği görüşünde olan yazarlar olduğu gibi genel kurul kararı alınmasının gerekli olmadığını savunan yazarlar da vardır.

Genel kurul kararının alınması görüşünde olan yazarlar⁶⁸⁵, genel kurul kararı alınmasının haklı sebeple çıkarılma davasının bir ön koşulu olduğunu kabul ederek genel kurul kararı alınması için gerekli olan yeter sayı, iki ortaklıktan oluşan limited şirketlerde sağlanamayacağından, çıkarılma davası açılmayacağını savunmaktadırlar. Böyle bir durumda yapılması gerekenin ise şirketin feshini talep etmek olduğunu ifade etmektedirler.

ŞAHİN, nisapları tek başına sağlayabilecek olan ortağın haklı sebeple çıkarılma talebinde bulunabileceğini belirtmektedir. Anılan görüşe göre, azınlık sermaye sahibi, çoğunluk sermaye sahibini ortaklıktan çıkaramayacaktır.

⁶⁸³ Şener, 2017, s. 906.

⁶⁸⁴ Yıldız, 2007, s. 160.

⁶⁸⁵ Baştuğ, 1966, s. 60; Taşdelen, 2012, s. 222; Şahin, 2013, s. 195-196; Erdil, 2010 s. 80.

Genel kurul kararının alınması gerekmediği görüşünde olan yazarlar⁶⁸⁶, haklı sebeple çıkarma davasının genel kurul kararı alınmaksızın, doğrudan diğer ortak tarafından açılabileceğini ifade etmişlerdir.

ŞENER, “şirketin çıkarma davasında herhangi bir rolünün olmadığını, davanın taraflarının şirketin her iki ortağı olduğunu ayrıca dava hakkının actio pro socio’dan (bağımsız dava takip yetkisinden) kaynaklandığını” belirtmiştir⁶⁸⁷.

AKER’e göre, “anılan hususta kanunda örtülü boşluk bulunmaktadır. Bu sebeple amaca uygun olarak sınırlamalar yapılabilir⁶⁸⁸. Zira TTK 621/1-h’de aranan yetersayı hususu, tek kişilik limited şirketin varlığının mümkün olduğu TTK sisteminde iki ortaklı limited şirketin menfaatlerine yanıt vermemektedir. Anılan yazara göre nasıl ki TTK 636/3. maddesi gereğince, tek bir ortak şirketin haklı sebeple feshini dava edebiliyor ise iki ortaklı limited şirketlerle sınırlı olarak, genel kurul kararı alınmaksızın, diğer ortak haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma davası açabilmelidir.”

*BAHTİYAR*⁶⁸⁹, genel kurul kararının alınması gerekmediği görüşüne gerekçe olarak; eTK döneminde, tek kişilik limited şirket kurulması olanağı bulunmadığından, Yargıtay içtihatlarında, iki ortaktan oluşan limited şirketlerde bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması için açılacak davanın, aslında ortaklığın feshinin talep edildiği dava olarak kabul edileceğini, ancak TTK 573. madde gereği günümüzde tek kişilik limited şirket kurmak mümkün olduğundan bu gerekçenin artık geçerli olmadığını belirtmiştir.

Bir başka gerekçe ise “haklı sebebi gerçekleştiren ortağın kusurlu olmasının da imkân dâhilinde olmasıdır. Bu durumda davanın açılmayacağı varsayılırsa haklı sebebi gerçekleştiren ortak bir nevi ödüllendirilmiş sayılacaktır. Dolayısıyla, diğer ortağa, şirketin feshini dava etmek veya kendisinin ortaklıktan çıkmasını talep etmek dışında bir olanak kalmamaktadır. Böyle bir halde şirket haklı sebebin şahsında gerçekleştiği ve

⁶⁸⁶ **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 82; **Şener**, 2017, s. 907; **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 114; **Aker**, 2016, s. 104-106; **Üçışık Güzin**: “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan”, İstanbul, 2003, s. 202.

⁶⁸⁷ **Şener**, 2017, s. 907.

⁶⁸⁸ **Aker**, 2016, s. 104-106.

⁶⁸⁹ **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 114.

hatta kusurlu bulunan ortakla devam etmek durumunda kalacaktır. Bu nedenle, kollektif şirketlerde anılan hususun TTK m. 257’de düzenlenmesine rağmen limited şirketler bakımından düzenlenmemiş olması kanunda bilinçsiz bir boşluğun varlığını gösterir⁶⁹⁰. Söz konusu boşluğu doldurmak hâkimin görevidir (TMK m. 1-2).”

BAHTİYAR anılan görüşüne, Yargıtay’ın, iki ortaktan oluşan limited şirkette bir ortağın diğer ortağa karşı husumet yöneltmek için iki ortaklı limited şirketin feshine dair açılan davada, her ne kadar şirkete husumet yöneltmeden dava görülemeyecek ise de şirketin iki ortağının da davada taraf olması nedeniyle davanın esasının incelenmesinde bir usulsüzlük görülmediği yönündeki kararını⁶⁹¹ gerekçe olarak göstermiştir. Yazara göre, “nasıl ki anılan davada taraf teşkilinin sağlandığı Yargıtay tarafından kabul edilmişse, iki ortaklı limited şirkette, bir ortağın diğer ortağa karşı açtığı haklı sebeple çıkarma davasının da şirket adına açılmış olduğu kabul edilmelidir⁶⁹².”

Kanaatimizce de her ne kadar TTK m. 621 gereğince, ortaklıktan çıkarma istemiyle mahkemeye başvurmak için öncelikle çıkarma yönünde anılan maddede belirtilen yeter sayı ile karar alınması gerekmekte ise de iki ortaklı limited şirketler yönünden bu kuralın uygulanmaması gerekmektedir. Aksi halde, anılan durumda haklı sebeple şirketten çıkarma davası açma olanağı bulunmayacaktır. Bu nedenle, iki ortaklı limited şirketlerde genel kurul kararının alınması koşulunun aranmaması somut olay adaletinin gerçekleşmesini de sağlamaktadır.

3.2.6. Haklı Sebeple Fesih Davası Sonucu Mahkeme Kararıyla Ortaklıktan Çıkarılma

3.2.6.1. Haklı Sebeple Fesih Davası

Her ortağın haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden şirketin feshini isteyebileceği TTK m. 636/3. fıkrasında düzenlenmiştir. Madde hükmünde ayrıca mahkemenin şirketin

⁶⁹⁰ **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 114.

⁶⁹¹ Yargıtay 11. HD’nin 03.03.2009, E: 2007/7822 K: 2009/2454 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁶⁹² **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 120.

feshi yerine, davacı ortağın payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına ya da duruma uygun düşen kabul edilebilir bir başka çözüme hükmedebileceğine değinilmiştir. Haklı sebeple fesih davası yenilik doğuran dava niteliğindedir.⁶⁹³

Haklı sebeple fesih davasında görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi (*TTK m. 4-5*), yetkili mahkeme ise şirket tüzel kişiliğinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (*HMK m. 14/2*).

ŞENER, söz konusu davanın şirkete karşı açılmasından dolayı yetkili mahkemenin HMK m. 6'ya göre belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak hem HMK m. 6 hem de HMK m. 14/2 gereği, bu davada yetkili mahkeme, şirket tüzel kişiliğinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Anılan husus, yetki sözleşmesinin yapılıp yapılamayacağı bakımından önemlidir. Zira HMK m. 14/2 kesin yetki halidir, bu nedenle aksi yönde bir yetki sözleşmesi yapılamaz⁶⁹⁴.

Davacı, haklı sebeple şirketin feshini talep eden ortak, davalı ise şirket tüzel kişiliğidir.

ŞENER'e göre⁶⁹⁵, “iki ortaklı limited şirketler bakımından, şirket tüzel kişiliğinin davalı olarak gösterilmesi hususunda bir istisna tanınmalı ve davanın diğer ortağa karşı açılabilmesi gerekir.”

Yine *ŞENER*'e göre, “*TTK 636/3. madde kapsamında haklı sebeple fesih davasının öncesinde, fesih davasının davacısı olan ortağa, TTK 640/3. madde kapsamında haklı sebeple çıkarma davası açılmış ise daha sonra açılan fesih davası bakımından, önceki tarihli çıkarma davası bekletici mesele yapılmalıdır.*” Nitekim çıkarma davası sonucunda sebep haklı görülerek davanın kabulü ile davalı ortağın şirketten çıkarılmasına karar

⁶⁹³ Haklı sebeple fesih davasının tipik bir yenilik doğurucu dava niteliğinde olmadığına dair görüş için bkz. **Yıldırım**, 2013, s. 58 vd.

⁶⁹⁴ **Kuru Baki**: “İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku”, İstanbul, Legal Yayınevi, 2016, s. 112 vd.

⁶⁹⁵ **Şener**, 2017, s. 975-976.

verilirse, haklı sebeple fesih davası bakımından çıkarılan ortak davacı sıfatını kaybedecektir. Bu nedenle, fesih davasının devam edilmesine olanak kalmayacaktır⁶⁹⁶.

Haklı sebeple fesih davasının ne zaman açılması gerektiğine dair bir düzenlemeye TTK'da yer verilmemiştir.

Ancak haklı sebeple çıkarma davasında belirttiğimiz üzere haklı sebeple fesih davası da haklı sebebin öğrenilmesinden itibaren uygun bir süre içinde açılmalıdır.

Öğrenmenin ardından uzun bir süre sessiz kalınarak, bu sebebe dayanarak haklı sebeple fesih davası açılması TMK m. 2 uyarınca hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olacaktır⁶⁹⁷.

3.2.6.2. Alternatif Çözüm Olarak Davacının Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilmesi

Mahkemenin, haklı sebeple fesih talebinde bulunan ortağı, ortaklıktan çıkarmaya karar vermesi mümkündür (*TTK m. 636/3*). Bu hususa ilişkin olarak, Yargıtay 11. HD. 11.12.2017 tarihli, E: 2016/5099, K:2017/7124 sayılı; davacı ortağın müdürlük görevinden azledilerek şirkete kayyım atanmasına ilişkin kararın kesinleştiği, ortakların şahsi çıkarlarının şirket çıkarlarından daha fazla önem arz ettiği, davalı şirketin feshedilmesi için yeterli haklı sebebin olduğu fakat bu duruma sebep olan kişinin davacı ortak olduğu, bu nedenle şirketin feshi yerine feshi talep eden davacının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi gerektiğine dair kararı örnek gösterilebilir.

Mahkemeye şirketin feshi yerine ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verebilme imkânı, anılan maddede kabul edilebilir diğer çözümlere örnek olarak gösterilmiştir. Fakat Kanun tarafından bu örnekleme yapılmış olması, söz konusu çözümün öncelik taşıması gerektiği anlamı taşımamaktadır⁶⁹⁸.

⁶⁹⁶ Şener, 2017, s. 972.

⁶⁹⁷ Şener, 2015, s. 636.

⁶⁹⁸ Yıldırım, 2013, s. 280.

Hâkim, takdir yetkisi çerçevesinde bir değerlendirme yaparak daha uygun, elverişli bir çözüm olmadığı takdirde ve haklı sebebin varlığı halinde, son çare olarak şirketin feshine karar verecektir. Medeni usul hukuku bakımından söz konusu olan taleple bağlılık ilkesi geçerli olmakla birlikte TTK m. 636/3. fıkrasında hâkime tanınmış olan alternatif çözüm yollarına başvurabilme yetkisi bu ilkenin istisnası olarak kabul edilmelidir⁶⁹⁹. Zira madde metninde de açıkça yer aldığı üzere “*Mahkeme istem yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme*” hükmedebilecektir.

Doktrinde, bu çözüm yollarına örnek olarak; hâkimin kâr dağıtımına karar vermesi, gereğinde azınlığın bir temsilcisini yönetim kuruluna ataması, hatta yönetim kurulu veya genel kurulun bazı kararlarını tâdil veya iptal etmesi, şirket esas sözleşmesini değiştirmesi, bölünmeye ya da kısmi tasfiyeye, şirketin bazı malvarlıklarının ve iştiraklerinin satışına karar vermesi sayılmıştır⁷⁰⁰.

Ortağın alternatif çözüm yolu olarak ortaklıktan çıkarılabilmesi için öncelikle şirkete karşı haklı sebeple fesih davası açılmış olmalıdır. Başka bir ifadeyle, ortağın haklı sebeple fesih davası açmak dışında kalan yargısal girişimleri, TTK m. 636/3 kapsamında ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesine imkân tanımaz. Örnek vermek gerekirse, ortağın şirket aleyhine icra takibi başlatması, genel kurul kararına karşı butlanın tespiti ya da iptal davası açması, müdür aleyhine sorumluluk veya ceza davası açması, TTK m. 636/3 kapsamında değerlendirilemeyecektir⁷⁰¹.

ÇAMOĞLU, haklı sebeple fesih davası sonucunda, bir ortağın ortaklık hakkının mahkeme kararıyla sona ermesi durumunu, çıkarılma olarak değil, davacının şirketten çıkmasına izin verilmesi şeklinde nitelendirmektedir⁷⁰².

⁶⁹⁹ **Şahin, Ayşe**: “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi”, 2013, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 492; **Şener**, 2017, s. 1010; **Bahtiyar**, Çıkarma Davası, 2016, s. 120.

⁷⁰⁰ Anılan çözüm yollarına ilişkin detaylı bilgi için bkz. **Çamoğlu, Takdir Yetkisi**, 2015, s. 14-18.

⁷⁰¹ **Pulaşlı**, 2017, s. 820; **Çamoğlu**, Çıkma, 2014, s.15- **Çamoğlu**, Çıkma, 2014, s.15-16.

⁷⁰² **Çamoğlu, Ersin**: “Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2016, s. 67-68.

Yazara göre, “*çıkma, TTK m. 638’de ortağa bir hak olarak tanınmışken, çıkarılma ancak şirket kararıyla veya haklı sebebin bulunduğu durumda şirketin talebi üzerine mahkeme kararıyla alınabilmektedir*”. Yine yazara göre, “*TTK m. 636/3, şirketin feshini talep eden ortağın cezalandırılması amacıyla kullanılmamalıdır. Bu nedenle, m. 636/3 kapsamında ortaklık sıfatının sona erdirilebilmesi için, kural olarak ortağın bu yönde bir talebi olmalı ya da rızası bulunmalıdır*”⁷⁰³.

Yazar, bazı istisnai durumlarda, davacı ortağın rızasının aranmaması gerektiğini belirttikten sonra, davacının haklı sebeple şirketin feshini talep etme hakkını kötüye kullanması, çoğunluğa karşı bir tehdit unsuru olarak davayı açması ve böylelikle haksız menfaat elde etmeyi beklemesi, kendisinin bizzat haklı sebebin oluşumunda kusurlu bulunması hallerini, bu istisnaî hallere örnek olarak göstermektedir⁷⁰⁴.

Hâkimin kanaati davacının ortaklıktan çıkarılması yönünde ise, payın gerçek değerinin ödenmesi bakımından, ödemenin miktarı, ödemenin hangi kaynaktan ve nasıl gerçekleşeceğinin de kararda belirtilmesi gerekmektedir. Bu noktada, davacının payının üçüncü kişilerce ya da şirket tarafından satın alınması yoluna gidilebileceği gibi sermayenin azaltılması yoluna da başvurulabilecektir⁷⁰⁵.

3.2.6.3. Alternatif Çözüm Olarak Diğer Ortaklarının Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilip Verilemeyeceği Hususu

TTK m. 636/3 hükmünde, mahkeme tarafından, davacı ortak dışındaki diğer ortakların çıkarılmasına karar verilip verilemeyeceği hususu açıkça düzenlenmemiştir. Anılan madde gerekçesinde de bu konuda bir bilgi bulunmamaktadır.

ŞAHİN, İsviçre doktrinine atıf yaparak “*haklı sebeple fesih davası neticesinde, hükmün davalı şirket üzerinden kurulması gerektiğini, davaya taraf olmayan diğer pay sahipleri hakkında çıkarma kararı verilmesinin, medenî usul hukuku ilkeleriyle bağdaşmayacağını,*

⁷⁰³ Çamoğlu, Fesih, 2016, s. 68.

⁷⁰⁴ Çamoğlu, Fesih, 2016, s. 68.

⁷⁰⁵ Çamoğlu, 2015, s. 11.

bu sebeple davanın tarafı olmayan diğer pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesinin mümkün olmadığını” ifade etmiştir⁷⁰⁶.

BAHTİİYAR da bu görüşe katılmaktadır. Ancak yazar, iki ortaklı limited şirketler bakımından durumun farklılık arz edebileceği kanaatindedir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, iki kişilik limited şirkette, haklı sebep davacı ortak dışındaki ortak bakımından da gerçekleşmişse, davacı dışındaki ortağın çıkarılmasına karar verilmesi istisna olarak mümkün olmalıdır⁷⁰⁷.

Anılan halde haklı sebeple fesih davası, diğer ortağın haklı sebeple çıkarılmasını içeren terditli bir taleple açılabilir⁷⁰⁸. Yine diğer ortağın şirketin yanında davalı olarak gösterilmesi mümkün olmalıdır⁷⁰⁹. Bu durumda usuli problemlerin doğmasına engel olunmuş olur.

3.2.7. Ortaklıktan Çıkarılma Halinde Mahkemece Alınabilecek Tedbirler

TTK m. 638/2 gereğince, mahkemeden ortaklık sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerle ilişkin olarak tedbir kararı talep edilebilecektir⁷¹⁰. Anılan hususa ortaklıktan çıkma halinde değinmiştik⁷¹¹. Her ne kadar TTK 638. maddesi, çıkma hakkına ilişkin bir düzenleme olarak kanunda yer alıyor olsa da 638/2. fıkrasında anılan tedbirler, ortaklıktan çıkarma davasında da alınabilir⁷¹².

Madde metninde açıkça belirtildiği üzere, mahkemenin tedbir kararı verebilmesi için, bu yönde bir talep olması gerekmektedir. Tedbir kararının alınması yönündeki talep, dava öncesinde de dava sırasında da mahkemeye yöneltilebilecektir. TTK m. 638/2’de belirtilen tedbirlerin alınması, ihtiyatî tedbir kararının alınması usulüne tâbi olacaktır. Bu durumda, HMK m. 389 vd. hükümlerine bakılacaktır.

⁷⁰⁶ Şahin, 2013, s. 526-527.

⁷⁰⁷ Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 124.

⁷⁰⁸ Şahin, 2013, s. 400-401.

⁷⁰⁹ Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 124-125; Şener, 2017, s. 1015.

⁷¹⁰ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 774; Bahtiyar, Çıkarma Davası, 2016, s. 111; Aker, 2016, s. 100-101.

⁷¹¹ Bkz. 2.2.4.5 İhtiyatî Tedbir Talep Hakkı.

⁷¹² Şener, 2017, s. 912.

HMK m. 390'a göre, "*İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir. Talep edenin haklarının derhâl korunmasında zorunluluk bulunan hallerde, hâkim karşı tarafı dinlemeden de tedbire karar verebilir. Tedbir talep eden taraf, dilekçesinde dayandığı ihtiyati tedbir sebebini ve türünü açıkça belirtmek ve davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorundadır.*". Ayrıca, HMK m. 392 uyarınca, ihtiyatî tedbir talep edenin haksız çıkması durumunda, karşı tarafın zarara uğraması ihtimali bulunmaktaysa, hâkim teminat gösterilmesine de karar verebilecektir.

Mahkemenin tedbir kararını verebilmesi için, somut tehlikenin varlığının açıkça ortaya konulması gerekir. Talep edilen tedbirlerin alınması durumunda, verilecek kararlar tehlikenin önlenebileceği kanaati mahkemede uyandırılmalıdır. Mahkeme, tedbir kararını vermezse, ortağın, ortaklığa karşı hak ve yükümlülükleri devam edecektir⁷¹³.

Mahkemede, somut olay bakımından, tedbirlerin alınması gerektiği konusunda kanaat oluşmuşsa, hâkim, m. 638/2 gereği, ortağın, ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının ya da tümünün dondurulmasına karar verebilecektir.

HMK m. 397/2 gereği, kural olarak, ihtiyatî tedbir kararının etkisi, aksi belirtilmediği takdirde, nihaî kararın kesinleşmesine kadar devam eder. Ancak, HMK m. 396/1 gereği, durum ve koşulların değiştiği sabit olursa, mahkeme tarafından, talep üzerine ihtiyatî tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına teminat aranmaksızın karar verilebilecektir.

⁷¹³ Şener, 2017, s. 914.

4. BÖLÜM: ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN HUKUKİ SONUÇLARI

4.1. ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN İÇ VE DIŞ İLİŞKİDE ETKİSİNİ DOĞURACAĞI AN

4.1.1. Ortaklıktan Çıkmanın İç ve Dış İlişkide Etkisini Doğuracağı An

İç ilişkide şirketten çıkma hüküm ifade edinceye dek, ortak sıfatı ve bu sıfattan kaynaklanan hak ve yükümlülükler devam eder⁷¹⁴. Bir ortağın çıkma hakkını kullanma yöntemine göre çıkmanın gerçekleşeceği zaman değişiklik göstermektedir. O halde iç ilişkide çıkmanın ne zaman gerçekleşeceğinin tespiti gerekmektedir. Bu kapsamda, şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere istinaden çıkma hakkı kullanıldığında çıkma bildiriminin şirkete ulaşması ile iç ilişkide çıkma gerçekleşir⁷¹⁵. Ancak haklı sebeplere dayanarak mahkeme kararı ile çıkmada, mahkemenin vereceği karar kurucu nitelikte bir karar olduğundan ve ortağın şirketten çıkması sonucunu doğurduğundan, bu kararın kesinleşmesi ile birlikte iç ilişkide çıkma etkilerini ortaya çıkarır⁷¹⁶. Çıkmanın diğer bütün ortaklar tarafından genel kurulda kabul edilmesi sonucunda gerçekleşmesi durumunda ise, çıkma zamanı, diğer ortakların kabule ilişkin kararı aldığı andır⁷¹⁷.

Çıkmanın iç ilişkide hüküm ve sonuçlarını doğurması ile beraber ortağın sadakat ve rekabet etmeme yükümlülükleri gibi ortak sıfatıyla bağlantılı tüm hak ve yükümlülükleri sona erer⁷¹⁸. Buna karşılık, ortaklıktan çıkmanın dış ilişkide etkisi, başka bir ifadeyle üçüncü kişiler bakımından etkisi, çıkmanın tescil ve ilan edildiği andan itibaren hüküm ifade edecektir⁷¹⁹. Nitekim, TTK'nın 31/1, 35/3 ve 36/1. maddeleri uyarınca, limited

⁷¹⁴ Öztürk Dirikan, 2005, s. 33; Şener, 2017, s. 916; Pulaşlı, 2018, s. 2798; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 446.

⁷¹⁵ Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılması açısından öngörülen sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin olarak bir ihtilaf doğması ve söz konusu durumun tespit davasına konu edilmesi halinde dahi çıkma bildiriminin şirkete ulaşması ile çıkma gerçekleşir. Bkz. Şener, 2017, s. 916.

⁷¹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 446; Pulaşlı, 2018, s. 2798.

⁷¹⁷ Taşdelen, 2012, s. 197.

⁷¹⁸ Şener, 2017, s. 919; Pulaşlı, 2018, s. 2798.

⁷¹⁹ Bilgili/ Demirkapı, 2013, s. 775; Şener, 2017, s. 916; Taşdelen, 2012, s. 199.

şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkması halinde, bu durumun ticaret siciline tescili ve Türkiye Ticaret Gazetesinde ilanı gereklidir. Yine TTK 598/3. maddesi uyarınca, çıkmanın dış ilişkide iyiniyetli üçüncü kişiler açısından etkisi tescil ve ilan tarihinden itibaren geçerlilik kazanır.

4.1.2. Ortaklıktan Çıkarılmanın İç ve Dış İlişkide Etkisini Doğuracağı An

Çıkarılma, esas sözleşmede hüküm bulunması dolayısıyla bir genel kurul kararı alınmak suretiyle gerçekleşmiş ise çıkarılma anı, genel kurul kararının, çıkarılan ortağa tebliğ edildiği tarih olarak kabul edilmektedir⁷²⁰. Hakkında çıkarma kararı alınan ortağın, hak düşürücü süre olan üç ay içinde, genel kurul kararına karşı iptal davası açmaması durumunda, karar kesinleşecektir. Sürenin geçirilmiş olup olmadığını hâkimin re'sen incelemesi gerekmektedir. Mahkemenin iptal davası neticesinde vereceği hüküm açıklayıcı niteliktedir⁷²¹. Mahkeme davayı kabul eder ve genel kurul kararını iptal ederse, ortak şirketten hiç çıkarılmamış gibi olacaktır. Ancak mahkeme davanın reddine karar verirse, ortak, şirket genel kurulunun çıkarma kararının kendisine tebliğ edildiği andan itibaren ortaklık sıfatını yitirmiş olacaktır.

Ortaklıktan çıkarılma, mahkeme kararı üzerine gerçekleşmiş ise, kararın kesinleşmesi ile birlikte, ortaklık sıfatı yitirilecektir. Bu durumda verilen mahkeme kararı kurucu nitelik taşımaktadır⁷²². Anılan hususa ilişkin olarak Yargıtay 11. HD, T. 15.11.2017, E. 2016/8889, K. 2017/6204 sayılı kararında⁷²³, “... davetiyenin hiç gönderilmediği halbuki davacı ...'ın ortaklıktan çıkarılmasına dair kararın henüz kesinleşmediği, yargılama aşamasında olduğu, bu sebeple Yargıtay'ın yerleşik içtihatları karşısında ortak sıfatının devam ettiği ve halen ortaklık sıfatı devam ettiğinden çağrılması gerektiği, çağrısız genel kurul şartlarının oluşmadığı kanaatine varıldığından bahisle davanın kabulüne genel kurul toplantısının ve toplantıda alınan kararların iptaline karar verilmiştir.”

⁷²⁰ Şener, 2017, s. 917; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 438.

⁷²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 438.

⁷²² Çamoğlu, 2014, s. 15.

⁷²³ (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

Haklı sebeple fesih davasında ise alternatif bir çözüm olarak davacının çıkarılması kararı, ileriye etkili yenilik doğuran bir karar niteliğindedir. Çıkarma kararının kesinleşmesiyle birlikte, henüz ayrılma akçesi alınmamış olsa dahi, ortağın ortaklık sıfatı sona erecektir. Başka bir anlatımla, kararın kesinleşmesiyle beraber çıkarılan ortağın ortaklıkla olan ilişkisi kesilmiş olacak; bu hususta ayrılma akçesinin ödenmiş olup olmaması kararın hüküm ve sonuç doğurması bakımından etkili olmayacaktır⁷²⁴.

Çıkarılma neticesinde, çıkarılan ortak, sahip olduğu bütün esas sermaye payları bakımından ortaklık haklarını yitirir. Diğer bir ifadeyle, çıkarılan ortağın bir kısım paylar bakımından haklarını yitirip kalan payları bakımından ortaklığa devam etmesi gibi bir durum söz konusu değildir⁷²⁵. Ortağın sadakat yükümlülüğü, ortaklık sıfatının sona ermesiyle sona erecektir. Yine rekabet etmeme yükümlülüğü de sadakat yükümlülüğünün bir görünüş biçimi olduğundan, ortaklık sıfatının ortadan kalkmasıyla sona erecektir. Ancak, sır saklama yükümlülüğü, ortaklık sıfatının ortadan kalkmasından sonra da varlığını devam ettirecektir⁷²⁶.

İç ilişkide çıkarılmanın hüküm ve sonuç doğurması ile birlikte, ortağın ortaksal hakları sona erecektir. Bu noktada çıkarılan ortağın, genel kurula katılma ve oy hakkı, şirket yönetimi ile ilgili borçlara katılma gibi bir borcu da bulunmayacaktır. Çıkarılmanın iç ilişkide hüküm ve sonuç doğurmasının ardından, çıkarılan ortağın, şirket karşısında konumu üçüncü bir kişinin durumundan farkı olmayacaktır⁷²⁷.

Çıkarılmanın, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, ileri sürülebilmesi için, söz konusu durumun ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir⁷²⁸. *TAŞDELEN*, üçüncü kişilerle hukukî ilişkiye giren taraf, şirket tüzel kişiliğinin kendisi olduğundan, dış ilişkide, kamu borçları hariç, çıkarılmanın çok fazla etki doğurmayacağını belirtmiştir⁷²⁹.

⁷²⁴ **Yıldırım**, 2013, s. 283.

⁷²⁵ **Bahtiyar**, 2016, s. 104.

⁷²⁶ **Yıldırım**, 2013, s. 292-293.

⁷²⁷ **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 99-100.

⁷²⁸ **Şener**, 2017, s. 918-919; **Yıldırım**, 2013, s. 283; **Taşdelen**, 2012, s. 227.

⁷²⁹ **Taşdelen**, 2012, s. 227.

Kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren, ortağın şirket kaynaklı kamu borçlarından dolayı sorumluluğu sona erecektir⁷³⁰.

ŞENER'e göre, Kanun'da her ne kadar zorunlu bir husus olarak belirtilmese de limited şirketin gerçek kişi ortaklarının ad ve soyadı, yerleşim yeri, tüzel kişi ortaklarının ise, unvanı ve merkezi şirket esas sözleşmesinde yer almalıdır⁷³¹. TTK m. 587 gereğince, şirket sözleşmesinin tamamının tescili zorunlu bulunmaktadır. Çıkarmanın sonucunda, sözleşmede değişiklik meydana gelecektir. Bu nedenle TTK m. 31 gereğince, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişikliğin de tescil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, TTK m. 35/3 gereği, tescil edilen hususlar kural olarak ilan da edilmelidir.

TTK'da, ortakların ad-soyadının belirtilmesi zorunlu tutulmamıştır. GÖZÜYEŞİL, “*bu noktada sözleşme değişikliği yapılıp yapılmaması konusunda çeşitli ihtimallerin değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır*”⁷³². Şöyle ki; eğer çıkarılan ortak aynı zamanda şirket müdürüyse, TTK m. 576/1.d gereği, müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıklarının şirket sözleşmesinde açıkça gösterilmesi gerektiğinden müdür olan ortağın çıkarılması durumunda şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmalı, bu değişiklik de tescil ve ilan edilmelidir. Diğer bir ihtimal ise, şirket sözleşmesinde, ihtiyarî olarak ortakların ad-soyadı yazılması durumudur. Bu durumda da çıkarma sonrasında sözleşme değişikliklerinin yapılması ve bu değişikliklerin tescil ve ilanı gerekecektir.

YILDIZ, “*ortağın çıkarılması durumunda sözleşme değişikliği yapılmasının gerekmediğini belirtmektedir. Ancak yazara göre, çıkarılan ortağın doğrudan kendisiyle ilgili hükümler şirket sözleşmesinde yer alıyorsa, bu halde sözleşmenin de değiştirilmesi gerekecektir*”⁷³³.

Ortağın çıkarılması sonucunda, limited şirket tek ortaklı hâle gelirse TTK m. 574/2'nin uygulanması gerekecektir. Anılan hükme göre; “*Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar,*

⁷³⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 445.

⁷³¹ Şener, 2017, s. 916-917.

⁷³² Gözüyeşil, 2012, s. 134-135.

⁷³³ Yıldız, 2007, s. 161.

şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir”.

4.2. AYRILMA AKÇESİ

4.2.1. Ayrılma Akçesini Talep Hakkı ve Hesaplanması

Ortağın ortaklıktan çıkma ve çıkarılmasının önem arz eden bir sonucu da ortağın ayrılma akçesini talep hakkıdır. Ayrılan ortağın, ortaklıktan doğan haklarını yitirmesi ve yükümlülüklerinden kurtulmasının yanı sıra, ayrıca Kanundan doğan emredici bir mali hakkı ortaya çıkmaktadır⁷³⁴. Bu hak, ortaklık payının ve ortaklık sıfatının kaybedilmesi sonucu şirket tarafından ayrılan ortağa ödenmesi gereken ayrılma akçesidir.

Ayrılma akçesini *TEKİNALP*, “*limited şirketten ayrılan ortağa, ortaklık tarafından ödenen, ayrılan ortağın sahip olduğu esas sermaye paylarının ayrılma tarihindeki değerini karşılayan nakit ve/veya ayın bedeldir*” şeklinde ifade etmiştir⁷³⁵. Ayrılma akçesinin ödenme şekli sınırlandırılmamıştır⁷³⁶. Bu sebeple, nakit olarak ödenebileceği gibi, alacaklının kabul etmesi şartıyla ayın olarak da ödenebilir⁷³⁷. Yine bir başka ifade ile ayrılma akçesi, ortağın şirket malvarlığı üzerindeki sermaye payına icabet eden talep hakkını ifade etmektedir⁷³⁸.

TTK m. 641/1. fıkrasında ortaklıktan çıkan ortağın esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini talep hakkını haiz olduğu düzenlenmiştir. Gerek şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere istinaden çıkma hakkının kullanılmasında, gerek şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanarak genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılmada, gerekse haklı sebeplere dayanarak dava yolu ile çıkma ve çıkarılmanın

⁷³⁴ **Tatlı, Burçak**: “Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarılma ve Ayrılma Akçesi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, S. 1, 2021, Ankara, s. 165-210, s. 181.

⁷³⁵ **Tekinalp**, 2015, s. 566.

⁷³⁶ Buna karşın, TTK 261. maddesi gereğince, “Kollektif şirketlerde ayrılan ortayın ayrılma akçesi ancak nakit olarak ödenir.”

⁷³⁷ **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 154.

⁷³⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 447.

gerçekleşmesinde bu düzenleme uygulama alanı bulacaktır⁷³⁹. Nitekim ayrılma akçesi ortağın limited şirkete karşı kanuni bir talep hakkı olduğundan, ayrılma akçesinin ödenmesinde, ayrılma nedeni dikkate alınmaz. Dolayısıyla, ayrılma payının tespiti ve ödenmesinde ortağın ayrılma nedeni açısından kusurlu olup olmadığına da bir önemi bulunmamaktadır⁷⁴⁰.

TTK m. 639/3 hükmü dikkate alındığında, sözleşmedeki bir düzenlemeye dayanarak ya da haklı sebep dolayısıyla şirketten çıkan ortakların tümüne esas sermaye payları ile orantılı olarak eşit işlem yapılması gerekmekte olduğundan, ayrılma akçesinin esas sermaye payının gerçek değerine uygun olması gereklidir⁷⁴¹. Anılan madde hükmünde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesinin öngörülmesi ile birlikte hem şirket alacaklıları hem de ortağın korunması söz konusu olur⁷⁴². Zira anılan düzenleme ile hem gerçek değerden daha fazla ödeme yaparak şirket alacaklılarının şirket malvarlığından tatmininin önüne geçilmesi engellenmekte, hem de ortağın gerçek değere uygun ayrılma akçesi talebi güvence altına alınmaktadır⁷⁴³.

TTK m. 641/1. fıkrasında, ayrılan ortağın payının gerçek değerini isteyebileceğini belirtmekle birlikte, “gerçek değer” nasıl hesaplanacağı konusunda bir hüküm öngörülmemiştir. Hükmün gerekçesinde, söz konusu ibarenin yorumlanmasının doktrin ve yargı kararlarına bırakıldığı ifade olunmakla birlikte, en azından bilanço değerini ifade ettiğine ilişkin şüphe bulunmadığı belirtilmiştir⁷⁴⁴. Doktrinde burada sözü edilen bilançonun yıllık bilanço olmayıp, tasfiye bilançosu olduğu yönünde görüşler mevcuttur⁷⁴⁵.

Yargıtay’ın da tasfiye bilançosu hazırlanması gerektiği ve şirketin tasfiye değerinin hesaplanması gerektiğini belirten kararları vardır⁷⁴⁶. Bununla birlikte, doktrinde haklı olarak savunulduğu üzere, ortak şirketten ayrıldığı takdirde şirket devamlılığını

⁷³⁹ **Taşdelen**, 2012, s. 201.

⁷⁴⁰ **Pulaşlı**, 2018, s. 2798; **Şener**, 2017, s. 921.

⁷⁴¹ **Pulaşlı**, 2017, s. 823.

⁷⁴² **Yıldırım**, 2013, s. 308.

⁷⁴³ **Şener**, 2017, s. 921.

⁷⁴⁴ TTK 641/1. madde gerekçesi.

⁷⁴⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 447; **Arslanlı/Domaniç**, 1989, s. 772, **Yıldız**, 2007, s. 161.

⁷⁴⁶ Yargıtay 11. HD, 10.11. 2003 tarihli, E: 2003/3919, K: 2003/10697 sayılı karar (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

sürdüğü için, şirketin tasfiye bilançosuna göre tespit edilen tasfiye değeri, yaşayan şirket değerinden daha düşük olacağından çıkma veya çıkarılma durumunda şirketin tasfiye bilançosu yerine, yaşayan şirket değerini gösteren bir ara bilançonun hazırlanması ve gerçek değer tespitinde “yaşayan” bir diğer ifadeyle “devam eden” şirketin esas alınması gerekmektedir⁷⁴⁷.

Şirketin gerçek değerinin tespit edilmesi için kullanılabilir çeşitli metotlar mevcut olup, bu metotlardan yalnızca birinin tercih edilmesi yaşayan bir varlık olan şirketlerin gerçek değerinin hesaplanmasına hataya düşülmesine sebep olabilecektir⁷⁴⁸. Zira bu metotların her biri farklı temele dayanmakta ve şirketlerin kendi yapısına göre çeşitli metotların uygulanması söz konusu olabilmektedir. Bu kapsamda anılan metotlar; “1) şirketin mevcut mal ve haklarının bütünü dikkate alınarak oluşturulan toplam mal varlığı metodu, 2) şirketin potansiyel gelirleri dikkate alınarak oluşturulan kazanç değeri metodu, 3) mal varlığı değerleri ile kazanç değerini bir araya getiren ortalama değer metodu, 4) defter değeri metodu, 5) şirketin tüm varlıklarının satılması neticesinde elde edilecek tasfiye değeri metodu şeklinde gruplandırılabilir⁷⁴⁹.”

Tespit edebildiğimiz kadarıyla, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi’nin 14. HD, Esas: 2018/664, Karar: 2019/302 sayılı 28.2.2019 tarihli kararı⁷⁵⁰ dışında adli yargıda şirketin gerçek değerinin tespiti yönünde verilmiş başka bir karar bulunmamaktadır. Bu nedenle anılan karara burada değinmekte büyük fayda bulunmaktadır.

Hukuki niteliği itibarıyla TTK’nın 641 vd. maddeleri uyarınca çıkma payı (*ayrılma akçesi*) alacağı tahsili istemiyle açılmış olan alacak davasında, ilk derece mahkemesince, davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, bu karara karşı, her iki taraf vekillerince süresinde istinaf başvurusunda bulunulmuştur.

⁷⁴⁷ Taşdelen, 2012, s. 202; Pulaşlı, 2018, s. 2795; Şahin, 2013, s. 198; Gürpınar, 2016, s. 94-95; Öztürk Dirikan, 2005, s. 113-114; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 447; Pulaşlı, 2017, s. 823; Tath, 2021, s. 182

⁷⁴⁸ Tath, 2021, s. 182.

⁷⁴⁹ Yıldırım, 2013, s. 311-312.

⁷⁵⁰ (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

Anılan İstinaf Mahkemesince yapılan değerlendirmede özetle “Ayrılma payının hesabında davalı şirketin yaşayan bir şirket olduğu dikkate alınarak, şirketin faaliyet alanı, müşteri portföyü, marka değeri, gelecekte yapacağı iş potansiyeli gibi olguların dikkate alınmasının gerekli olduğunu, burada söz konusu olan ayrılma kararının kesinleşmesinden sonraki verilerin dikkate alınması değil; ayrılma kararının kesinleştiği an itibariyle şirketin mevcut potansiyelinin değerlendirilmesi gerektiğini, bu bağlamda ilk derece mahkemesince alınan 12.12.2016 tarihli ek raporda, şirketin faaliyeti, marka değeri, müşteri portföyü, yakın gelecekteki iş kapasitesi gibi olgular dikkate alınarak, gelir bazlı yöntemle yapılan hesaplamanın hükme esas alınması gerektiğini, buna göre çıkma kararının kesinleştiği tarih itibariyle davacının talep edebileceği ayrılma payının 358.838,79 TL olduğu, davanın bu tutar üzerinden kabulü gerektiği sonuç ve kanaatine varılmış, davacının çıkma payı alacağı, çıkma kararının kesinleştiği tarihte muaccel hale geldiğinden, bu tarihten itibaren temerrüt faizi hesaplanmasında bir isabetsizlik bulunmamakta olduğundan, tüm bu açıklamalara göre ilk derece mahkemesince davanın ıslah doğrultusunda asıl alacağın tümü yönünden davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, usul ve yasaya aykırı gerekçelerle kısmen kabulüne karar verilmesi isabetsiz olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusu yerinde görülmüştür”.

Ayrılan ortağın, ortaklık sıfatının kaybı şirketin varlığını etkilememekte, şirket faaliyetleri, geride kalan ortaklar tarafından yürütülmeye devam etmektedir⁷⁵¹. Dolayısıyla, tasfiye bilançosu oluşturmak yerine, ara bilanço oluşturulması yolu tercih edilmeli⁷⁵² ve bu bilanço, ayrılmanın gerçekleştiği tarihe göre oluşturulmalıdır⁷⁵³.

Adli yargı kararlarının aksine idari yargıda şirketin yaşayan şirket olarak gerçek değerinin esas alındığı çok sayıda karar mevcuttur. Bu kapsamda finans literatüründe genel kabul görmüş bir yöntem olan “İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemi” de kullanılan yöntemlerden biridir⁷⁵⁴.

⁷⁵¹ **Baştuğ**, 1966, s. 81.

⁷⁵² **Erdil**, 2010 s. 97.

⁷⁵³ **Taşdelen**, 2012, s. 203; **Baştuğ**, 1966, s. 81; **Erdil**, 2010 s. 98.

⁷⁵⁴ **İvgen, Hünkâr**: “Şirket Değerleme”, 2003, İstanbul, Finnet Yayınları, s. 43. **Elmas, Bekir/ Yılmaz, Hakan/ Yalçın, Selçuk**: “Firma Değerlemesinde İndirgenmiş Nakit Akımları Yönteminin Kullanımı: Bist Bilişim Endeksinde Yer Alan Firmalar Üzerinde Bir Uygulama”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2017, C. 31, S. 17, s. 1221-1238, s. 1222; **Bozkurt, Ender**: “İndirgenmiş Nakit

Bu yöntem özellikle şirketin finansal tablolarının gerçeği yansıtmadığı ve şirketin faaliyetine devam edeceği hallerde uygulanması gereken bir yöntemdir⁷⁵⁵. Bir şirketin değerini ve şirketten ayrılan ortağın ayrılma payını gerçeğe en yakın tespit edebilen yöntem bu yöntemdir⁷⁵⁶. Zira bir şirketin feshine karar verildiğinde şirketin artık faaliyeti devam etmediğinden bu durumda şirketin bütün malvarlığının rayiç değerinin tespit edilmesi doğru bir yöntem olabilir. Ancak şirketin feshi yerine şirketin devamına karar verilerek sadece davacı ortağın çıkarılmasına hükmedildiğinde veya bir ortağın çıkma hakkını kullanarak çıkması halinde ayrılan ortağın payının gerçek değerini en iyi tespit edecek olan “İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemidir”⁷⁵⁷. Zira bu durumlarda şirketin değeri, mevcut durumdan çok gelecekle ilgili beklentilere bağlıdır.

Şirketin değeri, işletmenin kazanma gücü ile yakın bir ilişki içerisinde⁷⁵⁸. Dolayısıyla bir firmanın değeri; o firmanın gelecekte sağlayacağı nakit akışlarıyla bu nakit akışlarının elde edilmesindeki risk durumuna bağlıdır⁷⁵⁹. İndirgenmiş nakit akımları yaklaşımında, “*şirketin sermaye yapısı, yaratıcılık gücü, kurumsal yönetim anlayışı, geleceğe dönük planlamaları, marka değeri ve entelektüel sermaye*” gibi değer yaratan etkenleri dikkate alınmak suretiyle, şirketin geçmiş finansal tablolarından yararlanılarak gelecekteki nakit akımları tahmin edilerek uygun iskonto oranı ile bugüne indirgenir ve şirket değeri hesaplanır⁷⁶⁰. Bu nedenle, değerlemeye ilişkin verilerin elde edilmesi işletmenin uzun dönemli analizini, geçmişteki ve gelecekteki durumunun incelenmesini gerektirmektedir⁷⁶¹.

Akımları Yöntemine Dayalı Olarak Oluşturulan Portföylerin Performanslarının Karşılaştırılması”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Programı, Nisan, 2021, Denizli, (Anılış: İndirgenmiş Nakit Akımları); **Sipahi, Barış/Yanık, Serhat/Aytürk Yusuf**: “Şirket Değerleme Yaklaşımları”, 2016, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 102-103, **Chambers R. Nurgül**: “Firma Değerlemesi”, 2009, İstanbul, Beta Yayınları, s. 234.

⁷⁵⁵ **Ratner, Ian/ Stein, Grant, T./ Weitnauer, John C.**: Business Valuation and Bankruptcy, 2009, New Jersey, John Wiley & Sons Inc., s. 41.

⁷⁵⁶ **Chambers**, 2009, s. 234.

⁷⁵⁷ **İvgen**, 2003, s. 43; **Bilir, Hakan/ Kulah İhsan**: İndirgenmiş Nakit Akış ve Göreceli Değerleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2014, C. 2, S. 2, s. 39-55, s. 41,

⁷⁵⁸ **Bozkurt**, İndirgenmiş Nakit Akımları, 2021, s. 31.

⁷⁵⁹ **Ratner/ Stein/ Weitnauer**, 2009, s. 41; **Damodaran, A.**: Corporate Finance Theory and Practice, 2001, New Jersey, John Wiley & Sons Inc, s. 750.

⁷⁶⁰ **Ercan, Metin Kemal/ Öztürk, M. Başaran/ Küçük Kaplan, İlhan/ Başçı, E. Savaş/ Demirgüneş, Kartal**: Firma Değerlemesi Banka Uygulaması, 2006, İstanbul, Literatür Yayıncılık, s. 27.

⁷⁶¹ **Sipahi/Yanık /Aytürk** 2016, s. 102-103.

İdari Dava Daireleri Kurulu ve Danıştay'ın istikrar kazanmış kararlarında da kârlı şirketlerin hisselerinin “İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemi” ile tespit edilmesi gerektiği, bu yöntemin en iyi yöntem olduğu vurgulanmıştır⁷⁶². Danıştay 13. Dairesi'nin 04.04.2017 tarihli E: 2014/3361, K:2017/898 sayılı kararında⁷⁶³, 23.07.2014 tarih ve 29069 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun Çatalağzı Termik Santrali'nin özelleştirme ihalesinin onaylanmasına dair kararın iptali istemiyle açılan davada özetle; somut olayda, “...*Bu durumda, özelleştirmeye konu Çatalağzı Termik Santrali ile bu santral tarafından kullanılan taşınmazların indirgenmiş nakit akımı yönteminin uygulanmasıyla bulunan değeri, ihaleye katılım, ihalede teklif edilen bedel ve ihale süreci birlikte değerlendirildiğinde, yukarıda anılan yasal düzenlemelere uygun olarak yapılan ihalede ve ihalenin onaylanmasına ilişkin dava konusu Özelleştirme Yüksek Kurulu kararında hukuka aykırı bir yön bulunmamıştır*” denilmek suretiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Yine Danıştay 13. Dairesi'nin 30.12.2013 tarihli, E:2008/14247, K:2013/4056 sayılı kararında; Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin (Türk Telekom) sermayesinin %15'ine karşılık gelen ve T.C. Hazine Müsteşarlığı'na ait 525.000.000.-TL nominal değerli (D) grubu hisselerin halka arz yoluyla satışına ilişkin 04.05.2008 tarihli duyurunun, anılan duyuruların dayanağı olan idarî kararın, duyuruda yer alan halka arzda kullanılacak olan fiyat aralığının belirlenmesine yönelik 21.04.2008 tarih ve 2008/13527 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 24.04.2008 tarih ve 30 sayılı Türk Telekom Değer Tespit Komisyonu kararının iptali istemiyle açılan davada özetle; somut olayda, “...*Türk Telekom'un hisselerinin satışını düzenleyen 406 sayılı Kanun'da Türk Telekom'un % 15 oranındaki hisselerinin satış yöntemi ile özelleştirilmesi ve satışın halka arz suretiyle gerçekleştirilebileceğinin açıkça düzenlendiği, anılan Kanun ile kendisine verilen yetki çerçevesinde Bakanlar Kurulu tarafından alınan 10.12.2007 tarih ve 2007/12973 sayılı kararla satış sürecine ilişkin temel düzenlemelere yer verildiği, bu kapsamda 406 sayılı*

⁷⁶² Danıştay 13. Dairesi'nin, 16.03.2017, E:2014/1513, K: 2017/670 sayılı kararının onanmasına dair Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun, T. 14.03. 2019, E: 2017/1798, K: 2019/1111 sayılı kararı, Danıştay 13. Dairesi'nin T. 04.12.2014 E:2013/1282, K:2014/4023 sayılı kararının onanmasına dair Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun, T. 20.05.2015, E: 2015/1410, K: 2015/1930 sayılı kararı, Danıştay 13. Dairesinin 30.12/2013 günlü, E:2008/14247, K:2013/4056 sayılı kararının onanmasına dair Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun, T. 12.04.2017, E: 2014/3074, K: 2017/1609 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁷⁶³ (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

Kanun'a uygun olarak değer tespit komisyonu oluşturulduğu, değer tespit komisyonu tarafından değer tespit çalışmalarının yürütülmesinde yardımcı olmak üzere bu konuda uzman olan şirketlerin oluşturduğu bir konsorsiyuma değer tespiti yaptırıldığı, konsorsiyum tarafından Türk Telekom'un hisse değerinin tespitinin, uluslararası kabul görmüş değerlendirme yöntemlerinden "indirgenmiş nakit akımı" ve "karşılaştırılabilir işlem gören şirket çarpanları" yöntemleri ile bilimsel olarak yapıldığı, konsorsiyumca hazırlanan raporun yeterli görülerek değer tespit komisyonu tarafından da uygun bulunduğu, Türk Telekom'un hisselerinin değerinin onaylanması konusunda yetkili idarî makam olan Bakanlar Kurulu kararıyla, yukarıda sözü edilen danışman konsorsiyum raporu ve bu raporları onaylayan değerlendirme komisyonu raporu göz önünde bulundurularak Türk Telekom'un hisselerinin değerinin tespit edildiği, halka arz sürecine katılımın artırılması için gerekli ilan ve duyuruların yapıldığı, değer tespiti sonrasında halka arzın yurt içi ve yurt dışı yatırımcılara pay ayrılmak suretiyle yapılarak rekabetin gerçekleşmesinin sağlandığı, bu sayede kamu yararının gözetildiği anlaşıldığından dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.” Kararın temyiz edilmesi üzerine, İdari Dava Daireleri Kurulu 12.04.2017 tarihli, E: 2014/3074, K: 2017/1609 sayılı kararı ile anılan Danıştay kararının oybirliği ile onanmasına karar verilmiştir.

Gerçek değer tespitinde hangi anın esas alınacağı hususuna da değinmek gerekir. TTK 641. maddesinde ayrılma akçesinin hesabında hangi tarihin, ortaklığın ve payın hangi tarihteki değerlerinin esas alınması gerektiği belirtilmemiştir. Bir görüşe göre menfaatler dengesinin gözetilmesi bakımından ortağın iç ilişkideki çıkma ve çıkarılma anı esas alınmalıdır⁷⁶⁴.

Çıkma hakkının talep olarak ileri sürüldüğü durumlarda, çıkmaya ilişkin talebin şirket tüzel kişiliğine ulaştığı an çıkma anıdır. Dolayısıyla şirket sözleşmesinde ayrılma akçesine esas alınacak tarihe ilişkin bir düzenleme yoksa kural olarak payın ayrılmanın gerçekleştiği tarihteki değerinin esas alınması gerektiği kabul edilmektedir⁷⁶⁵.

⁷⁶⁴ Öztürk Dirikan, 2005, s. 145; Taşdelen, 2012, s. 203.

⁷⁶⁵ Şahin, 2013, s. 199.

Ayrılma ortaklıktan çıkarılma sonucu gerçekleşmişse, çıkarmaya yönelik alınan genel kurul kararının çıkarılan ortağa tebliğ edildiği tarih dikkate alınarak gerçek değer hesaplanmalıdır. Bununla birlikte çıkma hakkının dava yolu ile kullanıldığı durumlarda kararın kesinleştiği tarihteki⁷⁶⁶ gerçek değer mi yoksa davanın açıldığı tarihteki⁷⁶⁷ gerçek değer mi esas alınacağı hususunda bir görüş ayrılığı mevcuttur. Yargıtay kararlarında da anılan hususta birlik bulunmamaktadır. Yargıtay'ın şirket malvarlığının “dava tarihindeki” değerinin esas alınması gerektiğini belirttiği kararları bulunmakla birlikte⁷⁶⁸, şirket sermayesinin “*karar tarihine en yakın tarihteki*” değerinin belirlenmesi ve ayrılma akçesinin bu tarihe göre hesaplanmasına ilişkin kararları da bulunmaktadır⁷⁶⁹.

Konuya ilişkin olarak Yargıtay 11. HD. 08. 11.2018 tarihli, Esas: 2018/2459, Karar: 6906 sayılı kararında⁷⁷⁰ özetle; somut olayda, “*Mahkemece hükme dayanak alınan ek bilirkişi raporunda dava dışı şirketin devir tarihindeki bilançosunda kayıtlı varlıkların bilançoda gösterilen değerleri üzerinden hesaplama yapılarak devredilen hisselerin değerinin belirlendiğini, bilirkişi raporundaki hesaplamanın bilançoda gösterilen değerler üzerinden yapılması sonucu bulunan değer, defter değeri olup, bu bedelin devir tarihindeki bilançoda yer alan varlık ve değerlerin gerçek değerleri olan piyasa veya rayiç değerleri yansıtmıyıp yansıtmadığının belli olmadığını, şirket aktifinde yer alan varlık ve hakların defter kayıtlarında gösterilen değerlerinin çoğu zaman gerçek değeri yansıtmaması nedeniyle sadece bilanço değerleri üzerinden hesaplama yapılarak değer belirlenmesi yapmanın adaletsiz sonuçlar doğurabileceğini, devir tarihindeki gerçek değer araştırılmasının gerekli olduğunu, dolayısıyla mahkemece devir tarihindeki şirket bilançosunda gösterilen şirkete ait varlıkların gerçek değerlerine göre değil, bilançoda yazılı değerler üzerinden hesaplama yapılarak devredilen hisselerin değerinin belirlenmesinin yerinde olmadığı gerekçesiyle anılan kararın bozulmasına*” karar verilmiştir.

⁷⁶⁶ Bahse konu görüş için bkz. **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 145; **Eriş**, 2017, s. 3168.

⁷⁶⁷ Söz konusu görüş doğrultusundaki Yargıtay kararı için bkz. **Eriş**, 2017, s. 3168-3169.

⁷⁶⁸ Yargıtay 11. HD'nin, 10.11.2003 tarihli, E: 2003/3919, K: 2003/10697 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁷⁶⁹ Yargıtay 11. HD'nin, 03.06.2003 tarihli, E: 2003/492, K: 2003/5870 sayılı kararı (UYAP, Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

⁷⁷⁰ (UYAP Yüksek Yargı Karar Arama, Hâkim Rolü)

Benzer şekilde, haklı sebeplerle feshin düzenlendiği TTK'nın 531. maddesinde de ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin olarak payın "karar tarihine en yakın tarihteki değerinin esas alındığı görülmektedir"⁷⁷¹.

ŞAHİN, "mahkemenin dava sonunda çıkma ve çıkarılma talebinin haklı gördüğü takdirde karar tarihine en yakın tarihte bilirkişi tayin etmesi daha uygun olacağından, karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değer esas alınması, usul hukuku ve davanın maddi hukuka ilişkin koşulu yönünden daha uygun olacağı" görüşündedir⁷⁷².

Kanaatimizce de haklı nedene dayanılarak çıkma ya da çıkarılma davası açılması halinde ayrılma akçesine esas alınacak tarihin belirlenmesinde "karar tarihine en yakın tarih" esas alınmalıdır. Zira çıkma ve çıkarılma hakkının dava yolu ile kullanıldığı durumda, hâkimin dava sonunda haklı sebeplerin varlığının bulunmadığı kanaatine varması mümkündür ve ayrılma akçesine esas alınacak tarihin dava tarihi olarak kabulü halinde hâkim dava tarihindeki değer belirlenebilmesi bakımından davayı esastan incelemeye başlamadan önce bilirkişi incelemesi yaptırmak durumunda kalır dolayısıyla anılan husus usul ekonomisine uygun düşmeyecektir.

Kural gerçek değere uygun ayrılma akçesi olmakla birlikte, TTK m. 641/2. hükmü uyarınca, şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı⁷⁷³ dolayısıyla şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin farklı şekilde düzenlenebilmesi mümkündür. Zira bu hüküm istisna olup, ayrılma akçesinin gerçek değer haricinde başkaca bir değer üzerinden hesaplanması suretiyle ortağa ödenmesi, ancak şirket sözleşmesinde bu hususa ilişkin olarak özel bir düzenlemeye yer verilmesi durumunda mümkün olacaktır. O halde sadece sözleşmeye dayalı ortaklıktan çıkma hakkı bakımından bu istisna geçerlidir.

⁷⁷¹ **Gürpınar**, 2016, s. 95.

⁷⁷² **Şahin**, 2013, s. 200.

⁷⁷³ Şener, "söz konusu hükümde yer alan 'ayrılma hakkı' ibaresinin çeviri hatası nedeniyle yanıltıcı olduğu görüşündedir. Zira ayrılma, çıkma ve çıkarılmayı kapsayan bir üst kavram olmasından bahisle, bunun "çıkma hakkı" şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir." Bkz. **Şener**, 2017, s. 923.

Örnek vermek gerekirse, şirket sözleşmesinde öngörülecek bir düzenleme dahilinde çıkan ortağın ayrılma akçesi hesaplanırken gerçek değer yerine esas sermaye payının itibari değerinin esas alınacağı ifade olunabilir.

Şirket sözleşmesinde bahsi geçen konuya ilişkin olarak örnekteki gibi bir düzenleme öngörülmemesi halinde ise, TTK m. 641/1. hükmü çerçevesinde gerçek değere uygun şekilde ayrılma akçesinin hesaplanması gerekmektedir⁷⁷⁴.

Ayrılma akçesi, ani edimli bir borç doğurduğundan bir defada ödenmelidir ancak ayrılan ortak ile ortaklık arasında taksitle ödeme konusunda anlaşma yapılabilir⁷⁷⁵.

TTK 577/1-k maddesi gereğince, sözleşmeye dayanan ortaklıktan çıkma hakkına ilişkin olarak şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin dönemler halinde ödeneceğine dair bir düzenlemeye yer verilebilecektir. TTK 641/2. maddesi uyarınca ortaklara şirket sözleşmesi ile ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenlenebilme olanağı tanınmış ise de ortak bu haktan tamamıyla yoksun bırakılamaz⁷⁷⁶. Nitekim TTK m. 577/1-k ve TTK m. 641/2. hükümlerinde ayrılma akçesi ile ilgili özel düzenlemeler yapılmasına imkân tanınmış olması, TTK m. 641/1. hükmünde yer alan hakkın özüne dokunulmasına izin vermez⁷⁷⁷.

Bu hususa ilişkin olarak *PULAŞLI*, “*bu durumun aksi halde ayrılan ortağın cezalandırılması anlamına geleceğini ve kanun koyucunun bu maddeyi düzenleme amacına aykırı olacağını*” belirtmiştir⁷⁷⁸.

Aynı şekilde *ŞENER*, “*aksinin kabulü halinde sözleşmede öngörülen sebeplere istinaden ortağın çıkma hakkının ceza niteliğine dönüşmekte olduğunu ve söz konusu durumun gerek hakkaniyete gerekse TBK'nın 27. maddesi doğrultusunda ahlaka aykırılık teşkil edeceğini belirtmektedir.*” Bununla birlikte, “*sözleşmede belirlenen değer ile payın*

⁷⁷⁴ Şener, 2017, 923-924.

⁷⁷⁵ Cenki, Esra: “Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)”, Ankara Barosu Dergisi, 2018, S. 4, s. 1-50, s. 33.

⁷⁷⁶ Tekinalp, 2015, s. 567.

⁷⁷⁷ Aker, 2016, s. 83.

⁷⁷⁸ Pulaşlı, 2018, s. 2798, TTK 641. Madde gerekçesi “Ayrılma özellikle çıkarma, el koyucu (müsadere edici) ve cezalandırıcı bir yaklaşıma olanak vermemelidir.”

gerçek değeri arasında büyük oranda farklılık var ise, farklılığın ayrılma akçesinin şirket sözleşmesinde kararlaştırıldığı an itibariyle mi yoksa sonrasında şirketin gelişmesi dolayısıyla mı söz konusu olduğuna ilişkin olarak bir ayrıma gitmektedir. Şöyle ki anılan ilk hâlde şirket sözleşmesinin TBK m. 27. hükmü çerçevesinde ahlaka aykırılık teşkil ettiğinden bahisle, ayrılma akçesinin gerçek değeri üzerinden talebinin mümkün olduğunu savunurken, ikinci halde yani farklılığın şirketin gelişmesi dolayısıyla sonradan oluştuğu durumda, mahkemenin gerçek değer ile sözleşmede öngörülen değer arasında ortalama bir değer ödenmesi yönünde karar verebilmesinin mümkün olması gerektiğini” ileri sürmektedir⁷⁷⁹.

Ayrılma akçesini talep hakkına ilişkin TTK'nın 641/1. hükmü emredici nitelikte olduğundan, talep hakkının şirket sözleşmesi ile kaldırılmasının mümkün olmayacağı gibi ortakla limited şirket arasında, ortağın şirketten çıkması halinde ayrılma akçesinden vazgeçtiğine ilişkin olarak yaptığı anlaşmalar da geçersizdir⁷⁸⁰.

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle ortaklıktan çıkma veya çıkarılma hakkının kullanılması durumunda, taraflar arasında ayrılma akçesinin gerçek değerine ilişkin uyuşmazlık çıkması mümkündür. 6.12.2018 tarihli 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun'un 20. maddesiyle TTK'nın 5/A maddesi olarak 01/01/2019 tarihinde eklenen hüküm uyarınca, ayrılma akçesinin belirlenmesi için öncelikle arabuluculuk müessesine başvurmak gerekmektedir⁷⁸¹. Nitekim TTK m. 4/1-a bendi uyarınca, ayrılma akçesine ilişkin davalar mutlak ticari davalardandır.

Bu kapsamda, ayrılma akçesine ilişkin alacak talepleri öncelikle TTK 5/A maddesi uyarınca, arabuluculuk faaliyetlerinin işletilmiş olmasından sonra ancak taraflarca bir anlaşmaya varılamadığı takdirde, ayrılma akçesinin ödenmesine ya da gerçek değer belirlenmesine ilişkin uyuşmazlıklarda dava konusu yapılabilir. Uyuşmazlık, taraflardan birinin talebi üzerine, şirketin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince karara bağlanır.

⁷⁷⁹ Şener, 2017, 925.

⁷⁸⁰ Pulaşlı, 2018, s. 2799; Şahin, 2013, s. 201.

⁷⁸¹ Kaya, Mustafa İsmail/ Tatlı, Burçak: Ticaret Hukuku I, Ankara, 2020, Seçkin Kitabevi, s. 89.

Haklı sebebe bağılı çıkma ve çıkarma davalarında da mahkeme, ayrılmanın sonucu olarak ortaya çıkan ayrılma akçesinin gerçek değerini bilirkişi marifetiyle belirleyecektir⁷⁸².

Ayrılma akçesinin bedeline ilişkin olarak verilen mahkeme kararı TTK m. 597/2. fıkrasına göre kesindir. Bu nedenle kararın üst derece mahkemeleri tarafından incelenmesi mümkün değildir.

Ancak haklı sebeple mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkma veya çıkarma davasında verilen kararın üst derece mahkemesince incelenmesi mümkündür. Dolayısıyla ayrılma akçesi bedeli kesinleştikten sonra, çıkma veya çıkarma kararının istinaf edilmesi üzerine, istinaf mahkemesince incelendiği, daha sonra temyiz yoluna başvurulması üzerine Yargıtay tarafından incelenerek ayrılma kararının kesinleşmesi halinde şirketin güncel olmayan mali durumuna göre ayrılma akçesi belirlenmiş olacaktır. Bu nedenle TTK 597. maddenin mehz Kanun hükmü olan İsvBK m. 789'a uygun hale getirilerek "mahkemenin kararı kesindir" ifadesinin Kanun kapsamından çıkarılması böylelikle mahkemenin belirlemiş olduğu ayrılma akçesi tutarına yönelik kararın üst derece mahkemesince incelenebilir hale gelmesi gerekmektedir⁷⁸³.

4.2.2. Ayrılma Akçesinin Muaccel Hale Gelmesi ve Ödenmesi

Ayrılma akçesinin ödenmesinde ortaklığın başvurabileceği kaynaklar, TTK 642. maddesinde düzenlenmiştir. Yine anılan maddede ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağı ve ayrılma akçesi alacağının diğer alacaklar arasında sıralamadaki yeri belirtilmiştir.

Madde ile bir yandan ödeme kaynakları gösterilerek şirket ve sermaye korunmakta diğer yandan da ayrılma akçesinin muaccel olduğu zaman belirlenmekle ayrılma akçesinin zamanında ödenmesinin sağlanması ve ortağın korunması amaçlanmaktadır⁷⁸⁴.

⁷⁸² Şener, 2017, 925-927.

⁷⁸³ Şener, 2017, 926; Tatlı, 2021, s. 186.

⁷⁸⁴ Şahin, 2013, s. 205; Şener, 2017, s. 929.

TTK 642. maddesine göre ayrılma akçesi, şirketin kullanılabilir özkaynaklarından, ayrılan kişinin esas sermaye payı devredilerek veya esas sermaye azaltılarak olmak üzere üç farklı yola başvurulmak suretiyle ödenebilecektir.

Ayrılma akçesinin ödenmesi şirket mal varlığından ödeme yapılmasını gerektirdiğinden ve şirketin finansal açıdan güçsüz hale gelmesine neden olabileceğinden, anılan hüküm ile şirketin kullanabileceği kaynaklar ve ödeme biçimleri gösterilerek hem ayrılma akçesinin gereği gibi ödenmesinin sağlanması hem de esas sermayenin korunması hedeflenmektedir⁷⁸⁵.

Sermayenin korunması ilkesi dikkate alındığında, şirket ve kalan ortakların menfaatini gözetilerek ayrılan ortağın ayrılma akçesinin öncelikle payların üçüncü kişilere devredilmek yoluyla paraya çevrilmesi bu mümkün olmuyorsa şirketin esas sermayesini aşan öz kaynaklarından ödenmesi daha uygun olduğundan esas sermaye azaltılması yolu sıralamada en son düzenlenmiştir⁷⁸⁶.

Payın, ortaklardan birine ya da üçüncü kişilere devredilebilmesi bakımından devrin TTK 595. maddesinde düzenlenen geçerlilik koşullarına uygun olarak yapılması ve kural olarak genel kurul kararı ile onaylanması gerekmekte olup ayrılan ortağın devrin onaylanmasına ilişkin ortaklar kararına katılması gerekli değildir⁷⁸⁷. Şayet, devir gerçekleşmez ve payın üçüncü kişilere devir ihtimali bulunmazsa bu durumda ayrılma akçesinin kullanılabilir öz kaynaklardan karşılanması yoluna başvurulabilir. "Kullanılabilir öz sermaye" şirketin serbest yani bir amaca bağlanmamış yedekleri ve zararları dikkate alınarak belirlenir⁷⁸⁸.

TTK 642/2. fıkrasında işlem denetçisinin kullanılabilir öz sermaye belirleme ve sermaye ayrılma payının ödenmesine yetmiyorsa esas sermayeden ödenmesi gereken miktarı belirlemesine dair düzenleme 26/6/2012 tarihli 6335 sayılı Kanun'un 43. maddesi ile kaldırıldığından, ayrılma akçesinin ödenmesi hususunda kullanılabilir özkaynakların

⁷⁸⁵ TTK 642. madde gerekçesi; **Tekinalp**, Çıkmaya Katılma, s. 2; **Şahin**, 2013, s. 203.

⁷⁸⁶ **Öztürk Dirikan**, 2005, s. 155; **Şahin**, 2013, s. 203.

⁷⁸⁷ **Arslanlı /Domanıç**, 1989, s. 408.

⁷⁸⁸ **TTK 642/1-a.** madde gerekçesi.

bulunup bulunmadığına dair tespit dava sırasında bilirkişi tarafından hazırlanacak bir raporla mümkündür⁷⁸⁹.

Ayrılma akçesinin öz kaynaklardan ödenebilmesi için TTK'nın 612. ve 616/1-I. maddelerinde limited şirketin kendi payını iktisap etmesine ilişkin hükümlerinde öngörülen iktisap şartlarının gerçekleşmesi gerekmektedir. TTK 616/1-I. maddesi gereğince şirketin kendi payını iktisap edebilmesi için müdürün şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın genel kurul kararı ile onaylanması gerekmektedir.

Yine TTK 612/1. Fıkrası gereğince, şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için serbestçe kullanabileceği öz kaynaklara sahip olması gereklidir. TTK 612/2. fıkrası gereğince de şirket paylarının ortaklıktan çıkma veya çıkarılma nedeniyle iktisap edilmesi halinde, iktisap sınırı yüzde yirmi olarak belirlenmiştir. Yukarıda anılan düzenlemeler gereğince sonuç olarak, ortağın payları toplamı yüzde yirmiyi aşmıyorsa ve şirket kendi paylarını alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabilir öz kaynaklara sahipse, yüzde yirmi oranına kadar kendi paylarını iktisap edebilecektir ve anılan koşullara uyulmak şartıyla ayrılma akçesi özkaynaklar ile karşılanabilecektir.⁷⁹⁰

Diğer taraftan, TTK 642. maddesinde ise, ayrılma akçesinin ödenebilmesi için kullanılabilir öz kaynakların “*serbest*” olması gerekli görülmeyle şirketin kullanılabilir özkaynaklar üzerinde tasarruf etmesi yeterli görülmekle, sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçelerden, ayrılma akçesinin ödenmesinde yararlanılabilmektedir⁷⁹¹.

Şirketin kullanılabilir özkaynaklarının miktarı, ayrılma akçesinin ödenmesine yetmediği durumda ayrılma akçesinin ödenebilmesi için TTK 595. maddesine uygun olmak kaydıyla sermaye azaltılması yoluna gidilebilecektir. Bu kapsamda, haklı sebeplerle çıkma hali dışında ortağın ortaklıktan çıkmasına veya çıkarılmasına karar verilebilmesi için ayrılma akçesinin şirket tarafından ödenebilir olması gerekmektedir⁷⁹². Ancak

⁷⁸⁹ Yıldız, 2007, s. 161; Şahin, 2013, s. 203.

⁷⁹⁰ Şahin, 2013, s. 204.

⁷⁹¹ Şener, 2017, s. 930.

⁷⁹² Öztürk Dirikan, 2005, s. 158.

şirketin ayrılma akçesini karşılayacak miktarda özkaynağının bulunmaması durumu tek başına çıkma veya çıkarılma taleplerinin kabulüne engel teşkil etmeyecektir. Nitekim şirket ayrılma akçesini, payların devri yoluyla ya da sermaye azaltılması yoluyla ödeyebilecekse mahkeme ya da şirket, çıkma veya çıkarılma talebini kabul etmelidir⁷⁹³.

TBK 90. maddesi uyarınca, “İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç doğumu anında muaccel olur.”

Ayrılma akçesi de kural olarak doğumu anında, yani ortağın şirketten ayrılmasıyla birlikte muaccel hale gelir⁷⁹⁴. Daha önce değindiğimiz üzere, ayrılma anı, çıkma hakkının talep olarak ileri sürüldüğü durumlarda, çıkmaya ilişkin talebin şirkete ulaştığı an, bununla birlikte çıkma hakkının dava yolu ile kullanıldığı durumlarda mahkeme kararının kesinleştiği tarihtir. Çıkarılmada ise çıkarılma esas sözleşmede hüküm bulunması dolayısıyla bir genel kurul kararı alınmak suretiyle gerçekleşmiş ise çıkarılma anı, genel kurul kararının, çıkarılan ortağa tebliğ edildiği tarih, ortaklıktan çıkarılma, mahkeme kararı üzerine gerçekleşmiş ise, kararın kesinleştiği tarih, haklı sebeple fesih davasında ise alternatif bir çözüm olarak davacının çıkarılması kararının kesinleştiği tarihtir.

Ayrılma akçesinin ayrılma ile muaccel olması için TTK 642. maddesinde her ödeme biçimi bakımından farklı şartlar öngörülmüştür. Dolayısıyla, 642/1. maddede sıralanan muacceliyet şartlarıyla aynı zamanda ayrılma akçesinin ödeneceği kaynaklar da gösterilmektedir.

TTK'nın 642/1. maddesinin a, b, c bentlerinde sayılan kaynaklar ayrılma anında mevcut ise ayrılma akçesi ortağın şirketten ayrılması ile birlikte muaccel olurken, anılan kaynaklar ayrılma anında mevcut değilse yani ayrılmadan sonra sağlanmış ise ayrılma akçesinin muaccel olacağı an, anılan kaynakların sağlandığı an olacaktır⁷⁹⁵. Bununla birlikte, şirket, daha önce de değindiğimiz üzere anılan maddede sayılan; ilk olarak esas sermaye payının devri bu mümkün değil ise kullanılabilir öz kaynaklardan karşılama yoluna başvurulması, son olarak da sermayenin azaltılmasına dair sıralamayı takip etmek

⁷⁹³ Şahin, 2013, s. 205.

⁷⁹⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 447.

⁷⁹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 448.

zorunda değildir. Ancak bu sıralamanın takibi hükmün amacına daha uygun olacaktır⁷⁹⁶. Dolayısıyla ayrılma akçesinin muacceliyet anı ortaklığın ayrılma akçesinin ödeneceği kaynak konusundaki tercihinin göre değişmektedir⁷⁹⁷.

Öncelikle ayrılma akçesi şirket kullanılabilir bir özkaynağa sahip ise, ayrılma ile birlikte muaccel olur⁷⁹⁸. Başka bir ifadeyle ayrılma akçesinin muaccel hale gelebilmesi için şirketin kullanılabilir öz kaynaklara haiz olması gerekmektedir. Kullanılabilir özkaynak ifadesiyle esas sermaye, genel kanuni yedek akçenin kısıtlı (*esas sermayenin yarısına kadar olan*) kısmı ve şirketin iktisap ettiği kendi payları karşılığında ayırdığı yedek akçeler dışında kalan (*belirli amaca özgülenmiş isteğe bağlı yedek akçelerin de dâhil olduğu*) öz kaynaklar kastedilmektedir⁷⁹⁹.

Şirkette kullanılabilir öz kaynakların var olup olmadığı yahut ne kadar özkaynak bulunduğuna ilişkin karar, geriye kalan ortaklara veya şirket müdürlerine bırakılamaz⁸⁰⁰. Bu nedenle, ayrılma akçesinin ödenmesi hususunda kullanılabilir özkaynakların bulunup bulunmadığına ilişkin tespitin dava sırasında bilirkişi aracılığıyla hazırlanacak bir rapor ile tespit edilmesi hakkaniyete ve adalete en uygun çözüm yolu olacaktır.⁸⁰¹

Ayrılma akçesinin muaccel olmasına neden olan hallerden biri de ayrılan ortağın esas sermaye paylarının devrinin mümkün olması durumudur. Bu durumda ayrılma akçesi, ayrılmayla muaccel olur. Bu hal, ortaklığın öz kaynaklarında bir eksilmeye neden olmayacağından, alacaklıların menfaatleri açısından en uygun olanıdır⁸⁰². Ayrılan ortağın ayrılma akçesini ödeyecek bir ortağın veya ortakların ya da üçüncü bir kişinin bulunması halinde, esas sermaye payı bu kişilere devredilir⁸⁰³. Şirket, ayrılmayla birlikte sahipsiz hale gelen esas sermaye paylarının devrini, ayrılan ortağı temsilen değil, m. 642/1-b

⁷⁹⁶ Şahin, 2013, s. 203.

⁷⁹⁷ Cenkeci, 2018, s.16.

⁷⁹⁸ Şener, 2017, s. 929; Yıldız, 2007, s. 162.

⁷⁹⁹ Cenkeci, 2018, s.19; Şener, 2017, s. 930; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 447-448.

⁸⁰⁰ Şener, 2017, s. 930.

⁸⁰¹ Yıldız, 2007, s. 161; Şener, 2017, s. 930.

⁸⁰² Cenkeci, 2018, s. 22.

⁸⁰³ Tekinalp, 2015, s. 569.

bendinin verdiği yetkiye istinaden gerçekleştirmekte olup kalan ortaklar, ayrılan ortağın esas sermaye payını devralmakla yükümlü değildir⁸⁰⁴.

TTK m. 642/1-b hükmünde yer alan ayrılan kişinin esas sermaye paylarının devredilebiliyor olması ifadesi açık değildir. TTK m. 642/1-b gerekçesinde bu husus “*Ayrıılma akçesinin muaccel olabilmesi için ortağın ayrılabilmesi gerekir. Ortak ayrılmıyorsa, ortaklar genel kurulu gerekli onayı vermemişlerse akçe de muaccel olmaz.*” şeklinde açıklanmıştır.

Ancak gerekçede yer alan genel kurul onayı ortağın şirketten ayrılmasına ilişkin bir onay olmayıp TTK m. 595/2. fıkrasında düzenlenen esas sermaye payının devrine ilişkin bir onay şeklinde anlaşılmalıdır. Anılan madde uyarınca payın devri ancak genel kurulun vereceği onayla geçerli olur.

Bu kapsamda ayrılan ortağın esas sermaye payının devredilebiliyor olmasından anlaşılması gereken; muacceliyet için esas sermaye paylarının devrinin şirket sözleşmesi ile yasaklanmamış olması ve esas sermaye paylarının devrinin genel kurul kararı ile onaylanmış olmasıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus payın devrinin genel kurulda onaylanmaması durumu şirket sözleşmesinde öngörülen ya da haklı bir sebebe dayanmıyorsa, kısaca genel kurulda pay devri keyfi olarak reddedilmiş ise pay devri geçersiz olsa da ayrılma akçesi muaccel olacaktır⁸⁰⁵.

Doktrinde ayrılma akçesi alacağının muaccel olabilmesi için pay devrinin fiilen gerçekleşmesinin gerekli olmadığı, payın satın alınması taahhüdü ya da icabı gibi somut nitelikte ciddi bir fırsatın bulunması muacceliyet bakımından yeterli görülmüştür⁸⁰⁶. Başka bir ifadeyle, malvarlığı bakımından zorluk içinde bulunan bir üçüncü kişi tarafından payın devralınması hususunda beyanda bulunulması, ayrılma akçesini muaccel hale getirmezken, uygun bir teklife rağmen şirketin payın devrini gerçekleştirmemesi halinde ise ayrılma akçesi muaccel olacaktır. Ancak bu görüşün kabulü halinde muacceliyet anının belirlenmesi bakımından zorluk yaşanabilir. Nitekim her ne kadar

⁸⁰⁴ **Cenkci**, 2018, s. 22.

⁸⁰⁵ **Arslanlı/ Domanıç**, 1989 s. 408; **Şahin**, 2013, s. 206; **Şener**, 2017, s. 931.

⁸⁰⁶ **Şener**, 2017, s. 931

payın devri hususunda somut ve ciddi bir fırsat bulunuyor ise de ayrılma akçesinin ödenmesi bakımından gerekli olan kaynak mevcut olmayabilir ve bu kaynağın temin edilip edilmeyeceği hususunda bir kesinlik olmayabilir. Dolayısıyla esas sermaye payının devrinde ayrılma akçesinin muaccel olduğu an bakımından, pay devir bedelinin muaccel olduğu an dikkate alınmalıdır⁸⁰⁷. Son olarak, esas sermayenin ilgili hükümlere göre azaltılması durumunda da ayrılma akçesi muaccel olacaktır.

Anılan ilgili hükümler; TTK'nın "*esas sermayenin azaltılması*" başlıklı m. 592 delaletiyle, anonim şirketlerde sermayenin azaltılmasını düzenleyen ve limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulan TTK 473-475. maddeleridir. Kullanabilir özkaynak tutarı, ayrılma akçesini karşılamaya yetmediği durumda ödeme için sermayenin azaltılması gerekmektedir⁸⁰⁸.

Limited şirketlerde sermaye, alacaklıların asgari güvencesini oluşturduğundan dolayı bu yola, son çare olarak ya da diğer yolların tamamlayıcısı olarak başvurulmalıdır⁸⁰⁹. Ayrılma akçesi, kanuna uygun şekilde sermaye azaltılmasına ilişkin bütün işlemlerin yerine getirilmesinden sonra sermaye azaltılmasına dair kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihte muaccel hale gelir⁸¹⁰.

TTK'nın 642. maddesi ayrılma akçesinin ödenme kaynakları açısından emredici niteliktedir⁸¹¹. Dolayısıyla TTK 642. maddeye aykırı olarak yapılan ödeme işlemi geçersizdir⁸¹². Ancak ortaklar şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla alacaklıların haklarını koruyucu asgari tedbirlere aykırı düşmemek kaydıyla ayrılma akçesinin hesaplanma yöntemini, zamanını ve ödeme şeklini şirket sözleşmesinde farklı şekilde düzenleyebilirler⁸¹³. Bir örnek ile açıklamak gerekirse, ayrılma anında ortaklık kullanılabilir öz kaynaklara sahip olmasına rağmen, alacağın muaccel olduğu zaman

⁸⁰⁷ Şahin, 2013, s. 206.

⁸⁰⁸ Yıldız, 2007, s. 161; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 447-448; Şahin, 2013, s. 206.

⁸⁰⁹ Yıldırım, 2013, s. 333-334; Şener, 2017, s. 931

⁸¹⁰ Şahin, 2013, s. 206.

⁸¹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 449.

⁸¹² Öztürk Dirikan, 2005, s. 158-159; Baştuğ, 1966, s. 90-91.

⁸¹³ Yıldız, 2007, s. 161; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2017, s. 449.

ötelenabilir ya da muacceliyet, ayrılan ortağın esas sermaye payının devri koşuluna bağlanabilir⁸¹⁴.

TTK m. 642 gerekçesinde, hükmün ayrılan ortağın menfaati ile şirketin menfaati arasındaki dengeyi kurmak amacıyla konulduğunu, ortağın bir alacak hakkı elde ederek, şirketin ise faiz işlememesi ve öz sermaye belirleninceye kadar herhangi bir ödeme yükümü altına konulmayarak korunduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla ayrılma akçesinin faiz işlenemeyen bir alacak olduğu madde gerekçesinden anlaşılmaktadır⁸¹⁵.

Ayrılma akçesinin faizsiz bir alacak olmasından anlaşılması gereken, ayrılma akçesine kapital faiz ödenmeyeceğidir⁸¹⁶. Buna karşılık ayrılma akçesi TTK m. 642’de belirtilen hususlara göre muaccel olmuş ise, ayrılma akçesinin muaccel olduğu andan itibaren ortak, alacağı talep ve dava edebilecek, ödeme yapılmadığı takdirde de ortak, ihtar çekerek şirketi temerrüde düşürebilecek ve temerrüt faizinin işlemlerini sağlayabilecektir⁸¹⁷. Dolayısıyla ayrılma akçesi Borçlar hukukuna özgü bir alacak olduğundan her ne kadar ayrılma akçesine kapital faiz işlenemez ise de TBK m. 117 uyarınca temerrüt faizi işlenebilir⁸¹⁸.

4.2.3. Ayrılma Akçesinin Diğer Alacaklar Arasındaki Sırası

TTK m. 624/3. fıkrasında “*Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelir.*” şeklinde düzenleme yer alır. Anılan hüküm ile ayrılan ortağın ayrılma akçesinin, diğer alacaklıların menfaatlerini zedelemesine engel olması dolayısıyla alacaklıların korunması amaçlanmıştır⁸¹⁹. Nitekim ayrılma akçesi muaccel hale gelmeden şirket iflas eder ve tasfiyeye girerse anılan hüküm gereğince şirketin alacaklılarına olan borçları ödenmeden ayrılma akçesi ödenemez.

⁸¹⁴ **Cenkci**, 2018, s.16.

⁸¹⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, 2017, s. 449.

⁸¹⁶ **Şener**, 2017, s. 933.

⁸¹⁷ **Şahin**, 2013, s. 205.

⁸¹⁸ **Şener**, 2017, s. 933.

⁸¹⁹ **Yıldız**, 2007, s. 162-163; **Şahin**, 2013, s. 206; **Şener**, 2017, s. 932.

Bir başka ifade ile muaccel hale gelmeyen ve ödenmeyen ayrılma akçesi, şirketin tasfiyesi durumunda, diğer alacaklıların alacağı bakımından sıra olarak sonra gelir ve alacaklıların tatmin edilmesinin ardından ödenebilir⁸²⁰.

Aksine alacak TTK m. 642/1. fıkrası gereğince, yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hale gelmişse, ayrılma akçesinin şirketin bütün alacaklıların alacaklarıyla aynı sırada ödenmesi gerekmektedir⁸²¹.

4.2.4. Ayrılma Akçesinin Zamanaşımı

Ayrılma akçesinin borçlar hukukuna özgü bir alacak olması nedeniyle TBK 149. maddesi uyarınca, ayrılma akçesinin zamanaşımı muaccel olmasıyla birlikte işlemeye başlar⁸²². Dolayısıyla daha önce değindiğimiz ayrılma akçesinin muacceliyet nedenleri ayrılma akçesinin zamanaşımına uğraması bakımından da önem arz eder. Nitekim Kanun koyucu ayrılma akçesinin zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenleme öngörmemiştir.

Bu yüzden alacaklar bakımından genel zamanaşımı süresi ayrılma akçesi içinde geçerlidir. Bu kapsamda ayrılma akçesi TTK 147/4. maddesi uyarınca, muacceliyet tarihinden itibaren 5 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

4.3. ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMANIN DİĞER SONUÇLARI

Limited şirketlerin tek kişi ile kurulmasının mümkün olmasının yanı sıra şirketin sonradan tek ortaklı hale gelmesi de mümkündür. Daha önce ortaklık kavramı⁸²³ ve haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma hakkının kullanılması⁸²⁴ başlıkları altında da değindiğimiz üzere, limited şirketin çıkma neticesinde tek ortaklı hale gelmesi durumunda TTK m. 574/2 hükmü gereği, çıkmanın hüküm ve sonuçlarını doğurmasını takiben, yedi gün içerisinde şirketin tek ortaklı hale geldiğinin müdürlere yazılı olarak bildirilmesi gerekir. Bildirimin alınmasından itibaren yedi gün içerisinde, şirketin tek ortaklı olduğunun, ortağın adının, yerleşim yerinin ve vatandaşlığının müdürler

⁸²⁰ Şener, 2017, s. 932.

⁸²¹ Şahin, 2013, s. 207.

⁸²² Şener, 2017, s. 934.

⁸²³ Bkz. 1.1. Ortaklık Kavramı.

⁸²⁴ Bkz. 2.2.4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkma Hakkı.

tarafından tescil ve ilan ettirilmesi gerekir. Aksi durumda meydana gelecek zararlardan müdürler sorumlu olacaktır⁸²⁵.

Ortağın çıkması halinde çıkan ortağın payının bir diğer ortak veya üçüncü bir kişi tarafından üstlenilmesi mümkündür. Söz konusu payı üstlenecek ortak ya da üçüncü kişinin mevcut olmaması halinde ise TTK m. 612 hükmü gereği ve bu hükümdeki şartları sağlamak koşulu ile payın şirket tarafından iktisabı gündeme gelecektir. Şirketin kendi esas sermaye payını iktisap edebilmesi için gereken şartlar, TTK m. 612’de düzenlenmiştir.

ŞENER, TTK m. 612’de açıkça belirtilmemişse de m. 379/4’ün kıyasen uygulanması gerektiğini, bu nedenle şirketin kendi esas sermaye paylarından, sadece bedeli tamamen ödenmiş olan payları iktisap edebileceğini ifade etmektedir⁸²⁶.

Bahsi geçen hüküm doğrultusunda bu payın şirket tarafından iktisabının mümkün olması için, şirketin bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahip olması ve alacağı payların itibarî değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde yirmisini aşmaması gerekmektedir. Bununla birlikte, şirket esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap edilen esas sermaye paylarının iki yıl içinde elden çıkarılması veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilmesi lazım gelmektedir.

Geri alımın belirtilen sınırları aşması ve ortakların çıkan ortağın payını üstlenmemesi halinde, sermaye azaltılmasına gidilmesi ve kanuni sınırı aşan payların itfası gerekmektedir⁸²⁷.

Kanun’da, esas sermayenin şirket tarafından iktisabı konusunda hangi organın yetkili olduğu açıkça belirtilmemiştir. Ancak, TTK m. 619’da düzenlenen oydan yoksunluk hâllerine bakıldığında, bu kararın şirket genel kurulu tarafından alınması gerektiği

⁸²⁵ *Şener*, 2017, s. 919.

⁸²⁶ *Şener*, 2017, s. 152.

⁸²⁷ *Şener*, 2017, s. 920.

anlaşılmaktadır. Zira ikinci fıkrada belirtildiği üzere; “*Şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamaz.*”

Devrin nasıl gerçekleştirileceği hususunda TTK 593/1. fıkrası yol göstericidir. Madde metninden de anlaşıldığı üzere, şirketin kendi esas sermaye payını iktisap etmesi bakımından, payın devrine ilişkin şartlar aranmakla birlikte TTK m. 612/2’de düzenlenen hâller, istisna olarak gösterilmiştir.

TTK m. 598 gereği, söz konusu iktisap pay defterine kaydedilmeli; sicile ise tescil edilmelidir. Kayıt ve tescil işlemi açıklayıcı niteliktedir⁸²⁸.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, tek kişilik bir limited şirket, kendi esas sermaye paylarını iktisap edemeyecektir (TTK m. 574/3).

Çıkarılan ortağın payının şirket tarafından iktisap edilmesi m. 612 kapsamında da mümkün olmamakla birlikte kanunî sınır aşılmışsa, sermayenin azaltılması yoluna gidilmesi ve sınırın üstündeki payların itfa edilmesi gerekmektedir (TTK m. 612/2).

Ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın bir diğer sonucu, TTK m. 604 hükmünde yer almaktadır. Buna göre ortak, TTK m. 642/1-b uyarınca, “*Payının devredilmesi yoluyla şirketten ayrıldıktan sonra iki yıl içerisinde şirket iflas ederse, ek ödeme için kendisine başvurulabilecektir.*” TTK m. 604/2 gereği bu yükümlülük payın halefince yerine getirilmediği takdirde, yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte ortağa karşı ileri sürülebileceği ölçüde devam edecektir⁸²⁹.

⁸²⁸ Şener, 2017, s. 159.

⁸²⁹ Gürpınar, 2016, s. 96.

SONUÇ

Limited şirkette, şahıs şirketine yaklaşan bir özellik olarak ortaklar arasındaki bağ daha sıkıdır ve güven unsuru önem arz etmektedir. Şirket ilişkisi şirket ve ortaklar arasında bir hukuki bağ teşkil etmekle birlikte şirketin menfaati bakımından önem arz eden durumlarda bazen ortakla şirket arasındaki ilişki sonlandırılabilir. Bu nedenle ortağın şirketten ayrılması ile sorunun çözülebileceği hâllerde ortak şirketten ayrılır ve şirketin iktisadi hayatta devamlılığı ve şirketin ayakta tutulması sağlanır.

Tipik bir sermaye şirketi olan anonim şirkette sermaye payının devrinde serbesti söz konusu iken, limited şirkette pay devrinin muteber olabilmesi için şirket genel kurulunun kabulü gerekmekte ve devir işlemi bu onay ile geçerlilik kazanmaktadır. Üstelik söz konusu devrin şirket sözleşmesiyle daha da zorlaştırılabilmesi mümkündür. Payların dolaşım kabiliyetinin ortakların onayına bağlı olması sebebiyle, ortağın şirketten çıkması kolay olmamaktadır. Bu sebeple çıkma kurumu bu soruna getirilen bir çözüm niteliğindedir.

Çıkma, TTK m. 638 ve m. 639 hükümleri çerçevesinde düzenleme alanı bulmuştur. Söz konusu haller şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkma hakkı, haklı sebebin varlığı halinde mahkeme kararıyla çıkma hakkı, yeniden yapılandırma sözleşmeleriyle ortağa tanınan çıkma hakkı, hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan çıkma ve çıkmaya katılma yoluyla çıkma şeklinde sıralanabilir.

Çıkma hakkı, sonucu itibariyle bozucu yenilik doğurucu bir hak niteliğindedir. Kullanılma biçimi bakımından ise, yenilik doğuran işlem ya da yenilik doğuran dava biçiminde nitelendirilebilir. Sözleşme ile öngörülen çıkma hakkının yenilik doğuran işlem; haklı sebebin varlığı halinde çıkmanın ise haklı sebebin tespiti noktasında karar mahkemeye ait olduğundan yenilik doğuran dava niteliğindedir.

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanmak suretiyle çıkma hakkı, TTK m. 638/1 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, limited şirketlerde şirket sözleşmesi ile şirket ortaklarına ortaklıktan çıkma hakkı verilebilir ve bu hakkın kullanılması belli bazı şartlara bağlanabilir.

Hükümde çıkma hakkının şirket sözleşmesinde genel nitelikte ve şarta bağlı olmaksızın öngörülebilmesinin yanı sıra emredici hükümlere aykırı olmamak koşulu ile belirli şartlara bağlanarak tanınabilmesi de mümkün kılınmıştır.

Şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkı öngörülmemiş olmakla birlikte, sonradan gerçekleştirilecek şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin kurallara uyularak bir sözleşme değişikliği ile ortaklara çıkma hakkı tanınabilir. Şirket sözleşmesi ile öngörülmüş olan çıkma hakkının sonradan değiştirilmesinin ya da ortadan kaldırılmasının mümkün olup olmayacağı hususu ele alınırken öncelikle bu hakkın müktesep hak niteliğinde olup olmadığı değerlendirilmesi gerekecektir. Nitekim hakkın kullanımının kolaylaştırılması yahut hakkın özüne dokunulmaksızın zorlaştırılması yani sınırlandırılabilmesi mümkün olmakla birlikte şirket sözleşmesinde ortaklara çıkma hakkı tanındıktan sonra sözleşme değişikliğiyle tanınan bu hakkın ortakların elinden alınması ise bütün ortakların muvafakatine bağlı olacaktır. Dolayısıyla oybirliği öngörülme suretiyle sözleşmesel bir müktesep hak yaratılması halinde bu hakkın ortadan kaldırılması ya da sınırlandırılması için ortakların muvafakatinin aranması gerekmektedir.

Şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan çıkma hakkının kullanılabilmesi için anılan hakkı kullanmak isteyen ortağın şirkete yönelik çıkma bildiriminde bulunması gereklidir. Bildirimin geçerliliği ve sonuç doğurması hususunda Kanun'da bir şekil şartı öngörülmemiştir. Çıkma bildiriminin muhatabı kural olarak şirket tüzel kişiliğidir. Şirkete karşı gerçekleştirilen çıkma bildirimini almaya esas itibarıyla müdürler yetkilidir.

Çıkma bildiriminin hüküm ifade edeceği an ise şirkete ulaştığı andır. Dolayısıyla bildirim geçerli olabilmesi için şirket yönetiminin kabulü kural olarak gerekmemektedir. Çıkmanın iyiniyetli üçüncü kişiler için hüküm ve sonuç doğurması için ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir.

Kural olarak, sözleşmesel çıkma hakkı bulunan bir ortağın haklı sebep ile şirketin feshi davasını açmasındansa, anılan çıkma hakkını kullanması gerekmektedir. Aksi bir durumda mahkemenin hukuki yarar bulunmadığından bahisle davayı reddetmesi mümkündür.

Yeniden yapılandırma sözleşmeleriyle ortağa tanınan çıkma hakkı bakımından, birleşme halinde çıkma hakkı TTK 141/1. maddesinde açık bir şekilde kanunen düzenlenmişken, bölünme ve tür değiştirme hallerinde çıkma hakkı kanunda açık bir şekilde düzenlenmemiştir. Bu husus azınlığın çıkarlarına aykırıdır. Dolayısıyla kanaatimizce birleşme halindeki duruma benzer şekilde seçimlik bir hak olarak çıkma hakkının ve ayrılma akçesinin, bölünme ve tür değiştirme halleri ile ilgili madde metninde düzenlenmesi yerinde olacaktır.

TTK m. 202’de ise şirketler topluluğunda hâkim şirketin hâkimiyetini kötüye kullanarak bağlı şirketi kayba uğratması durumunda ortaklar için iki ayrı şekilde şirketten çıkma yolu düzenlenmiştir. Bunlar; TTK m. 202/1. fıkrası uyarınca, hâkim şirkete veya yöneticilerine karşı denkleştirme yapılmaması halinde bağlı şirket ortağının açtığı tazminat davası kapsamında mahkemece çıkmaya karar verilmesi halinde ortaklıktan çıkma ve TTK m. 202/2. fıkrası uyarınca, bağlı şirket ortaklarına tanınan, anılan fıkroda öngörülen şartlarda mahkemeden çıkmayı talep etmek hakkı kapsamında ortaklıktan çıkma halidir.

Hâkimiyetini hukuka aykırı olarak kullanan hâkim şirketin sorumluluğunun düzenlendiği TTK m. 202’de ifade edildiği üzere, hâkim şirket, bağlı şirket üzerindeki hâkimiyetini hukuka aykırı ve bağlı şirketin kaybına neden olacak şekilde kullanamaz. TTK 202/1’de düzenlenen, bağlı şirketin kayba uğraması durumunda, bağlı şirket ortağının ortaklıktan çıkma hakkının doğabilmesi için; hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde hukuka aykırı olarak kullanmış olması, bağlı şirketin uğradığı kaybın, o faaliyet yılı içerisinde denkleştirilmemesi veya süresi içinde istem hakkının tanınmamış olması ve TTK m. 202/1-a-b bentleri kapsamında bağlı şirket ortağının açacağı şirket zararının giderilmesi davasında talebi doğrultusunda ya da hâkim tarafından resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse payların hâkim şirket tarafından satın alınmasına ve bu suretle şirketten çıkmalarının sağlanmasına karar verilmesi gerekmektedir.

Söz konusu durumlarda bağlı şirket ortağı, şirket zararının giderilmesi için tazminat davası açabileceği gibi aynı zamanda paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasını da talep edebilir.

Eğer hâkim, bağlı şirket ortağının payının satın alınmasına karar verirse pay bedelinin, bağlı şirketin kayba uğramadan önceki malvarlığı değerine göre hesaplanması gereklidir. Aksi halde çıkan ortak payının gerçek değerini alamamış olur. Nitekim payın satın alınması halinde sadece bağlı şirket ortağının dolaylı zararı giderilmiş olurken şirket zararı devam etmektedir. Bu nedenle hâkim takdir hakkını kullanırken somut olayda bütün durumları göz önünde bulundurarak karar vermelidir. Bu kapsamda satın alma bedeli, TTK 202/2. fıkrasında belirtildiği üzere payların yaşayan işletme içindeki gerçek değeridir.

TTK m. 202/2. fıkrası kapsamında payların satın alınması ve zararın tazminine yönelik açılan davada davacı; bağlı şirket ortakları iken, davalı; hâkim teşebbüstür. Fakat TTK m. 202/1’de düzenlenmiş olan çıkma hakkından farklı olarak, anılan fıkraya dayanarak açılacak davaları, tüm bağlı şirket ortakları değil, yalnızca genel kurul kararına ret oyu verip bunu tutanağa geçiren veya yönetim kurulunun kararlarına yazılı olarak itiraz eden ortaklar açabilecektir.

TTK m. 202/1’de düzenlenmiş olan davalı “*hâkim şirket*” ifadesinden farklı olarak TTK m. 202/2. fıkrasında davalı olarak “*hâkim teşebbüs*” ifadesi kullanılmıştır. Bu hususta doktrinde “*TTK m. 202/1-a ve b bentlerinde ve devam eden maddelerdeki “hâkim şirket” ifadesinin değiştirilmesinin unutulduğu ifade edilmiştir.*” Nitekim ikinci fıkrada davalı hâkim teşebbüs iken mevcut olan hukuki yarar, birinci fıkrada da mevcut olup nasıl ki ikinci fıkradaki kararlar, hâkim şirket yerine bir gerçek veya tüzel kişinin bağlı şirket üzerinde hâkimiyet kurması yoluyla alınabiliyor ise birinci fıkradaki işlemler de aynı şekilde aynı koşullarda alınabilecektir. Dolayısıyla TTK m.202/1’deki davalı sıfatının hâkim teşebbüs olarak geniş yorumlanması gerektiği kabul edilmelidir.

TTK m. 638/2 çerçevesinde ortaklara mahkeme aracılığı ile ve haklı sebeplere dayalı olarak ortaklıktan çıkma hakkı tanınmıştır. Anılan madde gereğince her ortak, haklı sebeplerin mevcut olması halinde, şirketten çıkmasına karar verilmesi bakımından dava açabilecektir. Haklı sebeplere dayanarak dava yolu ile çıkma, yasal çıkma halidir.

Şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması gerekmemektedir. Haklı sebeplere dayanarak çıkma hakkının sözleşme ile bertaraf edilmesi mümkün değildir.

Kanun çıkma hakkını haklı bir sebebin mevcut olması şartına bağlamakla birlikte haklı sebep kavramını tanımlamamıştır. Haklı sebep kavramı, ortak ile şirket arasındaki ilişkiyi katlanılmaz bir duruma getiren veya bu ilişkinin sürmesini zorlaştıran ya da imkânsızlaştıran durumlar şeklinde tanımlanabilir. Söz konusu sebepler, subjektif ya da objektif nitelik arz edebilir. Ancak, haklı sebebin kusura dayalı olması şart olmamakla birlikte, haklı sebebin meydana gelmesinde ortağın kusurunun bulunmaması gerekmektedir. Haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğinin takdiri hâkime aittir. Haklı sebep sayılabilecek hallerden bir kısmının şirketin feshini isteme bakımından da haklı sayılabilecek sebep olarak kabulü mümkündür.

Tek ortaktan oluşan şirketlerde haklı sebeple çıkma davası açılmayacaktır. Ortak sayısının iki veya daha fazla olması halinde şirkette tek ortak kalması koşulu ile diğer ortaklar haklı sebeple çıkma davası açabilmektedirler.

Mahkemenin çıkma yönünde vereceği karar, bozucu yenilik doğuran bir karardır. Kararın kesinleşmesiyle birlikte çıkma gerçekleşecektir. İyiniyetli üçüncü kişiler açısından çıkmanın hüküm ve sonuç doğurması TTK m. 598/3 gereği kesinleşen kararın ticaret siciline tescili ve ilan edilmesiyle gerçekleşir.

Çıkma yönünde verilen karar kesinleşinceye dek ortak sıfatı haiz olduğundan, dava süresince davacı ortağın ve şirketin menfaatlerinin zarar görmemesi amacına yönelik olarak, TTK m. 638/2 hükmü çerçevesinde mahkeme talep üzerine dava süresi boyunca, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tamamının dondurulmasına veya davacı ortağın durumunu teminat altına almak maksadıyla diğer önlemlere karar verebilecektir.

Kanun koyucu TTK m. 639'da yeni bir kurum olarak çıkmaya katılmayı düzenlemiştir. Hükme göre, çıkmaya katılmanın gerçekleşebilmesi için, öncelikle ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde öngörülen düzenleme dolayısıyla çıkma talebinde bulunması ya da haklı sebeplere dayanarak çıkma davası açmasını takiben, bu durumu şirket müdürü ya da müdürlerinin gecikmeksizin diğer ortaklara bildirmesi gerekmektedir.

Bu halde ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı andan itibaren “bir ay içerisinde”, şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan haklı sebebin kendisi bakımından da geçerli olması durumunda, çıkmaya katılacağını müdürlere bildirebileceği gibi; açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılabilir. Böylelikle ortak kendisine eşit işlem yapılmasını talep edebilecek ve aynı imkândan yararlanabilecektir. Çünkü açılan çıkmaya katılma davasında öne sürülen haklı sebep yalnızca davacı ortak açısından değil; diğer bazı ortaklar açısından da geçerli olabilir.

TTK m. 639/2-a hükmünde, “*diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde, şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirebilecektir.*” Söz konusu hükmün ifade şekli dolayısıyla, şirket sözleşmesinde düzenlenen sebepler doğrultusunda çıkma hakkının kullanılmasında çıkmaya katılmada haklı sebeplerin bulunmasının şart olup olmadığı hususunda çeşitli görüşlerin öne sürülmesine neden olmuştur. Kanaatimizce çıkmaya katılma hakkının kullanılmasını haklı sebep kavramına yer verilmek suretiyle amacına aykırı şekilde sınırlandırılması nedeniyle ifade şeklinin salt “sebebe” olarak belirtilmesi daha isabetli olacaktır.

Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülmüş bir düzenlemeye dayanarak çıkma talebinde bulunması halinde, çıkmaya katılma isteğinde olan ortak ya da ortakların bu taleplerini şirket sözleşmesinde yer alan aynı çıkma sebebine dayandırma zorunlulukları olup olmadığına ilişkin olarak Kanun çerçevesinde bir hüküm mevcut değildir.

Hükmün gerekçesine bakıldığında ise, ortakların aynı şirket sözleşmesi hükmüne veya aynı haklı sebebe dayanmalarının gerekli olup olmadığı, başka hüküm veya haklı sebeplere dayanmak suretiyle de katılmanın mümkün olup olmadığı hususunun Yargıtay ve doktrin tarafından tartışılmasının mümkün olduğu ifade edilerek, bu hususun katı şekilde çözülmesinden kaçınıldığı belirtilmiştir.

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere istinaden çıkma hakkı kullanıldığında çıkma bildiriminin şirkete ulaşması ile iç ilişkide çıkma gerçekleşir. Haklı sebeplere dayanarak dava yolu ile çıkma hakkının kullanılmasında ise hükmün kesinleşmesi ile birlikte çıkma

gerçekleşecektir. Çıkmanın etkilerini göstermesi bakımından dış ilişkide ticaret siciline ilişkin ilke ve kurallar esas alınacağından tescil ve ilan gerekmektedir.

Çalışmamızda çıkarılma konusu da ele alınmıştır. Bu kapsamda, ortaklıktan çıkarılma beş şekilde söz konusu olabilmektedir. Bu haller, şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılma, şirket birleşmelerinde ortaklıktan çıkarılma, hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması durumunda ortaklıktan çıkarılma, hâkim şirketin azınlık paylarını satın alma hakkı kapsamında ortaklıktan çıkarılma (*squeeze-out*) ve haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma halleridir. Bunlara ek olarak ortağın açmış bulunduğu haklı sebeple fesih davası üzerine hâkime tanınan takdir yetkisi çerçevesinde ortaklıktan çıkarılmada mümkündür.

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılmada, genel kurul, Kanun'da aranan nitelikli yetersayılara uymak suretiyle çıkarma kararı alabilecektir. Hakkında çıkarılma kararı alınan ortak da bu karara karşı iptal davası açabileceği gibi, şartları varsa kararın butlanının tespitini de talep edebilecektir. Mahkeme tarafından, esas sözleşmede öngörülen sebebin haklılığı noktasında bir değerlendirme yapılamayacak, şartların oluşup oluşmadığı, genel kurul kararının gereği gibi alınıp alınmadığı değerlendirilecektir.

Genel kurulun çıkarma kararı alacağı toplantıya, çıkarılması istenen ortağın katılıp katılmayacağı hususu doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, Kanun'da oydan yoksunluk hâlleri arasında, ilgili durumun sayılmamış olması dolayısıyla, çıkarılması istenen ortağın toplantıya katılıp oy kullanabileceği sonucuna varılmıştır.

Diğer bir hâl olan, haklı sebeple ortağın çıkarılması durumunda, çıkarma davasının açılabilmesi için, öncelikle Kanun'da aranan nitelikli yetersayıların sağlandığı bir genel kurul kararı alınmalı akabinde mahkemeden ilgili ortağın çıkarılması talep edilmelidir. Haklı sebebin bulunup bulunmadığı konusu, mahkemece takdir edilecektir.

Bu kapsamda, çalışmamızda iki kişilik limited şirkette, bir ortak tarafından, diğer ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasının talep edilip edilemeyeceği hususu da ele alınmıştır. Her ne kadar genel kurul kararının alınması gerektiği yargı kararlarında

belirtirse de doktrinde, genel kurul kararında aranan nitelikli yetersayının iki kişilik limited şirketlerde sağlanamayacağı, bu nedenle somut olay adaletini sağlamak bakımından, genel kurul kararı aranmaması gerektiği belirtilmiştir. Zira çıkarılma davasının açılmaması durumunda, diğer ortağa çıkma veya şirketin haklı sebeple feshini talep etmekten başka bir imkân kalmayacaktır. Bu kapsamda iki ortaklı limited şirkette, bir ortak tarafından, diğer ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasının talep edildiği durumda, genel kurul kararının varlığının zorunlu olması halinin TTK 2. maddesi uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceği düşüncesiyle bu hususta yapılacak bir Kanun değişikliğinin uygulamadaki sorunların çözümü açısından faydalı olacağı kanaatindeyim.

Ortaklıktan çıkarılma, ortağın iradesi dışında gerçekleşerek ortağın şirketteki esas sermaye payı üzerindeki mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıdığından ancak Kanunda açıkça düzenlenen hallerde söz konusu olabilir. Bu nedenle, şirketlerin bölünme ve tür değiştirme hallerinde ortağın ayrılma akçesini alarak ortaklıktan çıkarılması hususunda Kanunda açıkça bir düzenleme yer almadığından söz konusu hallerde, ayrılma akçesine dair Kanunda yer alan birleşmeye ilişkin anılan düzenlemelerin kıyas yoluyla uygulanarak ortağın şirketten çıkarılması mümkün değildir.

Şirket birleşmelerinde ortağın şirketten çıkarılabilmesi için öncelikle birleşme sözleşmesinde TTK 141/2. hükmü uyarınca, zorunlu ayrılma akçesinin düzenlenmiş olması ve TTK 151/5. hükmü uyarınca, ortağın çıkarılması sonucu ayrılma akçesini öngören bu sözleşmenin devreden şirketin oy hakkına sahip ortaklarının yüzde doksanı tarafından onaylanarak birleşme kararının alınması gerekir.

Anılan nisapla onaylanmak kaydıyla birleşme sözleşmesi belirli ortakların, devralan şirkette ortak olup pay sahibi olmalarına engel olunarak ayrılma akçesi almaları zorunlu olarak öngörülebilir. Böyle bir nisap sonucu alınan kararlar çıkarılan ortaklar çıkarılma kararına itiraz edemez ancak ayrılma akçesinin tutarına itiraz hakları mevcuttur.

Yukarıda bahsi geçen TTK m. 202/1 uyarınca açılan tazminat davası kapsamında, hâkimin davacının talebi doğrultusunda bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın almasına dair vereceği karar, bağlı şirket ortağı tarafından talep

edilmiş ise davacı ortak bakımından ortaklıktan çıkma durumu söz konusu olurken, bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın almasına dair vereceği karar, davacının talebi olmaksızın hâkim tarafından resen verilmiş ise ortaklıktan çıkarılma durumu söz konusu olacaktır. Anılan madde kapsamında hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Bu hususta hâkime tanınmış olan geniş takdir yetkisi, usul hukukundaki taleple bağlılık ilkesinin bir istisnasıdır. Hâkim takdir hakkını kullanırken somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse ve menfaatler dengesi ile bütün durumları göz önünde bulundurarak karar vermelidir.

Çıkarılma hallerinden olan TTK'nın "*satın alma hakkı*" başlıklı 208. maddesinde; hâkim şirketin azınlık paylarını satın alma hakkı düzenlenmiş olup her ne kadar madde metninde ortaklıktan çıkarılmaya dair bir ifade yer almıyor ise de hâkim şirketin, kanunda belirtilen şartların varlığı halinde azınlığın paylarını rızalarını aramaksızın satın alarak azınlığı şirketten çıkarma hakkı tanınmıştır. Bu kapsamda hâkim şirketin satın alma hakkını kullanabilmesi için söz konusu madde hükmünde öngörülen şartların sağlanması gerekmektedir.

Bu şartlardan ilki; hâkim şirketin, doğrudan ve dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahip olması gerekir. İkinci şart olarak, azınlığın şirketin çalışmasını engellemesi, dürüstlük kuralına aykırı davranması, fark edilir ölçüde sıkıntı yaratıyor olması ya da pervasızca davranması gerekmektedir. Anılan şartların sağlanması halinde satın alma hakkının nasıl kullanılabilmesine dair Kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Ancak TTK m. 208 gerekçesinde, "*kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacı ile de kararın mahkemeye bırakılmış olduğu ve pay bedelinin kanunen belirlendiği*" ifade edildiğinden, satın alma hakkının açılacak yenilik doğuran bir dava ile kullanılması ve satın alma hakkının kullanılmasına neden olan hallerin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair değerlendirmenin mahkeme tarafından yapılması daha uygun olacaktır.

Açılan davada mahkeme tarafından TTK m. 208'deki şartların kümülatif olarak oluştuğuna kanaat edilirse payların satın alma bedeli belirlenir. Bu bedel, TTK m. 208

uyarınca, varsa borsa değeri, böyle bir değer olmaması halinde ise TTK m. 202/2 fıkrası uyarınca tespit edilecek değerdir. TTK m. 202/2 uyarınca, payların değeri “varsa en az borsa değeri, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değer veya genel kabul göre bir yöntemle göre belirlenecek bir değer” olabilecektir. Dolayısıyla mahkeme tarafından, mahkeme kararına en yakın tarihteki değer, satın alma bedeli belirlenirken dikkate alınacak tarihtir. Kanaatimizce, TTK m. 208’de pay değerinin varsa borsa değeri, yoksa TTK m. 202/2 uyarınca tespit edileceğinin öngörülmesi, TTK m. 202/2. fıkrasında zaten borsa değerinin olup olmamasına göre çeşitli alternatifler sunulmuş olduğundan, TTK m. 208’de anılan maddeye atıf yapılmadan önce yeniden borsa değerine öncelik tanınmasının bir anlamı olmadığı gerekçesiyle eleştirilmekte olup, madde metninden “*varsa borsa değeri yoksa*” ifadesinin çıkarılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Çıkarılmanın gerçekleştiği bir diğer hâl ise, haklı sebeple şirketin feshinin görüldüğü davada, hâkimin, Kanun’da alternatif bir çözüm olarak gösterilen, davacının payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına hükmetmesi hâlidir.

TTK m. 636/3 hükmü uyarınca, “*Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.*”

Gerek TTK m. 636/3 hükmünde, gerek anılan madde gerekçesinde, mahkeme tarafından, davacı ortak dışındaki diğer ortakların çıkarılmasına karar verilip verilemeyeceği hususu Kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Bu kapsamda, iki ortaklı limited şirketler bakımından durum farklılık arz edebilir. Nitekim, iki kişilik limited şirkette, haklı sebep davacı ortak dışındaki ortak bakımından gerçekleşmişse, başka bir ifadeyle, şirketin haklı sebeple feshine neden olan diğer ortak ise hâkimin davacı dışındaki kusurlu olan ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi istisna olarak mümkün olmalıdır. Anılan halde haklı sebeple fesih davası, diğer ortağın haklı sebeple çıkarılmasını içeren terditli bir taleple açılabilir.

Yine diğer ortağın Şirketin yanında davalı olarak gösterilmesi mümkün olmalıdır. Bu durumda usuli problemlerin doğmasına da engel olunmuş olur. Bu hususta yapılacak bir Kanun değişikliğinin uygulamadaki sorunların çözümü açısından faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Kanun'da alternatif bir çözüm olarak gösterilen, davacının payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın Şirketten çıkarılmasına hükmetmesine dair hüküm, medenî usul hukukunda geçerli olan, hâkimin taleple bağlılık ilkesine bir istisna olarak getirilmiŐtir. Hâkim, Şirketin feshi yerine, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözümlere hükmedebilecektir. Bu kapsamda doktrinde ifade edildiğizere, davacının çıkarılması, Kanun'da bir örnek olarak verilmiştir. Bu rnekleme, öncelikle davacının çıkarılması imknına başvurulması anlamına gelmemektedir.

Çıkarılma davasında, tedbir talep edilmesi durumunda, mahkemece, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla, diğer önlemlerin alınmasına karar verilebilecektir.

ıkarılmanın, iç ilişkide hüküm ve sonuç doğurduğu anın tespiti bakımından ikili bir ayrıma gidilmelidir. Eğer, ıkarılma esas sözleşmede öngörülen sebeplerin gerçekleşmesi durumunda genel kurul kararıyla alınmıŐsa, ortak bu kararın iptaliniz aylık hak düşürücü süre sonunda istememiŐse, karar kesinleşecektir.

Genel kurul kararının çıkarılan ortağa noter aracılığıyla bildirilmesinden itibaren, ortaklık sıfatı yitirilmif olacaktır.

Kanun'da aranan hak düşürücü süre içinde, iptal davası açılmış ise mahkeme kararı açıklayıcı nitelikte olduğundan, mahkeme davanın reddine karar verirse, ortak, Şirket genel kurulunun çıkarma kararının kendisine tebliğ edildiği andan itibaren ortaklık sıfatını yitirmif olacaktır. Mahkeme davayı kabul eder ve genel kurul kararını iptal ederse, ortak Şirketten hiç çıkarılmamış gibi işlem görecektir.

Çıkarılmanın, dış ilişkide, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için, söz konusu durumun, ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir. Esas sözleşme değişikliğinin yapılıp yapılmaması hususunda ise, Kanun'da şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu unsurlar arasında, ortakların ad-soyadları sayılmamıştır. Kural olarak sözleşme değişikliği gerekmecektir. Ancak, çıkarılan ortak müdürse; ortağın bizatihi şahsıyla ilgili hususlar şirket esas sözleşmesinde yer alıyorsa veya ihtiyarî olarak şirket sözleşmesinde ortakların ad-soyadları belirtildiyse, şirket sözleşmesinde değişiklik yapmak gerekecektir. Bu nedenle, değişen şirket sözleşmesinin yeni halinin tescil ve ilanı gerekecektir.

Ortaklıktan ayrılmanın gerçekleşmesiyle birlikte ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın payları mevcudiyetini korumakta, ancak paylara bağlı hak ve yükümlülükleri donmaktadır. Bu nedenle pay üzerinde tasarruf etme hak ve yetkisi şirket tüzel kişiliğine ait olur. Nitekim ayrılan ortağın ayrılmayla birlikte ortak sıfatı sona ermiş ve pay sahibi olma durumundan doğan hakları da ortadan kalkmıştır.

Ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın başlıca sonuçlarından biri olan ayrılma akçesi, TTK 641. ve 642. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK m. 641/1. hükmünde çıkan ortağın esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini isteme hakkı olduğu düzenlenmiştir. Gerek şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere istinaden çıkma hakkının kullanılmasında, gerekse haklı sebeplere dayanarak dava yolu ile çıkmanın gerçekleşmesinde bu düzenleme uygulama alanı bulacaktır.

Kanun, ayrılan ortağın payının gerçek değerini isteyebileceğini belirtmekle birlikte, gerçek değer nasıl hesaplanacağı konusunda bir hüküm getirmemiştir. Hükümün gerekçesinde, söz konusu ibarenin yorumlanmasının doktrin ve yargı kararlarına bırakıldığı ifade olunmakla birlikte, en azından bilanço değerini ifade ettiğine ilişkin şüphe bulunmadığı belirtilmiştir

Gerçek değer, ayrılma payının çıkma tarihindeki adil, diğer bir anlatımla payın yaşayan işletme içindeki piyasa değeridir. Hesaplamanın yapılabilmesi bakımından öncelikle bir ara bilanço çıkarılmalıdır. Ayrılma akçesinin hesaplanacağı tarih ise ayrılmanın ne şekilde gerçekleştiğine göre farklılık arz eder. Ayrılma, sözleşmeden doğan çıkma

hakkının kullanılması sonucu gerçekleşmişse, çıkma iradesinin şirket tüzel kişiliğine ulaştığı tarih, ayrılma, sözleşmeden doğan çıkarılma hakkının kullanılması sonucu gerçekleşmişse, genel kurul kararının ilgili ortağa tebliğ tarihi dikkate alınarak ayrılma akçesi gerçek değere göre hesaplanmalıdır. Ayrılma, mahkemenin verdiği karar sonucu gerçekleşmiş ise mahkeme kararına en yakın tarih dikkate alınarak ayrılma akçesi bedeli belirlenmelidir.

Ayrılma akçesi bedelinin şirketin yasayan gerçek değerine göre hesaplanması gerekir.

Ayrılma payının hesabında davalı şirketin yaşayan bir şirket olduğu dikkate alınarak, şirketin faaliyet alanı, müşteri portföyü, marka değeri, gelecekte yapacağı iş potansiyeli gibi olguların dikkate alınması gerekir. Burada söz konusu olan ayrılma kararının kesinleşmesinden sonraki verilerin değerlendirilmesi değil; ayrılma kararının kesinleştiği an itibarıyla şirketin mevcut potansiyelinin değerlendirilmesidir.

Adli yargı kararlarının aksine idari yargıda şirketin yaşayan şirket olarak gerçek değerinin esas alındığı çok sayıda karar mevcuttur. Bu kapsamda finans literatüründe genel kabul görmüş bir yöntem olan “*İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemi*” de kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntem özellikle şirketin finansal tablolarının gerçeği yansıtmadığı ve şirketin faaliyetine devam edeceği hallerde uygulanması gereken bir yöntemdir. Bir şirketin değerini ve şirketten ayrılan ortağın ayrılma payını gerçeğe en yakın tespit edebilen yöntem bu yöntemdir. Zira bir şirketin feshine karar verildiğinde şirketin artık faaliyeti devam etmediğinden bu durumda şirketin bütün malvarlığının rayiç değerinin tespit edilmesi doğru bir yöntem olabilir.

Ancak şirketin feshi yerine şirketin devamına karar verilerek sadece davacı ortağın çıkarılmasına hükmedildiğinde veya bir ortağın çıkma hakkını kullanarak çıkması halinde ayrılan ortağın payının gerçek değerini en iyi tespit edecek olan “*İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemidir*”. Zira bu durumlarda şirketin değeri, mevcut durumdan çok gelecekle ilgili beklentilere bağlıdır.

Kural gerçek değere uygun ayrılma akçesi olmakla birlikte, TTK m. 641/2. hükmü uyarınca, şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin farklı şekilde düzenlenebilmesi

mümkündür. Bu kapsamda taraflar arasında ayrılma akçesinin gerçek değerine ilişkin uyuşmazlık çıkması mümkündür. 6.12.2018 tarihli 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun'un 20. maddesi ile TTK'nın 5/A maddesi olarak 01/01/2019 tarihinde eklenen hüküm uyarınca, ayrılma akçesinin belirlenmesi için öncelikle arabuluculuk müessesine başvurmak gerekmektedir.

Ayrılma akçesine ilişkin alacak taleplerinde öncelikle TTK 5/A maddesi uyarınca, arabuluculuk faaliyetlerinin işletilmiş olması gerekli olup taraflarca bir anlaşmaya varılmadığı takdirde, ayrılma akçesinin ödenmesine ya da gerçek değer belirlenmesine ilişkin uyuşmazlıklarda mahkemeye başvurulabilecektir. Anılan durumda ve ayrılmanın mahkeme kararına dayanması durumunda, ayrılma akçesinin gerçek değeri, uzman bilirkişilerin raporları dikkate alınarak mahkemenin vereceği kararla belirlenecektir.

Ayrılma akçesinin bedeline ilişkin olarak verilen mahkeme kararı TTK m. 597/2. fıkrasına göre kesindir. Bu nedenle kararın üst derece mahkemeleri tarafından incelenmesi mümkün değildir. Ancak haklı sebeple mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkma veya çıkarma davasında verilen kararın üst derece mahkemesince incelenmesi mümkündür. Dolayısıyla ayrılma akçesi bedeli kesinleştikten sonra, çıkma veya çıkarma kararının istinaf edilmesi üzerine, istinaf mahkemesince incelendiği, daha sonra temyiz yoluna başvurulması üzerine Yargıtay tarafından incelenerek ayrılma kararının kesinleşmesi halinde şirketin güncel olmayan mali durumuna göre ayrılma akçesi belirlenmiş olacaktır. Bu nedenle TTK 597. maddenin mehz Kanun hükmü olan İsvBK m. 789'a uygun hale getirilerek "mahkemenin kararı kesindir" ifadesinin Kanun kapsamından çıkarılması böylelikle mahkemenin belirlemiş olduğu ayrılma akçesi tutarına yönelik kararın üst derece mahkemesince incelenebilir hale gelmesi gerekmektedir.

Ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin TTK 642. maddesinde ise, eTTK'daki mevcut düzenlemeden farklı olarak ayrılma akçesinin muacceliyet şartları ve muacceliyet anına ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir.

Söz konusu hükme göre ayrılma akçesi şirketin kullanılabilir özkaynaklarından, ayrılan kişinin esas sermaye payı devredilerek veya esas sermaye azaltılarak olmak üzere üç farklı yola başvurulmak suretiyle ödenebilecektir. TTK'nın 642. maddesi ayrılma akçesinin ödenme kaynakları açısından emredici niteliktedir. Dolayısıyla TTK 642. maddeye aykırı olarak yapılan ödeme işlemi geçersizdir. Ancak ortaklar şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla alacaklıların haklarını koruyucu asgari tedbirlere aykırı düşmemek kaydıyla ayrılma akçesinin hesaplanma yöntemini, zamanını ve ödeme şeklini şirket sözleşmesinde farklı şekilde düzenleyebilirler.

Ayrılma akçesinin ödeneceği kaynak hususunda belirleme yapılması aynı zamanda muacceliyet tarihinin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, 642/1. maddede sıralanan muacceliyet şartlarıyla aynı zamanda ayrılma akçesinin ödeneceği kaynaklar da gösterilmektedir.

TTK'nın 642/1. maddesinin a, b, c bentlerinde sayılan kaynaklar ayrılma anında mevcut ise ayrılma akçesi ortağın şirketten ayrılması ile birlikte muaccel olurken, anılan kaynaklar ayrılma anında mevcut değilse yani ayrılmadan sonra sağlanmış ise ayrılma akçesinin muaccel olacağı an, anılan kaynakların sağlandığı an olacaktır.

Kanunda ayrılma akçesinin ödenmesi hususunda kullanılacak kaynaklar arasında açıkça bir sıra belirtilmemiş olmakla birlikte, doktrinde ayrılma akçesinin ödenmesinde kullanılacak kaynak sıralaması olarak öncelikle esas sermaye payının devri bu mümkün değil ise kullanılabilir öz kaynaklardan karşılama yoluna başvurmak suretiyle, son olarak da sermayenin azaltılması yoluyla ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu sıralamanın takip edilmesi zorunlu değildir. Ancak bu sıralamanın takibi hükmün amacına daha uygun olacaktır.

Ayrılma akçesi TTK 642. maddesinde belirtilen hususlara göre muaccel olmuş ise, ayrılma akçesinin muaccel olduğu andan itibaren ortak, alacağı talep ve dava edebilecek, ödeme yapılmadığı takdirde de ortak, ihtar çekerek şirketi temerrüde düşürebilecek ve temerrüt faizinin işlenmesini sağlayabilecektir. Bu kapsamda ayrılma akçesi Borçlar hukukuna özgü bir alacak olduğundan her ne kadar ayrılma akçesine kapital faiz işlenemez ise de TBK 117. maddesi uyarınca temerrüt faizi işlenebilir.

TTK 624/3. maddesinde “Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelir.” şeklinde düzenleme yer alır. Anılan hüküm ile ayrılan ortağın ayrılma akçesinin, diğer alacaklıların menfaatlerini zedelemesine engel olması dolayısıyla alacaklıların korunması amaçlanmıştır.

Dolayısıyla muaccel hale gelmeyen ve ödenmeyen ayrılma akçesi, şirketin tasfiyesi durumunda, diğer alacaklıların alacağı bakımından sıra olarak sonra gelir ve alacaklıların tatmin edilmesinin ardından ödenebilir. Aksine alacak TTK 642/1. maddesi gereğince, yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hale gelmişse, ayrılma akçesinin şirketin bütün alacaklıların alacaklarıyla aynı sırada ödenmesi gerekmektedir.

Ayrılma akçesinin Borçlar hukukuna özgü bir alacak olması nedeniyle TBK 149. maddesi uyarınca, ayrılma akçesinin zamanaşımı muaccel olmasıyla birlikte işlemeye başlar. Dolayısıyla daha önce değindiğimiz ayrılma akçesinin muacceliyet nedenleri ayrılma akçesinin zamanaşımına uğraması bakımından da önem arz eder. Nitekim Kanun koyucu ayrılma akçesinin zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenleme öngörmemiştir. Bu yüzden alacaklar bakımından genel zamanaşımı süresi ayrılma akçesi içinde geçerlidir. Bu kapsamda ayrılma akçesi TTK 147/4. maddesi uyarınca, muacceliyet tarihinden itibaren 5 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

KAYNAKÇA

- Aker, Halil:** Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2016, C. XXXII, S., s. 63-148.
- Akın, İrfan:** TTK m. 208 kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, (Kürşat Ünal'a Armağan), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 3.
- Aktepe, Gökhan:** Limited Ortaklıklarda Ortakların ve Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğü Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C. XXI, S. 3, s. 137-166.
- Al Kılıç, Şengül:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, 2009, İstanbul, Beta Basım.
- Almaç Öztürk, Tuğçe:** Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma Konusunda Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Hususlar, 2017, Ekim, Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 134, s. 60-66.
- Altaş, Soner:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortaklarının Bilgi Alma, İnceleme ve Özel Denetim İsteme Hakları. Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, S.1, s. 65-78.
- Altaş, Soner:** Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları Anonim Şirketler-Limited Şirketler, 2016, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, Soner:** Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, 2016, Ankara, Seçkin Yayıncılık (Anılış: Anonim Şirket).
- Altaş, Soner:** Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketler, 2017, Ankara, Seçkin Yayıncılık (Anılış: Limited Şirketler).
- Altoprak, Serkan:** Türk Alman Hukuku Karşılaştırmalı Ticaret Şirketlerinde Yapısal Değişiklikler, 2018, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Arslan, İbrahim:** Şirketler Hukuku Bilgisi, 1996, Konya, Mimoza Yayınları.
- Arslanlı, Halil:** Anonim şirketler, C. I.,1960, İstanbul, Fakülteler Matbaası.
- Arslanlı, Halil:** Kollektif ve Komandit Şirketler, 1960, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları (Anılış: Kollektif).
- Arslanlı, Halil:** Limited Şirketler, Cilt 1, 1962, İstanbul, Fakülteler Matbaası (Anılış: Limited Şirketler).
- Arslanlı, Halil:** Limited Şirketler, Cilt 2, 1963, İstanbul, Fakülteler matbaası.
- Arslanlı, Halil/ Domaniç, Hayri:** Ticaret Kanunu Şerhi Limited Şirketler Hukuku Uygulaması ve Hisseli Komandit Şirketler, C. III., 1989, İstanbul, Temel Yayınevi.
- Av. İnan, Yusuf Ziya:** Limited Şirketler, 1969, İstanbul: Yeni Savaş Matbaası.

- Av. Kiper, Osman:** Uygulamada Ticaret Şirketleri. 1988, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Ayan, Özge:** Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma. 2004, İzmir, Güncel Yayınevi.
- Aydın, Fazıl:** En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Limited Şirketler, 2013, Ankara, Bilge Yayınevi.
- Aydın, Sevcan:** Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının Çıkması ve Çıkarılması, Terazî Hukuk Dergisi, 2015, Eylül, C. 10, S. 109, s. 46-52, TÜBİTAK Yayınları.
- Ayhan, Rıza:** Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, 1992, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları.
- Bahtiyar, Mehmet:** Ortaklıklar Hukuku, 2015, İstanbul: Beta Yayınevi (Anılış: Ortaklıklar Hukuku).
- Bahtiyar, Mehmet:** İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebepçe Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları, 2016, Aralık 23, Ankara, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (Anılış: Çıkarma Davası).
- Barlas, Nami:** Adi Ortaklık İlişisine Dayalı Sözleşme İlişkisi, 1998, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Başaran, Mustafa Şakir/ Aydın, Fazıl:** Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Tüm Yönleri ile Limited Şirketler, 2011, Ankara, Bilge Yayınevi.
- Baştuğ, İrfan:** Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, 1966, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası.
- Baştuğ, İrfan:** Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, 1974, İzmir, İstiklal Matbaası (Anılış: Şirketler Hukuku).
- Baştuğ, İrfan/Göksoy, Can:** Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, 1998, İstanbul, s. 33-75 (Anılış: Denetleme).
- Bilge, Mehmet, Emin:** Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması, 1999, İstanbul, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı.
- Bilgel, Sabiha, Buket:** Limited Şirketler Rehberi, 2011, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Bilgili, Fatih/ Demirkapı Ertan:** Şirketler Hukuku, 2013, Bursa, Dora Yayıncılık.
- Bilir, Hakan/ Kulalı İhsan:** İndirgenmiş Nakit Akış ve Göreceli Değerleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2014, C.2, S. 2, s. 39-55.
- Bozkurt, Ender:** İndirgenmiş Nakit Akımları Yöntemine Dayalı Olarak Oluşturulan Portföylerin Performanslarının Karşılaştırılması, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Programı, Nisan, 2021, Denizli. (Anılış: İndirgenmiş Nakit Akımları)
- Bozkurt, Tamer:** Şirketler Hukuku, Ticaret Hukuku, C. II, 2012, İstanbul, XII Levha Yayıncılık.

- Bozkurt, Tamer:** Ticaret Hukuku, 2017, Kocaeli, Kuram Kitap (Anılış: Ticaret Hukuku).
- Bozkurt, Tamer:** Şirketler Hukuku, 2018, Ankara, Legem Yayıncılık.
- Can, Mustafa Erdem:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C. XV, S. 4, s. 1-23.
- Cenkci, Esra:** Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642), 2018, Ankara Barosu Dergisi S. 4, s. 1-50.
- Cerrahoğlu, M. Fadullah:** Türk Ticaret Kanunu'na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, 1976, İstanbul.
- Chambers R. Nurgül:** Firma Değerlemesi, 2009, İstanbul, Beta Yayınları.
- Çamoğlu, Ersin:** Kolektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, 2008, İstanbul, Vedat Kitapçılık (Anılış: Haklı Sebep Çıkarılma)
- Çamoğlu, Ersin:** Limited Ortaklıktan Çıkarılma, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2014, C. XXX, S. 3, s. 5-20 (Anılış: Çıkarılma)
- Çamoğlu, Ersin:** Limited Şirketten Çıkma, Yaklaşım Dergisi, 2014, Ocak, S. 253, s. 255 vd. (Anılış: Çıkma)
- Çamoğlu, Ersin:** Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2016. (Anılış: Fesih)
- Çamoğlu, Ersin:** Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshinde Hakimın Takdir Yetkisi, 2015, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXXI, S. 1, s. 5-19 (Anılış: Takdir Yetkisi)
- Çamoğlu, Ersin:** Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, 2017, İstanbul, Oninkı Levha Yayıncılık. (Anılış: Bilgi Alma)
- Çapa, Mehmet Sadık:** 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, 2013, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Çağa, Barbaros:** Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1974, Haziran, C. VII, S. 3, s. 581-602.
- Çağa, Tahir:** İsviçrede Anonim Şirketler, 1968, İstanbul, Fakülteler Matbaası.
- Çelik, Aytekin:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2013, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Çelik, Aytekin:** Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, 2016, Seçkin Yayıncılık (Anılış Çıkarılma).
- Çetiner, Sema/ Yüksel Bozkurt Armağan Ebru:** Ticaret Hukuku Ticari İşletmeler Hukuku Şirketler Hukuku Kıymetli Evrak Hukuku, 2014, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Çetiner, Sema/ Yüksel Bozkurt, Armağan Ebru:** Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 2015, Ankara, Detay Yayıncılık. (Anılış: Şirketler)

- Çevik, Orhan Nuri:** Anonim Şirketler, 2002, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Çevik, Orhan Nuri:** Limited Şirketler Hukuku ve Uygulamaları, 2003, Ankara, Yetkin Yayınları. (Anılış: Limited Şirketler)
- Demirayak, Ezi Başak:** Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü, 2018, Ankara Barosu Dergisi, S. 3, s. 25-54.
- Demirkapı, Ertan:** Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadinin Konusu ve Hukuki Niteliği, 2007, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 9, (Özel Sayı), s. 815-848.
- Demirkapı, Ertan:** Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, 2008, İzmir, Güncel Yayınevi (Anılış: Payın Devri).
- Dönmez, Mustafa:** Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 2006, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Eminoğlu, Cafer:** Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim, 2014, Ankara, s. 169.
- Ercan, Metin Kemal/ Öztürk, M. Başaran/ Küçükkaplan, İlhan/ Başçı, E. Savaş/ Demirgüneş, Kartal:** Firma Değerlemesi Banka Uygulaması, 2006, İstanbul, Literatür Yayıncılık.
- Erdem, Nuri:** Anonim Oraklığın Haklı Sebep Feshi 6102 Yeni Sayılı TTK. Hükümlerine Göre, 2012, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Erdil, Engin:** Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2004, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Erdil, Engin:** Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2010, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Erem, Faruk/ Altıok, Akın/ Tandoğan, Haluk:** Bankalar Kanunu Şerhi, 1975, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Eren, Fikret:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2012, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Eriş, Gönen:** Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, 2007, C. 2, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Eriş, Gönen:** Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, 2007, C.1, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Eriş, Gönen:** Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler Ticaret Sicili Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler, 2017, C. 3, Ankara, Seçkin Yayınevi. (Anılış: Ticaret Sicili)
- Giray, Rabia Eda:** Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi Ve Yargıtay'ın Yaklaşımı. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007, Güz, S. 12, s. 195-218.
- Gözüyeşil, Fevzi Fırat:** Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Oğuz Kürşat ÜNAL'a Armağan, 2013, Ocak-Nisan, C. XVII, S. 1-2, s. 663-681 (Anılış: Çıkarılma)

- Gözüyeşil, Fevzi Fırat:** Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012, Yüksek Lisans Tezi, s. 123-124 (Anılış: Çıkmaya Katılma)
- Güler, Mehmet Şirin:** Limited Şirketler El Kitabı, 1975, Ankara, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası.
- Gürpınar, Bünyamin:** Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkmaya Katılma, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, Nisan, C. XX, S. 2, s. 73-101.
- Handschin, Lukas:** Gesellschaftsanteile und Gesellschafterversammlung – die Willensbildung in der GmbH – die Konzernleitung der GmbH, Das neue schweizerische GmbH-Recht, 2006, Zürich, Herausgeber Peter Böckli/Peter Forstmoser.
- Handschin, Lukas:** Die Personalistische GmbH, Entwicklungen im Gesellschaftsrecht III, 2008, Bern, Herausgeber Peter V. Kunz /Florian S. Jörg/Oliver Arter.
- Handschin, Lukas/Truniger, Christof** Die neue GmbH, 2006 Zürich, Schulthess.
- İvgen, Hünkâr:** Şirket Değerleme, 2003, İstanbul, Finnet Yayınları.
- Karababa, Serdar:** Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Anonim Ortaklıkta Satın Alma (squeeze-out) ve Çıkarma hakları, 2016, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Karadeniz, Hasan:** Türk Ticaret Kanunu ve İcra İflas Kanunu Kapsamında Ticari Şirketler İle İlgili Uygulamalar, 2016, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Karakılıç, Hasan:** Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 4, S. 2.
- Karasu, Rauf:** Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2004, C. 22, S. 3, s. 141-174 (Anılış: Rekabet)
- Karasu, Rauf:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı. BATIDER, C. XXIII S. 2 (Anılış: Bilgi Alma)
- Karayalçın, Yaşar:** Ticaret Hukuku II Şirketler Hukuku, C. II, 1973, Ankara.
- Kaşak, Fahri Erdem:** Tüzel Kişilik Kavramı ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, Aralık 2020, s. 1242-1263.
- Kaya, Mustafa İsmail/ Tatlı, Burçak:** Ticaret Hukuku I, Ankara, 2020, Seçkin Kitabevi.
- Kayar, İsmail:** Şirketler Hukuku, 2010, Kayseri, Detay Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban:** Ticaret Hukuku, 2009, Ankara, Seçkin yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban / Yasan, Mustafa:** Ticari işletme Hukuku, 2013, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kendigelen, Abuzer:** Limited Şirket Paylarının Haczi Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'a Armağan. Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2002, S. 1, s. 409-417.
- Kendigelen, Abuzer:** Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler. , 2011, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık (Anılış: Kanun Değişiklikleri).

- Kırca, İsmail/ Güler, Murat:** Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı- Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu, 2015, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı.
- Kıyat, Ahmet Serdar:** Limited Şirketlerde Ortağın Çıkma Ve Çıkarılma Hallerinde Ayrılma Payının Hesaplanmasında Son Durum, Legal Hukuk Dergisi, 2007, Aralık, C. 5, S. 60, s. 3815-3820.
- Kumkale, Rüknettin:** Sermaye Şirketleri, 2003, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kumkale, Rüknettin:** Limited Şirketler, 2010, Ankara, Seçkin Yayıncılık (Limited Şirketler)
- Kuru Baki:** İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2016, Legal Yayınevi.
- Lokman, Faruk:** Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması, 2018, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Moray, Serbay:** Limited Şirketlerde Ortakların Borç Ve Yükümlülükleri, Mali Çözüm, 2013, Temmuz- Ağustos, s. 209-218.
- Moroğlu, Erdoğan:** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, 2012, İstanbul, C. XII, Levha Yayıncılık.
- Narbay, Şafak:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim Yapılması Şartları ve Özel Denetçinin Atanma Usulü Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, 2007, s. 287-327.
- Oğuzman, M. Kemal:** Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına göre Hizmet "iş" Akdinin Feshi, 1955, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası.
- Oğuzman, M. Kemal/ Öz, M. Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, , 2014, İstanbul, Vedat Kitapçılık. (Anılış: Borçlar Hukuku)
- Oğuzman, M., Kemal/ Barlas, Nami:** Medeni Hukuk, 2014, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 99.
- Oğuzman, M., Kemal/ Barlas, Nami:** Medeni Hukuk, Giriş- Kaynaklar- Temel Kavramlar, 2015, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Öcal, Akar:** Şirketler Hukuku Sahasında İsviçre'de Yayımlanan Kararların Özetleri(1984-1986), 1987, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öz, M. Turgut:** Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1987, C. 52, S. 1-4, s. 345-386.
- Özcanlı, Fatma Beril:** Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi), 2017, İstanbul.
- Özdoğan Daloğlu, Tuğba:** Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma, 2020, İstanbul.
- Öztürk Dirikan, Hanife:** Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Ankara.
- Palta, Nihan:** Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, 2017, Temmuz-Ağustos, İstanbul Barosu Dergisi, C. 91, S. 4, s. 44-73.

- Pekdiñer, Remzi Tamer:** İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, 2003, İstanbul.
- Poroy, Reha/ Tekinalp Ünal:** Ortaklıklar Hukuku II, 2017, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin:** Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 2010, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, Hasan:** Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2016, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan:** Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2017, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan:** Şirketler Hukuku Şerhi (Kommentar Zum Gesellschaftsrecht), 2018, C. III, Ankara, Adalet Yayınevi (Anılış: Şerh)
- Ratner, Ian/ Stein, Grant T./ Weitnauer, John C.:** Business Valuation and Bankruptcy, 2009, New Jersey, John Wiley & Sons Inc.
- Sayın Bahar, Hediye:** Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C. XXIII, S. 1, s. 25-59.
- Sayın Önal, Buket:** Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, 2009, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Sevi, Ali Murat:** Anonim Ortaklıkta Payın Devri, 2014, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Sırakaya Yalçın, Elif:** Limited Şirketin Sona Erme Nedenleri, 2018, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Sipahi, Barış/Yanık, Serhat/Aytürk Yusuf:** Şirket Değerleme Yaklaşımları, 2016, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- Sönmez, Yusuf, Ziyaeddin:** Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, 2009, İstanbul, Beta Yayıncılık.
- Stache, Ulrich:** GmbH-Recht, Was Geschäftsführer und Manager wissen müssen, 2006, Gabler.
- Şahin, Ayşe:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Ersin Çamoğlu'na Armağan, 2013, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Şahin, Ayşe:** Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 2013, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Şener, Oruç Hami:** Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, 2015, Ankara, Seçkin Yayıncılık. (Anılış: Uygulamalı Ortaklıklar)
- Şener, Oruç Hami:** Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 2019, Ankara, Seçkin Yayıncılık. (Anılış: Ortaklıklar Hukuku)
- Şener, Oruç Hami:** Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017, Ankara, Seçkin Yayıncılık. (Anılış: Limited)
- Taşdelen, Nihat:** 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, 2012, Ankara, Yetkin Yayınları.

- Tatlı, Burçak:** Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarılma ve Ayrılma Akçesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, S. 1, 2021, Ankara, s. 165-210.
- Tekil, Fahiman:** Şirketler Hukuku Anonim Şirketler, 1978, C. 2, İstanbul, Otağ Matbaacılık.
- Tekil, Fahiman:** Şirketler Hukuku Limited Şirketler ve Kooperatifler, 1978, C. 3, İstanbul: Otağ yayınevi.
- Tekil, Fahiman:** Şirketler Hukuku, 1981, İstanbul, Otağ Matbaacılık.
- Tekinalp, Ünal:** Çıkma Katılma. arslanbilimarsivi.com: <http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalp-CikmayaKatilma.pdf> adresinden alındı
- Tekinalp, Ünal:** Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek kişi Ortaklığın Esasları, 2011, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal:** Semaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku 2015, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ömer:** Yaşayan Ticaret Hukuku, Cilt I -Hukuki Mütalâalar, 1995, Ankara, Beta yayıncılık. (Anılış: Ticaret Hukuku)
- Teoman, Ömer:** Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, C. I, 2000, İstanbul.
- Tütüncü, Muharrem:** Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-out), 2017, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Ulusoy, Yılmaz:** Mukayeseli Sermaye Şirketleri Holding Şirket Anonim Şirketler Limited Şirketler Ortakların Denetimine Dair Tüzük, 1974, Ankara: Türkiye Ticaret Odası, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası.
- Usluel Gürbüz/ E. Aslı:** Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticarî Sırrın Korunması, 2009, İstanbul, Vedat Kitapçılık,.
- Usluel Gürbüz/ E. Aslı:** Şirketler Topluluğunda Denkleştirme, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 283.
- Uçar, Salter:** Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye Kurulması- Faaliyetleri Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılma Sebepleri, 1996, İstanbul, Kazancı Matbaacılık Sanayi.
- Üçışık Güzin:** Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 202.
- Yanlı Veliye,** Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul, 2000, s. 11-12.
- Yasaman, Hamdi:** Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku İle İlgili Makaleler Mütalâalar Bilirkişi Raporları, 2006, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Yasaman, Hamdi /Erdem, H. Ercüment/ Dural, H. Ali/ Ayoğlu, Tolga/ Altay, S. Anlam/ Yusufoğlu, Fülürya/ Yüksel, Sinan:** İsviçre Borçlar Kanunu'nun

İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkisi, 2009, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Yıldırım, Ali Haydar: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi 2013, Bursa, Dora Yayıncılık.

Yıldız, Şükrü: Limited Şirketler Hukuku, 2007, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım.

EKLER

EK-1: ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
	Tarih: 20 /09/2022
Tez Başlığı : Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma	
<p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 230 sayfalık kısmına ilişkin, 19/09/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 29 'dür.</p>	
<p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <p>1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç</p> <p>2- ☒ Kaynakça hariç</p> <p>3- ☐ Alıntılar hariç</p> <p>4- ☒ Alıntılar dâhil</p> <p>5- ☒ 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç</p>	
<p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>	
	20.09.2022
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
	Tarih ve İmza
<p>Adı Soyadı: Aybüke ERDEM</p> <p>Öğrenci No: N17232526</p> <p>Anabilim Dalı: Özel Hukuk</p> <p>Programı: Tezli Yüksek Lisans</p>	
<p>DANIŞMAN ONAYI</p> <p style="text-align: center;">UYGUNDUR.</p> <p style="text-align: center;">Prof. Dr. Rauf KĀRASU (Unvan, Ad Soyad, İmza)</p>	

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT**

Date: 20/09/2022

Thesis Title : Resignation and Exclusion from Partnership in Limited Companies

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 19/09/2022 for the total of 230 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 29 %.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

20.09.2022

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Aybüke ERDEM

Student No: N17232526

Department: Private Law

Program: Master's with Thesis

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Rauf KARASU

(Title, Name Surname, Signature)

EK-2: ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p>
<p>Tarih: 20/09/2022</p>
<p>Tez Başlığı: Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılma</p>
<p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır, 2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir. 3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir. 4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.
<p>Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulları ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>
<p>20.09.2022</p>
<p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p>
<p>Tarih ve İmza</p>
<p>Adı Soyadı: Aybüke ERDEM</p>
<p>Öğrenci No: N17232526</p>
<p>Anabilim Dalı: Özel Hukuk</p>
<p>Programı: Tezli Yüksek Lisans</p>
<p>Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora</p>
<p>DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI</p>
<p>Prof. Dr. Raur KARANASU</p>
<p>(Unvan, Ad Soyad, İmza)</p>
<p>Detaylı Bilgi: http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr</p>
<p>Telefon: 0-312-2976860 Faks: 0-3122992147 E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr</p>
<p>HACETTEPE UNIVERSITY</p>

HACETTEPE UNIVERSITY

**GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT**

Date: 20/09/2022

Thesis Title: Resignation and Exclusion from Partnership in Limited Companies

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

20.09.2022

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: AybÜke ERDEM

Student No: N17232526

Department: Private Law

Program: Master's with Thesis

Status: MA Ph.D. Combined MA/ Ph.D.**ADVISER COMMENTS AND APPROVAL**

Prof. Dr. Rauf KARASU

(Title, Name Surname, Signature)

EK-3: TURNİTİN RAPORU

**LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE
ÇIKARILMA**

Yazar Aybüke Erdem

Gönderim Tarihi: 19-Eyl-2022 05:27PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1903597561

Dosya adı: L_M_TED_RKETLERDE_ORTAKLIKTAN_IKMA_VE_IKARILMA.docx (268.42K)

Kelime sayısı: 48540

Karakter sayısı: 339010

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA

ORJİNALLİK RAPORU

% **29**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **28**

İNTERNET KAYNAKLARI

% **10**

YAYINLAR

% **10**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	academicrepository.khas.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	% 2
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
4	acikerisim.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
5	acikerisim.ybu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 2
6	vdocuments.site İnternet Kaynağı	% 1
7	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
8	acikerisim.akdeniz.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
9	www.ankarabarosus.org.tr İnternet Kaynağı	% 1

üyelerinin borçlanma yasağı", G.M.Matbaacılık
ve Tic.A.Ş, 2013.

Yayın

206

ÜNLÜ, Ufuk. "Şirketler Topluluğunda
Hâkimiyet ve Sorumluluk İlişkisi", Seçkin
Yayıncılık A.Ş, 2016.

Yayın

<% 1

Alıntılarını çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

< 5 words

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat